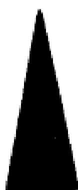
GEORGE ANANIA -
ROMULUS BĂRBULESCU

STATUIA ŞARPELUI

EDITURA TINERETULUI

GEORGE ANANIA-
ROMULUS BĂRBULESCU

statuia șarpelui

Desenul copertei : DAMIAN PETRESCU

EDITURA TINERETULUI
1967

În liniştea apelor
Se ascunde şarpele fantastic
Cu ochii adânci aţintiţi asupra noastră,
Ca o conştiinţă a pietrei însufleţite.
În fiecare din noi
Se ascunde şarpele fantastic
Plutind în râurile zbuciumate ale inimii.
Este un semn de întrebare.
Răsucit în sine de zeci de ori,
Din care înfloreşte seninătatea.

MIHU DRAGOMIR

1.

— Ia loc!

Andu privi nehotărât în jur.

— Cel mai comod e fotoliul din colţ. Îl preferam înainte să fi ajuns aici.

Omul osos şi cărunt zâmbi – lui Andu i se păru că ironic

— Şi bătu cu degetul în sticla de pe birou.

— Mulţumesc, tovarăşe Coman!

— Hai, hai, nu te formaliza! Pari obosit.

— Mi-am petrecut toată noaptea pregătind raportul. Şi în asemenea situaţii obişnuiesc să mă plimb prin cameră.

— Ei, vezi? Atunci aşază-te, ce mai aştepţi?

Tânărul se lăsă greoi pe perna moale, între braţele adânci şi lustruite.

— Fumează! Ai scrumiera alături, pe măsuţă.

Apreciind după invitaţie că întrevederea se va prelungi, Andu aprinse o ţigară „Virginia”. Era gata să-i ofere şi celuilalt una, dar îşi aminti că nu-l văzuse niciodată fumând. Coman întoarse câteva foi ale dosarului dinaintea sa – notele adunate de Andu pentru raport.

— Frumoasă vreme, băiete! Ce zici?

— Frumoasă…

— Cu soarele ăsta gata să apună abia reuşesc să lucrez. Dacă mai adie şi briza… Tare sunt curios să ştiu: ce-ai face în locul meu?

Andu ridică sprâncenele, nedumerit. Fusese chemat în grabă, cu notele de raport aşa cum se găseau, în ciornă. Şi acum, în locul discuţiei…

— Tovarăşe Coman, începu el prudent, părerea mea e că marea ne influenţează în mod favorabil. Ambianţa, vedeţi, coloratura vestimentară specifică litoralului sunt

stimuli nervoşi întăritori.

— Măi, măi! Ai un ton de veritabilă revistă medicală, dragul meu! Dar vârsta? Cum s-ar zice, oferă-i bătrâneţii o ambianţă maritimă, şi gata, omul va fi ca la 20 de ani.

— Nu chiar aşa! Oricum, totuşi, tracasările cotidiene dispar în acest mediu.

— Mda! făcu şeful, dintr-o dată grav. Se pare însă că nu la toţi. De pildă fata aceea…

— Wilhelmina Fisch! se grăbi să precizeze Andu.

— Exact! surâse Coman. Am ajuns şi la ea. Te ascult!

Tânărul tăcu puţin, parcă să-şi concentreze forţele, şi începu brusc:

— Eforie-Nord, 30 iunie, ora 4 şi 40 de minute dimineaţa. Era destul de rece, în ciuda cerului senin. Vântul bătuse toată noaptea. Vila „Bellona” se află chiar pe malul mării. Aşa poate fi explicată insomnia matinală a cetăţeanului Gyuri Covaci, care, la fereastra deschisă, aştepta, după cum mi-a mărturisit, să răsară soarele. Legitimă dorinţă pentru cine soseşte pe litoral. Spre surprinderea sa, a zărit venind pe faleză o fată. În spate ducea o saltea pneumatică albastră. Plaja – pustie. Tânăra purta un jerseu galben-citron şi pantaloni ceva mai închişi la culoare. Porni pe digul oblic din faţa vilei, oprindu-se tocmai la capătul acestuia. Coborî printre bolovani la nivelul apei, neluând în seamă valurile ce i se spărgeau la picioare. Aruncă salteaua pe apă şi cu mare greutate se aşeză pe ea, întinzându-se cu faţa în jos. O acoperi un talaz, apoi altul, căci vântul de sud-est loveşte aproape frontal ţărmurile româneşti. La acea oră, personalul *Salvamar*-ului nefiind acolo, o singură persoană ar fi putut s-o salveze: Covaci.

— Mai bine spus să-ncerce s-o salveze! rectifică şeful.

— Întocmai. Acesta însă trecu prea târziu de la admiraţie la spaimă, văzând doar cum salteaua se răstoarnă şi fata piere sub apă. Aşteptă, cu speranţa că ea va ieşi din nou la suprafaţă. După câteva minute îşi dădu seama ce s-a-ntâmplat. Strigă după ajutor, trezind toată

lumea din vilă. Doi băieţi curajoşi săriră în mare. Salteaua fu trasă pe dig. De unul din colţurile ei era încleştată mâna tinerei fete. Murise.

— O nebunie plătită scump, murmură Coman. Sau poate voise să-şi pună capăt zilelor?

— La 5 şi 10 am ajuns la locul accidentului. Medicul legist consemna în procesul-verbal „moarte prin hidrocuţie”.

— Văd la dosar. Atac de cord ce survine la unii înotători din cauza apei reci.

— Aşa se pare. Ştiinţa n-a prea lămurit fenomenul.

— Continuă, te rog!

— Tânăra locuise în vila „Bellona”, într-o cameră de la etajul întâi; garsoniera 59. La acest număr, în registrul de evidenţă al vilei se menţionează următoarele: Wilhelmina Fisch, 25 de ani, necăsătorită, translatoare din germană şi franceză, domiciliul – strada Meditaţiei 2, Bucureşti.

— Memorezi ca metodă?

— Da. Aceste informaţii le-am anexat în copia buletinului de identitate seria F 153874. Buletinul era aruncat pe noptiera din camera defunctei.

— Până aici, nimic neobişnuit. După câte observi, în locul raportului prefer explicaţiile şi materialul faptic brut. E mai bine aşa. De altfel, afacerea însăşi e neobişnuită. Îmi place metoda dumitale de expunere.

— Vă mulţumesc. În odaie domnea o ordine exemplară. Uşa şifonierului şi fereastra – deschise. Lângă dulapul de haine, o valiză sport cu fermoar, desfăcută neglijent, goală. Pe fundul ei, fire de nisip, şi câteva bucăţele de mortar sau piatră. Valiza e din material plastic, imitând pielea aligatorilor tropicali. Produs străin. În pat n-a dormit nimeni. Pledul era neatins. Pe masă, o cutie cu carbaxine şi un roman: *Maurice Druon, „Le rois maudits”, Editions Mondiales, Paris*. Între filele cărţii, o scrisoare fără plic. Am ataşat-o ciornelor.

— S-o citesc?

— V-aş ruga!

Coman trase mapa lângă el, şi, fiindcă se întunecase, aprinse lampa de birou. Căută scrisoarea şi citi, în vreme ce Andu fuma nerăbdător:

Draga Nona,

Pentru afectuoasa prietenie ce m-a legat de tatăl tău, consider ca legitimă grija permanentă ce ţi-o port. Îţi aprob mândria, respect demnitatea cu care încerci să respingi ajutorul meu, dar nu-ţi admit neîncrederea.

Revin cu aceeaşi rugăminte de a ne întâlni pe litoral, unde vei avea prilejul să te convingi singură de stima şi sentimentele mele.

Îţi propun Eforie-Nord. La 21 iunie, la prânz, te aştept pe faleză. Dacă nu vei uita, adu-mi, te rog, şi medalionul rămas de la tatăl tău.

Cu amiciţie şi devotament,
REMY

— Un bileţel oarecare. Conţinutul normal şi logic. Persoana, vârstnică, oferă ajutor; probabil, în bani. Fost prieten cu tatăl fetei, îmi închipui – decedat. Ea refuză iniţial, el insistă, şi… medalionul. Cine ştie ce amintire familială. Unde e senzaţionalul, dragă Andu?

— Mă urmăreşte acest medalion.

— Dar eşti mai misterios decât un erou de-al Agathei Christie! Bineînţeles că medalionul a dispărut.

— Nu neg, deşi m-ar interesa dacă fata l-a adus sau nu.

— Sunt alte amănunte pe care nu le ştiu?

— Da. Două bilete de intrare la „Muzeul Regional de Arheologie” din Constanţa. Împăturite cu grijă, zăceau lângă şifonier. Pe amândouă, aceeaşi dată: 25 iunie.

— Deci, cu trei zile înainte de accident!

— Fără îndoială. Numai că fata n-a fost propriu-zis la muzeu, ci la vestita terasă cu mozaic de lângă Sfatul Popular. Terasa e închisă vizitatorilor, căci se fac lucrări de

restaurare; dar conducerea muzeului le-a permis celor doi (căci Nona era însoţită de Remy) să se ducă timp de trei zile acolo. Pornind pe urma biletelor, am descoperit ceva într-adevăr senzaţional. Ştiţi în ce scop… Dar nu, mai bine citiţi reconstituirea! Fusesem gata să clasez întâmplarea: accident, ori sinucidere. Când colo, însă…

*

„— Ce ţi-am spus, tovarăşă Marina? strigă triumfător bătrânul, grăbit să închidă poarta după lucrători. Vine ploaia! Şi o să toarne, nu glumă!

Din spatele geamului de la biroul improvizat într-o baracă, tânăra blondă zâmbi uşor:

— După barometrul matale, aveam îndoieli.

— Ehei, reumatismul de la stângu' e cel mai corect buletin meteorologic! continuă moşul, parcă satisfăcut de torentul de apă ce se abătuse asupra lui.

— Grăbeşte-te! Ai să răceşti! îl certă dânsa. Nu mai încuia, n-o să-ţi fure nimeni mozaicul.

— Bine, bine! bombăni el, convins mai mult de faptul că i se udase cămaşa decât de tonul fetei.

Fugi anevoie printre stivele de scânduri şi intră pufăind zgomotos în birou.

— Tii, ce potop!

— Să vezi ce-ţi face baba, când o fi să-ţi pună ventuzele! îl înţepă Marina.

— Nu-mi duce grija! Sunt tare ca o coloană de marmură. Hapciu! Na! Zeiţa Fortuna m-a trădat.

— Cine?

— Ei, patroana Tomisului, cea care mergea cu Pontos de mână. Ştii, unul mic şi bărbos, cu o coroană de zid pe cap. Da, şi în mâna cealaltă zeiţa ţinea cornul bogăţiei.

— Cornul abundenţei!

— Fie şi al abundenţei. Păi, dacă această Fortuna avea grijă de treburile Tomisului, de corăbiile şi afacerile locuitorilor, trebuia să le fi păzit şi sănătatea.

— Să nu facă vreunul guturai?

— Chiar aşa! Hapciu!

— Sănătate!

— Mulţumesc. De-aia face rău că ne-a uitat. Suntem doar urmaşi de tomitani! Ia uite, strada e pustie. I-a gonit ploaia pe toţi.

— La ora asta, oamenii dorm. E 5,05.

— 17,05! o corectă el. La 17,30 vine pictorul. E punctual ca la slujbă.

— Care pictor?

— Aşa-i, că nu-l ştii! Un artist, cu bască şi ochelari fumurii. E însoţit mereu de o cucoană. Zice că-i ţine… cum naiba se cheamă? Şevaletul. Adică e fata lui, cu toate că nu-i prea seamănă. O pictează printre ruinele magaziilor de sub mozaic. Au permis de la direcţie. Mă întreb dacă n-o să-l împiedice ploaia.

— Interesant! replică Marina.

— Da! Spune că „aş dori să imortalizez în tabloul meu depozitele şi terasa negustorilor, într-o reconstituire demnă de Tomisul antichităţii". Cam anapoda, pictorul! În prima zi, m-am uitat şi eu. Fata va fi îmbrăcată într-un costum grecesc. În pictură, frate! Deşi nu cred să facă doi bani tabloul ăsta.

— Cum aşa?

— N-are nimic ştiinţific! Păi se compară cu reconstituirile arheologilor noştri? Mai întâi că nici nu…

— Moş Alecu, ai un vizitator! îl întrerupse Marina amuzată. Nici nu se uită la noi, îl vezi?

Paznicul zări silueta unui băieţaş care alerga de-i sfârâiau călcâiele spre poarta de intrare a şantierului. Deschise poarta cu efort şi începu să coboare scările de lemn spre terasa inferioară. Moşul părăsi încăperea în pas alergător.

— Stai! strigă el cu voce groasă.

Puştiul se oprise lângă ruine, neştiind unde să se ascundă.

— Stai că trag! repetă bătrânul, calculând după distanţă că orice urmărire ar fi inutilă.

Băiatul însă încremenise. Întorcea spre acest teribil reprezentant al arheologiei un cap cât o minge şi doi ochi larg deschişi, încărcaţi cu teamă. Era ud din creştet până în tălpi.

Văzându-i chipul, lui Moş Alecu i se topi la repezeală asprimea. Şi tot atunci îşi dădu seama că nu mai plouă. Printre norii ce se destrămau răzbătea, cald, soarele.

— Hai, mă, că nu-ţi fac nimica, rosti el cu blândeţe.

— Nu mă înşeli? întrebă prudent băiatul.

— Nu. Pe cuvânt de onoare! Vino-ncoace!

Puştiul urcă scara şi se opri lângă moşul scund şi voinic, cu mustăţi cărunte.

— Cum te cheamă? întrebă Alecu, întinzându-i mâna.

— Ion a lui Lazu. Sunt din Topalu. Am trecut într-a patra. Credeam că nu mă vedeţi dacă plouă. Pe şantier nu mă lasă nimeni. Şi eu vreau să mă fac arheolog… la Capidava.

— Zău, măi voinicelule? Mie-mi spune toată lumea Moş Alecu. Mă duc la intrare, că sunt de serviciu.

— Îmi daţi voie să văd şi eu mozaicul din secolul III sau IV al erei noastre, tovarăşe director?

— Îţi, răspunse amuzat Alecu, auzind cât de sus ajunsese. Dacă nu te plictiseşti până la ora 21, când ies din tură, să ştii că plecăm împreună. Iar dacă mai întârzii prin Constanţa, mâine sau poimâine o să-ţi arăt nişte statui. Vrei? Şi să ştii că eu sunt paznic…

— Mulţumesc, nene!

O zbughi pe scară în jos, iar moşul se întoarse la treburile lui. Marina plecase, profitând de oprirea ploii. Era în seara zilei de 29 iunie. Seară calmă. La ora 17,30 intră pe poartă pictorul cu basc mare şi ochelari fumurii, de sub lentilele cărora nu-i zăreai decât sprâncenele cărunte şi stufoase. Ar fi fost imposibil să nu-ţi atragă atenţia şevaletul, destul de voluminos, pe care-l purta cu dezinvoltură în mâna dreaptă, ca şi croiala simplă, dar elegantă a costumului de şantung bej. Din pricina umerilor largi, părea mai scund decât era în realitate. Tânăra subţirică şi graţioasă ce-l seconda păstra un aer grav, prea grav parcă pentru gingăşia chipului ei ars de soare. Pantalonii verde-închis, mulaţi pe coapse, jerseul citron cu mâneci scurte, impermeabilul subţire, mătăsos, aruncat neglijent pe braţul îndoit, valiza imitând pielea aligatorilor tropicali denotau bun-gust. Frapantă era doar umbrela portocalie.

Pentru Constanţa zilelor noastre, desigur că apariţia celor doi putea trece neobservată. Nu acelaşi lucru l-ar fi spus însă şi Moş Alecu, pentru simplul motiv că întâlnirile cu dânşii îi procurau o reală bucurie. De aceea îi întâmpină surâzând şi înclinându-se respectuos.

— Bună seara, tovarăşe pictor. Sărut mâna, domnişoară.

— Vă salut, domnule Alecu, rosti mai mult decât amabil artistul, strângându-i mâna.

— Bună seara, spuse şi fata.

— Ce ziceţi de ploaie? Aur pentru porumb, continuă volubil Moş Alecu.

— Da. O aversă locală neprevăzută, replică pedant omul cu ochelari fumurii.

— Lucraţi, lucraţi de zor!

— Fără pasiune nu realizezi nimic, răspunse pictorul. Apoi aruncă o scurtă privire fetei liniştite şi sobre, ce aştepta lângă dânşii, fără să participe la discuţie. Ce crezi, Nona? Mai rezişti încă două-trei ceasuri?

— *Vă mai îndoiţi, domnule*? izbucni cu violenţă aceasta, parcă fără nici o legătură cu întrebarea pusă de artist.

O clipă, numai o clipă, pictorul se încruntă, sau cel puţin aşa i se păru lui Moş Alecu.

— Nu, nu pun la îndoială bunăvoinţa ta. Sper însă să te linişteşti. Azi vom trage cu pensula ultima pată de culoare. Terminăm pictura, reveni dânsul la portar.

— Asta e foarte bine. Şi când o vom admira? întrebă bătrânul.

— Depinde. Va trebui s-o înrămez. Dacă vrei, te invit la hotel, s-o admiri în voie. Dacă nu, mai târziu, în vreo sală de expoziţie.

— Mulţumesc. Vă mulţumesc, tovarăşe… ăăă! Na! Că am uitat cum vă cheamă. Mă iertaţi!

— Tăun. Pictorul Marcel Tăun.

— Sunt încântat că v-am cunoscut, tovarăşe Marcel. O să vin negreşit. La hotel, la orice expoziţie. Nu, nu vă mai pierdeţi vremea cu mine. Succes! Vă doresc succes!

— Mulţumim. Nona, hai, te rog!”

*

— Chiar aşa intenţionezi să-ţi scrii raportul? întrebă glumeţ cel mai în vârstă, ridicându-şi privirile.

— Nu, tovarăşe Coman! răspunse Andu calm.

— Exerciţiu literar atunci?

— O bună metodă de reconstituire. Fiecare amănunt, riguros verificat, corespunde realităţii. Moş Alecu are o memorie straşnică. Avantajul metodei e că redă fidel

atmosfera şi caracterele. Aşa s-au petrecut lucrurile până la intrarea pe şantier a celor doi dispăruţi.

— Doi dispăruţi?

— Se recunoaşte uşor, după îmbrăcăminte şi după nume, că Nona şi Wilhelmina Fisch sunt una şi aceeaşi persoană. De altfel paznicul a confirmat aceasta, după fotografia din buletin. Nu uitaţi, vă rog, că fata purta o umbrelă (normal, veţi zice, ploua!) şi valiza de plastic. Cât despre pictorul Marcel Tăun, am motive să cred că ar fi Remy, semnatarul scrisorii noastre. E drept că până la ora când discutăm grupa operativă n-a depistat la niciunul din hotelurile litoralului vreun asemenea nume. Şi doar Remy îi spusese paznicului că poate fi vizitat la hotel. Sunt însă câteva persoane care l-au văzut împreună cu Nona la Eforie-Nord.

— Şi n-a venit de loc să se intereseze de… sinucigaşă?

— M-ar fi anunţat cei din vila „Bellona”.

— Mda!

Mâna osoasă, cu degete lungi, a şefului apăru în lumina lămpii şi împinse pe cristalul lucitor teancul de foi aşternute cu un scris mare, puternic înclinat spre dreapta.

— Pentru ce ai subliniat a doua replică a fetei?

— Sunt două contradicţii aici. Prima: ea i se adresează cu „domnule”, şi la plural, ceea ce dezminte afirmaţia lui că-i e fiică (noi ştim bine din scrisoare că nu). A doua: Wilhelmina a răspuns violent: „Vă mai îndoiţi, domnule?” Asta trădează nelinişte, nervozitate excesivă, datorate cine ştie căror presiuni de ordin moral. Şi totuşi… da, există un totuşi! Starea ei n-a împiedicat-o să-l ajute pe Remy la înfăptuirea furtului de care ştiţi. Ghinionul lor a fost însă că la întreaga operaţie a asistat pe neobservate un martor: copilul Ion Lazu din Topalu. Citiţi, vă rog, mai departe!

*

„Pentru moş Alecu, ziua de muncă se încheiase. Schimbul său, un om gras, între două vârste, sosi gâfâind, ştergându-şi de

zor transpiraţia care-i trecuse prin cămaşă.

— Of, ce mai căldură! se văită el. Am să mă aprind. Noroc ca suflă briza. Ei, moşule, e nouă şi cinci. Ce mai stai?

Dar bătrânul se scărpina cu două degete în creştet, fără să se urnească.

— E nouă şi cinci, moşule! strigă celălalt.

— Am auzit, am auzit! mormăi Alecu. Nu mă pot dumiri: s-o fi dus ţâncul?

— Care ţânc?

— Ionică. I-am promis că-l las să viziteze până la 21. Stai aici, că mă duc după el.

Moşul porni în grabă printre barăci spre scara ce duce la terasa inferioară. Soarele apusese de curând şi, cu toate că mai era lumină, pe şantier fuseseră aprinse reflectoarele. Alecu privi din capul scării, dar nu văzu pe nimeni nici la termele romane, recent descoperite, nici în partea opusă, spre dreapta. Deasupra mozaicului, învelit cu un strat de ciment protector până la terminarea lucrărilor, bâzâiau gravi cărăbuşii. Paznicul se întoarse să plece, când îl strigă o voce:

— Nene! Veniţi aici!

— Unde eşti, mă? întrebă moşul surprins, neştiind de unde vine glasul subţire şi îndepărtat.

— Sub dumneavoastră. Nu mă vedeţi?

Bătrânul descoperi prin spaţiul dintre trepte o mogâldeaţă care-i făcea semne disperate.

— Ce cauţi acolo, în magazie, puştiule? Vino sus, trebuie să plecăm. Ajunge cât te-ai jucat.

— Tovarăşul cu pensula unde este? Şi fata?

— Au plecat de-un ceas. Hai! E noapte şi nu se mai vede nimic.

— Vreau să vă spun ceva, în secret! Zău, coborâţi! Numai puţin.

Crezând că e vorba de o glumă, bătrânul se supără.

— Eşti obraznic! Am să te-ncui aici. N-ai decât să dormi lângă bolovani.

Ameninţarea avu efect. Ion părăsi ruinele anticei magazii, alergă pe scări în sus şi se opri lângă moş Alecu.

— Nu ţi-e ruşine, mă Ionică?

— Tovarăşe Alecu, chestiunea e cu miliţie! Pe cuvânt! se

porni băiatul să turuie. Tanti cu umbrelă a scormonit în zid, a scos o piatră şi încă ceva, plin de pământ, pe urmă le-a băgat în geamantanul din piele de crocodil şi...

— Ia ascultă, băiete, nu cumva eşti bolnav? îl întrerupse posomorât unchiaşul, punându-i mâna pe frunte. Parcă ai temperatură! Pârdalnica aia de ploaie!

— Pe cuvânt că nu mint, nene! Vino să vezi gaura!

— Hai, hai! Trebuie să mergem. Te-aşteaptă mămica acasă! glăsui cu blândeţe bătrânul, necrezând o iotă din ce-auzise. Dă-mi mâna, să nu te-mpiedici de trepte! „Uite ce belea mi-a căzut pe cap”, completă în sinea lui.

— Nu merg! Sau, dacă merg, mă duc direct la miliţie. Eu ştiu ce zic! Şi mata nu-ţi faci datoria. Şi asta am să spun.

— Mă, tu vorbeşti serios? întrebă moşul, descumpănit de hotărârea copilului.

— Vino să-ţi arăt!

Fără să se convingă dacă e urmat, Ion coborî scara.

— Cu tine nu mai termin nici la miezul nopţii! bombăni paznicul aproape disperat. Şi de unde zici că au luat piatra şi ce-o mai fi fost?

— Vă rog să aveţi răbdare, tovarăşe Alecu! replică, peste umăr şi cu prestanţă, Ion.

Sub terasa cu mozaic a vechiului Tomis, terasă ce se întindea odinioară pe o suprafaţă de 2000 de metri pătraţi, se înşiră mai multe boxe încăpătoare, cu pereţi masivi de cărămidă şi piatră, cu bolţi semi-cilindrice din cărămidă. Aici erau magaziile vechilor negustori. Prima boxă din dreapta, cu tocul uşii păstrat – un toc de calcar cristalin, alb-gălbui – aceasta era ţinta lui Ion. Pătrunse repede înăuntru, oprindu-se lângă un perete al încăperii cu plafonul prăbuşit, luminată viu de reflectoare.

— Aici e groapa! şopti el şi arătă un gol mare din zid, lăsat acolo pentru echilibrul construcţiei. Aici, în borta asta. Tovarăşa s-a vârât toată în bortă şi a săpat pietrele, le-a scos din perete.

— Şi-acuma unde sunt?

— A, le-a pus ea la loc. Am căutat şi eu în ascunzătoare, credeam că mai găsesc ceva. Dar nu este nimica, doar nişte resturi de ladă. Putrezite.

Moş Alecu se lăsă în genunchi şi întinse gâtul, privind la golul întunecat.

— Ia spune, cum a fost? iscodi el curios, deşi încă sceptic. Poate că pictorul a vrut s-o arate pe fată lucrând.

— Ce să lucreze în gaura aia? făcu băiatul contrariat.

— Da… cam aşa e! Ei, zi odată, povesteşte!

— Să vezi, tovarăşe Alecu! Eu am vizitat toate ruinele astea din secolul III sau IV al erei noastre. La sfârşit am ajuns şi aicea. Am văzut zidul şi m-am băgat dedesubt să-l cercetez.

— A căzut de sus. E o bucată de tavan.

— Cum mă uitam eu, deodată au apărut cei doi. Tanti cu umbrelă şi flanea galbenă şi omul cu ochelari de soare. Îi ştiu de ieri, că am mai încercat să intru pe şantier, dar n-am avut curaj. Ia să-i privesc cum pictează, mi-am zis şi n-am mişcat, că, dacă mă vedeau, ştiam eu că nu mă lasă. Atunci, îl aud pe el: „Mai *detectează* odată. Sapă fără grijă, dau eu alarma dacă e cazul. Obiectele nu pot fi ascunse prea adânc în zid”. Fata n-a răspuns şi dânsu’ a plecat. Cred că sta de pază. Atunci ea s-a dus spre bortă, a întins umbrela cu vârful la perete şi zău că bâzâia.

— Cine, fata?

— Ei, umbrela! Uite-aşa, bzzzz! Ca un bondar.

— Măi, să fie!

— Da! Pe urmă s-a zgâit la pietroaie, a pus umbrela şi fâşfâşul jos, a luat din valiză ceva ca o daltă şi iar se uita la bolovani. Îl aud pe cel cu basc: „Ermeos e cu tine, frumoasă patri… patricinană!”

— Patriciană, mă!

— Da, aşa! Şi mai zice: „Porneşte alături de el. Te apără de primejdii”. Fata parcă atâta aştepta – țuști în bortă. Dar singură, fără Ermeos.

— Off, puştiule! se burzului paznicul. Ermeos era un zeu, zeul negoţului şi-al bogăţiei. Numele lui e săpat în marmură chiar aici, pe tocul de uşă, pe unde-am intrat noi.

— Nu ştiam, nene Alecu!

— Lasă! Nona ce-a mai făcut?

— Care Nona?

— Fata. Aşa o cheamă.

— Da’ cine-a văzut în bezna aia din gaură? Nici nu prea făcea gălăgie, doar se ciocneau pietrele când le scotea din zid. Mie mi-era frică. Nu te supăra, moş Alecu, ştiu că ar fi trebuit să dau alarma. Numai că dumneata erai sus, la birou. Dacă aş fi ţipat,

mă omora pictorul. Pe cuvântul meu, mă omora, înainte să mă fi scăpat matale.

— Ai şi tu dreptate!

— Stai să vezi! Deodată Nona aceea ţipa, aşa, răguşită, şi iese afară pe brânci, strângând la piept două lucruri. Unul l-am văzut bine de tot, era o piatră verde, mai mare decât mingile de fotbal. Şi într-o parte avea o scoică, umplută cu pământ, dar i se zăreau marginile. Ce-o fi fost obiectul celălalt, habar n-am. Fata îl ţinea la subsuoară. De unde l-am văzut eu, avea ca un postament, parcă ar fi fost statuie. Şi cam gălbuie la culoare.

— Şi, şi?

— Atât. S-a întors cu spatele la mine, a deschis fermoarul valizei şi a vârât lucrurile înăuntru. Pictorul sta afară. Se făcea că dă cu pensula. Când a văzut ce aduce Nona, a râs, dar mai mult i se strâmbase gura. „Urmele dispar, a zis el. Timpul singur năruieşte templele.” Fata a dat din mâini, ca şi cum s-ar fi împotrivit. Dar pictorul a bătut cu piciorul în pământ şi atunci ea s-a vârât înapoi în bortă şi a pus la loc pietrele din zid. Pe urmă s-a dus întins la pictor şi zice: „Acum te-ai convins că trebuie să mergem la muzeu să le predăm.” „Da, zice el, dar nu astă-seară. E închis. Aşteaptă până mâine.” „Ţine minte, zice fata, că mai există şi miliţie.” Pictorul n-a mai scos o vorbă şi au plecat amândoi, nu ştiu încotro. Am căutat şi eu în gaură. Sunt scoase ceva pietre. Mă mir că fata nu s-a murdărit de loc pe haine după munca asta.

Paznicul rămase pe gânduri.

— E important ce-am descoperit? întrebă Ion triumfător.

— Important şi misterios! îl linişti moşul. Am să anunţ mâine direcţia. Hai să mergem!”

*

— În dimineaţa zilei următoare, fata s-a înecat.

— E clar acum că-i la mijloc o crimă. Ai cercetat la muzeu?

— Da. „Pictorul” a venit cu o delegaţie de la Uniunea Artiştilor Plastici. Evident, falsificată. Chipurile, dorea o documentare la mozaic. I s-a aprobat. Muzeul n-are nici o vină.

— Foarte abilă execuţia!

— Vă amintiţi că în valiza Wilhelminei am găsit nisip şi mortar. Analiza arată că provin de la magazia pe al cărei frontispiciu e săpat numele lui Ermeos. Se confirmă astfel povestea lui Ion. Am vorbit cu el. E dezgheţat şi isteţ.

— Acum sunt edificat şi în privinţa fetei. Probabil că Tăun a silit-o să participe la furt, ba chiar, ca să-i câştige tăcerea, a lăsat-o să facă singură partea cea mai grea, operaţia propriu-zisă. Cine o fi acest Marcel Tăun, alias Remy? De unde ştie de existenţa obiectelor în zidul magaziei? Când fuseseră ele ascunse acolo şi ce importanţă au?

— Poate să dateze chiar din secolul III, când s-a construit mozaicul. Ori le-a îngropat cineva mai târziu. Cât de târziu, asta vreţi să întrebaţi?

— Întocmai. În orice caz, ele provin tot din epoca stăpânirii romane, căci după aceea terasa a fost astupată de dărâmături şi abia acum câţiva ani redescoperită. Iar dacă aşa stau lucrurile, cum a ajuns până la noi mărturia despre cele două obiecte?

— Întrebări, întrebări…

— Care aşteaptă răspunsuri precise, dragul meu! O piatră verde, conform descrierii imprecise a unui copil; eventual o statuetă. Pe de altă parte, o aparentă sinucidere, un „pictor” cu nume fals, deci imposibil de recunoscut, o scrisoare şi un medalion. Unde e firul cel adevărat care să ne dea dezlegarea crimei şi a furtului?

— Iertaţi-mă, dar mobilul crimei nu e de loc greu de presupus. Fata a fost înlăturată, era foarte periculoasă în urma ameninţărilor ei. „Ţine minte că mai există şi miliţie!” îi spune ea lui Tăun. În fond, poate să fi fost de bună credinţă, să nu bănuiască până în ultimul moment adevăratele intenţii ale hoţilor. Dorise să predea obiectele la muzeu.

— Accept ipoteza, în lipsă de altceva mai bun.

— De ce?

— Pentru că Nona s-a sinucis. Din pricina complicilor ei, desigur, totuşi s-a sinucis. E o crimă, dar morală. Ei bine, ce-a determinat-o să se omoare? Sunt multe ciudăţenii la mijloc. În primul rând, ucigaşii n-au vizitat de loc camera victimei – de aceea avem scrisoarea, valiza care certifică furtul, buletinul cu identitatea dispărutei. Ce crezi despre asta?

— E o alternativă clară. Ori ei n-au avut vreme să şteargă urmele – ceea ce mi se pare neadevărat, întrucât până la darea alarmei de către Covaci au trecut cam 15 minute – ori le-au lăsat înadins, ca să ne deruteze.

— Posibil aşadar ca scrisoarea să fie introdusă în carte pentru noi. Bătută la maşină – o maşină obişnuită, „Olympia”, imposibil de depistat. Nu ştiu dacă eşti de acord. Medalionul…

— Ei, vedeţi? Acest medalion mă urmăreşte şi pe mine. L-a adus sau nu Wilhelmina? Pornesc totuşi de la presupunerea că scrisoarea nu e o cursă. Am motive s-o cred, tocmai fiindcă nu ne dă o pistă sigură – n-are dată, nici localitate, până şi plicul s-a pierdut. La ce-i trebuia lui Remy medalionul? Asemenea piese au, în general, o circulaţie restrânsă, strict familială, înfăţişează aproape exclusiv portrete de femei. Poate, în cazul nostru, să fi servit drept mijloc de recunoaştere? Se căuta imaginea unei anumite persoane? Simple ipoteze. Nu avem încă date suficiente. Trebuie să fie o bandă mare, cu posibilităţi multiple. O dovedeşte detectorul ascuns în umbrelă.

— Dă-mi amănunte despre fată!

— E fiica unui oarecare Anatol Fisch. Familia ei, redusă la număr, a locuit multă vreme în Sibiu. La izbucnirea războiului, tatăl s-a ocupat, pare-se, cu afaceri legate de industria petrolieră. A dispărut, la începutul lui 1944, în condiţii neclare. Wilhelmina avea trei ani. Mama ei s-a stabilit în Bucureşti, pe strada Meditaţiei 2, trăind destul de greu, cu veniturile lecţiilor de germană predate în particular. A murit acum câţiva ani. Nona era singură.

Absolventă a filologiei, secţia de limbă franceză – germana o ştia din familie – devine o excelentă traducătoare. Contracte cu câteva edituri. A lucrat la O.N.T. Nu-i lipseau banii, deci Remy trebuie să-i fi oferit un alt fel de ajutor. A convins-o să participe la furt, cred eu, prin presiuni. Eventual există în biografia ei lucruri trecute sub tăcere, iar „pictorul” a şantajat-o cu divulgarea lor. S-o fi sinucis într-un moment de disperare, gândindu-se că acesta e unicul mijloc de a se salva de urmărirea bandei.

— Era şi foarte frumoasă, nu?

— Tulburătoare!

— Raţionamentul dumitale e destul de bun. Ce socoteşti că avem de făcut?

— Să luăm urma pretinsului Marcel prin cercetări asupra Wilhelminei. El se număra printre prietenii familiei. Poate că figurează în vreun document – o fotografie, un act sau aşa ceva. E singura cale.

— De acord. Şi asta cât mai repede. Ştii, superiorii noştri se interesează îndeaproape de mersul cercetărilor. De aceea te-am şi chemat să discutăm azi, înainte să-ţi fi scris raportul. Se pare că obiectele sustrase au valori considerabile, probabil sunt unicate ale artei antice, la fel cu vestita statuie a „Şarpelui fantastic”. Trebuie să împiedicăm cu orice preţ înstrăinarea lor. Deocamdată…

Coman se întrerupse. Suna telefonul. Ridică receptorul cu un gest nerăbdător, în vreme ce Andu, în colţul lui abia luminat, îşi aprindea o nouă ţigară. Flacăra brichetei îi dezvălui o clipă trăsăturile încordate.

— Alo! Da… Salut! Cine? E aici. Da, un moment, te rog! Andu, pe dumneata te caută.

Subalternul se ridică grăbit.

— Alo! Andu… Noroc, Mihai! Noutăţi? Cum? Zău? Bine, ascult.

Convorbirea fu scurtă. Andu mulţumi şi aşeză receptorul, gânditor, alături de aparat. Apoi zâmbi stânjenit şi-şi repară greşeala.

— Tovarăşe Coman, cetăţeanul Gyuri Covaci a dispărut în noaptea trecută. Camera sa din vila „Bellona”, devastată ca de o luptă, dovedeşte că martorul sinuciderii Nonei a fost răpit.

— „Dovedeşte”?

— Iertaţi-mă, nu înţeleg!

— De fapt, cine este acest Gyuri Covaci?

— Un medic psihiatru din Cluj.

— Şi-n afară de asta?

— N… Nu ştiu!

— Ai spus-o: singurul martor al sinuciderii. Atunci, e numai martor?

— Adică să fie posibil…

— Nu ştiu nimic. Dar trebuie considerate toate aspectele. E grav să-i acuzi pe oameni. Totuşi nici să-i scoţi din cauză de la bun început! Pricepi, tovarăşe Andu? E un procedeu foarte comod a-ţi pierde urma, simulând o răpire. Cui foloseşte ea? Banda ce-ar fi scos de la Covaci? Mărturia făcută nouă? Moartea fetei ar fi putut fi văzută de încă zece persoane. E absurd să-i lichidezi pe toţi.

— Aveţi dreptate!

— Presupun doar.

Tăcură. Undeva, departe, buciumă scurt sirena unui vapor. Coman se chinui mult timp să prindă fluturele ce zbura ameţit în jurul lămpii.

— Atunci… — spuse subalternul – ei ştiau că fata se va sinucide. Iar Covaci a jucat un dublu rol. Înainte să fie martor al nostru, a fost martor pentru ei.

— Da, tovarăşe Andu. Cam aşa bănuiesc că s-a-ntâmplat.

Tânărul trase ultimul fum, stinse ţigara şi urmă:

— Ar mai fi şi altceva, dar nu cred…

— Dacă dovedeşti că ai dreptate, totul e veridic.

— Poate chiar medicul acela să-i fi declanşat criza.

— Excelent. Şi cum? Parcă n-au fost văzuţi niciodată împreună.

— Aşa e. Dar nu, ce-mi trece prin cap e fantezist. Ştiţi? Andu se înfierbântă şi prinse a da ocol camerei. Pornesc de la faptul că ucigaşii n-au putut şterge urmele, respectiv să distrugă scrisoarea, căci despre biletele de intrare la muzeu cred că nici nu ştiau că mai există. Dacă principalul atentator e Covaci, ceea ce a devenit foarte probabil în lumina ultimelor evenimente, atunci el a fost obligat, zic eu, să o supravegheze necontenit pe „sinucigaşă” până în momentul sucombării.

— Înţeleg…

— În ce scop a făcut-o? Doar ca să fie sigur că fata va muri? De unde avea el această siguranţă? Oare, ieşind din vilă sub pretextul unei plaje matinale, nu putea ea să dea fuga la primul miliţian, din colţul străzii? Pare chiar foarte probabil. Dacă furtul l-a operat sub ameninţări, complicitatea nu-i mai putea fi păstrată pe aceeaşi cale.

— Unde vrei să ajungi?

— La ideea că Wilhelminei Fisch i s-a impus să se omoare. Ea a dat ascultare poruncii, silită de anume împrejurări şi nu de bunăvoie. Să aibă asta vreo legătură cu specialitatea medicului?

— Pe scurt, îmi strecori sugestia unei hipnoze.

— Da. Hipnotismul se aplică astăzi în mod curent la tratarea maladiilor psihice. Vă rog să vă-nchipuiţi scena: Covaci intră în camera fetei pentru vreo informaţie oarecare, să zicem; are loc o scurtă discuţie, Nona cade sub influenţa lui şi i se ordonă să iasă pe plajă, să intre în apă…

— Totul la ora aceea nepotrivită?

— Fata n-a dormit toată noaptea şi el ştia asta. Nici măcar nu şi-a scos hainele, venind de la mozaic. Covaci nu are cum căuta scrisoarea, pentru că îndată ce fluxul hipnotic va slăbi, Wilhelmina o să-şi recapete cunoştinţa şi va da alarma. Iată deci cum asasinul, de la fereastră, comod, fără lovituri de pumnal şi împuşcături, o ucide. Apoi dă el însuşi alarma, ca să se disculpe. Autopsia cadavrului nu spune nimic despre crimă.

— Frumos! Aproape prea perfect, ca să fie real… Nu, nu-ţi resping argumentaţia. Îmi place. Faci progrese remarcabile, tinere! Dar caută probe. Probe cât mai multe şi mai concludente. Crezi că medicul a dispărut, simţindu-se în pericol?

— Exclus. El e în afară de pericol. Chiar arestându-l, nu vom putea să-l acuzăm. Cel puţin deocamdată. Sunt de părere că hoţii au în plan această dispariţie. Dacă nu vor trece graniţa, atunci Gyuri va trebui să-şi schimbe identitatea, probabil falsificând un buletin. Şi „pictorul" a prezentat un asemenea act fals la muzeu, deci ei se pricep să le fabrice. Ceva sigur avem de întreprins acum – urmărirea pistei Covaci.

— Aşadar, de supravegheat şi controlat două locuinţe: a medicului şi a translatoarei. Sau, în termenii teoriei dumitale, a asasinului şi a victimei sale. Graniţele au fost avertizate despre o eventuală încercare de trecere clandestină. Noi să urmărim aceste două fire, poate se vor uni într-un singur punct.

— Marcel Tăun!

— Marcel Tăun.

— Vă rog… Vă rog mult, încredinţaţi-mi mie ancheta!

— Doream să ţi-o propun, dragă Andu!

— Vă mulţumesc!

— Iar eu îţi doresc succes. Pe toată linia! Şi nu uita – pentru orice noutate, mă suni. S-a înţeles?

2.

— Tovarăşe şofer, vă rog! Am uitat…

Nedumerit, şoferul troleibuzului aruncă o privire spre lunganul cu ochelari, care, înclinat respectuos, aştepta un răspuns.

— Nu-nţeleg. Ce-aţi uitat?

— Să cobor.

— Unde?

— Aici, la Operă.

— Bine că nu v-aţi amintit tocmai la capăt! replică hâtru bărbatul, frânând cu violenţă.

Lunganul îşi pierdu echilibrul şi veni grămadă peste bara de metal a maşinii. Scăpă de sub braţ câteva caiete, se aplecă să le ridice şi îi căzură de pe nas ochelarii.

— Scu… scuzaţi de deranj! bâigui el, neştiind ce să-şi adune mai întâi de pe jos.

— Bine, bine! Dar coboară mai iute! Facem noi curat, mormăi mucalit şoferul.

Pasagerii izbucniră în râs. Uşa se deschise cu zgomot de cauciuc spart.

— Sunteţi pe Podul Elefterie! încercă cineva o amabilitate.

— Ah, provincialii ăştia! oftă încasatoarea.

Când se dezmetici, tânărul era singur. Îşi potrivi pe nas ochelarii cu atâta trudă regăsiţi, privi în jur, parcă să se convingă că a coborât unde trebuia, aruncă maculatoarele sub braţ şi porni fluierând pe lângă balustrada de marmură din stânga podului. Fluiera cu o pasiune cultivată încă din fragedă pruncie, cum bine remarcase tatăl său, apreciindu-i modulaţiile de mierloi. Îşi aminti cu un zâmbet cum evoluase de-a lungul timpului marea lui dragoste pentru această îndeletnicire: copil – ţignal de miliţian; primii ani de şcoală – fluierul ciobănesc şi piculina; epoca tuleielor din barbă – clarinetul şi patru degete înfipte în gură, cu urmări dureroase pentru urechi.

— Ce Dumnezeu? Nu vezi pe unde umbli?

Apostrofa femeii îl făcu să tresară.

— Vă cer umil iertare. Ziua asta mi-a adus însă numai fericire. Sunt aşadar distrat.

Fraza de cavaler medieval i se păru dubioasă interlocutoarei, care-l privi chiorâş:

— Să-ţi fie ruşine, băiete! Alcoolul e o primejdie.

Cum adică, nimeni nu înţelege ce-i cu el? Tocmai azi,

când a devenit, în fine, major şi student în anul al IV-lea? Examenul e o simplă amintire. Au trecut de atunci trei ore, dar îi mai răsună în auz cuvintele profesoarei de petrografie: „Sârmă, ai fost la înălţime!” Chiar aşa, colegial, băieţeşte! Iar el se aştepta la obişnuita pedanterie universitară: „Tovarăşe student… ăăă… Numele, vă rog! „Radu Bradin.” „Da, tovarăşe Bradin. Ne bucură să constatăm din nou că marile prefaceri contemporane au născut în conştiinţa dumneavoastră un deosebit simţ de răspundere. Saltul calitativ… ştacheta ştiinţei mondiale, ca să spunem aşa…

Ştacheta? Hm! A sărit-o ca Valeri Brumel. Să lăsăm o clipă modestia! Şi profesoara i-a strâns mâna. Sau… sau nu! Tii, ce lapsus! Mă rog, mai important e că dânsul i-a mulţumit. De fapt, a intenţionat să-i mulţumească, pentru că, din pricina emoţiei, cuvintele i s-au înnodat în jurul coardelor vocale. „Iertaţi-mă, tovarăşă profesoară! În capul meu emoţiile fac un asemenea tărăboi, că nu-mi mai aud gândurile!”

Sârmă alunecă şi simţi că a strivit ceva sub picior. Erau cartofi. Fetiţa care-i aduna se ghemuise pe trotuar, întorcând spre băiat doi ochişori negri.

— Scuzele mele! Sunt cu mintea aiurea.

— Ajută-mă să-i pun înapoi, în plasă! glăsui ea subţirel.

— Cu plăcere, cu plăcere! Cum te cheamă?

— Nina. Nu mi-am închipuit că o să păţesc aşa ceva. S-a rupt.

— Măi, măi!

Nina ţinea mohorâtă plasa.

— Ai nişte picioare lungi şi caraghioase! mărturisi ea deodată.

— Zău?

„O furnică mică, mică,
Dar înfiptă va să zică,
Ieri la prânz mi s-a urcat

De pe vişinul uscat
Pe picioare, pentru căci
Mi le-a luat drept nişte crăci „

— E de Arghezi, ştiu! Cât despre picioare, asta se cheamă autocritică. Lui Sârmă îi cam pierise graiul. Şi haina stă pe matale ca pe o sperietoare. Parcă eşti Don Quijote. Te-ai supărat?

Pe Radu îl cutremură o explozie de râs. Abia mai auzi, ca de departe:

— Mulţumesc, Don Quijote! La revedere, nene!

Se contemplă de la înălţimea staturii sale. Chiar atât de caraghios arată? Crescuse, într-adevăr, lung şi deşirat, de unde şi porecla. Dar ce însemnătate are asta, când ai împlinit 21 de ani şi ai terminat cu brio examenele? În grădiniţa de lângă tine înfloresc trandafirii. Câte culori au! Şi ce parfum! Apropie-te! Miroase-i!

„Sah´ ein Knab´ ein Röslein rot,
Röslein auf der Heiden.
War so jung und morgenschön..” [1]

Trec oameni mulţi. Unora le atrage atenţia băiatul cu faţa prelungă, palidă, toată numai zâmbet. Doar un blazat îl fixează cu ochi leşinaţi. Adică: de ce eşti aşa fericit, măi omule? Ai motive? Nu vezi că cerul este tot albastru, mereu albastru şi soarele ăsta ne plictiseşte cu insistenţele lui, chipurile, dătătoare de viaţă?

Tânărul însă n-are vreme, nici chef pentru lămurirea blazaţilor. El vrea să cânte, să valseze pe toată întinderea străzii; uite, cu fata de pe celălalt trotuar, năltuţă şi blondă, zveltă şi mlădie ca trestia. Un pas, o reverenţă, şi… „Dansaţi, domnişoară? Orchestra povesteşte despre Dunărea Albastră. Dansaţi?” „Desigur. Numai să nu-i

---

1 Goethe – „*Röslein*”: Văzu un băiat un trandafiraş roşu,
Trandafiraş de pe câmpie.
Era tânăr şi frumos ca dimineaţa… (n.r.)

încurcăm pe trecători!” „O, nu, trecătorii ne vor face loc, suntem doar mesagerii bucuriei. Veniţi?” Rochia verde unduieşte ca vântul. Din volbura vântului saltă un val, încă unul – curbe albastre pe care flutură creste de spumă. Chiuie marea, trăieşte, e vie. Ţipă-n înalt pescăruşii. Cad vertical printre valuri puternice braţe, tangente pe curbele sparte. Şi colo, aproape, e ţărmul, clădit pe coloanele dure, din piatră, cioplite de visuri. Cresc tinere trupuri din apă, se caţără iute, ajung în cetatea modernă. Fete, băieţi, câte doi. E în zori. Ţărmul şi-a prins pe dorice trunchiuri galbene panglici de holde. Vezi? Pretutindeni petale de roze, şi maci, şi garoafe – un joc de lumină. Fete, băieţi, câte doi pornesc să primească aurora. „Prieteni, prieteni, priviţi, ascultaţi! Trece prin lume iubirea!”

— Temistocle, e timpul să faci pipi, dragă! Te rog!

Radu avu senzaţia că un pumn bine ţintit îi mută fălcile. Se afla sub un tei, a cărui coroană uriaşă adăpostea inconştient o matroană impozantă, ţinând de zgardă un fox sârmos. Foxul se apropie de gardul cenuşiu şi ridică supus piciorușul. Era ras, tuns şi frezat, după legile severe ale exotismului, care transformă şi potaia cea mai anostă într-un leu. Trebuie să fi fost perfect instruit, dacă doamna vorbea cu el ca de la egal la egal!

Dar Temistocle îşi părăsi brusc îndeletnicirea intimă, se propti pe toate labele, întinse botul printre scânduri şi mârâi ameninţător. Pe pervazul ferestrei deschise la parter se spăla impudic o mâţă tărcată ca un tigru.

— Nu te enerva, dragă! se alarmă cucoana.

La vederea leului, tigrul deveni bănuitor. Îşi întrerupse toaleta, se arcui, se zbârli, scuipă de câteva ori, apoi o ameninţare venită pe neaşteptate din interiorul camerei îl făcu să părăsească fereastra. Temistocle lătră elegant, tenoral, şi scoase limba. În urma pisicii apăru pe pervaz un şoricar galben, lung, care spuse ceva, pesemne injurios, în graiul lui, azvârlindu-se după mâţă. Pe acelaşi drum se avântară voiniceşte doi pechinezi şi câţiva terrieri albi,

înnebuniţi de plăcere, urmărind aceeaşi victimă, cocoţată acum, prudent, pe gard. Temistocle schelălăi, ca să le ţină isonul. Dar fu zărit îndată şi atacat în mod laş, cu o violenţă grosolană, dezgustătoare, de mahala.

Ostilităţile produseră în casă un tumult grozav, un vacarm insuportabil de voci câineşti. Geamul alăturat pocni, numai ţăndări, ca la o explozie. Prin rama ferestrei, se rostogoliră în curte: un ciobănesc cenuşiu, doi ogari pătaţi, un buldog canadian, un Saint Bernard, trei sau patru corcituri autohtone şi alte câteva rase, imposibil de identificat în acel vârtej ameţitor. Gardul abia mai rezista asaltului.

Temistocle – erou. Cucoana trase de curea, el se smuci în sens invers şi zgarda se făcu bucăţi. În acel moment, buldogul reuşi să sară în stradă. Temistocle îşi calculă rapid şansele de izbândă şi încheie prin a o rupe la fugă, cu monstrul canadian după el. Urmărirea se vestea senzaţională.

— Îmi mănâncă puişorul, domnule! Prinde-l! ţipă femeia isteric.

Nemesis, cumplita zeiţă a răzbunării, îi insuflă lui Sârmă un gând genial. El îşi aminti epoca tuleielor din barbă şi, ca urmare, o fluierătură magistrală, strecurată abil printre patru degete, zdrobi timpanele tuturor fiinţelor din jur. Acum e-acum! Corul patrupedelor îşi pierdu armonia, schimbându-se într-un infern dezorganizat. Şi fiindcă victimele erau intangibile pentru ei, spre a-şi menţine forma şi a se alege cu ceva, câinii se încăierară între dânşii. Apăru şi stăpâna, renumită în cartier; şi-a destinat toate veniturile creşterii acestor patrupede. Ţinea în mână o apărătoare de muşte, confecţionată din fâşii lungi de hârtie. Lovi în dreapta, lovi în stânga, întărâtându-şi astfel şi mai mult favoriţii. Temistocle şi ucigaşul se roteau într-un cerc vicios, fără ieşire. Ambele doamne făcură atunci front comun împotriva lui Sârmă:

— Neobrăzatule! Golane!

Dar el se grăbi să dispară după bisericuţa din mijlocul străzii. Până acasă mai avea puţin. Cât se va bucura tata, auzind de succesul lui! A, iată-l, a ieşit să-l întâmpine. Nu prea bătrân, cu părul alb totuşi, îmbrăcat într-o cămaşă albastră. Păşeşte încet.

— Te aşteptam! îi spuse de departe. Ei, cum a fost?

— *Finis coronat opus pater!*[2] strigă Sârmă. Încă un zece. Şi felicitări.

— Iată deci şi anul IV. Măi băiete, măi! Aproape geolog!

Masa era pe sfârşite. Mircea Bradin îi făcu băiatului un semn misterios, dispăru pe uşa dinspre bucătărie şi se întoarse triumfător cu o frapieră în care se lăfăiau două sticle de şampanie.

— Am să-ţi verific cumpătarea!

— *Nunc est bibendum!*[3] replică Sârmă.

Primul dop pocni din toate puterile şi lichidul spumos, de culoarea chihlimbarului, curse gâlgâind.

— Să fim solemni: la mulţi ani! zise bătrânul, cu paharul ridicat. Ia spune, ai mai băut şampanie până azi?

— Da! zâmbi Radu. Chiar de vreo trei ori. La nişte onomastici.

— Foarte rău! îi reproşă în glumă tatăl. Eu mi-am închipuit că-ţi fac o surpriză.

— Dar dumneata când ai băut prima oară?

— Târziu. Pe la 26—27 de ani. Poate fiindcă n-am avut ce sărbători până atunci.

— Şi majoratul?

— Hm! Majoratul? repetă bătrânul, aşezându-se în fotoliul vechi, care scârţâi. E o poveste cu majoratul meu. Dar să bem!

Sârmă umplu paharele. Îşi aminti că de vreo câţiva ani tata îi promisese o poveste pentru ziua când va fi major, dar el nu luase niciodată în serios promisiunea. Îşi închipuia

2 *Finis coronat opus* – sfârșitul încununează opera (dicton latin), (n.r.)
3 *Nunc est bibendum* – Acum trebuie să bem (în latină) (n.r.)

că tatăl spune asta doar ca să-i menţină interesul pentru învăţătură, sau aşa ceva.

— E un lucru... chiar serios? întrebă, cu un aer care s-ar fi vrut indiferent, în vreme ce începea să-şi roadă unghiile.

— Nu! răspunse scurt Bradin. Banal!

Ceea ce întări convingerea băiatului că are să audă ceva grav. Bătrânul îşi aprinse o ţigară şi fumă tăcut câteva clipe.

— M-ai făcut curios! îl îndemnă Radu, privindu-l atent.

— Sincer. Ce părere ai tu despre mine?

— De ce întrebi?

— Ai să vezi. Ei?

— Cred că... eşti foarte exigent cu dumneata şi cu alţii.,. Nu mi-ai ierta în ruptul capului, de pildă, dacă aş avea vreo restanţă la facultate... sau...

— Iar eu nu mi-am terminat facultatea.

— Dumneata? holbă Sârmă ochii.

— Da, eu! Şi asta nu-i tot ce trebuie să afli.

Bradin era stingherit, din ce în ce mai stingherit, iar băiatul intra în derută. Cum, tatăl lui nu-şi terminase facultatea? De ce? Şi asta nu-i tot?

— Până pe la 28 de ani, am fost tare sărac, Radule. Ai încercat vreodată să-ţi închipui cum e sărăcia? reluă Bradin, golind paharul.

— Cred că trăiai modest! se lansă Radu precipitat; era timid şi încerca să treacă peste momentele de surpriză, şarjând în mod vizibil.

— Şi noi trăim modest...

— Nu se compară totuşi! Bunicul a fost acar în Gara de Nord. Dumneata eşti profesor de liceu.

— Nu mă gândesc la felul cum mă îmbrăcam ori ce aveam la masă! îl întrerupse tatăl, cu privirea pierdută în arabescurile covorului. Poate astea se mai găseau, modeste şi ele, desigur, dar se găseau.

— Atunci, nu ştiu... Când ai întrerupt facultatea?

— În anul cinci. Dacă nu se întâmpla asta, azi aş fi fost

arheolog. Un arheolog de talie naţională. Nu exagerez; a fost credinţa mea. Şi aveam aptitudinile necesare.

— Atunci înţeleg din ce în ce mai puţin! zise contrariat Sârmă. Tocmai în ultimul an să laşi titlul baltă? Nu te-am cunoscut astfel! Vrei să spui că de sărăcie?

— Stai! Nu lua totul aşa uşor! ripostă Bradin întunecat. Sunt lucruri de care mi-e greu să vorbesc. Tu nu înţelegi ce e cu adevărat sărăcia.

— Chiar dacă nu înţeleg! Nu-i admisibil totuşi mai ales la caracterul dumitale… Mai ales la caracterul dumitale! repetă băiatul, trosnindu-şi degetele.

— Ascultă-mă bine! se ridică Bradin, nervos, şi începu să umble prin odaie. Te-ai gândit la un moment dat să te apuci de patinaj. De ce n-ai mai făcut-o?

— Mmm… Din lipsă de voinţă. Ba nu… Din lene.

— Eu mă pasionasem de golf. Era prin ’35. Jucam acasă la un coleg de liceu. El ştia bine. Mie mi-au trebuit două săptămâni ca să învăţ cum trebuie. M-a umilit mereu, s-a lăudat cu victoriile lui. După două săptămâni l-am bătut straşnic. A fost de ajuns să-i iau trei partide la rând, ca să renunţe la compania mea. Şi îmi plăcea jocul. M-am lăsat apoi înfrânt sistematic şi asta mă îndârjea, şi am pierdut şi plăcerea golfului.

Profesorul îşi aprinse altă ţigară. Tic-tac-ul pendulei, singurul zgomot rămas în încăpere, venea parcă de la mari depărtări. Ţigara trosni mărunt.

„Ia te uită ce ascundea aerul dumitale blajin şi liniştit!” gândi Sârmă.

— Înţelegi? reluă bătrânul. Sărăcia te îngrădeşte ca o închisoare. Niciodată nu poţi face ce-ai vrea. Pe urmă vine munca istovitoare; deci veşnica lipsă de timp. În facultate, de exemplu, am fost şofer de noapte pe un taxi.

— Nu mi-ai spus, zise Radu.

— Nici că în copilărie am fost lustragiu nu ţi-am spus. Tata se prăpădise şi trebuia să port şi grija maică-mi.

— Asta-i altceva! Poate aşa se explică…

— Nu. Realul motiv al părăsirii facultăţii a fost altul. Am cunoscut-o pe mama ta. Era o fată foarte frumoasă, o ştii din fotografii. Era război. Boala mea de inimă mă scăpase de front. Începuse să apară mizeria: din când în când chiar şi foamea. Nu ne-am căsătorit niciodată...

— Niciodată?!...

— Ascultă până la capăt! Aşteptam vremuri mai bune; aşteptam... ce ştiu eu... să treacă războiul, să reîncepem viaţa... să avem o casă... Visurile nu ţin însă de foame, nici de cald. Ne venea din ce în ce mai greu. Urma să te naşti tu. În iarna lui ’44 am avut certuri tot mai dese. Îmi reproşa că nu încerc să câştig, că important e să avem ce mânca, nu să-mi continui studiile. N-am ascultat-o. S-a căsătorit cu cineva, un om cumsecade, cred, care-i asigura existenţa.

— Şi eu? şopti Sârmă perplex. Şi dumneata ai lăsat-o?

— N-o puteam opri, Radule. Trăiam, înţelegi, în mizerie. Dacă a plecat, înseamnă cu adevărat că nu mai putea să rabde. Asemenea lucruri se înţeleg şi se admit, crede-mă! S-a măritat în mai. Tu aveai abia trei luni.

— Nu m-am născut în iulie?

— Aşa eşti trecut în acte, fiindcă te-am înscris după alungarea fasciştilor, şi depăşisem cu mult termenul de înregistrare. A fost curios; după plecarea mamei tale, am lăsat facultatea. Un sas din Sibiu m-a angajat secretarul lui. Se ocupa de petrol. Întâmplarea mi-a oferit un prilej accidental să-mi dovedesc cunoştinţele arheologice în nişte cercetări în Hârşova. Era vorba de un tezaur antic. Am crezut o clipă că-mi surâde norocul; după toate semnele, acolo putea fi aur. Himere! N-am dat de urma comorii. Patronul mi-a dispărut pe neaşteptate şi eu m-am întors la Bucureşti în aprilie.

Bradin vorbise repede, ocolind, involuntar sau cu bună ştiinţă, partea povestirii care-l privea pe Radu. Dar băiatul dorea să afle tot.

— Şi cu mine ce s-a-ntâmplat? întrebă el, aprinzându-şi stângaci o ţigară.

Emoţia-l făcuse să pălească.

— Ea te-a îngrijit vreo trei luni, cât încă erai foarte mic. Înainte de a pleca eu la Hârşova, te-a adus la mine.

— Era frumoasă mama, spui?

— Foarte frumoasă… Ştii, aşa… blondă, înaltă… Fotografiile de fapt nu spun nimic… Atunci a plâns, mă rog, îţi închipui… în asemenea ocazii se plânge.

— Acum… mai ai veşti despre ea?

— Nu. De mult nu mai am. Nici ea, de altfel, nu m-a căutat. Auzisem odată că ar fi undeva, în provincie. Asta e adevărul, băiete. Mama ta n-a murit la naştere, cum ştiai tu.

— Şi? zise Radu.

Bradin goli pe neaşteptate paharul, privindu-şi fiul ţintă în ochi.

— Da… continuă el, pe gânduri. Bombardamentul din 4 aprilie mi-a ucis-o pe mama. Regiunea gării era, întreagă, un morman de ruine. Mă dezorientasem complet. Locuiam deja aici, în casa asta, cumpărată pe la sfârşitul lui martie şi unde şi geamurile rămăseseră întregi. Nu ştiu cum au trecut zilele, săptămânile… încercam să-mi găsesc un rost pe undeva – mu pentru bani, acum nu mă mai interesa asta! — pentru mine însumi! Zadarnic. Nu-i trebuia nimănui un arheolog fără diplomă.

„Ce bine că ai avut răbdare să cresc, tată!” îşi spuse Radu, simţindu-se deodată matur.

— Mare lucru n-am făcut în viaţă, recunosc! spunea tatăl. Am alergat mereu după bani, obsedat. Nu mai foloseam nimănui. Şi atunci ai apărut tu. Tu, cineva pentru care să trăiesc. Aici mi-a fost scăparea.

— Aventuroasă tinereţe ai mai avut! zise băiatul, simţind că bătrânului îi trebuie o încurajare.

— Nu mă pot plânge…

— Ei, tată, dar noi nu mai bem astăzi?

În glasul lui Sârmă nu era atâta entuziasm cât ar fi presupus cuvintele.

— Ba da! Dă sticla-ncoace!

— Ce afaceri a făcut patronul tău?

— Fisch? Vindea petrol. Asta se căuta ca pâinea caldă atunci, în război. M-a plătit bine, de ce să mint! Dar, pe undeva, am greşit.

„Nu cumva, tată, afacerile astea nu erau tocmai-tocmai cinstite? Şi totuşi… dacă ar fi aşa, nu te vârai dumneata în ele… Mă ocup eu de dumneata… e aici ceva care nu merge.”

— Unde puteai greşi?

— Nu ştiu. E firesc să vrei bani, când îi câştigi pe drept. Nu? Eu asta am vrut. Cugetul nu mi-a reproşat niciodată nimic. Şi nu pot fi acuzat de lipsă de conştiinţă. Dar iată că în locul marelui savant care mă visam sunt azi doar profesor de istorie şi ştiinţe naturale. Noroc că tu ai să fii exact ceea ce n-am izbutit eu. Ai să vezi! Ai un creier bine pus la punct şi constat mai ales că nu laşi cartea din mână. Asta e mare lucru, Radule!

— Acum, să nu exagerezi şi dumneata!

— Adu-ţi paharul! Aşa… Noroc, măi băiete! La mulţi ani!

— La mulţi ani, tată! Vezi, ai făcut foarte mult pentru mine. M-ai învăţat latina, greaca, franceza. Mi-ai dat…

— Fleacuri, fiule! Acum trebuie să-ţi dau cât mai mult, acuma, când pleci în viaţă…

— Dar acuma voi câştiga eu singur totul!

— Totul? Şi maşina, adică?

— Ce maşină?

— Turismul, domnule! Turismul, mai necesar unui geolog decât aerul pe care-l respiră. Strâng bani de mult. Cu meditaţii, cu ore suplimentare… Joc şi la loto.

— Tată! izbucni băiatul în râs. De ce? Doar nu maşina mă va duce la Academie!

— S-o crezi tu! Ia doi studenţi, la fel de buni amândoi, cu aceleaşi calităţi. Care va fi apreciat mai mult? Cel care se înghesuie de două ori pe zi în tramvai, sau cel care-şi parchează turismul vizavi de facultate? Răspunde, domnule

modest!

— Eu l-aş stima pe cel cu tramvaiul.

— Romantism, puştiule! Eşti prea tânăr încă pentru viaţă. Bine că e aici un om să-ţi deschidă ochii. Trebuie să-ţi cumperi, domnule, un „Renault”, cea mai buna maşină pe piaţa noastră la ora actuală. Pricepi? Lasă, că taică-tu a umblat şi pe jos până s-a umplut de bătături şi a gustat şi plăcerea maşinii trase la scară. Ehe!

„Vai de mine, tată, dar ai concepţii învechite rău! După câte constat, e nevoie de o întreagă reeducare! Trebuie să mă ocup serios, nu glumă!”

— Da?

— Păi maşinile astea de ce sunt făcute? Nu ca să le cumpărăm? Ah, dacă aş putea da o lovitură! Ceva cu bani mulţi şi repede! În fine! S-o lăsăm deocamdată! Poftim! Iar s-au golit paharele!

— Atenţie, torn!

Radu nu reuşi să-şi ducă la bun sfârşit sarcina de paharnic. În vestibul ţârâi scurt soneria.

— Ia vezi, cine e? zise Bradin, uşor indispus.

— Vasiliu, cine altul? O să-ţi propună o partidă de table, ca de obicei.

— Are ghinion. Nu-mi arde de asta.

Sârmă alergă să deschidă. În hol aştepta un cetăţean necunoscut, cu un pachet voluminos sub braţ.

— Bună seara, tinere! salută el cu voce gravă.

— Vă salut.

— Aici locuieşte familia Bradin?

— Întocmai. Doriţi să vorbiţi cu tata?

— Dacă se poate.

— Vă rog să intraţi! E acasă. Tată, te caută un domn! strigă Radu, trântind uşa în urma noului venit.

— Îmi permiteţi? murmură politicos oaspetele, căutând din priviri un loc unde să-şi lase pachetul.

— Mă scuzaţi! spuse repede Radu, nedorind să fie mai puţin amabil. Aici e bine!

Îl ajută să aşeze coletul, înfăşurat în hârtie albastră, sub cuier. Remarcă imediat grija cu care necunoscutul îl pusese jos.

— Pe mine mă căutaţi, domnule?

Bradin îl scrută pe străin cu atenţie. Nu-şi amintea să-l fi văzut vreodată. Vizitatorul avea o constituţie robustă, iar costumul gri, elegant îi scotea în evidenţă umerii largi. Părul cărunt, lins, despărţit la mijloc, contrasta oarecum cu figura lui energică, arsă de soare.

— Pe dumneavoastră! spuse fără intonaţie necunoscutul, apropiindu-se. Daţi-mi voie să mă recomand! Dumitru Păruş.

— Mă numesc Mircea Bradin. Fiul meu, Radu.

Păruş le strânse mâinile în fugă, numai din vârful degetelor.

— Poftiţi înăuntru. Serbam astăzi un succes de facultate al acestui tânăr.

— Sper că nu deranjez! spuse oaspetele, deşi se vedea bine că asta îi e relativ indiferent.

— Ba nu, de loc! se grăbi Bradin. Ştiţi, Radu trece acum în anul…

— În anul IV, ştiu! întrerupse vizitatorul. La facultatea de geologie. Felicitări.

Rostise totul cu oarecare grabă, ca pe o formalitate.

— Pentru ce staţi în picioare? interveni Sârmă, pe care vizitatorul îl intriga. Luaţi loc! Fotoliile sunt cam vechi, dar comode.

— Mulţumesc!

Păruş privi în jur. Curăţenia era ireproşabilă. Mobilă arhaică. Multe tablouri, o bibliotecă, un scrin…

— Şi soţia?

— N-am avut!

— Curios! Păreţi un om sociabil.

— Beţi un pahar cu noi! încercă iar Sârmă să destrame atmosfera de încordare şi nedumerire.

— Poate mai târziu! se abţinu Păruş. Deocamdată,

tovarăşe Bradin, te-aş ruga... Dacă nu te superi (recita formulele de politeţe cu un ton aparte, căutând parcă să scape cât mai repede de aceste părţi ale frazelor), dacă nu te superi, lasă-mă un minut singur cu tatăl dumitale!

— Mă rog, mă rog! făcu Radu nemulţumit şi părăsi încăperea.

— Vreau să-mi răspundeţi la câteva întrebări! zise oaspetele, scoţând din buzunarul de la piept un carnet de notiţe şi un medalion oval, fără lanţ. Întinse bijuteria lui Bradin. Îl recunoaşteţi? Sunt două fotografii înăuntru.

Gazda deschise medalionul şi tresări.

— Anatol Fisch şi Torry, soţia lui!

— Exact! confirmă rece vizitatorul.

— Nu înţeleg! Cum a ajuns la dumneavoastră...

— Veţi pricepe numaidecât. Apucaţi micul inel de care se agaţă lanţul bijuteriei. Aşa! Răsuciţi-l uşor spre dreapta. Acum trageţi!

Mircea Bradin rămase în mână cu o lamă extrem de fină, ce se împlânta în capacul din faţă al medalionului.

— Acolo e scris ceva! continuă Păruş. Cu ajutorul unei lupe, textul poate fi descifrat.

— Radule! strigă bătrânul. Adu-mi, te rog, lupa de pe birou!

Radu veni într-un suflet, privind intrigat la cei doi. Se vedea că ar fi vrut să rămână. Plecă însă, cu părere de rău. Tăcut, Bradin luă lentila, apropiind-o şi depărtând-o de inscripţie. Reuşi cu greutate să citească:

MIRCEA BRADIN. Profesor de ştiinţe naturale şi istorie.
Bucureşti, str. Sf. Elefterie 35. Are a doua plăcuţă.
ANATOL.

Gazda apucă medalionul, introduse lama la loc şi, după ce medită puţin, se întoarse spre Păruş:

— Sunt curios să ştiu cine v-a dat bijuteria. Anatol avea o fată, Wilhelmina. Ea?...

— N-are importanţă! zise încruntat Păruş. L-aţi cunoscut bine pe Anatol Fisch?

— Da.

— Aţi făcut nişte cercetări la Hârşova?

— În 1944, primăvara.

— Acolo s-au găsit două plăcuţe de aur.

— Sunteţi bine informat! Da, ni le-a vândut un învăţător. Le găsise imediat după cutremurul din 1940. În urma unei prăbuşiri. Se pare că pe acolo trecea una din subteranele fostei cetăţi Carsium.

— Continuaţi! E foarte important să aflăm totul.

— Învăţătorul ceruse o sumă destul de mică, dar Fisch nu s-a învoit de loc cu ea. Atunci învăţătorul ne-a dat doar o plăcuţă, pentru jumătate din banii oferiţi de patronul meu. A fost un vicleşug de mare clasă. Fisch citi inscripţia – ştia latineşte ca toţi intelectualii ardeleni. Căci pe plăcuţele de aur era o inscripţie în latină.

— Ştim. Şi?

— Lectura l-a electrizat parcă. Ne-am întors la hotel. N-a dormit toată noaptea, încercând să ghicească restul cuvintelor. Pe plăcuţa lui, după câte am priceput, se afla sfârşitul textului. Nu mi l-a arătat niciodată. Dimineaţa mi-a pus în mână toţi banii ceruţi de învăţător: „Du-te la pungaşul ăla şi ia-i restul inscripţiei. Ne-a bătut. Are cap, nu glumă!” Am cumpărat plăcuţa, dar, când m-am întors, Fisch dispăruse. Prospecţiunile petroliere pentru care venisem au rămas baltă. Cum se făcuse nevăzut, unde?

— A murit curând, într-adevăr. Dar a divulgat taina inscripţiei. Plăcuţa lui se află în posesia noastră.

— Deci nici dumneavoastră nu cunoaşteţi tot textul?

— Nu.

— Acum am priceput. Vizita aceasta are ca scop…

— Nu vă grăbiţi, tovarăşe Bradin! îl întrerupse repede Păruş. Să începem cu placa aflată la dumneavoastră.

— Foarte bine! făcu Bradin, cu o nuanţă de nerăbdare în glas. Un moment, v-o aduc.

„A venit doar ca să mă tragă de limbă? se întrebă el în gând. Nu ştiam că autorităţile încep să se ocupe de tezaur. Multe nu prea am de spus – nu ştiu nimic despre dânsul, altfel l-aş fi ridicat de mult.”

Trecu în cealaltă cameră şi reveni cu o bucată de metal.

— Poftim! i-o întinse el lui Păruş. Iertaţi-mă, ştiţi latineşte?

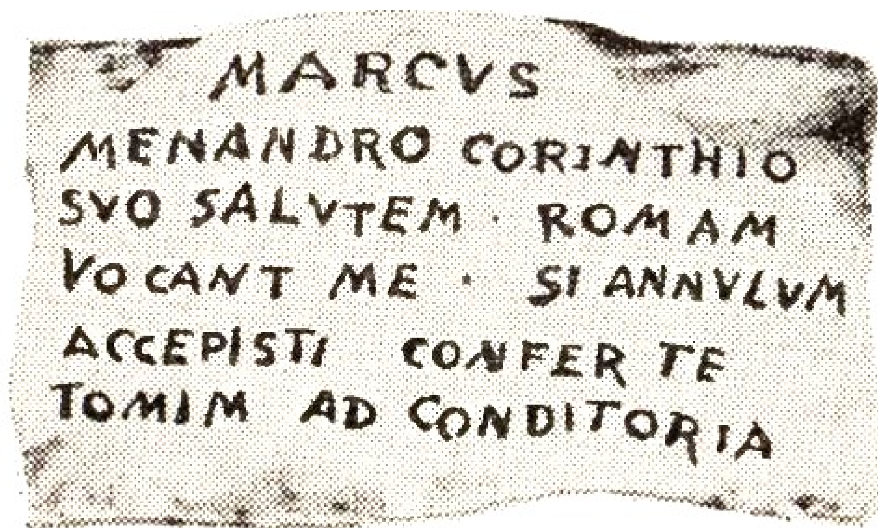
— Nu! spuse acesta, din nou fără intonaţie.

— Atunci, daţi-mi voie să vă traduc!

Gazda aşeză placa pe masă. Cei doi se aplecară asupra ei.

— Asta e tot, spuse Bradin. În româneşte ar suna cam aşa: „Dragă Menandros din Corint, Marcus te salută. Mă cheamă la Roma. Dacă ai primit inelul, du-te la Tomis, la magazii (la depozite).” Acest *conditoria* latinesc denumea magaziile săpate sub pământ sau sub o clădire.

— Şi de ce aţi făcut cercetări la Hârşova? se interesă Păruş, consultându-şi caietul de note. În text văd că se aminteşte de Tomis, de Constanţa.

— Tovarăşe Păruş, aţi aflat, cred, că am fost secretarul

particular al lui Anatol Fisch. Îmi plătea cu bani grei cunoştinţele de arheologie şi geologie. Începusem la Hârşova nişte prospecţiuni.

— Şi? Aţi mai găsit ceva după ce rămăseseţi singur?

— Nu. La Hârşova nu exista nici urmă de comoară. Am descoperit câteva subterane noi şi… cam asta a fost totul.

— Acum să vă spun ce m-a adus la dumneavoastră, tovarăşe Bradin îi zise, pe un ton oficial, Păruş. Aţi înţeles, desigur, că Fisch a lăsat acest medalion cu intenţii precise; să fiţi căutat de familia lui sau de altcineva pentru începutul mesajului antic. Ne-am prezentat cam târziu, e drept. După 21 de ani. Dar… abia acum ne-a parvenit şi nouă medalionul. Speram ca plăcuţa dumneavoastră să ne spună mai multe. N-a fost aşa. Cealaltă parte a textului, aflată în posesia noastră, conţine mai multe informaţii. Iat-o!

Scoase dintr-un buzunar o placă de aur, identică celei aflate pe masă. Bradin se aplecă repede asupra ei.

— Nu înţeleg! şopti într-o doară Bradin.

— E simplu! Păruş trase carnetul mai aproape: „Când Ermeos te va însoţi, şarpele va sta ascuns după amfore. Fii

sănătos! Marcus Claudius Senex.”

— Nu-i vorba de traducere! Nu pricep ce poate însemna… adică sensul. E foarte vag. Cifrat poate.

— Totul s-a rezolvat.

— Cum?

— Ermeos a fost descoperit.

— Nu înţeleg absolut nimic, deşi… Ar însemna că tezaurul există?

— Da, tovarăşe Bradin, există!

Bradin se ridică în picioare, zâmbind derutat.

— Vă cer scuze, dar ştirea m-a uluit. Mulţi ani am încercat şi eu, zadarnic, să descopăr cea mai mică urmă, să mă conving că nu e la mijloc o simplă fantasmagorie. Dumneavoastră daţi totul peste cap. Aproape nu-mi vine să cred. Unde? La Carsium, sau la Tomis?

— La Tomis.

— Taina asta mi-a scos peri albi! Câte speranţe, câte visuri au ucis aceste două plăcuţe! Am crezut cândva că voi reuşi să le dau de capăt. Nerozie, cumplită nerozie. Acum… Ştiu eu? Aş mai fi în stare să mă bucur? Dar surpriza… După atâta vreme… Tovarăşe Păruş, dacă fără alte indicii, bazându-vă numai pe Ermeos, aţi putut ajunge la tezaur… Extraordinar! O forţă deductivă demnă de respect.

— Pardon! zâmbi ironic Păruş, făcându-l pe Bradin să roşească. Noi nu ne-am bazat câtuşi de puţin pe noroc. Nu eu. Tovarăşii care au făcut descoperirea. Dar suntem încă departe de tezaur. Ce s-a găsit la Constanţa, a fost doar începutul…

— Să nu mă înţelegeţi greşit, tovarăşe Păruş! Rezolvarea acestei taine este atrăgătoare pentru mine doar prin conţinutul ei ştiinţific.

— Mă dezamăgiţi! îl întrerupse aspru vizitatorul. Nu punem nici o clipă la îndoială buna dumneavoastră credinţă. Altfel nu v-am fi destăinuit nimic despre cercetările noastre.

Bradin nu răspunse imediat. Părea absent. Doar privirile

îi alergau neliniştite pe obiectele din jur.

— Da, murmură el într-un târziu. Interpretez poziţia dumneavoastră aşa cum e. Mă bucur că m-aţi înţeles. Visam să descopăr în acest tezaur cine ştie ce dovezi despre începutul poporului nostru. Dar visul rămâne vis. Să nu mai discutăm. Vă mai pot fi cu ceva de folos?

— Desigur! se mai îmblânzi Păruş. Nu vă facem niciun reproş că n-aţi înştiinţat autorităţile despre tezaur. Asta se explică prin faptul că nici dumneavoastră nu mai credeaţi să existe. Dar acum, când noi am început cercetări sistematice, suntem siguri că nu aveţi nimic împotrivă să ne acordaţi ajutorul.

— Eu? Şi în ce fel? Aveţi încredere?

— Cam multe întrebări! Încredere? Fără îndoială. Va puteţi închipui că am luat informaţii precise despre dumneavoastră înainte de a vă propune colaborarea. Vă cunoaştem viaţa, tovarăşe Bradin, şi asta e de ajuns pentru noi. Practic: primiţi, ori nu?

— Cu cea mai mare plăcere, tovarăşe Păruş! Nu ştiu chiar cum să vă mulţumesc!

— Important e să găsim comoara, atât! îi reteză Păruş din entuziasm. Despre însemnătatea ei cred că nici nu mai e nevoie să-i vorbesc unui arheolog. Aşa!… Va trebui să plecaţi la Hârşova, să-l găsiţi pe învăţătorul de la care aţi cumpărat odinioară plăcuţele şi să aflaţi locul exact de unde le-a scos. Apoi să căutaţi cu atenţie acolo. Veţi avea sprijinul nostru permanent. Vă rugăm numai să ne daţi de ştire, imediat ce aţi descoperit vreun indiciu despre tezaur. Cunoştinţele dumneavoastră de arheologie sunt foarte preţioase în această împrejurare. Mai este şi o altă latură a problemei. Amintesc de ea, fiindcă e bine să nu omitem niciun amănunt. E vorba despre recompensă.

— Tovarăşe Păruş!

— Veţi avea la dispoziţie, după efectuarea cercetărilor, o sumă de bani. Ce nu se poate face cu o asemenea sumă, mai ales că aveţi un băiat aşa de mare, mâine-poimâine

geolog?

Încercarea de glumă nu-l făcu să surâdă decât pe autorul ei.

— Vă ascult mai departe! interveni gazda.

— V-am spus, tovarăşe Bradin, ne aflăm la început de drum. La vechiul Tomis, în *conditoria*, cercetătorii au găsit numai o piatră.

— Piatră?

Bradin deschise ochii mari.

— Vă veţi convinge pe loc.

Dumitru Păruş trecu în vestibul, de unde se întoarse cu pachetul învelit în hârtie albastră. Îl puse pe masă, răsturnând un pahar gol. Cu mişcări precise, desfăcu hârtia. Sub privirile neliniştite ale lui Bradin apăru piatra. Era aproape sferică, ceva mai mare decât o minge de fotbal, cu suprafaţa neregulată din cauza unor mici adâncituri vălurite. Sub stratul subţirel de praf păstra o culoare verde, acel verde spălăcit ca la orice piatră care, zăcând în apă, s-a acoperit cu muşchi; acesta, scos la aer, se usucă şi dă naştere unei cruste de lut verzui. Câteva resturi de pământ cimentat acopereau ici-colo valva unei scoici, încrustată în întregime în piatră. Doar marginile ei sidefii se zăreau cu claritate, strălucind cu reflexe galbene în lumina becurilor.

— Asta e tot ce-am descoperit la Constanţa! spuse Păruş.

— Bine, dar asta e… tot şi nimic! Ce vă obligă să credeţi că trebuie să continuăm cercetările la Hârşova? Acest pietroi vă oferă vreun indiciu? Mă rog, ceva care să vă arate direcţia viitoarelor investigaţii?

— Partea a doua a textului aminteşte, tovarăşe Bradin, de acel draco serpens pitit după amfore. Amfore nu mai sunt acum. Cât despre şarpe, dacă trăia vreunul acolo, a pierit de mult. Ce semnificaţie are el, nu ştiu încă. Nu mă întrerupeţi! Poate fusese închis în *conditoria* aceea ca să păzească piatra. Marcus Claudius nu putea însă ascunde tot tezaurul la Tomis, într-o perioadă tulbure, când Imperiul se

cam clătina.

— Da… Cred că era vorba de perioada de după retragerea lui Aurelian din Dacia.

— Exact. Treburi urgente îl cheamă pe Senex la Roma. Îngroapă comoara la Carsium, lângă Hârşova, şi-l anunţă pe acest Menandros din Corint cum să ajungă la ea. E logic? Piatra a dus-o la Tomis, adevărat, dar principalul tezaur e la Hârşova. Acestea au fost concluziile specialiştilor noştri.

— Se poate să fie adevărat. Altfel aţi fi găsit totul la Constanţa.

— Întocmai. Acum un ultim lucru, tovarăşe Bradin. Pe urmele tezaurului nostru se mai află şi un grup de răufăcători.

— Cum aţi spus?

— Aţi auzit bine. Răufăcători. Îmi pare rău, dar… asta e situaţia. Nefericirea face ca ei să fi ajuns înaintea noastră la o serie de probe despre comoară. Păruş îşi cercetă iar notele şi sublinie ceva acolo. Acest medalion, de pildă, a fost ţinta unuia din atacurile lor. Pentru el au ucis-o pe Wilhelmina Fisch.

— Ucis-o?…

Bradin îşi deschise nervos haina la piept, gata să rupă nasturii.

— Până acum n-am reuşit să prindem pe niciunul din ei. Au ajuns înaintea noastră la Tomis, la *conditoria*. Au furat de acolo piatra pe care o vedeţi. Am reuşit să intrăm în posesia ei şi a plăcuţei cu textul latinesc după eforturi serioase.

— Destul de grav…

— Veţi pleca pe teren singur. Vă rugăm să nu suflaţi o vorbă nimănui despre scopul venirii dumneavoastră acolo. Invocaţi un motiv cât mai plauzibil…

— Radu, fiul meu, se va duce la Hârşova pentru câteva zile, pentru nişte cercetări geologice. Am să-l însoţesc.

— Foarte bine. Tuturor să le spuneţi asta. Dacă observaţi că sunteţi urmărit, nu vă alarmaţi. Cineva dintre

noi vă va purta de grijă în permanenţă. E nevoie însă să păstrăm cea mai strictă conspirativitate. Răufăcătorii încă nu vă cunosc, totuşi se vor lovi curând de dumneavoastră în timpul cercetărilor. Vor încerca, probabil, să vă tragă pe sfoară, ca să afle ce aţi descoperit. Nu comunicaţi nimănui nimic, decât dacă va spune că a venit din partea mea.

— Toate astea seamănă cu un detestabil roman poliţist.

— Cred că nu e cazul să facem aprecieri! îl puse la punct, mereu rece, Păruş. Asta e situaţia, repet, tovarăşe Bradin!

— Am să încerc să mă conformez. Conspiraţii, urmăriri, crime… La vârsta mea! Dar, mă rog…

— Permiteţi-mi să vă strâng mâna, zise Păruş, cu vocea lui uşor plictisită la amabilităţi. Am devenit din această clipă colaboratori. Sunteţi un om inteligent, valoros, şi va trebui să învingem.

— Momentul merită să fie consemnat, spuse Bradin, după ce-şi strânseră nehotărâţi mâinile. Să bem! Vă rog, nu mă refuzaţi, că rup contractul!

— Daţi-mi voie, atunci, să le umplu eu!

Ciocniră paharele, golindu-le până la fund.

— Să ştiţi însă, făcu Păruş, închizându-şi carnetul, că piatra asta nu e piatră, de fapt.

Gazda privi la interlocutorul său cu o buimăceală prost mascată.

— Nu credeţi? E uşoară ca o cutie de carton şi mai tare decât cel mai renumit oţel. Convingeţi-vă!

Bradin ridică piatra de pe masă. Rămase o clipă derutat. Tot ce spusese Păruş se confirma. Ciocăni cu degetul – piatra suna înfundat, a plin.

— Aţi vrut s-o spargeţi?

— Ne-am ferit s-o stricăm, poate ascunde chiar cheia tezaurului. Fiind însă tot atât de uimiţi ca şi dumneavoastră, specialiştii noştri au încercat să-i desprindă o ţandără pentru analiză. N-au reuşit.

— Extraordinar! şopti Bradin, tot învârtind piatra între

degete. E cam murdară. Mi-aţi permite să-l chem pe Radu s-o cureţe? E plină de praf şi pământ. N-ar fi exclus să tăinuiască o inscripţie.

— Inscripţii nu are, vă asigur eu. Dar încercaţi. Mai ales că am hotărât s-o lăsăm în păstrarea dumneavoastră.

— La mine? întrebă Bradin nedumerit, iscodindu-şi din ochi musafirul. De ce tocmai la mine?

— Ca să vă fie la îndemână. Înţelegeţi, nu e exclus ca pe parcurs să găsiţi un indiciu referitor la dânsa. Atunci va fi bine s-o folosiţi imediat. Lucrurile trebuie să se petreacă în cea mai mare grabă, pentru ca răufăcătorii să fie devansaţi. Noi nu ştim cât au aflat ei despre comoară, ce urme au depistat până la ora asta. Doar plăcuţa va trebui să ne-o daţi. E din aur…

— Da, bine, bine! aprobă Bradin, gândindu-se intens la ceva. De ce nu aţi curăţat piatra?

— Specialiştii noştri au luat câteva probe ale crustei ce o acoperă. Acum cred că e cazul s-o curăţaţi.

— Radule!

— Şi vă mai rog… Puţină discreţie faţă de băiat.

— Da, tată!

— Ia, te rog, obiectul ăsta şi curăţă-l în baie. Îţi explic eu mai târziu.

— Bine, tată!

Radu dispăru.

— Cum adică, reluă Bradin, să nu-i spun nimic despre cercetări?

— O, ba da! Numai ascundeţi-i latura poliţistă a chestiunii. Oricum, vârsta lui…

— Da, aveţi dreptate. Şi cum voi ţine legătura cu dumneavoastră?

— Cel mai bine ar fi prin post-restant. Vom evita întâlnirile directe. Se pare că ceilalţi au o bandă numeroasă şi bine organizată. Vă pot urmări, şi atunci întâlnirile noastre vă vor aduce neplăceri. Dar ce face Radu la Hârşova?

— Îşi strânge material pentru lucrarea de stat. Are ca temă stratele jurasice dintre Capidava şi Carsium.

— Aha! Interesant! exclamă Păruş, deşi se vedea că stratele jurasice nu i-au trezit nici urmă de interes. Iată, tovarăşe Bradin! Aveţi aici un prim avans de 5000 de lei.

— Mulţumesc!

— Cine ştie ce cheltuieli vor surveni pe teren. Poftim!

— Tată… şopti Radu, intrând în cameră.

— Ce este? Ce-i cu tine? Ţi-e rău?

Bradin ascunse iute banii şi sări de la locul său, repezindu-se spre băiat. Sârmă, palid, privea tulbure, când la taică-său, când la musafir.

— Vă rog… să veniţi… în baie, articulă el cu greu.

Cei doi îl urmară intrigaţi, neştiind despre ce e vorba. Radu deschise uşa cu un gest brusc. Pereţii băii pluteau într-o lumină azurie, palidă, mişcătoare.

— Ce e asta, tovarăşe Păruş?

O rază de purpura se înfipse în plafon, descrise un cerc şi se amplifică, luând locul celorlalte.

— Sunt derutat… se strădui Păruş să-şi menţină prestanţa. Ce e asta?

— Tată, când am vrut s-o spăl…

— Sunteţi sigur că piatra a fost lăsată de un latin?

— Noi nu glumim, tovarăşe!

— Extraordinar!

— E fascinant, tată! Ca un… Ca o…

— Eu ştiu? Radule, de la apă?

— De la apă.

— Scoate-o afară!

Păruş făcu un pas precipitat înainte, smulse cu violenţă piatra din mâinile băiatului şi o strânse la piept, udându-şi hainele. Îşi plecă ochii, privind-o intens, vizibil nehotărât în privinţa ei. Apoi i-o restitui lui Sârmă şi-şi muşcă buzele, gânditor.

— Valoarea pietrei creşte nemăsurat! zise el, răguşit. Dracu’ ştie ce înseamnă toate astea! V-o las, totuşi. Vedeţi

ce încredere avem, tovarăşe Bradin?

— Văd, văd! Acum s-a oprit.

— S-a oprit. Păstraţi-o ca pe ochii din cap!

— Sfat inutil.

— Poate să aflaţi dumneavoastră…

— Ciudat, ciudat, pe onoarea mea! Mă măguliţi! Rămâne deci cum am stabilit.

— Da. Şi… atenţie!

— Am înţeles exact.

— Tată… Explicaţi-mi, pentru Dumnezeu!

— Atenţie, tovarăşe Bradin! Bună seara!

— Uff! Bine că s-a dus!

— Cred că e timpul să-mi spui şi mie!

— Sigur, băiete, sigur! Ştii, cercetările acelea de la Hârşova… Ţi-am vorbit de ele.

— Ei?

— Le-au continuat alţii. Descoperiri senzaţionale, vezi! Mi-au propus colaborarea.

— E puţin curios acest… tovarăş Păruş! Dumitru Păruş…

— Găseşti?

Sârmă ridică din umeri:

— Aerul lui rigid… Pur oficial… Destul de neplăcut, în fond, aşa-i?

— Ce vrei, poate din pricina meseriei. Da, da, nu exagerez de loc! Dar stai să-ţi povestesc în amănunt!

*

Noapte de vară, cu lună. Strada-i acum pustie, cutreierată numai de foşnetul teilor. Ceas de linişte, în care Universul trimite Pământului solii dintre cele mai ciudate. Stai la o fereastră deschisă, stai şi asculţi, şi aştepţi să se petreacă un lucru nemaiîntâlnit, ca şi când cineva ar pregăti un miracol; cineva nevăzut, dar prezent, lângă tine, aşa ca undele radiostelelor. Nu mai e nimic de mirare într-un astfel de ceas, nici dacă văzduhul s-ar despica deasupra casei tale, iar în grădiniţă, printre straturile de petunii şi

trandafiri ar coborî, cu unul dintre suporţi, o formidabilă astronavă străină.

Radu nu-şi lua gândul de la piatra adusă de Păruş. Îl auzi pe Bradin plimbându-se în camera de alături. Destăinuirile lui, laudele profesoarei de petrografie, majoratul, venirea oaspetelui, toate i se învălmăşeau în cap, dominate de piatra fantastică. Trase încetişor sertarul de jos al scrinului, ridică sfera şi o cântări multă vreme în mâini. Apoi ispita îl învinse. Se strecură în baie şi răsuci robinetul căzii.

Luminile nu întârziară să-şi facă apariţia. Lumini de toate culorile, de toate nuanţele, într-o necontenită fugă de-a lungul pereţilor. Băiatul încetase de mult să mai creadă în minuni. Îşi dădea seama cu toată precizia gândirii lui ştiinţifice că are în faţa ochilor un aparat. Construit de cine şi când? Păruş afirmase că el ar proveni de la un latin. Şi tata a spus acelaşi lucru, arătându-i textul găsit la Hârşova. „... draco serpens post amphoras abditus erit „ Ce şarpe? Cum adică „după amfore”? Marcus Claudius, ce taină ascund cuvintele acestea cifrate? Cine, acum 2000 de ani, a putut realiza capodopera tehnică dinăuntrul pietrei?

Sârmă se aşeză pe cimentul rece al pardoselei, lângă uşă. Cum se zbat razele pe tavan, străbătute de umbre diforme! E un mesaj din lumea fără capăt a Cosmosului? Umbrele, strălucirile mereu schimbătoare, comunică ceva? Poate-i cererea de ajutor a unui echipaj ameninţat cu pieirea. Poate-i o epopee, ori o simfonie transmisă pentru Concursul Galactic al Artelor. Poate-i sărbătorirea unei generaţii de cercetători întorşi din bătălia cunoaşterii. Poate vorbe senine de dragoste, poate valuri de flori diafane, poate dansul unei femei străvezii cum e aerul? Sau tabloul unei furtuni cu zăpezi policrome, răsucindu-se monstruos între un cer plin de ameninţări şi un pământ încărcat cu primejdii? Paleoastronautica s-a îmbogăţit cu o confirmare a ipoteticei vizite cosmice din trecut? Şi dacă, la urma urmei, totul e un fenomen natural, abia acum întâlnit de

oameni şi care a frapat imaginaţia lui Senex?

*

Radu aşeză sfios ceaşca în farfurioară şi-şi ridică privirile. Profesoara de petrografie, scundă, energică, excelent pedagog, aştepta răbdătoare să înceapă.

— Ştiţi, se încumetă el în sfârşit, vream să vă cer părerea asupra unei... — îşi căută cuvintele – unei chestiuni foarte delicate. E în legătură cu petrografía.

— Ia să vedem! îl îndemnă profesoara, zâmbindu-i ca să-l încurajeze.

— Un prieten al meu, un coleg adică... din şcoala elementară, mi-a solicitat... Nu prea ştiu cum să vă spun.

— Spune cum ţi-e mai uşor!

— Dacă ne-am închipui o piatră rotundă, cam cât o minge de fotbal şi în care se află încrustată o scoică...

— Mi-am închipuit-o!

— Când o introducem în apă, prin orificiul scoicii ţâşneşte un jet de raze luminoase multicolore. Care e explicaţia ştiinţifică a fenomenului?

— Nu e niciuna! zâmbi şi mai larg profesoara. Aşa ceva, din punct de vedere ştiinţific, e o aberaţie. Dar am înţeles: colegul dumitale face literatură fantastică... ştiinţifico-fantastică parcă i se spune...

— Mda... Cam aşa ceva. Am ţinut să vă consult...

— Ai grijă, Sârmă! îl ameninţă profesoara cu degetul. Pentru un om de ştiinţă încă neformat pe deplin, literatura aceasta e un adevărat pericol.

— De ce? întrebă Sârmă, curios ca un copil.

— Fiindcă îţi creează impresia că tot ce zboară se mănâncă. Dar ce vrea să facă acel coleg al dumitale cu piatra?

— El spune că înăuntru ar fi închis un aparat.

— Şi cine l-a închis? Cum funcţionează aparatul în apă? E din ce în ce mai aberant.

— Nu ştiu. El vrea ca piatra să fi ajuns până în zilele

noastre, îngropată de un latin.

— Din rău în mai rău! Nu cumva pretinde că latinul a construit aparatul?

— Aici e greutatea. Desigur că nu latinul l-a construit, doar nu se pricepea la electronică. Atunci cine a putut să-l construiască?

— Vorbeşti de parcă toate astea ar exista în realitate.

— Nu, nu! E doar o fantezie. Iertaţi-mă!

— Sfătuieşte-ţi colegul să scrie că aparatul a rămas de la cosmonauţii aceia... de la paleoastronauţi, în a căror vizită, personal, să-mi fie cu iertare, nu cred nici în ruptul capului.

— Şi mie mi-a făcut impresia... adică şi eu am fost de părere că la mijloc nu pot fi decât paleoastronauţii. Dar de ce merge, de ce să meargă în apă? Băiatul aşa vrea. Există vreo compoziţie a pietrelor care, venind în contact cu apa, să dea naştere unor reacţii puternice? Asta vroiam să va întreb.

— La modul descris de dumneata, nu! îmi pare rău, dar, hotărât, nu!

— Deci numai paleoastronauţii! recapitulă Radu. Iar chestiunea cu apa e o aberaţie.

— Întocmai. Colegul dumitale va fi decepţionat, dar spune-i că ştiinţa e necruţătoare în această privinţă. Poate ar fi mai bine să se apuce de scris poezie?

3.

Vaporaşul ţinea firul apei, ridicând valuri lungi la prova. Sârmă, rezemat de copastie, cerceta cu atenţie harta, în vreme ce Bradin, lângă el, îşi lăsa privirile să alunece de-a lungul malurilor.

— Mai avem circa trei kilometri! vesti Radu cu voce sigură.

— Pentru asta nu-i nevoie de hartă! replică bătrânul. Se

vede şi cu ochiul liber. Hârşova apare la orizont, căpitane!

— Aşa e! recunoscu ruşinat căpitanul.

Cârmaciul vaporaşului zâmbi pe sub mustaţă, iar ceilalţi călători înălţară capetele curioşi. Într-adevăr, la dreapta, cum veneau ei dinspre sud, se profilau cele două dealuri de calcar între care se află oraşul. Ţărmul opus, neted, e tivit cu un şir de sălcii, alcătuind un crâng pe distanţă de kilometri întrerupt ici-colo de tufişurile murelor, crescute aici din abundenţă, şi de stâlpii kilometrici.

— E 11 şi 26! constată meticulosul Sârmă, după ce vârâse harta într-un porthart de piele impunător. În 20 de minute suntem la chei.

Şi-şi şterse fruntea de sudoare.

— Ce căldură plăcută! zise tatăl, descheindu-şi cămaşa la piept. Aproape uitasem ce înseamnă să te ardă soarele câte 12 ore în şir.

Tânărul clătină din cap cu îndoială. Petele roşii de pe nas şi obraji dovedeau cu prisosinţă că primul lui contact cu soarele nu avusese rezultate din cele mai fericite. Era suficient pentru ca perspectiva băilor de „câte 12 ore în şir” să fie privită cu oarecare scepticism. De altfel, însuşi modul în care se îmbrăcase acum era menit să-l apere cât mai mult de insolaţie. Pe cap purta o şapcă de jocheu, orbitor de albă, căptuşită cu mătase roşie, conform sfaturilor unanime ale exploratorilor africani. Bustul îi era grijuliu acoperit de o cămaşă cu mâneci lungi, încheiată la gât. Picioarele îi erau ocrotite de pantaloni golf, ciorapi pestriţi şi ghete de baschet noi-nouţe. Toate acestea pe o temperatură de 35° la umbră.

Dunărea îşi îngustă albia şi prinse să bolborosească înverşunat, luptându-se cu pragurile de piatră nevăzute de pe fund. Liniştea de până acum, abia tulburată de motorul vasului, se risipi deodată. Zgomote vii de pickhamere de la cariera Celea Mică, glasurile barcagiilor care se vânzoleau cu bărcile lor între oraş şi malul opus, duduit de camioane se încrucişau acum peste apă, vestitori ai vieţii Hârşovei.

— Tată, ia uite! Ce frumuseţe!

În dreapta, dealurile de calcar retezate de fluviu cu milenii în urmă îşi arată faţa mâncată de ploi. Şuviţe de praf roşiatic se scurg la picioarele lor, ca sângele dintr-o rană. Între dealuri se deschid văi subţirele, acoperite cu iarbă săracă, bolnavă de praf şi de soare. Cu cât vaporaşul se apropie de Hârşova, cu atât relieful devine mai impunător, mai sălbatic. Pereţii calcaroşi înaintează până în apele Dunării, învolburând-o.

— Ne pregătim de acostare! răsună vocea cârmaciului.

Sârmă trage în piept aerul fierbinte, îşi şterge sudoarea încă o dată şi priveşte curios la oraş. Dinspre fluviu, Hârşova pare mică între valurile uriaşe de piatră. În dreapta, spre sud, un zid enorm, gata parcă să se prăvale dintr-o clipă în alta, poartă pe creştet ruinele vechii cetăţi romane Carsium. La bază, spre fluviu, mai multe pete întunecate arată gurile galeriilor subterane care treceau în toate direcţiile pe sub cetate, ajungând, se pare, până la vestita „Groapă a Leilor”. O pantă domoală coboară către oraş. Urmând mişcarea de la dreapta la stânga, ochii întâlnesc valurile de acoperişuri, dominate în fundal de şcoala medie, învelită cu ţigle roşii, deasupra căreia, pe o înălţime, se află internatul, iar lângă ele turlele catedralei ortodoxe. Mai departe, la stânga, o nouă pantă şi creştetul celuilalt deal, cu monumentul eroilor cunoscuţi.

— Pitorească privelişte! făcu Sârmă, simţind că trebuie să spună ceva.

Dar Bradin nu răspunse. Cu mâinile înfundate în buzunare, cu pleoapele abia întredeschise, urmărea în aparenţă forfota portului, însă gândurile îi fugeau departe, în trecut, răscolind acolo cine ştie ce amintiri. Radu săltă cu o icnitură rucsacul pântecos, din care ieşea coada ciocanului geologic, şi-l aşeză în spate cu eforturi evidente. Vaporaşul trase lângă ponton, elicea se roti în sens invers, frânând, şi călătorii începură să coboare.

— Hai, tată, am rămas ultimii, îl scutură studentul pe

bătrân.

— Cum? A, da, să mergem!

Bradin se grăbi să ia geamantanul şi sări îndemânatic pe scândurile smolite ale pontonului. Tânărul îl urmă cu multă prudenţă, parcă s-ar fi temut să nu cadă în Dunăre. Se scotoci apoi îndelung şi scoase la iveală o hârtiuţă udă de transpiraţie, citind încă o dată adresa: „Şoseaua Constanţei, nr. 15”.

— Surprinzător, de-a dreptul surprinzător!

Radu se uită nedumerit în toate părţile.

— Unde, tată?

— Aici, băiete! Nu vezi?

— Lucruri cât se poate de obişnuite.

— Obişnuite? Pentru tine!

— Blocuri, ca toate blocurile. Cu patru etaje…

— Ca toate blocurile! Şi asfalt, ca toate asfalturile, nu? Şi flori, ca toate florile, desigur: petunii, pansele, trandafiri…

— Păi da!

— Fericitule!

— De unde! Mă înnebuneşte soarele ăsta!

— Glumeşti, glumeşti! Soarele ăsta… în ’44, primăvara, când toată Hârşova era o singură mlaştină noroioasă, un singur smârc de pământ galben, clisos, deasupra căruia se învârteau nemţii cu avioanele, soarele ăsta… Ce ştiţi voi? Bradin se opri şi prinse umărul lui Sârmă. Uite-aici stăteam, cu patronul meu, Fisch, aici, unde scrie „Complex comercial cu autoservire”, un banal complex cu autoservire, vopsit în galben, albastru şi alb. Şi ne mâncau ploşniţele în două odăi igrasioase, pentru care plătisem bani grei. Şi umezeala, doamne, umezeala aceea îngheţată, stătută, de care nu te-ar fi scăpat nici dogoarea iadului! Oamenii aceia ca nişte spectre…

Profesorul se întrerupse şi-i dădu drumul lui Radu. Acesta trase şapca de pe cap, începu să-şi facă vânt cu ea şi se scutură, ca un cal, sub povara rucsacului.

— Dacă stau să mă gândesc bine, mormăi el, dacă stau să mă gândesc bine, un „Renault” ar fi fost o veritabilă mană cerească în arşiţa asta dobrogeană.

După care izbucni într-un hohot nestăvilit de râs. Remarca însă păru să-l învioreze pe bătrân, care porni mai departe cu forţe sporite.

— Au făcut o grădină aici. Cu ce oare? Dacă sapi, în orice parte a oraşului găseşti un strat de pământ gros doar de 30 centimetri. De unde atâtea flori?

— Au captat un izvor subteran de pe dealul Baroi. Serios, nu ştiai, tată? E acolo o staţie de pompare. Alimentează toată urbea.

— Aha!

— Iar acum, că ţi-am readus dispoziţia, să facem o haltă. Sunt deşelat. Unde sunteţi voi, tineri spartani, care eraţi obişnuiţi de mici cu sporturile? A, dar uite un splendid chioşc de răcoritoare! Bun! îl asaltez. Am să revin, dragă tată, pe scut sau sub scut. Ahoe!

Casa de pe Şoseaua Constanţei 15 avea un pronunţat aer rustic, contrastant cu ambianţa mediului înconjurător – căci în imediata ei vecinătate domnea o agitaţie permanentă, provenind de la noua fabrică de pâine, de la piaţă, de la atelierul de reparaţii al S.M.T.-ului şi de la încrucişarea cu şoseaua spre Vadul Oii. Pe lângă astea toate, staţia PECO din stânga împânzea aerul cu zgomot de motoare şi miros de benzină.

Dar, ca o oază în mijlocul forfotei din jur, casa avea o curte liniştită, acoperită cu o viţă uriaşă ce se boltea până-n şosea, continuându-se pe un petic de loc cu alte viţe, între rândurile cărora atârnau şiruri de peşti la uscat. Nelipsita grădiniţă cu flori dinspre stradă era secondată de un soi de bătătură, cu o plită pentru gătitul mâncării vara, cu o populaţie densă de raţe, gâşte şi pisici – paşnice la prima vedere.

Sârmă gâfâi pentru ultima oară la umbra boltei de viţă, aruncă bagajele de pe umeri ca pe o haită de pantere ce l-

ar fi atacat, trânti deasupra aparatul foto, îşi scoase ceasul şi busola de la mână, smulse de pe nas ochelarii cu sticle fumurii, azvârlindu-le în aceeaşi direcţie, şi se prăvăli, dărâmat, pe banca de piatră de lângă portiţă.

— Maurul... maurul şi-a făcut datoria! şopti el. Tată, e rândul tău!

Bradin surâse cu oarecare compătimire şi bătu de câteva ori în numărul de tablă prins de uluci. În secunda următoare izbucni un lătrat formidabil, scos de o voce cu un excelent timbru baritonal şi o mare umbră fumurie îşi înfipse botul în pantalonii maurului. Acesta îşi aminti, pesemne, că nu şi-a făcut datoria până la capăt, drept care se ridică, surprinzător de sprinten, executând câteva mişcări vioaie, pe care un ochi neavizat l-ar fi socotit drept o intenţie de fugă.

— Au! fu primul cuvânt rostit de maur, urmat îndată de un al doilea, din aceeaşi familie: Aoleu!

Câinele-lup, de partea cealaltă a gardului, flutură, vizibil încântat, un petic măricel de stofă în carouri, foarte asemănător cu pantalonii sus-amintiţi.

— Diana! răsună un glas energic dinspre casă. Marş de-acolo, Diana!

— Ce nume, domnule, ce nume! se văicări Sârmă, ţinând cu palma stângă locul peticului absent. Mie-mi rămâne atunci să mă cheme Acteon, pentru respectarea deplină a legendei.

O femeie brunetă, potrivită de statură şi nostimă, îşi făcu apariţia în pragul uşii, cu o lingură în mână.

— Cine-i acolo?

— Oameni buni, răspunse Bradin, care încă mai râdea. Pe dumneavoastră vă căutăm.

— Îndată!

Radu scosese ciocanul geologic şi-l cântărea în mână, cu aceleaşi gesturi, probabil, ca ale unui şef de trib din paleolitic ce se pregăteşte să zvârle toporul de piatră în capul mastodontului urmărit.

— Bună ziua!

— Sărut mâinile! Bucuroşi de oaspeţi? Ne-a trimis la dumneavoastră o profesoară de la Universitatea din Bucureşti.

— Tovarăşa Opran? A stat la noi în gazdă vreo două luni.

— Întocmai. I-a plăcut găzduirea, şi de aceea… Dar noi stăm mai puţin, doar 10—15 zile.

— Cum nu? Intraţi, intraţi! Haideţi şi dumneavoastră, domnule…

— O, iertaţi-mă, nici nu ne-am prezentat. Mircea Bradin.

— Radu Bradin.

— Elena Vereş! ciripi proaspăta gazdă, cucerită de manierele bucureştenilor. Soţul meu vine şi el curând.

— Şi Diana? iscodi Sârmă sfios. Ştiţi, eu… pantalonii…

Abia acum observă doamna Vereş starea jalnică a bufanţilor, cărora palma ţinută grijuliu la spate nu le putea ascunde degradarea.

— Diana! Vino-ncoace! Vino imediat, îţi zic!

— Zău? făcu Radu şi duse un picior înapoi, aidoma unui veritabil spadasin.

Câinele veni cu botul în pământ, dar ochii îi luceau vicleni, parcă ar fi râs. Pe măsură ce se apropia, se lăsa tot mai jos, până ajunse să se târască, scheunând.

— Să nu mai faci, auzi? Dumnealui e prieten! Hai, ridică-te! Dă laba!

Acestea se petreceau la 9 iulie, într-o vineri. A doua zi, Radu plecă într-o recunoaştere a terenului, de unul singur. Studentul, uşurat de povara rucsacului, ducând cu sine doar strictul necesar – ciocanul, carnetul de însemnări, busola, aparatul fotografic şi cutia pentru mostre – porni vitejeşte să cutreiere dealurile. Şi fiindcă spiritul lui de viitor savant era obişnuit cu o disciplină de fier, plecă în expediţie înainte de răsăritul soarelui, pentru a folosi din plin cele patru sau cinci ceasuri de relativă răcoare.

Ieşi din orăşel, se căţără pe înălţimea cetăţii Carsium şi,

ajuns printre ruine, se opri deodată, pradă uimirii. Nu, nu întâlnise un şarpe dispus să-l muşte ca amintire, nici nu descoperise pe neaşteptate o piesă arheologică scăpată până atunci atenţiei specialiştilor; nici măcar nu suferise vreun accident atât de firesc la statura şi neîndemânarea lui. Acest băieţandru saturat de cultură, care citea şi cita cu orice prilej pe autorii antichităţii, a făcut în dimineaţa aceea de sâmbătă cunoştinţă cu natura.

Fireşte, mai văzuse şi până atunci cerul de deasupra capului, mai simţise cum adie vântul şi-şi mai spălase mâinile în rouă. Ba chiar, în depărtata copilărie, se chinuise cu săniuţa pe dealul Cotrocenilor, avusese şi ideea fugară să se apuce de patinaj; uneori, vara, se mai ducea la ştrand, bălăcindu-se în bazinul puştilor, căci nu ştia să-noate. Spusese adesea: „Ce frumoasă primăvară!”, deoarece îşi putea închide paltonul în şifonier. N-a prea înţeles însă ce-or fi găsit unii în excursiile obositoare prin munţi, când, la urma urmei, priveliştile acelea le poţi contempla cu infinit mai puţin efort în reproduceri şi filme. Minunatele pânze ale marilor peisagişti le socotea drept roade ale transfigurării artistice. Descrieri de călătorie? Îi citise din scoarţă-n scoarţă pe exploratorii pământurilor virgine. La o asemenea cantitate de informaţii, ce i-ar mai fi putut oferi natura? Aşa a crezut.

Era linişte. O altfel de linişte decât a orăşeanului, care include în această noţiune şi claxoanele şi huruitul tramvaielor. Lui Sârmă îi ţiuiră urechile şi auzi desluşit cum se mişcă frunzuliţele de pir, scuturându-şi roua. Se aşeză pe bolovanii umezi, cu faţa la răsărit, decis să afle ce înseamnă toate astea. Şi află pe rând. Mai întâi, cum te pătrunde răcoarea revărsatului de ziuă, frigul dimineţilor timpurii, care-ţi înfioară toţi nervii. Pe urmă, cum panoramicul cerului trece de la cenuşiu la purpură, iar lumina e împinsă de jos, de la orizont, până către zenit, ca un voal, ca un păienjeniş cu miliarde de fire. Norii prinseră să curgă domol, cu marginile învolburate, sângerii, în azurul

acela aproape alb. Sârmă ridică fruntea, scormonindu-şi amintirile, căci mai văzuse undeva aceleaşi culori, exact aceleaşi culori. Ele se succedau într-o tăcere similară şi îi păruseră pe atunci jocuri ale imaginaţiei, lipsite de corespondente reale. Dar unde şi când se întâmpla asta? Apoi, brusc îşi aduse aminte: acasă la ei, în baie.

— Cum?

Radu întinse gâtul spre cer, parcă ar fi avut în faţă un animal exotic. E posibil aşa ceva? Nu, sau e nebun, sau a făcut o descoperire epocală!

Nepăsătoare la zbuciumul bietului student, natura îşi risipi mai departe frumuseţile. Stropii microscopici de rouă căpătaseră o lucire argintie, egală. Dealul întreg părea acoperit cu o pojghiţă de cristal, iar de undeva, din culcuşul ei tainic, ciocârlia se repezi în sus, ca azvârlită de o catapultă, bătu dezordonat din aripi şi se porni să cânte, beată de raze. Oraşul se desfăşură dedesubt ca o picătură, etalându-şi acoperişurile şi arborii. Lumina se revărsa ca un fluviu imens, cotropind biruitoare împrejurimile; alerga înspumată pe văile întortocheate, înghiţea în valuri culmile dealurilor, cotropea rămurişul copacilor, învelea Dunărea cu o pânză de flăcări – şi zidul vertical, orbitor trecu mai departe, se vedea cum trece deasupra pământului, ca o pânză de borangic.

Tot astfel se succed culorile pietrei, copie a naturii sau rezonator al ei, în înţelegere cu ea, simple şi negrăit de frumoase, povestind, cui ştie să le-nţeleagă, toate minunile lumii, poate şi cele din vremea când oamenii nu existau, nici păsările, nici iarba. Lui Sârmă i se tăie răsuflarea. Oare aici să fie cheia? Privi, ridicat în picioare, toate patru zările şi i se păru că de pretutindeni sosesc către el chemări şi semne pe care nu le poate înţelege. Toate în jurul lui căpătaseră alte sensuri, încărcându-se de semnificaţii nebănuite, aşa cum le cerceta el acum, parcă ar fi avut cel puţin două înfăţişări: una obişnuită – nori, apă, soare, verdeaţă – şi cealaltă ca un conglomerat de simboluri,

concentrate până la esenţe – viaţă, putere, fertilitate, geneză – ciclu neîntrerupt, magnific, copleşitor.

În următoarele şase ore, silueta deşirată a tânărului a fost zărită cutreierând febril malul din dreapta Dunării. O nouă sete a cunoaşterii îl purtă pe spinările dealurilor; şi nu-i mai da răgazul să-şi ia note, nici să adune mostre ori să fotografieze. Se târî în genunchi şi pe burtă, să respire mirosul ierbii încinse, se lipi de calcarele golaşe, să se pătrundă de căldura şi duritatea lor, se căţără pe colţurile abrupte, murdărindu-se cumplit, şi mereu se ridica în picioare, să scruteze orizontul şi să înţeleagă chemările lui nedefinite. Iar de fiecare dată i se părea că a învăţat ceva în plus şi simţea că a pătruns câte puţin marile taine ale vieţii. Căci luminile acelea numai aşa puteau fi înţelese, îşi repetă el de nenumărate ori, deşi n-ar fi ştiut să explice cum i-a venit acest gând.

Într-un târziu, sub dogoarea toridă a soarelui la amiază, Radu ajunsese în nordul oraşului, pe drumul abrupt dintre dealurile Baroi şi La Vii. În apropiere se auzeau păcăniturile asurzitoare ale unei motopompe. Viţele de vie înşirate în rânduri lungi brăzdau panta domoală a înălţimii din dreapta. Prin iarba prăfuită, gălbuie trecu fulgerător o umbră verde – o şopârlă. Sârmă se opri, se întinse cât era de lung de-a curmezişul drumului pustiu şi o privi încântat, cum îşi sprijinise lăbuţele de un bolovan şi dormita, toropită de arşiţă, mişcându-şi încet coastele, în ritmul răsuflării abia ghicite. Transpiraţia îmbelşugată se scurgea în pârâiaşe pe fruntea şi gâtul băiatului, îi intra în ochi şi în gură, picura pe pumnii strânşi sub bărbie. Pielea începuse să-l usture şi ochelarii îl chinuiau ca un instrument medieval de tortură. Dar aceste senzaţii nu-i atinseră decât subconştientul. Căuta, după răsăritul atât de surprinzător al soarelui, să acumuleze cât mai multe imagini, pentru ca la o nouă verificare a pietrei să încerce a-i descifra mesajul luminos.

Deodată simţi că o răcoare plăcută i-a cuprins spatele,

iar sudoarea, sub adierea vântului, se răci, furnicându-l. Întoarse faţa, intrigat, spre stânga şi văzu mai întâi o pereche de bascheţi exact ca ai săi, pe urmă două picioare acoperite până la glezne de o salopetă albastră, cu clapele încheiate strâns, apoi bustul cuiva aplecat asupra lui, o cascadă de păr negru, lung şi lucios, doi ochi imenşi, de smoală, şi undeva, dincolo de ei, radiatorul masiv al unui autocamion „Bucegi”. Maşina era la un metru distanţă şi Sârmă sări în sus ca un arc, înşfăcă fata de pantaloni şi o trase violent în şanţul de lângă drum.

— Ne calcă!!

O explozie de râs, sonoră ca o avalanşă.

— Splendid reflex, stimate domn! Splendid!

— A, e oprită!

— Şi ce spirit de observaţie!

— Ce te legi de oameni? ţipă studentul întărâtat, încă sub imperiul emoţiei.

— Din ce în ce mai bine!

Sârmă îşi umplu plămânii cu aer, îşi înfipse mâinile în buzunare şi-şi măsură interlocutoarea cu migală, începând de la bascheţi. Dar, pe măsură ce îşi ridica privirile, figura i se lungi, gura i se deschise fără rost şi aerul războinic se topi într-o indescriptibilă uimire. „Dumnezeule, cât e de frumoasă!”

— Haide, amuţim atât de repede?

Cureaua aparatului fotografic îi alunecă de pe umăr şi cutia de piele căzu pe neaşteptate, gata să se lovească de bolovani.

— De unde vii?

— Din lumea largă! Dar ce ţi-a venit să te lungeşti în mijlocul drumului?

Urechile mici, roze, răsărind din părul de abanos, sprâncenele subţiri, ca două pene arcuite, ochii codaţi, traşi uşor spre tâmple – ce mai ochi, fraţilor, ce mai ochi!

— Iartă-mă! De fapt, eu… cu totul altceva.

— Nici insolaţie?

Salopeta descheiată la gât – o piele arămie, i se ghicea aroma şi căldura.

— Nici. Mă uitam, aşa… la o şopârlă.

— Pun prinsoare că eşti bucureştean!

— Zău? De ce?

— Numai voi sunteţi fără şopârle şi vă închipuiţi că prin alte părţi nu există circulaţie.

Degetele albe, subţiri, cu unghiile tăiate din carne. Dinţi sclipitori parcă aşezaţi cu micrometrul.

— N-ai înţeles! Natura…

— Şi camioanele fac parte din natură. Unde ţi-ai agăţat pantalonii?

— E un câine la mijloc. Diana.

— Un câine şi primul contact cu lumea necunoscută.

— Exact.

Fata zâmbi, parcă într-un fel anume:

— Urcă! Te duc în oraş.

— Dumneata erai cu…

— N-ai învăţat nimic din actul tău de bravură. În mijlocul naturii, oamenii se tutuiesc, bucureşteanule!

— Dacă-şi ştiu numele!

— Bravo! M-ai prins!

Îi întoarse spatele şi porni spre camion. Şi lui Radu i se urcă un nod în gât, văzându-i unduirea de trestie şi paşii dansaţi în pulberea drumului.

— Hai, hai, că mai e şi un plan de transporturi! Te-am speriat aşa tare?

În cabină mirosea a busuioc, şi totul sclipea de curăţenie.

— Pardon! Un moment, să mă scutur de praf!

— Asta nu-i rău! Ştii să-ţi atragi simpatia necunoscuţilor.

— Atâta lucru am învăţat şi eu în familie!

Ea râse iarăşi, din ce în ce mai veselă.

— Ţine-te! Pornim!

Băiatul se tolăni pe pernă şi începu să-şi şteargă sârguincios transpiraţia. Mâinile delicate ale fetei mângâiau

volanul lustruit.

— Nu mi-ai spus de unde veneai?

— E o carieră aici. Duc piatră la o cooperativă, dincolo de cetate. Faci poze?

— Da, domnişoara.

— Gata, am înţeles! Repetă după mine: Mirana. E numele meu.

— Mirana… Mirana… Iar pe mine mă cheamă Radu.

— De ce porţi atâtea haine? A, soarele? La vârsta asta, pielea se reface fulgerător. Şi-aşa te cojeşti, zău!

— Poate, Mirana. Stai la Hârşova?

— Toţi oamenii de pe-aici stau la Hârşova.

Tăcură un timp. Sârmă se juca la busolă, dar ochii-i fugeau mereu spre stânga. Fata, desigur, conducea elegant şi cu o desăvârşită stăpânire de sine.

— Ai terminat de mult şcoala?

— Pentru ce?

— Eşti foarte tânără.

— 20 de ani.

— Spune sincer, nu-ţi place să-nveţi?

— Am încercat toamna trecută la filologie. Am căzut…

— Nu se poate!

— Îmi lipseau câteva sutimi la notă.

— Şi gata, renunţi?

— Ai vrea tu! Mă duc iar în septembrie. Nici nu-mi pare rău.

— Eu sunt la geologie. În anul trei.

— Adică 22 de ani?

— 21, că m-am grăbit de mic să încep cartea.

— Şi n-ai scos nasul decât foarte rar din cartea asta.

— Se vede?

— Păi cine crezi că se expune să fie călcat pentru o biată şopârlă? Şi mai faci şi teorie – natura! Natura e cu totul altceva.

— Ştii tu?!

— Ştiu. Pot să-ţi arăt, dacă vrei.

Intraseră pe o stradă de la periferia oraşului.

— Nu mă duci mai departe?

— N-am voie să iau pasageri. Uite, aici stau eu cu tata. Casa aceea cu gard viu. Coboară!

— Aş fi vrut... o fotografie...

— Bulevardistule!

— Mirana!

— Acolo-i casa mea! Mergi pe la umbră, e mai răcoare. Şi fii atent cum treci strada!

Un val de fum, huruitul motorului şi Radu se pomeni singur în arşiţa necruţătoare.

Casa era mai degrabă sărăcăcioasă, dar aşa, văruită proaspăt şi înconjurată de flori, avea un aer plăcut şi familiar. Sârmă, cu gulerul cămăşii ridicat întru apărarea pielii, îşi încetini paşii, aruncând o privire curioasă peste gărduleţul pricăjit, din scânduri desperecheate. Între poartă şi uşa casei se întindea o alee de nisip. O masă bătută în pământ, cu bănci pe trei laturi, se afla sub un geam, iar la dânsa stăteau cineva adus de umeri, cu spatele spre stradă, şi... Mircea Bradin.

Vreme de o clipă, lui Radu nu-i veni să-şi creadă ochilor, însă Bradin îl văzuse şi-i făcu semn să intre. Interlocutorul său nu se-ntoarse nici când răsună scârţâitul porţii.

— Bună ziua! spuse Sârmă timid.

Abia acum necunoscutul ridică fruntea spre noul venit. Sârmă avu o mişcare de surpriză – în viaţa lui nu mai văzuse asemenea chip. Zadarnic încercă să descopere la dânsul ceva din trăsăturile Miranei. O faţă mică, neagră, zbârcită ca o scoarţă de copac, din care răsărea pe neaşteptate nasul – ascuţit, dând impresia că, împunsă pe dedesubt, pielea lui va ceda dintr-o clipă în alta. Barba rasă cu îngrijire nu făcea decât să accentueze creţurile acestui obraz, adunate unele peste altele, ca şi cum un accident groaznic l-ar fi desfigurat pe bătrân, iar un medic nedibaci i-a cusut faţa, lăsând cicatricele la vedere. Singur nasul, pus

acolo parcă de la altcineva, era cu desăvârşire neted, mărind impresia de artificial. Ochii, meniţi să dea viaţă măştii imobile în expresivitatea ei haotică, ochii îşi pierduseră de mult strălucirea şi priveau lumea ca din spatele unei perdele opace. O pipă de lemn, lustruită oglindă şi strânsă în colţul dinţilor albi şi lungi, slobozea un nor de fum, aparent inexplicabil, căci posesorul ei nu trăgea niciodată în mod vizibil dintr-însa.

— Fiul meu, Radu.

— Încântat…

— Ştii, Sârmă, Bradin vorbea repede, încercând să pară vesel, dumnealui ne-a pus la dispoziţie cele două plăcuţe de aur.

— Le-am vândut! îl corectă învăţătorul cu voce egală. Le-am vândut scump.

Îşi puse mâinile înaintea lui, pe masă – două palme uriaşe, umflate de muşchi, cu pielea albicioasă, parcă le-ar fi ţinut de curând în var. Vinele albăstrii se împleteau printre oase ca nişte sfori.

— Cum, chiar dumneavoastră le-aţi descoperit?

— Ce mai face domnul Anatol? spuse bătrânul, ignorând prezenţa băiatului.

— E mort, răspunse Bradin.

Căuta sensul acestei discuţii ciudate.

— Mort… Mort…

Radu întrebă prin semne dacă să plece; Bradin îl trase de mânecă şi-l aşeză alături de el.

— Câţi ani ai?

— Cine, eu? 21.

— Păreai mai tânăr. Şi, domnule Bradin? Cu sănătatea o duc bine, mulţumesc!

— Ştiţi, poate va trebui să ne oferiţi ajutorul.

— Da?

— Începem cercetări referitoare la cele două plăcuţe.

— Parcă scria ceva pe ele. Deşi… nu, nu-mi aduc aminte.

Vorbele sunau înăbuşit, cu aceeaşi tonalitate, spuse parcă de altul. Şi privirea rămăsese ştearsă, urmărind, cu indiferenţă, un lucru nevăzut.

— Nu se poate! Era un text în latină.

— Mi se pare… Ce ajutor?

— Să ne spuneţi…

— Vorbiţi la plural, domnule Bradin.

— Suntem mai mulţi.

— Şi băiatul?

— Nu… Eu am trecut întâmplător pe-aici.

— Ce să vă spun?

— Cum aţi găsit, de fapt, plăcuţele?

— La un cutremur, în ’40. Plăcuţe blestemate.

Ca şi cum ar fi zis: „Apune soarele.”

— Unde?

— Într-o prăbuşire. De ce n-au fost de bronz?

— Trebuie să vii cu mine odată, să-mi arăţi.

— Fotografiaţi? arătă bătrânul spre aparatul studentului.

— Da! răspunse Sârmă, bucuros să intre în discuţie.

— Dacă veţi avea ce!

— Adică?

— Stimate domn, strada a fost refăcută pe locul surpării.

— Cum?

— Precis.

Învăţătorul se înfăşură într-o pânză de fum şi clipi, obosind să mai urmărească lucrul acela nebănuit. Ridurile adânci de pe frunte i se mişcară.

— Şi-atunci, noi?…

— De!

— Dar unde e strada asta?

— Pe puţin 50 de metri cubi de piatră au turnat în crăpătura aceea. Ce vreţi? Erau să v-aştepte 20 de ani?

— Ce ne facem?

— Cumplită zăpuşeală, domnule Bradin!

— Iertaţi-ne! V-am deranjat destul!

— Se poate? Mai rămâneţi!

— Hai, Sârmă! Ne pare rău…

— Regret că nu vă pot folosi. La revedere! Şi ţineţi-mă la curent, domnule Bradin! Nu uitaţi, da?

— Formidabil bătrânul! exclamă Radu după ce închise poarta.

— S-a schimbat cu totul de când l-am văzut eu.

— Ce vrei de la el?

— Textul latin a dus la descoperirea pietrei noastre. Dar coasociaţii… adică cei din grupul de cercetări presupun că e vorba de un tezaur mai cuprinzător. Nu ştiu prea bine datele. Lipseşte veriga de legătură, înţelegi? Piatra nu indică unde e restul comorii. Se crede atunci că în acelaşi loc cu plăcuţele sunt şi alte indicii.

— De ce nu i-ai spus despre piatră?

— Nu puteam. E totuşi… un secret.

— Curios secret!

— Să mă sfătuiesc şi cu ceilalţi tovarăşi.

*

„Portul Hârşovei se continuă la nord cu un val de piatră încremenit şi abrupt: Dealul Varoş. Roci calcaroase masive, albe-gălbui, cad lângă ţărm ca nişte ziduri mohorâte în apele Dunării. Această stâncă prăpăstioasă, cioplită haotic de ape şi timp, domină rada cu sălbatica ei prezenţă, deşi nu-i mai înaltă de 72 de metri. Pe creastă se ridică monumentul eroilor necunoscuţi – o cruce greoaie, albă, dintr-un bloc de calcar cristalin.

În anii secetoşi, când Dunărea seacă mult, stânca Varoş îşi descoperă de sub apă un fel de pinten uriaş, înfipt adânc în albia bătrânului fluviu. E aşa-numitul „prag”, care umple de teamă pe timonierii convoaielor comerciale. Tot atunci se poate zări la baza stâncii inelul ros de rugină, întrebuinţat odinioară la ancorarea corăbiilor turceşti şi poate şi romane. De aceea, vârstnicii mai numesc Varoşul „Piatra cu Belciug”

De partea cealaltă a Varoşului, spre Baroi, se întinde un

cartier liliput, format din câteva gospodării cocoţate pe stâncile calcaroase. I se spune Vărăria. Aici oamenii fabricau, în alte vremuri, în cuptoare arhaice, piatra de var. După Vărărie, malul Dunării se îngustează, până ajunge la o simplă potecă ce şerpuieşte, plină de capricii, între apă şi ţărmul înalt, de calcare brune, roşii şi albe. Vremea şi apa le-au fărâmiţat, năruindu-le în blocuri gigantice, ori le-au amestecat de-a valma, cu acelaşi praf în care se transformă implacabil piatră cu piatră.”

Sârmă puse punct, închise jurnalul de teren şi se ridică în picioare. Soarele după-amiezii îi turna în corp o dulce lenevie, împotriva căreia lupta tot mai greu. Căscă îndelung, făcu nişte mişcări cu braţele – degeaba. Plictisit, aruncă în porthart agenda şi pixul, apoi privi somnoros în jur. Linişte. Văzută de pe stânca Varoş, Dunărea se mişca leneşă, în străfulgerări argintii de lumină. Iar jos, în adânc, apa era când verde, când galbenă. Curenţii repezi, lovind stânca, se roteau în cercuri largi, formând din loc în loc anafoare. Lui Radu i se păru o clipă că aude Dunărea bolborosind ceva, luptând cu pragurile pietroase, pe urmă drumul larg al apei îl fură cu plutiri de vis departe, spre mare.

Rada portului – pustie. Două pontoane şi alte ambarcaţii moţăiau sub soare. Draga, ancorată în larg, aţipise şi ea, strângând între coşuri cupe mari de aramă, acoperite cu nisip. De-a lungul ţărmului opus alerga leneşă spre Saltava şalupa punctului pescăresc. Undeva, în amonte, buciumă lung sirena unui remorcher. Radu privi la ceas. Până la cinci şi jumătate mai era încă aproape o oră. Hotărâse, împreună cu Mirana, întâlnită întâmplător în piaţă, să se vadă aici, lângă Piatra cu Belciug. Fata promisese solemn că va veni cu barca, pentru a-l trece dincolo, pe celălalt mal. La gândul acestei perspective, pe Sârmă îl cuprinse iar emoţia, mai ales că de ieri umbla ca ameţit de avalanşa noilor impresii.

Mirana... Ce prietenoasă era! Şi ce băieţoi! Ar fi vrut să-

şi limpezească puţin gândurile, dar, fie din pricina oboselii, fie ca urmare a prânzului îmbelşugat, pe Sârmă îl cotropi somnul. Luptă el cât luptă cu toropeala, până când, biruit, se întinse binişor pe spate. Pernă făcu din porthart şi cât ai bate din palme adormi.

Întâi şi-ntâi visă că râde cineva, sonor, cu hohote prelungi, cristaline. Chiar în urechea lui. Somnoros, şi-o astupă cu palma. Linişte. Aţipi din nou. Atunci îl gâdilă nu-ştiu-ce pe nas. Se scărpină enervat, afurisind în minte toate muştele pământului. Puţin mai târziu primi între coaste un ghiont zdravăn. Deschise ochii buimac, neştiind ce se-ntâmplă. Cu gesturi automate îşi aşeză ochelarii, ridicându-se mahmur. Privi în dreapta, în stânga, înainte... nici ţipenie. Amintindu-şi de Mirana, consultă ceasul. Formidabil! Şase! Dintr-un salt trecu la poziţia verticală, în timp ce din spatele său răsună o voce cunoscută:

— Tinere domn, pruncii dorm ceva mai uşor!

— Mirana! Am adormit, desigur...

— Cum vă explicaţi însă că de o jumătate de oră nu reuşesc să-mi fac simţită prezenţa?

— Aclimatizarea la teren... Şoc fiziologic... poate...

— Ei, da, aşa mai merge. Voi, Capitala, veniţi întotdeauna pe teren astenizaţi. Iar la tine asta se manifestă prin somn profund. Hai, grăbeşte-te, savantule, că ne va prinde noaptea în pădure.

Sub avalanşa ironiilor, pe Sârmă îl trecură năduşelile.

— Mirana... Nu te supăra.

— Să mă supăr? Dar ai fost delicios.

N-aşteptă să-i răspundă. Înşfăcă geanta, o azvârli scurt pe umăr şi începu să coboare panta. Sârmă oftă adânc şi porni valvârtej pe urmele ei. Mirana se mişca sigură pe cărăruia pietroasă, cu aparenţa lipsei de efort a sportivilor. Sârmă le observă pe toate şi, ajungând la barcă, spuse, puţin înciudat:

— Mulţumesc, domnişoară!

— C-am făcut-o pe ceasul deşteptător?

— Şi pentru asta!

— Ajunge. Urcă! Vezi să nu calci în Dunăre.

Îi întinse mâna – fibre lungi, nervoase sub pielea bronzată. Barca se clătină, desprinzându-se de mal. O luară curenţii repezi, pornind-o la vale.

— Treci acolo, în faţă!

— La prova, vrei să spui?

— În spatele meu, atotştiutorule!

Mirana lopăta ritmic, fără zgomot. Barca pescărească, îngustă, alerga tot mai repede, tăind în diagonală fluviul. Cer albastru şters. Soare sclipitor, lunecând spre apus. Din prova luntrei, apa Dunării e când transparentă şi limpede, când galbenă, verde sau cu luciri argintii, de solz de peşte. Oare luminile ascunse în piatră sunt chiar razele soarelui şi culorile Dunării? Paleoastronauţii!… Au lăsat un mesaj indescifrabil şi pentru noi, dar încă pentru antici! Şi totuşi, aşa ceva e absurd. Poate, dacă ar fi lăsată în apa mai mult timp, piatra şi-ar dezvălui tainele. Sârmă n-a experimentat calităţile ei decât vreo oră. Să încerce mai mult? Te pomeneşti că e ceva, ca un televizor…

— Îţi place? întrebă fata pe neaşteptate.

Radu tresări.

— Cum? Da, da, îmi place…

— Şi mie. Ei, la ce te gândeşti?

— Ţi s-a întâmplat să aştepţi cu înfrigurare ceva care întârzie mereu şi nu ştii ce să faci ca să-i grăbeşti venirea?

— Da. Uneori. Când eram mică, o aşteptam mereu, nu ştiu de ce, pe mama. Dar n-am cunoscut-o niciodată, a murit la puţin timp după ce m-am născut.

— Nici eu nu am mamă, spuse Radu, ruşinându-se să mărturisească ce s-a întâmplat cu mama lui.

— Şi nu-i duci lipsa?

— Nu. Mulţumită lui tata. E un om atât de… Mirana, ştii să păstrezi o taină? Dar o taină foarte serioasă, pe cuvânt!

— Nu cred că aşteptai cu nerăbdare să-mi vorbeşti despre ea.

— Nu. Aştept dezlegarea ei. Şi nu ştiu din ce parte o să vină. Dar n-am să-ţi spun acuma. Vreau întâi să mă mai limpezesc.

— Bine! zise Mirana simplu. Crezi că ajungi singur cu barca până la mal?

— De ce?

— Vreau să fac baie. Până te limpezeşti tu. Am să sar din barcă, apa e adâncă aici. Pun prinsoare că nu ştii să înoţi.

— Nu mai spune! Nu ştiu.

— Şi eşti mulţumit aşa? Doar cu cărţile?

— Ştiu eu? Cred că da. Aşa-mi şade bine.

— Nu prea e îmbucurător la vârsta ta! remarcă fata şi el, care bravase ca de obicei, din timiditate, nu-şi dădu seama dacă a glumit numai.

Mirana se dezbrăca uşor, mişcându-se cu agilitate în spaţiul strâmt al luntrii. Avea un costum de baie simplu, de pânză înflorată. Atât apucă să observe Sârmă, căci ea sări imediat, cutremurând ambarcaţia, aproape s-o răstoarne. Derutat, băiatul încercă să-şi amintească la ce sunt bune vâslele. Trase de una, trase de alta, până reuşi să ajungă la ţărmul nisipos.

Dincolo de panglica aurie începea pădurea – sălcii, plopi canadieni – revărsare de frunziş printre trunchiuri. Locul i se păru dintr-o dată străin, fiindcă în aceeaşi clipă realiză cât era, cât trăia de singur.

Sări pe mal şi trase luntrea pe jumătate afară, să n-o ia curentul. Făcu un pas, încă unul. Ce stânci semeţe zac în acest nisip pe care calcă? Şi câte scoici sidefii, sfărâmate de vreme, nu se vor mai întrupa niciodată? Pulberi… Vântul şi apele vor trece, purtându-le cine ştie unde. Şi urma paşilor lui se va şterge. Urmă singuratică. Dacă ar mai fi fost cineva cu el, acum ar fi apărut două. Una lângă cealaltă. Două urme, povestind în nisip…

— Iar te gândeşti?

Mirana e-aici, subţire ca trestia, crescută din soare şi

aer şi lut. Din păr îi alunecă picături străvezii.

— Mă gândesc…

— Ştii, murmură fata, parcă ascultând un glas dinăuntrul său, uneori simt ceva foarte ciudat: parcă sunt în ora de istorie… Tot trecutul e aici… Oameni de demult… care-şi puneau întrebări…

— Câte întrebări peste tot!

— Parcă… Să nu râzi!

— Nu râd, Mirana! Chiar mă gândeam şi eu… la ceva foarte asemănător. Şarpele acela…

— Parcă ţi-am greşit cu ceva odinioară, de mult de tot, nu mai ştiu când. Şi ar trebui să-ţi cer iertare, deşi n-am pentru ce. Dar tu ai fost mii de ani mâhnit şi trebuie să mă ierţi.

— Ce-o fi şi asta? Acum trăieşti tu din cărţi!

— Chiar aşa e: am citit nişte versuri. Ale unui poet născut pe malurile Dunării, care a iubit mult Dobrogea noastră, cred… Ascultă:

În liniştea apelor
Se ascunde şarpele fantastic
Cu ochii adânci aţintiţi asupra noastră,
Ca o conştiinţa a pietrei însufleţite.
În fiecare din noi
Se ascunde şarpele fantastic
Plutind în râurile zbuciumate ale inimii.
Este un semn de întrebare,
Răsucit în sine de zeci de ori,
Din care înfloreşte seninătatea.

— Eşti obosită, Mirana? Ai înotat mult.

— Am înotat mult! repetă ea, fără expresie. Spune-mi, ce se schimbă în mine, tu vezi? Arăt altfel?

— Nu.

— Dunărea era pustie şi ciudată.

Îşi scutură, cu capul pe spate, părul greu de apă. Porni

spre pădure, cu Sârmă, timid, pe urmele ei. Trecură încet prin iarba aspră şi deasă, printre sălcii tinere, pe lângă tufişuri cu frunze mari. În marginea crângului se opri şi se-ntoarse.

— Cavalere!

Sta dreaptă, contur arămiu pe catifeaua frunzişului.

— Jupâniţă?

— Împărăţia mea ţi-e deschisă.

Dar ochii ei îl priveau ţintă, întrebător, încercând să râdă.

— Frumoasă jupâniţă, noi, cavalerii rătăcitori, cădem adesea victime ale vrăjmaşilor noştri, vrăjitorii. Spune-mi, rogu-te, împărăţia ta nu-i vrăjită?

— Ba da, viteze cavaler. Dar ştiu eu un mijloc să ieşi de sub puterea aceasta.

Se apropie de el, cu un zâmbet neobişnuit în colţul gurii.

— Şi ce va trebui să fac?

— Să devii al pădurii, cavalere!

Îşi scutură iar, leneş, părul greu, îngenunche şi începu să-i dezlege şireturile de la bascheţi.

— Nu, te rog! reacţionă el violent.

— De ce?

— Cavalerul tău, jupâniţă, e urât. Are un corp de şoarec de bibliotecă.

— Prostule! N-ai priceput nimic. Acum râdea de-a binelea; îşi recăpătase siguranţa de sine.

— Ajunge. Mă dau bătut.

Porni să se dezbrace. Ea păru că nu-i dă atenţie.

— Azi, pentru că eşti începător, te voi învăţa să te caţeri în copaci, *Pithecantropus sirmoensis*. Mda... Sistem osos foarte dezvoltat. Lipsă de exerciţii fizice. Ţi-ar trebui câteva luni la cariera de piatră, canotaj, înot... Uf, câte complexe la intelectualii ăştia! Hai, nu mai sta cu spatele. Acum să te văd, cocostârc capricios! Prinde-mă!

Fugi spre pădure râzând. „Goneşte ca o ciută”, gândi Sârmă. „Iarba îi biciuie trupul până la durere, iar cascada

râsului cristalin înconjoară pădurea." „Livresc", se corectă el, pedant. Apoi se luă după dânsa, şi încet, încet se destinse, se simţi uşor şi se miră foarte.

— Stop! se opri Mirana, prinzându-l de mână. Nu ne antrenăm pentru Maraton. Uite plopul. Ne ţine pe amândoi. Sus!

Tulpina subţire se leagănă. Sârmă nu simte decât degetele fetei, strânse pe umărul său. Soarele se roteşte ameţitor, dansează pe ceruri. Un stol de păsări fâlfâie deasupra lor.

— Ajunge, cad! strigă el, într-o stare vecină beţiei.

— Te rog!

— Am ameţit.

— Cazi, atunci!

Dar el nu se-ndură, numai fiindcă ea îi strânge umărul. Apoi au coborât pe pământ. Văluri roşiatice pluteau pretutindeni, ţesute mirific de bolta cerului numai flăcări.

— Ce repede a trecut ziua!

— Vino!

Îl trase după dânsa pe poteci întortocheate. Iarba dispăru. Un nisip fin, albicios şi uscat se întindea ca o pardoseală moale printre sălciile scunde. Şi deodată pădurea se scufundă în întuneric. Era o pădure bătrână. Copacii scorburoşi, cu forme monstruoase, se îndesau unii în alţii, luptând parcă împotriva luminii. Din pricina inundaţiilor, trunchiurile se umpluseră de rădăcini. Sârmă îşi ţinea răsuflarea.

Mirana duse un deget la buze. Într-un luminiş îngust, numai frunze putrede şi rădăcini, răzbătu o rază ca o suliţă de aramă. Fata călcă pe vârfuri până la dânsa, pătrunse în ea şi o mângâie. Apoi, cu mâinile la frunte şi capul răsturnat pe spate, se lăsă aprinsă de rază. „Arde ca o torţă acolo, în mijloc de codru; tremură în întuneric, flacără din lumină şi aur, gândi Sârmă. Literaturizare, cu influenţe Matei Caragiale", constată apoi.

— Mirana!

Mirana… hăui pădurea. Mirana… răspunse cineva de departe – poate Dunărea însăşi.

Radu suspină fără voie, temându-se o clipă că mai doarme acolo, pe Varoş. Alergă îngrijorat spre apă. Nu. Fata înota voiniceşte, paralel cu ţărmul. Puţin mai sus, barca. Umbrele înserării pluteau de acum peste dealuri. El se îndreptă spre luntre, hotărât să se îmbrace. Mirana îl zări însă.

— Până nu faci botezul Dunării, nu te-mbraci! spuse tare, apropiindu-se.

— Nu ştiu să-not.

— Am mai auzit! Ei, şi? Dai din mâini, din picioare! Altfel nu plecăm de aici, chiar dacă bate miezul nopţii.

Sârmă oftă. Un pas, încă unul…

— E rece! mormăi el, înfiorat din tălpi până-n creştet.

— Nu-i nimic, curaj, pufni Mirana, care-l seconda atentă.

Apa le ajunsese până la bărbie. Radu se aruncă înainte, îşi agită cum putu mai bine ambele perechi de membre. Degeaba. Simţi cum se duce la fund. Încercă să strige, dar gura i se umplu de apă. Tuşi, strănută şi-şi pierdu respiraţia. Un braţ puternic îl prinse de mijloc. În clipa următoare putea să răsufle iar.

— Nu mişca! Stai cuminte, să te duc la mal.

Căzu istovit pe nisip.

— Mulţumesc pentru lecţie! bâigui cu greutate, simţind cum îl usturră gâtul.

— Fără tirade! Tot începutul e greu.

Mirana izbucni în râs şi fugi la barcă. S-au îmbrăcat repede. Erau gata să pornească spre Hârşova, când pe apă, în amonte, începu să cânte un acordeon. Din când în când, o voce bărbătească, de bariton, completa melodia tristă: „*Tu es la femme de mon ami*”. Delicateţea notelor fin redate, acordul discret, glasul sensibil, noaptea plutind pe ape îi umplură de o adâncă nostalgie.

— Cântă admirabil, şopti ea.

— Într-adevăr!

— Cine-o fi? Nu l-am auzit niciodată.

Zăriră şi lotca. La pupa avea un motoraş care se mânuie uşor, ţinând loc şi de cârmă. Un bărbat cu capul gol sta pe scândura din spate. Lotca era dusă de curent, iar cântăreţul părea că n-aude şi nu vede nimic. Ultimele sunete se pierduseră ca o şoaptă.

Aproape simultan, cei doi tineri începură să aplaude.

— Bravo, domnule! strigă Sârmă. Aşa început de noapte merită să fie bisat.

Cântăreţul păru că-şi revine cu greu din atmosfera melodiei. Ridică fruntea, surprins. Zărindu-i le făcu semne cu mâna.

— Vă mulţumesc, copii, vă mulţumesc i Avea o voce caldă, de om blajin, liniştit. Aţi cam întârziat, e aproape nouă. Dacă vreţi, vă remorchez până la ponton.

Nu aşteptă răspunsul. Porni motoraşul cu o singură mână şi se îndreptă spre dânşii.

— Ce zici? întrebă Mirana.

— Aş vrea să-l cunosc.

Acordeonistul acostă cu măiestrie, oprindu-se milimetric lângă barca lor. Sări agil din luntre, păstrându-şi instrumentul agăţat în curele de umeri.

— Cu admiratori ca dumneavoastră, aş cânta toată noaptea! începu el volubil. Sărut mâna, tovarăşă! Îmi daţi voie, Hurmuzache. Pavel Hurmuzache, maistru textilist, pescar amator pentru 10—15 zile şi artist când m-apucă dorul.

Dădu mâna cu amândoi.

— Sunt sigură că exersaţi în fiecare zi! replică fata, privindu-l atentă.

Părea să aibă 40—45 de ani.

— Aş de unde! La Brăila, înainte de concediu, nu ştiu să fi cântat de două ori pe săptămână.

— Dar sunteţi cu adevărat virtuos!

Era ras pe cap. Tâmple încărunţite. Mustaţă mică, blondă. Riduri fine în jurul ochilor.

— Tinereţe, bat-o vina. Entuziasm. Vă aprindeţi repede. Eu vă mulţumesc pentru amabilitate.

— Zău, poate sunt obraznică. Vă rog să ne mai cântaţi ceva.

Gura lui avea colţurile lăsate, dându-i un aer de uşoară tristeţe sau resemnare.

— Cu plăcere. Dar s-a-noptat şi să ştiţi că n-am lămpi la bord. Locuiesc vizavi de port, pe canal, la moş Pârvu, vechi prieten. Să n-am neplăceri.

— Vă scap de orice încurcături, ripostă cu glas sigur Mirana. Mă cunoaşte toată căpitănia portului.

— Să legăm bărcile atunci. Am o funie tocmai bună pentru aşa ceva.

Termină treaba în doi timpi şi trei mişcări. În ciuda vârstei, se mişca sprinten şi cei doi tineri îi remarcară vigoarea, deşi de sub cămaşa largă, cu mâneci lungi, nu i se zărea decât pieptul păros. Umerii masivi şi gâtul puternic erau însă suficiente dovezi că dispune de forţă, nu glumă.

— Gata! Acum vă poftesc pe şalupa mea improvizată, „Rândunica”. Nu zboară ea ca o rândunică, dar ţine la drum.

Urcară.

— Ce să vă cânt, domnişoară?

— Orice. Şi-aşa sunteţi foarte amabil.

Hurmuzache se gândi puţin, privind cerul limpede, împânzit de lumini sclipitoare, îşi potrivi cu gesturi fireşti o curea alunecată de pe umăr şi desfăcu repede clapele burdufului. Era un acordeon „Hohner”, cu 180 de başi, în stare destul de bună. Trebuie să fi fost greu, căci Sârmă remarcă ce adânc apăsau curelele pe umerii lui Hurmuzache. Acesta încercă două-trei acorduri şi începu să cânte cu voce plăcută:

„De voi muri, iubito, şi vei vedea
O alba porumbiţa zburând la casa ta,

Să o priveşti tu bine, căci ea va fi
Sufletul ce pe mine mă va părăsi...”

Se concentrase total asupra bucăţii. Stăpânind tehnica instrumentului la perfecţie, cânta degajat, dominat permanent de emoţia cântecului, nostalgic în desuetudinea lui. Dar mâinile îi erau foarte încordate, crispate chiar, parcă abia ar fi reuşit să desfacă burduful.

Cântecul zbura peste apă, destrămând liniştea nopţii. Pe malul opus, în port, sub becurile cu neon, începuseră să se adune oameni. Ascultau melodia, cuprinşi, probabil, de aceeaşi înfiorare. Hurmuzache terminase cântecul de mult, când fata îndrăzni să rupă vraja:

— Sunteţi un artist, domnule! Vă mulţumesc.

Îi întinse mâna. Hurmuzache i-o sărută respectuos, fără să-i răspundă. Părea neconvins şi modest.

— Eu nu mai am ce spune, adăugă Sârmă. M-aţi cucerit.

— Trebuie să plecăm! încercă să iasă din impas textilistul.

— De acord.

Proprietarul bărcii porni motorul şi traversară Dunărea în linişte. Numai în apropierea pontonului pe care se strânsese un mare grup de oameni Hurmuzache îl întrebă pe Sârmă:

— În concediu, sau vacanţă, tovarăşe Bradin?

— Vacanţă. Sunt student. Fac cercetări geologice.

— Ne vom mai întâlni atunci. Poate tragem o partidă de pescuit. Vă ofer eu scule, dacă n-aţi adus.

— Mulţumesc. Cu cea mai mare plăcere.

Acostară la ponton, într-un ropot de aplauze.

— Unde duci barca, Mirana?

— O las aici până mâine. Mergem împreună. Aşteaptă-mă!

— Hei, tovarăşe, cântă-ne şi nouă ceva! strigă unul mai tinerel.

— Te pricepi, nu glumă! interveni o femeie.

— Măi tovarăşi, se apără Hurmuzache. E târziu. N-am

lumini la bord. O să fiu amendat. Să vă ajut, tovarăşe Bradin? întrebă el, văzând pe băiat că se chinuie cu porthartul ce-i cădea mereu şi nu izbutea să coboare.

— Nu, nu. Pot şi singur.

Sârmă trecu pe uscat, fata dădu barca în primire pontonierului, dar Hurmuzache nu scăpa de admiratori. Interpretă o suită de cântece româneşti, continuă cu ultimele noutăţi de muzică uşoară şi, în scurtă vreme, pontonul se transformă în ring de dans. Nu se ştie de unde au apărut câteva sticle cu bere, urmate de altele, cu vin. Buna dispoziţie se declanşă de la sine.

Mirana îl invită pe băiat la dans. El o refuză, pretextând că e obosit. Se retraseră deci amândoi, bosumflaţi, lângă balustradă. Sârmă consimţi, în fine, însă tocmai atunci noua lor cunoştinţă se afla în pauză, asaltat de dansatori. Ciocni cu toată lumea, luă două sticle şi veni la Mirana şi Radu.

— Vă rog! le oferi el politicos. Pentru fericire şi sănătate.

— El vrea să plece! se plânse fata, ciocnind. Cică îl aşteaptă acasă.

— Am o idee. Vă scap eu de beleaua asta.

— N-ar fi rău! sări fata. Să-l anunţăm pe tatăl lui. Nu de alta, dar să ştie pe ce drumuri i-a apucat băiatul!

Amabilul maistru veni cu un puşti. Radu scrise câteva rânduri, îi dădu băiatului adresa plus cinci lei şi se linişti.

Exact atunci se apropie de dânşii un bărbat tânăr cam neras, cu figura numai zâmbet. O hălăciugă de păr blond, cârlionţat, îi trona pe creştet. Cămaşa galbenă, sport, pantalonii de doc, albi, sandalele maron. În mâna dreaptă avea o valiză mică, învelită într-o husă kaki.

— Bună seara, tovarăşi.

— Noroc, băiete, răspunse Hurmuzache.

— Mă iertaţi că-mi permit. Poate vă deranjez.

— Da’ de unde. Ne distrăm. Dă-i drumul. Ce să-ţi cânt? i-o luă înainte acordeonistul.

— Păi, nu e chiar aşa. Mă numesc Andu. Vânez cuvinte. Regionalisme. Sunt filolog. V-am auzit cântând, tovarăşe.

Nu mă dau în lături să imprim cu rabla mea – arătă valiza – un cânticel de pe-aici. Ce ziceţi?

— Dar ce ai în valiză, nene? întrebă Hurmuzache.

— Magnetofon. „Gründig”. Merge straşnic.

— Măi, măi! Şi-n gălăgia asta speri să iasă ceva?

— Explicăm oamenilor. În trei minute, treaba s-a făcut. Tii! Distrat mai sunt. Să mă recomand: cercetător la Institutul de lingvistică din Bucureşti. Sunt pe teren de doi ani. Student, geolog, tovarăşe Bradin? Mă umpleţi de bucurie. Şi eu care mă văitam că nu voi avea cu cine scoate o vorbă. Larii sunt cu mine. Adio, plictiseală! Domnişoară, poate într-o zi ne vei fi ghid la cetate. Cât despre mata, tovarăşe Hurmuzache, te provoc la un chefuleţ care se poate lăsa şi cu nişte muzică. Ce zici?

— Eu zic să imprimăm, că acum suntem aruncaţi în Dunăre. Mă aşteaptă fraţii.

— Vedeţi-vă de treabă, tovarăşe Andu, interveni Sârmă. Sunt bucuros că v-am cunoscut. Vom mai pălăvrăgi după aceea.

— Ce cânţi, tovarăşe Hurmuzache? întrebă Andu.

— Acu’ vreo două zile, prinsei un cântec popular pe cinste. De la un pescar.

— Titlul, titlul, sporovăi Andu, scoţându-şi agenda de buzunar.

— „Drag mi-e, lele Paraschivă, la noi în cooperativă.” Folclor nou, tovarăşe!

— Eşti o comoară. Numele pescarului?

— Un moment, să-mi aduc aminte! Pintea… Vasile. Da. Cooperator la Ghindăreşti. Aici, aproape.

— Ştiu.

— Explică mata cetăţenilor. Vezi, argumentează. Ştiinţa, cântecul popular… şi începu să-şi pregătească magnetofonul pentru imprimare.

— N-aveţi grijă.

După altă jumătate de oră, Mirana şi Sârmă plecau, promiţându-le lui Hurmuzache şi lui Andu că-i vor căuta.

Răsărise luna. Canicula de peste zi nu dispăruse încă. Oboseala pusese stăpânire pe amândoi, mai ales după vârtejul atâtor emoţii.

— Nu ţi-e foame? întrebă Sârmă, neputând suporta tăcerea.

— Nu ştiu. Parcă nu.

— Somn?

— Puţin.

Urcau spre centru.

— Vrei să te duci la culcare? insinua Mirana.

— A, nu! Rezist şi până dimineaţa.

— Minţi. Ţi se închid ochii.

— Mă tulbură lumina…

— … puternică a lunii.

— Dacă vrei…

— Mergem sus, la cetate?

— Mergem, aprobă docil Sârmă, împotrivindu-se aprig unui căscat perfid.

Fata izbucni în râs.

— Cască, cască! Habar n-ai pe ce vestigii umbli! Pe-aici au trecut daci, romani, greci, turci.

— N-am făcut istoria.

— Trebuie s-o cunoşti. Intrăm în cetate.

Panta deveni abruptă. În apropiere lătrară nişte câini. De departe ajungea până la ei orăcăitul broaştelor. Pe la urechea lui Sârmă bâzâi un ţânţar. În faţă le apărură ruinele uriaşului zid de odinioară. Luna poleia cu argint împrejurimile, estompând întunericul, ghemuind umbre tainice prin colţuri de stâncă amestecate de-a valma.

— Ne aflăm la poarta dinspre răsărit, explică Mirana. Ziua, zidurile astea sunt şi mai triste. Parcă sunt acoperite cu cenuşă şi fum. Nu-mi plac.

De sus, Dunărea se vedea cu claritate, ca o panglică nichelată. Din loc în loc sclipeau fulgerător geamandurile-far, scântei roşii ce asigură securitatea navigaţiei fluviale.

— Nu vreau să merg pe malul Dunării, şopti fata.

— Bine. Hai să stăm pe bolovanul ăla! propuse Sârmă.

Se aşezară, unul lângă celălalt.

— Nu vrei să-mi dezvălui şi mie câte ceva din tainele voastre geologice?

— Taine? Exagerezi. Încercăm să cunoaştem în amănunt istoria Pământului.

— Şi nu-i frumos?

— Ba da.

— Atunci, povesteşte-mi! Când s-au născut aceste calcare, cum? Şi ce te preocupă mai mult?

— Hm! Nu prea e potrivită ora pentru explicaţii. Dar fie! O să-ţi spun. Sârmă îşi scoase ochelarii, meditând. De unde să-ncep? Ai fost vreodată la Tichileşti? Satul e aproape de-aici.

— Sigur că am fost.

— Ai văzut acolo nişte pietre verzi?

— Da.

— Geologia le numeşte şisturi verzi. Sunt cele mai vechi roci din regiune. În ele nu s-au găsit urme de viaţă. După unii savanţi, şisturile acestea aparţin precambrianului, adică erei geologice de acum un miliard şi jumătate de ani. Pe ele s-au suprapus alte urme din istoria frământată a pământului. Să ne închipuim că timpul s-a scurs şi să ne apropiem de vremurile noastre. Suntem cu 180—200 de milioane de ani în urmă, în aşa-numita eră mezozoică, sau secundară. Atunci şisturile erau acoperite de apele Mării Thetis, care se întindeau pe un sfert din Europa. Ca la orice mare, existau golfuri şi lagune. O faună marină complexă popula din abundenţă adâncurile. Recifi de corali înfrumuseţau zone întregi de pe fund. Numeroase alge şi plante creşteau în această Mare Thetis. Ei bine, era secundară se împarte în trei perioade: triasică, jurasică şi cretacică. Fiecare perioadă a „trăit”, ca să spun aşa, aproximativ 35 de milioane de ani. În urma unor complicate procese, pe fundul mării s-au sedimentat calcare, la un loc cu resturi de organisme, ale căror forme s-au conservat,

ajungând la noi ca fosile. Mai târziu, calcarele se cimentară şi marea se retrase, dezvelind uscatul. Rocile calcaroase de la Hârşova sunt din jurasic.

— Perfect. Dar dacă ştiinţa cunoaşte precis toate astea, ce te-a adus pe tine aici? Ce te interesează?

— N-am reuşit să completăm tabloul vieţii din acele timpuri. Cunoaşterea e o acumulare de descoperiri petrecute în timp. Cele mai întinse cercetări despre jurasicul dobrogean le-a făcut un geolog de talie internaţională, Ioan Simionescu, pe la începutul secolului nostru. A reuşit să determine o vastă faună şi floră, adică să precizeze ce fel de vieţuitoare şi plante au trăit în acele timpuri. Dar au mai rămas multe necunoscute. Numeroşi geologi, printre care mă voi număra şi eu, vor lupta să completeze universul complex al perioadei jurasice. Eu culeg fosile şi fac hărţi.

— Fosile? Şi tata are acasă un melc rotund.

— Poate este amonit.

— Da, amonit. El îi mai spune perysphinctes.

— Exact. Perysphinctes. Nu ştii de unde l-a cules?

— Dintr-o subterană a cetăţii. Dar să nu spui la nimeni. Tata e un om ciudat. De 20 de ani tot caută ceva prin hrubele astea blestemate.

Glasul fetei devenise deodată trist. Surprins, Sârmă făcu o pauză.

— N-am ştiut, murmură el, contrariat de anumite gânduri, că sub cetate se pot descoperi fosile.

— Tata a găsit câteva galerii noi. Te rog! Dacă se află…

— Îţi jur că nu va afla nimeni.

— Vezi tu, cetatea asta reprezintă pentru familia mea o adevărată tragedie. Tata cel puţin… Mirana se întrerupse, încercând să-şi regăsească respiraţia. Tata a fost învăţător. După cutremurul din 1940, toamna, lângă şcoala lui s-a produs o surpare. Câteva zile a coborât el în groapa aceea, descoperind o galerie subterană. S-a întors de acolo cu două plăcuţe de aur, care purtau nu ştiu ce mesaj în limba

latină. A fost copleşit. Şi-a petrecut multe zile în căutări, însă galeria nu i-a mai oferit nimic altceva. Vremea s-a scurs. Pe urmă s-a îmbolnăvit mama. În plin război, în 1944, veniră aici doi ticăloşi. Unul se numea Anatol Fisch. De celălalt, habar n-am. Secretarul lui, se pare. Mama – în spital, grav bolnavă. Tata a iubit-o foarte mult. Erau săraci. Trebuiau bani mulţi, s-o trimită în străinătate, ca s-o salveze. Ticăloşii au profitat de situaţia lui şi i-au cumpărat plăcuţele. Dar pe mama n-a mai salvat-o. Puţin timp după naşterea mea a murit. De atunci, tata a căzut într-o muţenie cumplită. A fugit de oameni. A căutat însă mai departe în tainiţele cetăţii. Şi caută şi-acum, mereu. Ah, dacă ticăloşii…

Radu se ridică de pe piatră cu un salt.

— Mirana! Tatăl meu nu e ticălos! Nu-ţi dau dreptul să-l bănuieşti.

— Cum ai zis?

— Secretarul acela era Mircea Bradin.

Fata se sculă încet, năucită.

— Şi tu? Tu ştiai?

— De câteva zile.

Ea se întoarse fără un cuvânt şi vru să plece. Dar cu o forţă pe care nici nu şi-o bănuia, Radu o prinse de umeri, o trase violent înapoi şi o răsuci cu faţa spre el.

— Nu aşa, Mirana!

— Lasă-mă! îl repezi ea, înecându-se.

— Ce ştiţi despre noi? Despre mine?

— Mi-ajunge ce ştiu.

— Am venit să continuăm cercetările, Mirana.

— Singuri? Cu domnul Fisch?

— Fisch a murit. Avem un sector restrâns. Dar suntem mulţi. Ascultă, ieri am fost la tatăl tău. N-a vrut să ne dea nici o informaţie.

— Şi-mi aruncai mie momeala?

— Vorbeşti prostii! Mă auzi? Nu eu te-am pus să dai buzna peste mine cu basculanta.

— Admirabil! Continuă!

— Părerea mea e că Mircea Bradin n-a ştiut că face o mârşăvie. Crede-mă, dacă mai poţi acum să crezi în ceva. Aici e o taină fascinantă, în textul latinesc. Despre ea ţi-am pomenit azi în barcă. Cine o întâlneşte, e urmărit de ea, ca de un blestem. Şi noi suntem urmăriţi.

— Aşa a spus tata…

— Se aşteaptă cu toţii la un tezaur. Ce e-ngropat acolo, Doamne? Simpla apariţie a lui aduce vrajbă. Aş vrea să te pot convinge, Mirana! Ce să-ţi spun? Să întorc umbra latinului, să-l întreb? Cui i-a lăsat mesajul? Umbra latinului…

Fata cobora poteca albită de lună. Radu îşi strânse pumnii. S-ar fi vrut la Bucureşti, în Biblioteca Academiei, să citească, să citească despre jurasic, despre amoniţi, despre orice, să uite stelele şi flacăra din pădure şi pe el însuşi, dacă se poate.

I.

„... *Eternităţi de-a rândul, la Pontul Euxin,*
Va rătăci o umbră străină, de latin,
Va rătăci o umbră prin spinii mari, uscaţi,
Doar printre mani sălbatici şi umbre de sarmaţi."

OVIDIU: *Tristele* [4]

Odată cu înserarea se făcu frig, iar fâşii înguste de ceaţă coborâră deasupra câmpiei. Vântul aspru, de la miazănoapte-răsărit, începu să sufle în rafale, să mâne valuri negre pe faţa bătrânului Ister. Ceaţa păru că s-a însufleţit; se aduna ca torentele pe firul văilor, curgea apoi împinsă de vânt şi uneori din vălătucii ei creşteau forme ciudate, aidoma unor monştri. Luna răsărise de mult; lună de toamnă târzie, grăbită să înconjure bolta, revărsând o lucire spectrală.

Drumul dintre Capidava şi Carsium, pietruit cu grijă, se întindea neted, ca o panglică argintie, întrerupt din mie în mie de paşi de umbrele stâlpilor miliari. În pustietatea unde singur vântul şi fluviul puseseră stăpânire, unde perdelele de fum alergau fantomatic, asemeni valurilor, se auzi târziu un tropot sec de potcoave. Călăreţul se contură de departe – alb, adus de umeri, cu capul în piept. Părea că doarme, strângând frâul în mâna încremenită, ţinându-se drept, ţeapăn în şa. Purta o *paenula scortea*, veşmânt din piele, prevăzut cu glugă. Pe dedesubt îi lucea platoşa metalică, apărându-i pieptul de săgeţile unor eventuali atacatori, iar coiful lustruit avea, desigur, aceeaşi menire.

4 În traducerea lui Eusebiu Camilar, colecţia „Cele mai frumoase poezii“, Editura tineretului, 1957. (n.r.)

Toate împreună îi arătau cu prisosinţă îndeletnicirea, fără ca pentru asta să mai fie necesară vederea sabiei scurte, cu două tăişuri, agăţată la cingătoare.

Oşteanul privi printre gene spre Ister, care curgea domol, aparent inofensiv, în stânga drumului. Malul opus, abia ghicit, el însuşi un abur gata să se destrame, contura vag siluetele unor sălcii. Acolo, printre tufişuri şi crengi se ascund barbarii – goţi, heruli, taifali, vandali, bastarni şi mai ales carpii, cu celelalte seminţii dace – duşmani parcă dintotdeauna ai Romei. Acest pumn nevăzut se agită de un secol întreg la graniţă, dând deseori lovituri nimicitoare, asediind oraşe, capturând armate de sclavi, vânzolind ca un vifor legiunile şi flota romană.

O rafală de vânt umflă *paenula* şi o smuci cu putere ca şi cum cineva din spate ar fi tras de marginile ei. Călăreţul întoarse speriat capul, apoi râse amar şi îndemnă iapa la trap. I se făcu dintr-o dată dor de soarele fierbinte al patriei, de măslinii cu frunza aspră de pe malul limpedelui Tibru. N-are să înţeleagă nicicând forţa acestui popor, care-a rămas într-una străin, cu viaţa şi credinţele lui, în ciuda cuceritorului. Şi ce fel de cucerire a fost Dacia, când numai după un veac şi jumătate Imperiul s-a retras la vechea limită a Istrului, împânzindu-l cu castre şi garnizoane? Parcă numai barbarii au forţat retragerea? Localnicii nu s-au împăcat niciodată cu dominaţia imperială, dovadă că aproape toţi au rămas pe loc, în vreme ce armata şi administraţia lui Aurelian treceau peste fluviu.

După o cotitură, răsări în marginea drumului clădirea scundă a unui detaşament de pază. Sentinela înfăşurată în *humerale*, mantaua militară, de sub care ieşea poala unei tunici, înţepenise la poartă, zgribulit. Scutul îi era rezemat de genunchi, ca să-i adăpostească picioarele, expuse la vânt, abia apărate de sandalele din fâşii de piele.

— Stai! strigă el de departe.

Fără să-l asculte, călăreţul se apropie la pas. Celălalt ridică scutul.

— Cine eşti?

— Marcus Claudius.

— Salve! Oşteanul îşi corectă repede poziţia şi ridică mâna, salutând.

— Ţi-e frig?

— Vântul e rece. Trage a iarnă.

— Drumu-i liniştit?

— Liniştit. Încotro, noaptea?

— La Carsium. Vale!

— Vale, centurione!

Iapa albă, îmboldită cu genunchii, porni în galop. Potcoavele stârneau ecouri lungi, nefireşti, în vălurile tot mai dese de ceaţă. Marcus Claudius se sprijini în scări şi întinse urechea. Cât de ciudat se mişcă aburii, ca sufletele morţilor! Oh, n-ar fi de mirare, n-ar fi nicicum de mirare apariţia unei umbre în apele Istrului, o umbră de şarpe cu bot de oaie, şi plete de om, şi coadă de leu. Sau dincoace, nu-i aşa, de după colină, ori poate chiar în mijlocul drumului, dintre pietre, şarpele, a cărui imagine o duce el, îşi poate înălţa capul, pândind, fiindcă nimic nu-i cu neputinţă în ţara asta stranie, la oamenii ei tăcuţi şi năprasnici.

Există o taină grea, covârşitoare, în spatele tuturor lucrurilor şi dezlegarea sa nu-i decât aici. Câteva minţi o întrevăd nebulos, ele fac legătura între şarpele fantastic şi minunile Egiptului, ale Indiei, şi Greciei, şi Arabiei, între şarpe şi ştiinţa oamenilor, astronomia, matematica, arta, medicina, cărţile lor, visurile lor despre stele. Nu sunt întâmplătoare toate astea, şi chiar dacă oamenii singuri, fără ajutorul nimănui, au închipuit şi ridicat piramidele, au socotit mersul planetelor pe cer, totuşi scânteia din ei, sâmburele, începutul începutului se leagă poate de şarpele-zeu, de şarpele-om, cum îi spune Menandros, căci el nu crede în zei, ci doar în oameni.

Centurionul căută înfrigurat în jur, regretând că pleacă de pe meleagurile dace. Legată de şa, în faţa lui, statueta

de aur a şarpelui părea că-l apără, săltându-se plină de semeţie peste coama iepei, aidoma unui stăpân, înaintea căruia toate spaimele, până şi zeii, slabi şi plini de păcate, se retrag timizi şi nemulţumiţi. Fără acest talisman ce se va face Marcus Claudius? Încotro îl va arunca soarta lui nestatornică de ostaş, la poruncile împăraţilor? Au încercat, el, cu Menandros şi Ordess, să limpezească taina pierdută în trecut, dar totul a rămas o simplă încercare. Le-au lipsit mijloacele şi răgazul trebuincios. Vremurile sunt tulburi, liniştea de acum a Imperiului aparentă – organismul închegat de romani se va prăbuşi. Iar mai târziu? Oamenii trec pe pământ unii după alţii, ca umbrele, ca dârele de ceaţă, faraonii se sting în pulbere, cetăţile cad sub năvăliri, ici-colo mai rămân crâmpeie ale strălucirii apuse

— Un sfinx, o Iliadă, un calcul matematic, în vreme ce nisipurile deşertului acoperă urmele necontenit, cu nefiinţa şi tăcerea lor.

Drept e că Menandros are altă părere. El spune că din toate înălţările şi căderile astea oamenii ies câştigaţi, ei merg poate înainte, chiar dacă acum par înfrânţi, şi când o iau de la capăt nu se opresc acolo unde ajunseseră străbunii lor, ci fac câte un pas mai departe. Aşa să fie? Dar poeţii zic că înainte era vârsta de aur, când ţarinile rodeau de la sine, iar oamenii se desfătau mereu, fără nici o trudă, şi înşişi zeii se arătau blânzi şi prietenoşi, aşa ca în Câmpiile Elizee. Cine s-o fi înşelând, poeţii, sau Menandros? Ia uite câte întrebări a sădit în el afurisitul de negustor cu poveştile lui!

Marcus Claudius domoli goana calului, căci străbătea un sat întins, ai cărui locuitori l-ar fi atacat bucuros, mai ales acum, la miez de noapte. Era celebru Vicus Carporum aşezare a carpilor colonizaţi cu sila de împăratul Aurelian în urmă cu 30 de ani. Numai astfel reuşiseră romanii să stăvilească năvala lor de peste Istru şi jaful la care supuneau toată regiunea. Hei! Vestita pax romana, care-i neutraliza pe barbari prin cucerirea teritoriului lor! La fel au

făcut şi cu dacii – şi ce-a ieşit? Parcă se supune cineva de bună voie, mai ales când învingătorul se dedă la jafuri şi silnicii? Parcă aici, în Scythia Minor, între Danubius şi Pontul Euxin, geţii şi-au plecat capul în faţa cohortelor? Nici pomeneală, ei îi ajută pe barbari să pustiască şi să ucidă, că nu mai ştii împotriva cui să te lupţi – cu străinii, sau cu ai tăi?

Satul rămăsese în urmă şi sub razele lunii, din perdeaua de ceaţă se arătau zidurile de apărare de la Carsium. Iapa sforăi încet, îşi scutură coama şi se abătu către fluviu, căutând un loc de coborâre printre stâncile de pe mal. Îi era sete. Marcus Claudius descălecă, sui pe o piatră, dar ochii îi rămăseseră aţintiţi la statuia de aur. Calul sorbea lacom din apa tulbure, umflată de ploi şi, fiindcă se aplecase şarpele enigmatic părea că scrutează valurile, încordat şi atent. Bot de oaie, urechi şi plete de om, coadă de leu… Ce să însemne oare? Dar piatra aceea, care afundată în apă se luminează pe dinăuntru? Ce ascund toate astea? Ordess le credea nişte daruri ale zeilor. El însuşi, centurionul, era înclinat să vadă în ele un semn ceresc. Numai că Menandros… Afurisit, de trei ori afurisit negustor grec! Cât de tulburător a răscolit taina statuii şi le-a fluturat-o celor doi prin faţa ochilor, ca pe un miraj! Apoi a plecat, Jupiter ştie unde, şi l-a lăsat pe Claudius pradă frământărilor şi îndoielii.

Taina! O simţea, reală, ca însuşi pământul de sub tălpi, ar fi putut s-o apuce cu mâinile, s-o strângă, s-o deschidă ca pe o scoică şi să privească în adâncul ei. Un dram de limpezime îi mai lipsea, unul singur, şi iată că din pricina lui taina aluneca din palme, se scurgea printre degete ca nisipul şi intra în întunericul veacurilor. Are s-o destrame cineva? Oricum, pentru Marcus Claudius Senex lămurirea ei e cu ne putinţă. Niciodată nu va şti de unde izvorăsc semeţia şi liniştea şarpelui.

Peste un timp, călăreţul trecuse de poarta cetăţii şi se oprea la un *mansion* – la un han. Coborî din şa la adăpostul

întunericului, după care dezlegă încet statuia de aur şi o ascunse într-o claie de fân. În curtea mansionului se învârteau câţiva bărbaţi, beţi turtă, îngânând cântece deşucheate. Marcus Claudius îi cercetă la razele de lumină din ferestre, ca să-şi dea seama cât risca lăsând statuia acolo; dar se linişti pe dată şi intră în sala joasă, largă, cu mese lungi, din scânduri cioplite grosolan. Aburii băuturii şi larma clienţilor contrastau aşa puternic cu liniştea de afară, încât se opri o clipă în prag, să se acomodeze. Apoi se strecură tocmai în fundul sălii, într-un colţ, şi-şi sprijini faţa în mâini.

— Ce să-ţi aduc, viteze centurion? îl iscodi stăpânul locantei linguşitor ca toţi negustorii.

— *Merum*! spune tare Senex.

Patronul porni în fugă spre pivniţa în care se intra chiar din sala hanului şi imediat lângă roman veni să se aşeze un tânăr, îmbrăcat ca toţi localnicii, într-o cămaşă lungă, de pânză aspră, şi pantaloni încreţiţi şi strâmţi pe picior. În spate îşi aruncase o manta albă, cu glugă, înnodată la gât, sub barba castanie şi lungă.

— Salve! şopti el.

— Salve, Comozous! răspunse Senex, cu ochii tulburaţi de o umbră.

— Ce-am de făcut, stăpâne?

— Afli îndată. *Attende*!

Tânărul mormăi ceva, nemulţumit, se pare că la adresa hangiului, căci acesta, după ce aşeză cana cu vin in faţa centurionului, se răsti arţăgos:

— Ce e, bărbosule?

— Vreau şi eu un strop de merum; de când îţi zic!

— Întâi banii! Vă ştiu eu, geţi păcătoşi, ce vă poate pielea! Pungaşilor!

— Uite, stăpâne, tagma negustorească! Îi spun de la înserat: dă-mi o înghiţitură, nu păgubeşti! Nici n-aude!

— Hai, să mă-ndur eu! făcu Marcus Claudius. Adu un vas ca lumea, patroane, s-ajungă pentru amândoi!

Stăpânul hanului strâmbă din nas la atare familiaritate şi bombăni pentru sine ceva despre vremurile de altădată.

— Ei, Comozous! murmură oşteanul. A sosit vremea să ne despărţim.

— Cum, să ne despărţim, stăpâne? Nu mă iei cu tine, la Roma?

— Nu, băiete! Eram gata s-o fac, dacă venea Menandros pe aici; dar, aşa, tu trebuie să rămâi, să-l aştepţi şi să-i dai veşti despre mine. Văd că eşti destul de bucuros! Bea!

— Zeii să-ţi hărăzească pace şi izbândă, stăpâne! ură Comozous, sorbind cu nesaţ vinul curat şi dulce.

Îşi şterse cu mâneca mustaţa deasă, cârlionţată şi-l privi recunoscător pe roman.

— Ia zi, mi se pare că nu-ţi surâdea drumul la Cetatea Eternă.

— Iartă-mă, stăpâne! Eu aici m-am născut…

— Toţi sunteţi la fel! izbucni centurionul uimit. Iubiţi pământul ăsta mai tare decât orice altceva. Ce neam de oameni, Jove! Acum 30 de ani, când Aurelian a retras garnizoanele, ai noştri spuneau: „Ne alungă barbarii; lăsăm Dacia pustie, fără niciun suflet.” Dar nu, parcă voi ne-aţi gonit, cu înverşunarea voastră tăcută. Ne-am împrăştiat ca fumul sub vântul năvalei barbare, dar voi aţi rămas, îndărătnici şi liniştiţi. Şi-or să se ducă barbarii şi-or veni poate alte neamuri, ispitite de grâul vostru de aur, de vin şi de miere, şi se vor duce şi ele, iar voi veţi rămâne, încrâncenaţi în pământul ăsta!

Marcus Claudius coborî vocea, pe care fără voie o ridicase, apoi bău îndelung.

— Din clipa asta, socoate-te liber, Comozous!

— Stăpâne!…

— Fii liniştit! *Hercle*, parcă eşti un copil! Nu te înşeli, te-am eliberat din sclavie. Părinţii mei practicau un anumit ritual într-o împrejurare ca asta, dar n-are rost să-l repet şi eu. E puţin ridicul… Să bem!

— Parcă ţi-ar părea rău, stăpâne…

— Spune-mi „centurione”! Îmi pare rău, dar nu pentru tine. Pentru ţara asta, de la care mai aveam atâtea de învăţat. Acum s-au isprăvit toate!

— Stăp… cen… turione, eu…

— Hai, vrei să mai şi plâng? Ajunge! Îţi cer doar un serviciu: aşteaptă-l pe prietenul meu Menandros din Corint. Ai să poţi?

— Mi-am găsit nevastă aici, la Carsium.

— *Optime*! Ţine inelul ăsta. E de aur. Am încredere în cinstea ta. Vezi, în interior sunt săpate litere greceşti. Să i-l dai negustorului, ca să ştie că vii de la mine. Ai înţeles?

— Mi-ai spus adesea că am minte ageră, centurione!

— Mă bucur că nu uiţi! Da… Apoi să-l tragi pe corintian într-un colţ şi să-i zici aşa: „Senex ţi-a lăsat vorbă sa cauţi în subteranele cetăţii Carsium locul unde voi doi aţi fost ultima oară. A ascuns acolo ceva pentru tine, neguţătorule!”

— Atât?……

— Atât, Comozous! Ai grijă de inel, să nu-l pierzi! Şi să ştiţi că nu-i nici o comoară în subterane.

— Nu răscolesc eu tainele altora, stăpâne! ripostă proaspătul libert, înălţându-şi fruntea.

Marcus Claudius îi privi ochii limpezi, căprui şi clătină capul.

S-au despărţit curând, cu oarecare nostalgie, căci poate n-aveau să se mai vadă niciodată. Romanul îl lăsă pe get la *mansion*, scoase statuia din fân, o ascunse sub pelerină şi, ducând iapa de dârlogi, ieşi în uliţă. Abia acolo încălecă. Lumina lunii, ca şi uniforma de ofiţer îl scutiră de întâlniri neplăcute.

Galeriile subterane ale cetăţii alcătuiau un labirint complicat, având multe ganguri, fundături, firide şi alte asemenea tainiţe, unde era cât se poate de uşor să ascunzi un obiect. Exact asta intenţiona şi Senex atunci când şi-a lăsat calul la ţărmul Istrului şi a dispărut pe una din intrările

în subterană. Chibzuise îndelung cum să procedeze pentru ca statuia de aur, împreună cu piatra fermecată şi tezaurul rămas de la Ordess să ajungă întregi în mâinile negustorului grec. Va împrăştia câteva mesaje la Carsium şi la Tomis, iar mesajele trebuie să se completeze reciproc, să nu valoreze nimic unul fără celălalt. Dacă în mod întâmplător unul dintre ele va fi descoperit de o a treia persoană, aceasta să nu găsească decât o parte din obiecte.

Tunelul cufundat în beznă răsfrângea zgomotul paşilor, amestecându-l cu ecoul Istrului. Aerul umed şi rece îl înfioră pe Senex. Îşi trase gluga peste cap şi atingerea de metalul coifului îi dădu senzaţia că a întâlnit cu degetele un bloc de gheaţă. Numărase în gând trei sute de paşi**.** În stânga trebuia să se deschidă o altă galerie. Da, iat-o. Acum va merge drept înainte, până când are să întâlnească fundătura. S-a lovit de un pietroi, strivindu-şi degetele. Se apleacă, cercetându-şi piciorul – sângerează. De ce l-or fi chemat tocmai acum la Roma? Şi chiar din însărcinarea lui Diocleţian? Îşi aminti cum îl cunoscuse pe împărat acum câţiva ani în timpul vizitei acestuia în Scythia. Grozav bărbat! De două decenii se străduie să întărească Imperiul; câte reforme a mai făcut, câte reorganizări! Dar mult o să dureze noul impuls? Nu, statul e prea bătrân. Au trecut vreo mie şi cincizeci de ani *ab urbe condita*, de la întemeierea Romei. Se ridică neamuri noi de oameni. Cine a uitat furtuna stârnită de Alexandru cel Mare, macedoneanul?

Cufundat în gânduri, Marcus Claudius se izbi cu fruntea şi umărul de peretele fundăturii. Coiful sună înfundat şi teaca sabiei îl împunse în coapsă, zgâriindu-l. Întunericul era desăvârşit, ca o pânză neagră, compactă. Oşteanul trase sabia, săpă o scobitură la înălţimea feţei, apoi îşi vârî cu greu mâna pe sub *lorica*, în sân. Platoşa se umezise în contact cu aerul şi picăturile de apă şiroiau pe sandalele lui Claudius. El dibui îndelung la piept, prin cutele *lacernei*, până să dea peste cele două plăcuţe cu mesajul destinat

grecului. Scoase foiţele subţiri, bătute din aur, pentru a fi ferite de rugină şi le îngropă grijuliu în scobitura peretelui. Astupă totul cu pietre şi pământ, după care porni înapoi, spre fluviu.

*

Peste câteva zile, târziu, după asfinţit, când cerul deasupra mării devenise albastru-întunecat, un *moneris* îngust şi mic, ca o jucărie, acostă la cheiul vestitului port tomitan. Lopeţile, singurul şir de lopeţi, mai bătură o dată apa şi se lipiră cuminţi de coastele corăbiei, ca două aripi de pasăre. Sclavii îşi îndreptară spinările asudate, răsuflând greu. Îndată, o punte de lemn fu aruncată pe mal, unde se şi adunaseră câţiva ofiţeri, înconjuraţi de curioşii ce rătăcesc prin toate porturile.

— *Salvete*! rosti Senex şi coborî grăbit.

— Numele tău, centurione? întrebă ofiţerul cel mai mare în grad.

— Marcus Claudius Senex.

— Urmează-mă!

Un semn autoritar, şi grupul de gură-cască se împrăştie. Cei doi porniră spre extremitatea radei, fără să schimbe o vorbă. În jurul lor răsunau toate limbile pământului, într-un amestec greu de urmărit, un furnicar de cuvinte rostite pe toate tonurile, colorate cu înjurături universale. Ici-colo se fredonau cântece vesele, de beţie sau de dragoste. O învălmăşeală de negustori, corăbieri, sclavi, militari, cetăţeni, femei cu veşminte pestriţe cuprinsese ţărmul, alimentată de şirurile oamenilor ce coborau dinspre oraş cu o grabă febrilă, să apuce ultimele clipe de lumină, să se plimbe, să audă veşti noi, să găsească tovarăşi de petrecere. Chipuri de greci, de romani, de geţi, de orientali, deseori feţe ale sclavilor sau ale sătenilor de pe lângă cetate, apoi ochi şăgalnici şi plete bogate de femeie, o beţie de culori şi mirosuri, venind şi dispărând mereu, înlocuindu-se mereu pe dinaintea centurionului zăpăcit. El

purta sub braţ o lădiţă ferecată, cu trei încuietori, unde închisese statuia şi piatra, şi într-una o strângea la sân de frică să nu i-o smulgă cineva.

— Ţi-e dor de Roma? întrebă ofiţerul.

— Cum nu? M-am sălbăticit în castrul meu! mărturisi dânsul cu un zâmbet. Ce înghesuială!

— Ai să te-nveţi! Şi, oricum, vei ajunge la Roma! Eu n-am fost niciodată, ştii?

— Păcat! E frumoasă cetatea. Mare şi…

Îşi dădu seama că spune banalităţi.

— M-a chemat împăratul? întrebă cu alt ton.

— Împăratul însuşi.

— De ce?

— Veţi merge mai mulţi. Vrea să ştie de la voi starea de lucruri din provincie. La castru e linişte?

— Când am plecat, tot *limesul* dinspre miazănoapte era liniştit.

— Dea zeii să rămână aşa! Ce duci în lădiţă?

— Eu? A, nişte daruri. Înţelegi, pentru amicii din Roma.

— *Hem, vir fortunate*! Te-am luat cu mine să-ţi spun că mâine în zori vă aşteaptă şeful militar al Scythiei Minor, dux Aemilianus Maximus. Vă încredinţează un mesaj pentru împărat. Să nu întârzii.

— Bine. Altceva?

— Eşti liber. Să te duci la taverna lui Pontianus. În stânga, aproape de forum. Cel mai bun vin din Tomis. Numai, vezi, ai grijă de darurile pentru amici. Pontianus e curios din cale-afară.

— N-am să uit, şi-ţi mulţumesc!

Romanul se învârtea prin port, nehotărât. Trecuse de câteva ori prin faţa magaziilor recent construite, deasupra cărora se ridica marea terasă cu mozaic. Aci, în magazia din dreapta, pe frontispiciul căreia fusese dăltuit numele lui Hermes, îşi ţine marfa negustorul corintian. În zidul hrubei, la bază, e un gol, pentru echilibrul construcţiei. În acest gol trebuie să ascundă lădiţa. Dar e prea multă lume în jur şi

chiar prin uşa depozitului se vântură sumedenie de sclavi. Forfota asta se va domoli târziu, după căderea nopţii. Până atunci, ce-i de făcut?

Rafale tot mai dese de vânt umflau pelerinele trecătorilor. Seara aduse un frig pătrunzător şi o pânză gigantică de ceaţă dinspre mare. Ce-ar fi, îşi spuse Claudius, să se ducă la baie? Era obosit, plin de praf, în corabie dormise prost, cu gândul la statuie. O baie are să-l învioreze şi să-l mai încălzească.

Termele, vecine cu magaziile, slobozeau pe uşi valuri de aer fierbinte o lumină vie. Centurionul intră într-un fel de gang de sub scările ce duceau la terasă şi apoi în oraş. La stânga se deschidea una din uşile termelor, încadrată în marmură sclipitoare. După ce plăti taxa, pătrunse în *apodyterum*, vestiarul unde mai mulţi bărbaţi stau gata să-i servească pe clienţi. Refuză însă ajutorul lor şi se dezbracă încet, savurând plăcerea uşurării de veşminte, mai ales de *lorica* ce-i încătuşase trupul vreme de opt zile în şir. Ascunse cufărul în armură, pe care o vârî într-una din nişele aflate în pereţi. Puse deasupra coiful, apoi tunica şi *subligaculul*, veşmântul purtat pe piele; îşi dezlegă, stând ghemuit, crepidele, pe urmă se întinse cât era de lung şi răsuflă zgomotos, simţindu-se uşor. Mulţumită funcţiei lui, nu se temea să fie jefuit de haine.

Păşi în sala următoare, *tepidarium*, unde prin conductele din pereţi se revărsau pânze de aer cald. *Lucernaele* numeroase, aşezate în firide sau pe podea, lângă ziduri, dădeau o lumină tremurătoare, destul de puternică însă. Grupuri de bărbaţi se mişcau încoace şi-ncolo, discutând aprins, cei mai mulţi în latină. Vreo trei, pesemne locuitori ai Romei, vorbeau o limbă curată, fără amestecul de cuvinte străine atât de caracteristic provinciei. Senex tresări, plăcut impresionat. Amintiri vechi şi dragi ale tinereţii îl năpădiră. Aproape uitase dialectul locurilor natale şi deodată constată că cei trei nici nu se prea înţelegeau cu localnicii.

„Să fie rău, ori bine? se întrebă el, în vreme ce păşea dincolo în *caldarium*. Crezusem că un popor gata să dispară îşi pierde limba pentru totdeauna. Dar nu-i aşa. Cuvintele dacilor n-au pierit cu totul. Din amestecul cu latina a ieşit altă limbă. Şi nici nu sună urât.”

Aburii din *caldarium* estompau contururile. Centurionul începu să-şi frece pieptul şi coapsele, pătruns de căldura băii. Apoi intră încet într-o cadă, bălăcindu-se cu încântare. Fără să-l fi chemat, un băieş se apropie şi-i masă îndelung umerii, spatele şi pieptul.

„Poate că totuşi le-am folosit cu ceva învinşilor! cugetă romanul şi închise ochii, toropit. Au mai învăţat de la noi lucruri care le prind bine. Dar nu, ce spun, acum aproape ne-am topit unii cu alţii. Parcă doar geţii sunt sclavi sau doar noi stăpânim averi? E un neam nou şi amestecat, mai cu seamă dincolo de Ister, că şi dintr-ai noştri au rămas mulţi cu dacii. O să le treacă împreună, bune şi rele, câte le-or hărăzi zeii.”

Îşi aminti brusc de Menandros şi i se păru că a întârziat. Se ridică din cadă şi fugi, pe plăcile de marmură fierbinte, în *frigidarium*. Băieşul aproape îl zvârli în bazinul cu apă rece! I se tăie răsuflarea şi-şi agită braţele, înecându-se şi tuşind. Celălalt continuă masajul cu forţe proaspete, până când pielea centurionului se roşi. Pe urmă îl trase afară, îl şterse cu gesturi savante, agitând un prosop uriaş şi-i unse trupul cu ulei înmiresmat.

— Ajunge, ai să-mi rupi oasele! strigă Senex râzând. Vino, mă grăbesc.

Se întoarseră în *apodyterium*. Vederea uniformei impuse băieşului respectul firesc în acea epocă în care se acorda atenţie sporită armatei.

Îmbrăcat cu îndemânare, cu *lorica* şi coiful lustruite, Marcus Claudius plăti pentru aceste servicii şi părăsi termele, unde se făceau pregătirile de închidere. Se înnoptase de mult, şi portul era pustiu. De pe corăbii, glasurile navigatorilor răzbăteau ca un murmur,

amestecate cu foşnetul aspru al mării. Începea viaţa de noapte a cetăţii; uşile deschise ale tavernelor îmbiau pretutindeni, aducând zvonuri de cântece şi glume.

— Ascultă, amice, îl cunoşti bine pe negustorul Menandros din Corint? se adresă Claudius paznicului magaziei.

— Dar tu cine eşti?

— Priveşte-mă bine!

— O, iertare, centurione! îl cunosc bine pe negustor.

— Atunci, citeşte!

Paznicul luă cu evlavie în mâini sulul de papirus, se apropie de făclia înfiptă în zid, lângă intrare şi citi îndelung, mişcându-şi buzele.

— Ajunge asta? întrebă romanul nerăbdător.

— Ajunge, confirmă celălalt repede. Tu parcă ai mai fost o dată aici.

— Am mai fost. Neguţătorul mi-e prieten bun. De aceea pot lua din magazia lui ce doresc. Hai, deschide!

Cheia scârţâi, zăvoarele pocniră şi uşa masivă de stejar se depărtă greoi.

— Aprinde-mi o *lucerna*!

Paznicul scoase un opaiţ din firidă, întinse fitilul spre făclie, apoi se pregăti să intre în depozit.

— Nu, amice, vreau să merg singur.

În încăperea boltită era frig. Vântul fluiera ascuţit pe dedesubtul uşii, mărind senzaţia de răceală. La razele firave ale opaiţului, centurionul se orientă greu, împiedicându-se de baloturi. Lângă pereţi, aşezate într-un strat de nisip, se înşirau sute de amfore greceşti, înguste şi lungi, pline cu uleiuri şi vinuri scumpe. Gurile le erau astupate îngrijit şi sigilate. Aerul se încărcase cu mirosuri dulcege şi tari, ce nu se mai puteau distinge unul de altul.

Senex aşeză *lucerna* lângă zid, alese o amorfă cu vin, îi sparse gâtul şi bău însetat, cu delectare. Picăturile minunatei licori i se scurgeau pe bărbie şi de acolo pe piept; o mireasmă puternică se împrăştie în depozit,

dominându-le pe celelalte. Oşteanul plescăi, îngenunche şi începu să caute orificiul din perete. Era destul de mare pentru a adăposti un om ghemuit. Sabia trasă din teacă zăngăni scurt, pe urmă răsunară lovituri înăbuşite şi zgomotul pietrelor scoase din zidărie. Un braţ murdar de pământ ieşi o clipă din întunericul găurii, ridică lădiţa şi o trase înăuntru. Alte câteva minute trecură, până când Claudius să-şi facă apariţia în cercul abia luminat. Restul de vin fu înghiţit cu aceeaşi satisfacţie, apoi, cu un colac de frânghie care-i umfla vizibil *paenula*, centurionul părăsi magazia, aruncând o ultimă privire spre fronton, unde cuvântul, devenit simbolic, ERMEOS, ascundea acum taina şarpelui şi a pietrei.

— *Vale, amice*! Ţine, pentru osteneală!

— Zeii să te păzească, centurione!

Vai, dacă zeii l-ar fi auzit pe paznicul get! Dar Senex îşi purta sub pelerina de piele propriul destin. Pe o stradă dosnică, în drum spre taverna lui Pontianus, atraşi de pachetul purtat de trecător, un grup de hoţi îl atacară cu înverşunare. Descoperirea, în cele din urmă, că victima e un ofiţer, nu făcu decât să-i îndârjească, de teama urmărilor.

Aşa se face că, la un moment dat, puterea şi iscusinţa oşteanului trebuiră să cedeze numărului mare de adversari.

Îi străpunseră braţele şi pântecul cu pumnalele, iar când căzu, năucit de durere şi din pricina sângelui pierdut, îi retezară gâtul, privind în toate părţile ca să nu fie urmăriţi. După care înfăşurară cadavrul în mantiile lor, înjurând de mama focului că s-au expus zadarnic primejdiei, îl purtară pe căi ocolite şi-l azvârliră, despuiat de armură şi haine, în apele atotcuprinzătoarei mări. Astfel pieri centurionul Marcus Claudius Senex, fără să mai vadă măslinii de pe malul Tibrului. Era în anul 305 al erei noastre. Puţin mai târziu, la tronul Romei a venit Constantin cel Mare. El a mutat capitala Imperiului la Bizanţ, iar acesta a fost momentul crucial al scindării statului în două părţi; cea

răsăriteană a durat încă patru veacuri, cea din apus a căzut însă destul de curând.

Unde a fost în acea vreme Menandros? L-au îngropat valurile Mediteranei ori ale Pontului Euxin? L-au înjunghiat şi pe el tâlharii din Roma ori din Alexandria? L-au zdrobit în goana lor caii pe care-i folosea pretutindeni? L-a doborât vreo boală necruţătoare a Orientului? Comozous şi-a luat nevastă la Carsium şi lucra pământul, plătind dări peste dări, că nu ştia dacă e mai bine sclav ori lucrător cu plugul. Iar anii au trecut ca zilele, între necazuri şi cu rare şi mici bucurii. Inelul, ferit de curioşi, zăcea ca un talisman nefolositor, în care nu crede nimeni, căci veştile lui şi protecţia lui sunt mincinoase.

Menandros nu s-a mai arătat niciodată în corabia cu cinci rânduri de vâsle.

4.

Mirana se trezi în zori, cu o straşnică durere de cap. Dormise prost, visând ceva nelămurit despre o cetate construita din amoniţi, în care îl căuta pe latinul cu inscripţia. Imediat ce se dezmetici, îşi aduse aminte de Radu şi o cuprinse ciuda. Aruncă pledul, coborî din pat şi-şi începu îndârjită gimnastica de dimineaţă. Aerul rece o înfioră. Auzi zgomote în camera de alături: se sculase şi tata. Îmbrăcă în fugă pantalonii de salopetă, trase prosopul din cui şi trecu în bucătărie. Se spălă îndelung, ca de fiecare dată. Îi plăcea să savureze apa. Pielea i se înfierbântă şi se roşi. Bluza i se lipi de corpul şters de mântuială, dar ea nu luă în seamă.

— E voie? întrebă tatăl de afară.

— Intră, intră! Ai adus laptele?

— Poftim!

Udă cratiţa, să nu se prindă laptele şi să se afume, apoi aprinse aragazul.

— Iar fumezi cu noaptea-n cap!

Bătrânul se aşeză pe scaunul lui şi închise ochii.

— Lasă, Mirana!

— Eşti supărat?

El nu răspunse. Fata puse ouăle la fiert, tăie pâinea, dar în tot acest timp îl fura cu coada ochiului.

— Iar ai să te duci azi în subterane.

— De ce?

— Cum te supără ceva, dai fuga acolo. Ţi-s mai dragi pietrele.

— Hm! Pietrele au sufletul lor…

— Aşa te aud mereu. Eu am mai puţin suflet ca ele.

— Mirana! Niciodată să nu mai spui…

— Parc-au fost un blestem plăcuţele acelea!

— Şi tu?…

— Îţi ajunge cât te-ai chinuit, tată, nu înţelegi? Dă-mi voie să pun masa!

Învăţătorul îşi ridică supus coatele, ca ea să întindă faţa de masă, pe urmă îi luă farfuriile din mâini.

— Doar pe tine te am.

— Din păcate! Pe mine şi galeriile cetăţii!

— Sunteţi viaţa mea. Altfel, pentru ce mai trăiesc?

— Şi dacă acolo e o comoară?

— Cum, o comoară?

— Aşa! Aur, nestemate…

— Nu ştiu!

— Ar cam fi vremea să ştii, tată! Cât e ceasul?

— Abia şase şi zece. Ar cam fi vremea… Dar ce ţi-a venit să mă-ntrebi?

— Am aflat că au fost ieri doi oameni la tine.

— De la coana Măndica? Afurisită femeie, cu limba ei! A tras cu urechea?

— Te cred c-a tras!

Mirana scoase borcanul cu dulceaţă şi untul, după care aşeză tacâmurile.

— Dă-mi numai un ou!

— Ba două! Ai văzut ce palid eşti la faţă? Munceşti ca un salahor cu pietrele din galerii. Uite, mâinile ţi s-au albit de calcar. Dacă nu mănânci, de unde să ai putere?

— Mă dăscăleşti ca pe copii… Poate au să mai caute şi alţii.

— Cine? Ai spus cuiva de plăcuţe?

— Dar cei de la Bucureşti?… Deşi n-am nici o încredere…

— Cum aşa?

— Era unul Bradin, secretarul lui Fisch. Cu băiatul. Mi-au cerut informaţii.

— Da?

— Nu le-am dat. Ziceau că fac cercetări. Ţi-am spus că n-am încredere. Cu toate că Bradin ăsta părea cumsecade odinioară. El mi-a adus atunci banii. Şi se vedea că-i e milă

de mine.

— Te-nşelai.

— Ba nu. Iar băiatul are chiar o figură cinstită. Bătrânul zâmbi. Un ochelarist doborât de căldură. Se vede că iese rar din casă. Mi-a plăcut.

Fata se sculă repede.

— Ne luăm cu vorba, şi dă laptele-n foc.

— Încet, curge pe masă. Gata, nu mai vreau.

— Mestecă bine cu linguriţa, să se topească sarea. Ar trebui să anunţi. Despre plăcuţe, despre textul scris pe ele.

— Păi n-auzi că au venit să mă întrebe?

— Ascultă, tată, ba au venit, ba n-ai încredere, ba cauţi o comoară, ba refuzi să anunţi descoperirea!

— Mirana!

— Nici măcar mie nu mi-ai spus vreodată totul, în întregime. Stai închis mereu în dumneata, parcă-ţi plouă într-una.

— M-au răscolit cu venirea lor. Crezi că rănile vechi nu mai sângerează?

— Dacă tot vorbeşti ca din romane, ai fi putut să mă faci părtaşă la taină!...

Învăţătorul mestecă domol, cu aceleaşi priviri lipsite de expresie. Pe chipul lui nu se vedea nimic din zbuciumul interior, de aceea părea totdeauna indiferent, parcă dezminţindu-şi cuvintele.

— Tu ai alte concepţii despre viaţă.

— Mai rele?

— Cine ştie? Pentru mine, un lucru e clar: am numai două bucurii – tu şi comoara. Restul nu mă interesează. Altădată era altfel. La toamnă vei intra în facultate. Am să fiu singur...

— Aşa crezi!

— Ia zi, nu ţi-e drag nimeni?

— Vezi cum vorbeşti? zâmbi fata. Încă nu, nimeni! răspunse apoi cu toată sinceritatea. A, l-am cunoscut pe ochelaristul tău! Am fost gata să-l calc cu maşina. Se

întinsese în drum să privească o şopârlă!

— Îmi închipui. E mai mult decât distrat.

— Şi-acum ce ai de gând?

Tatăl îşi aprinse din nou pipa şi tăcu până Mirana termină să mănânce.

— Te interesează comoara mea?

— Da, tată! Vei descoperi doar un tezaur. Ce faci cu el?

— Îl descopăr şi gata. Înseamnă că mizeria, moartea şi-au căpătat un sens.

— Un sens? Când nu ştie nimeni de căutările tale?

— Şi ce-ai vrea? Ţie am să-ţi spun totul.

— Trebuia să i-o spui şi lui Bradin. Statul a avut încredere în el. Dumneata de ce n-ai? Parcă ţi-a făcut o impresie bună odinioară.

— Bradin... Când l-am văzut ieri... parcă a căzut cerul pe mine!

— N-ai dreptate! Aici e ceva care ne depăşeşte pe noi. Pe dumneata, pe el, vechile uri. Lucrurile sunt altfel, înţelege! Crezi că nu mă doare să te văd suferind, şi azi, după atâta vreme? Dar cu asta nu ajungi nicăieri, nicăieri!

— O să ajungeţi voi! Tu şi ochelaristul.

— Îl cheamă Radu Bradin.

— Încântat de cunoştinţă! Taică-su i-a zis pe poreclă: Sârmă. Chiar cu o sârmă seamănă, săracul!

— Noi nu suntem vinovaţi că aţi ajuns aşa, că viaţa aceea v-a schilodit... Iartă-mă!... Pentru noi, de fapt, e mult mai uşor...

— Generaţia voastră...

— Iar vorbeşti ca din cărţi? Ei, da! Ce nu-ţi place la noi? Dumneata nu iscodeşti, nu cercetezi mereu? Ca şi generaţia noastră?

— Atunci sunt de-al vostru!

— Eşti singur. Te încăpăţânezi să rămâi singur. Şi descoperirea n-o să-ţi aducă nici o satisfacţie. Au să scrie ziarele, se va pomeni la radio de dumneata. Ce folos? Or să te-ntrebe: cum ai ajuns la comoară? Cine te-a ajutat?

Nimeni! ai să răspunzi. Eu singur. Nimeni n-a ştiut, am ţinut taina asta sub şapte lacăte. Vedeţi cum sunt eu? Lăudaţi-mă!

— Le înfloreşti, straşnic te mai pricepi să le-nfloreşti!

— Dar asta – bagă de seamă! Asta dacă o să ajungi vreodată la comoară. Şi după cum lucrezi noaptea, singur cuc…

— Ce vrei să spui?

— Că timp de 20 de ani ai bătut pasul pe loc. Şi în vremea asta, aici, la suprafaţă, viaţa a mers înainte. Bradin a înţeles şi te-a depăşit.

— Ai pactizat cu el. Şi cu fiu-su!

— Iţi dau cuvântul de onoare că abia aseară am aflat cine sunt. Şi n-am să-i mai văd poate niciodată. Unele lucruri nu se pot ierta.

— Nici pe ochela… pardon, Sârmă… adică Radu – n-ai să-l mai vezi?

— Acum ai fost rău, tată! se mânie fata, ridicându-se brusc. Păcat!

— Nu vezi decât cusururi! bombăni bătrânul.

Dar Mirana tăcu. Strânse masa în grabă, apoi se pieptănă, luă sub braţ volumul lui Vinea „Ora fântânilor” şi-şi părăsi tatăl cu un scurt „la revedere”. Era 7 fără un sfert.

Cam în acelaşi timp, Mircea Bradin ieşise în pridvorul casei şi cerceta curtea cu ochi cârpiţi de somn.

— Bună dimineaţa! răsună lângă el glasul lui Radu.

— Respectele mele, domnule! răspunse Bradin pus pe glumă. Ne plimbăm de mama focului, hai? Te pomeneşti că am făcut şi vreo cunoştinţă care ne arată Dunărea în lumina lunii?!

— Te pomeneşti! replică Sârmă evaziv.

— Vrei să ştii părerea mea? Era şi timpul. De acord?

— Uite, uite, nu mă gândisem la asta! Sărut mâna, stimată doamnă Vereş!

— Bună dimineaţa! Cum aţi dormit, domnule Bradin?

— Eu, admirabil. Cât despre tânărul de faţă…

— Dânsul n-a prea avut somn! spuse gazda, cu un ton între uimire şi curiozitate.

— Adevărat!

— Îmi place să mă plimb în nopţile cu lună…

— Mărturisire care ne scuteşte să-i mai cerem explicaţii, vedeţi! De altfel, vă mărturisesc confidenţial că a împlinit 21 de ani.

— Ei, desigur! ciripi nostima gazdă, surâzând complice. Ce doriţi la dejun?

— Nici o pretenţie! Ce aveţi la îndemână. Până una-alta, vreau să mă spăl.

— Vino aici, Diana! strigă Radu câinelui care da târcoale casei, în aşteptarea mesei.

Începură să se joace din ce în ce mai aprins, dovadă că prietenia lor, în ciuda acelui debut de tristă amintire, devenise curată şi trainică. Dar la rememorarea sfâşierii pantalonilor, băiatul se întristă deodată – Mirana!

— *Cave canem*![5] trecu avertismentul lui Bradin prin fereastra deschisă.

— *Pisces natare doces*![6] ironiza Sârmă, determinându-şi gazda să sfărâme oul pe care tocmai se pregătea să-l spargă în tigaie.

— Vă place laptele? încercă dânsa să abată strania discuţie pe un făgaş terestru.

— Mai mult decât orice pe pământ! răspunse Bradin, pe melodia nostalgicei Serenade a lui Chopin.

Al doilea ou avu o soartă absolut identică celui dintâi.

— Treceţi-le în contul meu! comise Sârmă o uriaşă gafă, de care nici măcar nu-şi dădu seama. Gătiţi întotdeauna aici, în curte?

— Da… vara! roşi gazda, spre uimirea studentului, ce nu vedea nimic ruşinos într-o atare mărturisire.

— Gata, iubite domn! Bradin apăru mândru în prag şi agită prosopul ca pe o sabie. Vreau să vă provoc la un duel.

---

5 *Cave canem*! — fereşte-te de câine! (în latină), (n.r.)

6 Pisces natare doces – înveţi peştele să înoate (în latină), (n.r.)

— De acord. Unde doriţi să începem lupta?

— În chiar această incintă! arătă profesorul masa curat aşternută. Spadă? Pistol? Şi una, şi alta?

Spada fiind ochiurile sfârâitoare, iar pistolul cratiţa cu lapte, ambele aduse în fugă dinspre plită (citeşte „armurărie”) de vajnicul scutier cu sprâncene minunate.

— Poftă mare!

— Adică „en garde”! tălmăci Bradin, amuzându-se copios. Eliberaţi terenul, vă rog! Vom pleca de la spadă. Viconte, ai lovitura de începere!

— Am întâlnit alaltăieri o fată, Mirana…

— Nimerit în plin! anunţă tatăl, după care doamna Vereş se refugie în camerele domniei-sale.

— Mă aşteptam să fi auzit de ea!

— N-am avut plăcerea! zise bătrânul, mirat de întorsătura neaşteptată a jocului.

— Curios! E fiica învăţătorului unde te-am găsit sâmbătă. Cel cu plăcuţele.

— Aşa? ripostă Bradin mai mult ca să câştige timp.

— Pari surprins.

— Îăă… da… O veste neaşteptată… V-aţi… plimbat împreună?

— E un om admirabil. Din toate punctele de vedere. Spune, tată, învăţătorul nostru avea şi pe atunci înfăţişarea asta? Faţa zbârcită şi ochii apoşi?

— Nu. Trebuie să fi trecut printr-o suferinţă cumplită.

— Exact. I-a murit soţia. A vândut plăcuţele ca s-o scape. Dar ea a murit.

— Ce tot spui?

— Repet povestea Miranei. Mi-a relatat-o, neştiind cine sunt. Folosea cuvinte năprasnice: „Doi ticăloşi au profitat de necazul tatălui meu. I-au cumpărat plăcuţele.”

— Radule!

— Nu, tată! Ascultă până la capăt! Şi eu am ascultat. Uite că un om s-a schilodit din pricina asta. Ar trebui, eşti dator să-l ajuţi.

— Cum să-l ajut?
— De ce n-a vrut să spună nimic despre plăcuţe?
— Poate nici nu ştia prea multe.
— Ba pentru că nu are încredere!
— După câte i s-au întâmplat, e firesc…
— Încrederea asta să i-o câştigi! Să i-o câştigăm. E necesar. Aminteşte-ţi de piatră!
— Piatra asta fascinantă! Ce s-o ascunde în luminile acelea, băiatule? Eu unul nu-nţeleg nimica.
— Cred că vine de la paleoastronauţi. Aşa a zis şi profesoara de petrografie, doamna Paulea. Am consultat-o înainte de plecare. N-avea grijă, i-am spus că piatra e o invenţie de *science-fiction*.
— Seamănă chiar cu un *science-fiction*. Oricum, latinii n-o puteau fabrica. Ce crezi că are înăuntru? Vreun aparat?
— Nu-mi dau seama. Un aparat nu poate funcţiona în apă. Totul trebuie să se bazeze pe un fenomen natural, deşi profesoara mea a numit ipoteza asta aberaţie. Nu uita că nici după aproape 2000 de ani sistemul n-a suferit vreo defecţiune.
— Aşa e… Doar că imaginile tot neclare sunt.
— Mi s-a părut alaltăieri, la răsăritul soarelui, că am surprins pe cer mişcări şi forme aidoma luminilor.
— Totul e cu putinţă!… Mă întreb mereu: de ce mi-a lăsat Păruş mie piatra?
— Nu-i aşa că ceva nu merge aici? Chiar am vrut să vorbim.
— E ciudat că nimeni n-a ştiut de luminescenţa ei, deşi a fost supusă cercetării unor specialişti. Dar asta s-ar putea explica prin faptul că nimănui nu i-a trecut prin minte s-o pună în apă.
— Totuşi de ce n-au curăţat-o de muşchi? N-au scos decât pământul din scoică şi-au răzuit ici-colo cu cuţitul. Aşa se procedează la o cercetare sistematică?
— Şi tu ce vrei să susţii?
— Tovarăşul Păruş a venit prea oficial. Dar asta nu l-a

împiedicat să se repeadă la piatră. Ai văzut cum mi-a smuls-o? Nu, mie, în locul dumitale, mi-ar da de gândit. Şi pe urmă discreţia… N-am anunţat nicăieri venirea noastră la Hârşova.

— Aici e altceva. Îţi spun un secret. Păruş m-a anunţat că pe urmele comorii mai este şi un grup de hoţi. Nu trebuie să le atragem atenţia asupra noastră. În orice caz, însă, Păruş şi tovarăşii, lui ne asigură securitatea. Dacă descoperi că eşti urmărit, să nu te alarmezi.

— Lucrul ăsta-i cu două tăişuri. Dacă Păruş e dintre hoţi?

— Ce ţi-a mai venit? Şi s-a divulgat singur? Nu e caraghios, Radule?

— Logic ai dreptate. Însă tot aşa logic, lucrul acesta putea fi menit să-ţi adoarmă bănuielile. Te vei feri să divulgi taina cercetărilor, chiar dacă s-ar interesa de ele adevăratele autorităţi.

— Radule, mă sperii!

— Părerea mea e că ar trebui să facem o vizită la miliţie. Cei de acolo au să ne confirme bănuielile, sau, dimpotrivă, au să le infirme, dovedind că ne-am înşelat. Şi aş da mult să ne înşelăm, dar nu cred! Să mergem încă astăzi.

— În niciun caz!

— Tată!

— Nu! am zis. Mai întâi, nimeni nu-mi poate demonstra că ai dreptate. Iar dacă mergem, ce o să se-ntâmple?

— Vom dejuca planurile lui Păruş.

— Iei prea uşor lucrurile! E stupid să ne facem de râs. Şi-apoi la mine de ce nu te gândeşti?

— La dumneata?

— Exact. Uite, admit ipoteza absurdă că şi Păruş e hoţ, deci varianta cea mai puţin plăcută pentru noi. Tezaurul încă nu-i descoperit. Poate nu ştiu despre el decât… hai să-i zicem „bandiţii”, noi amândoi şi familia învăţătorului. Voi anunţa miliţia. „Banda” va fi arestată. Astfel vom pierde

comoara.

— Nu înţeleg! Dimpotrivă…

— Ai răbdare! Păruş şi ai lui, deci aşa-zisa bandă, ce ştiu despre tezaur?

— Poate foarte mult.

— Dar nu suficient ca să-l găsească. Ridiculă discuţie mai ducem! Altfel n-ar fi apelat la ajutorul meu. Din contra, ei aşteaptă ca eu să descopăr elemente noi, care să poată fi combinate cu ceea ce cunosc dânşii şi astfel să ajungem la o pistă sigură.

— Da. Şi?

— Iată: îţi spusesem zilele trecute ceva: eu, ca om, sunt pe marginea ratării. Da, da, nu mă contrazice. Am fost un nerealizat toată viaţa, nu? Tu îmi eşti mai drag decât oricine, dar nu mă poţi ajuta. Şi uite că întâmplarea mi-a scos în faţă un prilej unic de a-mi dovedi mie însumi ce pot.

— Tată! Nu e…

— Lasă-mă să termin! Judecând prin absurd, repet: prin absurd, poate că amicii mei sunt nişte escroci de prima mână. Dar mi-au lăsat mie piatra, nemaipomenita piatră, care vine de undeva, dintr-un loc aşa depărtat şi tainic. Cine ar mai apela la concursul obscurului Mircea Bradin, care nu e savant? Am prilejul unic de a munci la o descoperire grandioasă! Nu înţelegi, zău?

— Eşti un orator remarcabil, tată, de nivel roman, numai că uiţi riscul. Riscul de a fi prins o dată cu banda şi întemniţat fără rost. Îţi plac afacerile dubioase de felul ăsta?

— Continuăm cu nonsensurile? Eşti un fantezist. Dar maşina ta…

— Eram sigur! Eram sigur că vom ajunge şi-aici! Eşti gata să-l sacrifici pe învăţător – pentru a doua oară, ţine minte – şi pe fata lui.

— Te-ai certat cu Mirana?

— Nu devia discuţia. Nu e bine de loc ce faci. Ascultă-mă şi pe mine odată!

— Ştii, Radule, ieri mi-am pus costumul cel nou. Îl îmbrăcam prima oară. M-am privit în oglindă, ca o femeie. Parcă nu arăt aşa rău cum crezusem până acuma. Nici nu sunt prea bătrân, aşa-i? Niciodată nu-mi trecuse prin minte ca aş putea să-mi încep viaţa din nou şi chiar cum visasem, adică să muncesc la un lucru grozav de interesant şi însemnat. De fapt, aşa ar fi viaţa adevărată. Către asta am năzuit, în fundul sufletului, vreme de 30 de ani. Şi de ce nu? Capul îmi merge binişor, putere de muncă am, slavă domnului, să mai dau şi la alţii, îmi place arheologia de parcă m-aş fi născut pentru ea. Dacă predau tezaurul şi solicit să mă încadreze undeva, la un institut de cercetări, crezi că o să mă refuze?

— Ei bine, azi nu se mai poate vorbi cu dumneata! Astea sunt admirabile, desigur, numai că de ce să le obţii aşa, clandestin?

— Dar nu cred că e vorba despre asta!

— Ba acesta e cuvântul. Dacă bănuielile mele sunt adevărate, acuma lucrezi efectiv împotriva idealurilor dumitale. Păruş şi ai lui pot descoperi comoara şi-o pot şterge cu ea înainte să-i împiedici. O să păgubeşti cu mâinile dumitale ştiinţa care-ţi place atât de mult. Când am venit la Hârşova, aproape nu mai recunoşteai oraşul. Ai fost uluit şi entuziasmat de el. Mâine, poate, te vor sili să minezi o clădire, fiindcă tezaurul se ascunde dedesubtul ei. O vei face şi pe asta în numele unui ideal generos?

— Ia ascultă! încearcă mai întâi să înţelegi exact, să ai toate dovezile, şi pe urmă lansează-te în aprecieri de acest soi!

— Te superi degeaba. Adevărul e că aşa cum ai început o să ajungi foarte curând la strâmtoare. Şi atunci să te văd!

Trebuie să fi fost trecut de ora trei, când învăţătorul ajunse pe malul din stânga Dunării. Priponi barca între rădăcinile unei sălcii ce părea gata-gata să se prăvale în apă. Cu gesturi cumpătate scoase vâslele din strapazane,

aşezându-le grijuliu pe fundul dubei pescăreşti. Aruncă apoi pe umăr traista decolorată, luă cele două undiţe lungi de corn şi sări greoi pe ţărm. Înainte de a porni la drum, controlă din nou dacă-i arde pipa. Totul era în ordine.

Poteca nisipoasă şerpuia sprintenă prin pădurea de sălcii, pierind pe sub ierburi. Numai un bun cunoscător ar fi reuşit s-o urmărească prin smârcurile gloduroase, ori pitită în hăţişurile de mure şi stuf pipernicit. Învăţătorul nu şovăia însă niciun moment. Zeci de ani colindase aceste coclauri, în aceeaşi aparentă tăcere, unde gândurile ţin loc de tovarăşi.

La fel ca odinioară joaca potecii continua, îndepărtându-se de malurile Dunării. Doar pădurea, altădată tânără, îmbătrânise ca şi el. Cunoştea fiecare trunchi, fiecare colţ. An de an, după ce apele primăvăratice care năvăliseră pe grinduri se retrăgeau, cutreiera singuratic lunca, pentru a-şi căuta prietenii, tăcuţii lui prieteni: arborii, iarba, cerul şi păsările. Iar când crivăţul iernii dobora la pământ câte o salcie plăpândă, asta îl îndurera, ca moartea unui om drag. Încet, încet, cu trecerea anilor îşi lăsase aici o parte din fiinţa lui; aici îşi căuta liniştea, de negăsit printre oameni; aici venea adeseori cuprins de doruri şi îndoieli, întrebându-se unde a greşit. Natura sta mută în jurul său. Nici chiar biata lui prietenă, bătrâna salcie pletoasă, învăluindu-l cu umbra ei odihnitoare, n-a reuşit să-i împrăştie gândurile cu totul. L-a văzut oftând, după ce a rămas văduv, i-a înţeles bucuria când pentru prima oară i-a adus-o pe Mirana s-o vadă gungurind, să ştie că ghemuşorul acela de viaţă a rămas singurul şi marele lui univers. În ziua aceea Mirana alerga după fluturi, sau se zgâia la câte-o pasăre ce înota prin văzduh. S-au jucat împreună până târziu, spre seară. Aşa au întâlnit un pui de plop. Era de-o şchioapă, ca şi Mirana. Fiică şi tată s-au hotărât să-l strămute pe un loc mai înalt, pentru a-l feri de ape şi vânturi. În fiecare an au avut grijă de el. Plopul a crescut laolaltă cu fata. E astăzi flăcău în toată legea, dominând, zvelt şi mlădiu,

împrejurimile. Lângă el se opri învăţătorul, scrutându-i trist coroana argintie, prinsă de tremur şi nelinişte.

— „Ce tot şopteşti cu freamătul frunzelor, plopule? Ţi-e dor de fată? De când n-a mai venit să te vadă?”

— „De ieri, bătrâne prieten. Era însoţită de un pământean. S-au căţărat împreună pe tulpina mea, până-n vârf. Mirana m-a strâns în braţe ca întotdeauna. Dar parcă altfel. Iar pielea ei mă ardea.”

— „Mi se pare mie c-ai îndrăgit-o şi tu, de mult. Aşa e?”

— „Când o să mai vină singură?”

— „Cred că niciodată, plopule! Niciodată!”

— „I-am legănat pe amândoi. Aşa a vrut Mirana. Râdea. De ce?”

— „Nu întreba! Dacă ai şti răspunsul, acum te-aş fi văzut plângând. Tu nu trebuie să afli ce e durerea.”

— „Am să mă las doborât de furtună, ca să pot afla.”

— „Spui prostii. Înfruntă fără teamă furtuna. Tu să nu înţelegi nicicând ce chinuitor este să ai suflet.”

— „Mirana are suflet?”

— „Are. Şi când ai suflet, nu poţi uita toată viaţa. N-o să te uite, băiete, oriunde s-ar afla.”

— „Chiar dacă se va duce departe?”

— „O să se întoarcă să te caute. Poate că atunci o va ţine de mână vreun pici, care-o să privească uimit cât de frumos eşti, plopule.”

— „M-aş lăsa dus de ape ca s-o pot regăsi.”

— „Înfige-ţi rădăcinile adânc în pământ. Acolo sunt frumuseţile şi tăria ta.”

— „S-o rogi pe Mirana să nu mă uite. Am să cresc puternic. O să-l înfrunt pe Crivăţ, voi lupta cu apele primăverii, aşteptând clipa când ea se va întoarce.”

Omul închise ochii, ascultând şoapta stinsă a foşnetului de sus. Fiece frunză părea o aripioară argintie, fremătând, dornică să zboare…

— Tu, băiete! şopti bătrânul. Spune-i semeţului de la miazănoapte să nu-i îngheţe niciodată Miranei căldura

vieţii; să nu-i frângă în vijelii tulpina de floare; să nu-i acopere sufletul cu nămeţii albi şi reci ai anilor. Iar când torenţii primăverilor vor încerca s-o fure departe de noi, am să vin alături de tine. Căci atunci aş rămâne singur… Şi singurătatea a început să mă sperie, plopule!

În clipa aceea începu să strige ajutor o broască. Striga din apropiere, dintre buştenii putreziţi la marginea smârcului.

Învăţătorul lăsă de pe umeri undiţele şi traista. Se apropie tiptil de locul unde broscuţa continua să orăcăie, cuprinsă de panică. Zări şarpele ce o strângea într-o savantă încolăcire. Capul lui, gura larg deschisă, limba neagră, subţire şi bifurcată, ochii îi păreau bătrânului monstruoase. Fără cel mai mic zgomot, veni lângă ucigaş. Întinse mâna, prinzând trupul şarpelui între degete, mai jos de cap. Un zvâcnet. Coada neagră şi lucioasă i se încolăci pe braţ. Broasca buimacă făcu două-trei salturi acrobatice, dispărând în pădure.

— Proasto! Ai adormit la soare, bombăni învăţătorul.

Privi apoi cu dispreţ la şarpele mort. Îl desfăcu binişor de pe braţ, aruncându-l departe.

— Eşti extraordinar, domnule! strigă o voce bărbătească. Ţi-am urmărit vânătoarea. Dacă te muşca? Zău, te invidiez pentru atâta stăpânire.

„Nu semăna cu şarpele înţelept din legendă! Şarpele acela nu face rău nimănui. El e şi mult mai mare; stă ascuns în Dunăre şi iese uneori, noaptea, să-i vadă pe oameni.”

— Nu vorbiţi româneşte, domnule? insistă noul-venit, surprins că nu este luat în seamă, şi mai ales pentru că celălalt îşi ridicase undiţele, traista şi o pornise, surd şi orb, mai departe. Se luă după el.

„Plicticos tip! Vine cu bambus şi mulinetă franţuzească, în capul gol, cu ochelari de soare şi cămaşă sport, cu bascheţi albi şi pantaloni tigheliţi, sperând să se umple de peşte. Nu ştie, sărmanul, că pe la noi cu două palme de

trestie şi un cârligel dintr-un ac obişnuit poţi prinde căldări de plătică sau biban.”

— Domnule, strigă exasperat necunoscutul, chiar în urechea lui. Vreau s-ajung la Grindul Pisicii. E-acolo peşte mult. Aşa mi s-a spus. Nu cunosc balta. Iertaţi-mă că insist!

„De ăsta nu mai scap!” se resemnă bătrânul, devenind şi mai posac.

— Merg într-acolo! vorbi în silă.

— Ah, cât mă bucur, sări celălalt. Dar, zău, pe cinstea mea! N-am mai întâlnit om ca matale. Parcă ai uitat să vorbeşti. Dă-mi voie, colega: Hurmuzache**.** În concediu. Pescar amator. Ah! Ţi s-a stins pipa. Îţi ofer o ţigară bună, străină. „*Gold Leaf*”.

— Mulţumesc! Fumez tutun de-al meu.

Scoase din buzunar o tolbă mică şi-şi îndesă pipa, în timp ce Hurmuzache îi întindea foc. Fumară în tăcere, străbătând alene pădurea. Puţin mai târziu:

— Sunteţi din Hârşova? întrebă străinul.

— Da.

„Nici Mirana nu mă mai înţelege. Dacă aş descoperi tezaurul, ar însemna că mi-am făcut datoria. I-aş lăsa un nume cinstit, de care s-ar mândri, sunt sigur. Blestemată cetate!”

— Pariez pe trei sturioni bătrâni contra unui arvăţoi[7]

că eşti învăţător.

— Da. Pensionar. Am ajuns, domnule Hurmuzache. „După ce m-a recunoscut? Semăn mai mult a muncitor de la carieră. Hm! Ciudat individ!”

— Tii! Frumuseţe, nu glumă!

Se aflau pe un braţ de apă îngust, cu mal înalt. În jur, păpuriş verde, des. Din loc în loc, tufe spinoase, ruguri de mure şi câte-o salcie bătrână. Peste canal se întindea mlaştina acoperită cu o plapumă de mătasea broaştei. Iar broaştele orăcăiau zorite, în vreme ce un stârc cenuşiu sta nemişcat, cu gâtul întins peste apă, ascultând parcă ceva.

7 Arvăţoi – oblete, peşte de Dunăre, mic şi lunguieţ, (n.a.)

Mirosea puternic a nămol.

— Apa e limpede, spuse învăţătorul, care fără să ia în seamă frumuseţile naturii îşi pregăti grijuliu una dintre undiţe.

Scoase un boţ de mămăligă tare din traistă, luă un cocoloş mic, îl rotunji între degete, după care îl prinse în cârlig. Aruncă firul în apă.

— Eu am adus râme, mormăi Hurmuzache, scotocind prin buzunare. Aici nu cade somn şi ştiucă?

— Nu. Plătică, roşioară, biban. Cu puţin noroc, chiar şi crap.

— Atunci cârligul meu e prea mare. Să-l schimb…

Învăţătorul aruncă a doua undiţă, aşezându-se încet pe iarbă. Înfipse nuielele de corn în mal.

„Şi acest Bradin care a venit pentru aceeaşi poveste! Ce legătură are Mirana cu tinerelul ochelarist? S-o fi îndrăgostit ca o proastă. Mai ştii ce-i trăsneşte prin cap?”

— Gata! anunţă Hurmuzache. Daţi-mi şi mie mămăligă! Ah, trage! S-a prins! Frumoasă bucată!

Învăţătorul scosese un crăpcean.

— Domnule, vă rog! Nu suntem la cafenea! Vă sfătuiesc să păstraţi linişte!

„Puterile mă cam lasă. Bolta prăbuşită a galeriei mă împiedică să cercetez. Dacă m-ar ajuta cineva…”

Scoase alt peşte, apoi altul. Hurmuzache îl urmărea cu coada ochiului, uitând de undiţa lui. După o vreme se întoarse spre el:

— Domnule! E adevărat că sub cetate se ascunde un tezaur? Am avut la Bucureşti nişte prieteni. Mai de mult. Printre ei se afla şi un arheolog. Mi-a spus o poveste.

— Prostii! ripostă învăţătorul. N-am auzit niciodată.

— Ba eu cred. Se pare că şi Academia se interesează.

— Nu mă atrage… arheologia. Sunt prea bătrân. N-am nici o legătură cu afacerea asta.

Îşi umplu iar pipa. Mâna îi tremura imperceptibil.

— Păcat! zâmbi acordeonistul, tot imperceptibil. Cine

ştie ce aur mai zace acolo.

Învăţătorul căzu într-o muţenie desăvârşită. Până seara, Hurmuzache nu mai scoase de la el niciun cuvânt. Când era trecut de ora şapte, bătrânul îşi strânse posac undiţele. Prinsese vreo 15 crapi. Hurmuzache nu se grăbea să plece.

— Eu mai rămân, domnule învăţător, spuse el, dintr-o dată politicos. Seara trage întotdeauna. De ce plecaţi?

— Maestre, de două ceasuri ţii cârligul în apă fără momeală. Nu înţeleg. Ce vrei să pescuieşti? Salut!

„A încercat, într-adevăr, să mă tragă de limbă? Trebuie să mă grăbesc, să mă grăbesc. Are dreptate. Cineva tot va descoperi comoara până la urmă. Acela să fiu însă eu.”

Grăbi paşii.

Pentru Sârmă, ziua trecu încet, parcă n-avea de gând să se mai isprăvească. Sub dogoarea infernală a soarelui, băiatul se căţără pe toate dealurile Hârşovei, adunând kilograme de mostre geologice; lucra mecanic, cu gândul la discuţia matinală cu Bradin. Întorcea cuvintele bătrânului pe toate părţile, să le găsească sensurile tăinuite şi astfel se convingea din ce în ce mai mult că tatăl său intrase într-o afacere necurată. Grija pentru omul pe care-l iubea ca pe lumina ochilor se amestecă apoi cu vechea amărăciune a convorbirii cu Mirana. I-ar fi putut dovedi cumva fetei că se înşală, că Bradin e în fond o simplă victimă, ca şi învăţătorul?

Dacă n-ar fi fost tezaurul, cu mirajul lui halucinant! Dacă plăcuţele ar fi rămas îngropate veşnic în galerie!

Dar nu! Adică, de ce? Numai ca să-i fie lui comod? Nu s-a ajuns astfel la piatră, la mirifica, strania, înfrigurata lume a luminilor din piatră? A luminilor tremurânde ca stelele, atrăgătoare, fascinante ca stelele! De ea s-au legat destine omeneşti, se mai leagă încă, destine pe care le poţi cunoaşte, le poţi înălţa sau prăbuşi. Poate fiece umbră şi rază, toate pâlpâirile şi culorile înseamnă istoria unei vieţi, povestită şi repetată în găoacea scoicii asemeni unei

magice oglinzi. Şi printre ele curg splendorile unor răsărituri de soare, ale unor dealuri încleştate de rouă, ale cine ştie căror alte minuni. Şi oare nu e aici tot sensul faptelor care-l aşteaptă de-acum înainte pe băiat? Oare nu aici își vor găsi locul torţa din pădurea de sălcii, Bradin, geologia, învăţătorul? Laolaltă cu sufletul, cu duioşia, eroismul, îndoiala, fericirea, frica şi biruinţa omenească a lui Radu, a norocosului care a văzut înaintea altora jocul luminilor – jocul speranţelor şi al împlinirii? Asta ar trebui să-i spună fetei, arătându-i într-o noapte piatra, ca s-o farmece, s-o convingă cu piatra, mai mult decât ar reuşi cu nişte biete vorbe.

Seara coborâtă greoi, abia târându-şi paşii, îl găsi pe Sârmă printre ruinele cetăţii. Era în acelaşi loc unde ieri venise cu fata, voioşi amândoi şi visători. Se ghemui în spatele unei pietre, pândind clipa când va răsări luna, cu o speranţă vagă în suflet.

Pe cărarea ce şerpuia în apropiere, pe sub ziduri, apăru o umbră. Dar nu, Sârmă trebui să recunoască – vai ce adânc oftat! — că nu e Mirana. Atât i-a fost de-ajuns, ca să-i spulbere interesul; chiar dacă în locul unui bărbat ar fi trecut o turmă de elefanţi, lui îi era egal. Dar asta până individul se opri în umbra zidului, privind atent în jur. Ceva din silueta străinului i se păru lui Radu foarte cunoscut. Nasul acela înfipt stângaci în mijlocul feţei, pipa noduroasă, mâinile căzute pe lângă corp – învăţătorul! „Tata, spusese Mirana, caută mereu ceva în galerii, sub cetate.”

Convins că împrejurimile sunt pustii, bătrânul se strecură în jos, spre malul Dunării, după stânca măcinată de fluviu. Băiatul se întinse printre bolovani cât era de lung, zgâindu-se copilăreşte, fără rezultat, pe urma bătrânului care dispăruse. „S-ar zice că-i e teamă de lumina zilei. Şi totuşi – ce paradox! — şi totuşi ziua e paşnic şi cinstit. Exact ca în romane, căutătorii comorilor devin neoameni prin simpla prezenţă a aurului. Iar nouă, celor cu capul pe umeri, nu ni s-a ivit niciun prilej să reabilităm omenirea în

faţa acestei prejudecăţi.” Lui Radu îi veni să râdă amintindu-şi gândurile de peste zi, apoi se înfurie pe sine, acuzându-se de facilitate. Nu, nu! Cine a zis că între visuri şi oameni ca Păruş, între piatra fermecată şi învăţătorul bolnav de neîncredere toate punţile de trecere sunt rupte? Cum, nu fac parte, nu facem parte cu toţii din mişcarea aceleiaşi lumi? De ce să refuzăm, să negăm fie chiar o fărâmă dintr-însa pentru simplul nostru subiectivism momentan?

Sârmă se întrebă dacă n-ar fi bine să-l strige pe bătrân şi să-i spună ce avea pe suflet. Era aproape sigur că va fi înţeles. Dar o a doua umbră se contura în razele lunii abia răsărite, oprindu-i strigătul pe buze. Noul-venit purta o şapcă boţită, sub al cărei cozoroc chipul i se ascundea în întregime. Se lipi strâns de stâncă şi începu să urmărească foarte atent ceva, nevăzut pentru băiat – desigur însă că pe învăţătorul care încă nu intrase în grote. După un timp, cam 5—6 minute, hotărî să-şi părăsească ascunzătoarea şi mai inspectă o dată ruinele. Când şi-a ridicat ochii în sus, Radu îşi muşcă limba involuntar. Hurmuzache! Slavă domnului că nu era Bradin, cum a crezut un moment. Dar poate e totuna. Hurmuzache! Nu l-a adus o întâmplare aici. Urmăreşte comoara.

În acest timp, la o bună distanţă de cei trei, un al patrulea om vorbea încet la microfonul unui aparat de radio portativ.

— Îi văd bine, tovarăşe Andu… Ordonaţi? A, să-i fotografiez? Am şi făcut-o! Desigur, mai ales pe Hurmuzache… Da, cu infraroşii. Tânărul e în afară de pericol. Se poate să mă-nşel?… Atunci, rămân pe loc. Le ia urma Traian?… Am înţeles! Tânărul Bradin pleacă.

Într-adevăr, Sârmă pornise spre oraş. Începea să-i fie frică. Se temea pentru tatăl lui. Evident că Hurmuzache nu se cunoştea cu învăţătorul – urmărirea era prea limpede, îl urmăreşte din umbră, ca un hoţ. Iar bătrânul nu căuta decât comoara, ar fi fost absurd să cotrobăiască prin

subterane în dorul lelii. Ştia acordeonistul că şi Bradin urmăreşte acelaşi scop? Sârmă se cutremură. Blestemată fie nenorocita aia de maşină! Oricum, trebuie să treacă la acţiune. Oricum! Mai întâi să vadă ce hram poartă acordeonistul.

Ajunse acasă pe jumătate adormit, Bradin îl primi posac, fără chef de vorbă. Se vedea că e frământat. Dar Sârmă era el însuşi prea chinuit de gânduri ca să mai dea atenţie acestui lucru.

Cine a spus că noaptea-i bun sfătuitor n-a greşit. Mai ales dacă reuşeşti să dormi zdravăn, fără vise. Sârmă se trezi bine dispus şi, în timp ce se spăla, întâmplările de ieri îi părură mai puţin complicate. Are să-i facă o vizită lui Hurmuzache.

— Pleci? întrebă tatăl posomorât.

— Da, şi-ncă repede! Am mult de lucru.

— Aha!

Sârmă miji ochii în care-i intrase deja o cantitate industrială de săpun.

— Te văd supărat. Ai necazuri?

— Necazuri…

— Te rog… Băiatul pufni mânios şi-şi frecă ochii. Te rog să mă ierţi pentru bănuielile de ieri. Sunt un prost…

Bâjbâi cu mâinile după prosop. Tatăl i-l întinse, cu un zâmbet mai degrabă trist.

— Aş fi vrut să vorbim…

— Diseară, tată! Şi eu vreau să-ţi vorbesc. Ce faci azi? Poate vii cu mine?

— Îl caut pe învăţător.

— Minunat! Ştiam eu, tată! *Aquila non capit muscas*.[8]

— Hei, băiete…

— Aici e mâncarea? Hm! Cam puţină! Mă rupe foamea pe coclauri toată ziua! Hai, lasă, am glumit! Mai târgui eu

---

8 *Aquila non capit muscas* – dicton latin, însemnând textual „vulturul nu prinde muşte“. Aici cu sensul: „oamenii serioşi nu fac prostii.“ (n.r.)

din oraş.

— Nu staţi la dejun? năvăli revoltată amabila doamnă Vereş. Domnule Bradin, cum îi permiteţi, domnule? Şi nici la prânz nu vine…

— Lăsaţi-l, doamnă! E destul de mare! replică Bradin, privindu-şi fiul intens, cu lăcomie.

— Mare! Cu atât mai mult! Eu… Domnule Radu!

— Lăsaţi-l, doamnă!

— Dar bine, dumneavoastră…

— *Grammatici certant!*[9]

strigă Sârmă, explodând într-un hohot de râs.

Gazda se rezemă de fereastră, doborâtă de lovitura antichităţii.

„Da, e calea cea mai bună! medită Radu în timpul lucrului. Mă duc la Hurmuzache şi-i spun tot. Îl voi ruga să mă lămurească asupra cercetărilor. Îi voi spune să-l lase în pace pe tata. O să-l ameninţ cu miliţia, la urma urmei.”

La ora 12 punct coborî la debarcader şi angajă un pescar să-l treacă Dunărea.

— Nu ştiţi unde-i casa lui moş Pârvu?

— Ştiu, da’ cum nu. Aveţi ceva cu el?

— Caut pe cineva care stă acolo în gazdă.

— Apoi, că rău loc şi-a ales.

— De ce?

— Pârvu e un scrântit.

Cu această explicaţie de rău augur Sârmă păşi pe mal şi începu să dea ocol păduricii dincolo de care îşi avea gospodăria cel căutat. Nu făcu însă o sută de paşi şi întâlni un om între două vârste, orăşean evident, ba chiar funcţionar, aşezat frumos în iarbă şi încercând să descurce coşcogea mormanul de fire de nylon, amestecate de-a valma cu tot soiul de cârlige pescăreşti. Era furios, mai ales că soarele îl ardea fără milă. Radu zâmbi: bietul de el! Îşi închipuise pesemne că descurcatul e floare la ureche, de aceea nu se mai ostenise să intre la umbră. Şi-acum, prins

9 *Grammatici certant* – se ceartă învăţaţii (în latină), (n. r.).

de muncă, va fi o victimă sigură a insolaţiei. Alături de el zăcea un rucsac şi câteva trestii lungi.

— Bună ziua, tovarăşe! începu Sârmă.

— Noroc, băiete.

— Ghinion?

— Întocmai. Încerc să le descurc şi-mi iese totul pe dos. La dracu! 300 de metri de nylon! Cum s-au încurcat nu mă pot dumeri.

— Mai bine duceţi-vă sub salcie. Nu-i de glumit cu soarele!

— Bună idee! Mulţumesc! Noroc bun.

Omul privi mohorât după băiat. Dar când acesta dispăru printre sălcii, scoase repede un microfon şi meşteri ceva la el. Apoi:

— Tovarăşe Andu! Aici Traian. Raportez: Radu Bradin se îndreaptă spre reperul 11.

— Unde-i Hurmuzache? răsună o voce în rucsac.

— Ca de obicei, între 12 şi 1 îşi face baia, exact vizavi de carieră.

— Atenţie. Radu va încerca să ia legătura cu Hurmuzache, aşa cum prevăzuse Mihai aseară. Împiedicaţi cu orice preţ această întâlnire. Comunică-i lui Gheorghiu să-l oprească pe Hurmuzache în drum.

— Am înţeles.

— Stai! Trifan să-l îndepărteze pe moş Pârvu. Cine ştie? Poate Radu urmăreşte ceva.

— Adică să-l lăsăm singur în camera lui Hurmuzache?

— Întocmai. Dumneata supraveghează-l. Ai grijă să nu păţească nimic. Acţionaţi!

În faţa lui Sârmă apăru o casă ţărănească, din chirpici. Acoperişul, numai stuf şi papură. Câţiva pari sprijineau peretele din spatele casei. Pe un gard înclinat, un prostovol. Curte mică, câteva găini. Un pisoi alb se juca alene cu o frunză. Ceea ce vedea îl surprinse pe Sârmă. De ce acceptase Hurmuzache asemenea condiţii? Se apropie încet. Motănaşul nu-i dădu atenţie.

— Alo! E cineva acasă?

— Cine-i acolo? hârâi o voce bătrânească dinăuntru.

— Om bun. Îl caut pe tovarăşul Hurmuzache.

Moşul care ieşi pe prispă părea să fie croit din acelaşi material cu pereţii. Ochii săi mici, încercănaţi de vicii şi ani, aveau căutături viclene. Nasul cu nări late păstra un luciu violaceu, de beţiv cronic. Îmbrăcămintea sărăcăcioasă, ţărănească. Picioarele goale, pline de glod. Cătă într-o doară la Sârmă.

— Ăi fi om bun, da’ Hurmuz nu-i aci.

— Când vine, vă rog? întrebă Sârmă, dezorientat de această apariţie.

— O veni şi el, când îi place.

— E plecat la pescuit?

— Nu ştie moşul! Da’ e la apă.

Intră înapoi în căsoaie, scărpinându-şi amarnic pieptul păros.

„Măi, să fie! îşi spuse Sârmă, privind mohorât după el. Cu ăsta n-o scot la capăt. E sălbatic. Unde să-l aştept pe Hurmuzache? În pădure? Oare aşa s-o fi purtând cu toţi oamenii? Sau numai pentru că Hurmuzache nu-i acasă?” Bănuiala i se strecură în minte. „Ce-ar fi să-l încerc? Tot n-am ce face.”

Între timp, pisoiaşul venise prietenos lângă Sârmă. Îi mirosi pe îndelete picioarele, îşi zbârli coada, apoi începu să se joace cu şireturile de la bascheţi. Sârmă se aplecă, mângâindu-l pe cap.

— Ce zici? Ne împrietenim? Uite, am să-ţi dau nişte pâine. Sporovăiala omului nu-l impresionă pe motan. Când văzu însă bucata de pâine, o înhăţă pe dată şi fugi lângă gard. Fiind sigur că moş Pârvu îi urmăreşte orice mişcare, Radu scoase din rucsac o sticluţă de rom, din care bău câteva înghiţituri. Pare paradoxal, dar Sârmă îşi însuşise o datină a bătrânilor geologi: sticluţa cu alcool, bună pentru dimineţile răcoroase. După acest eroic gest, pătrunse în curte şi se aşeză liniştit pe prispă, cu sticla la vedere.

Pisicul îl asaltă iar, mieunând subţire. Trebui să-i mai arunce o felie de pâine cu unt. Se făcu linişte. Sârmă aştepta intrigat. Îşi aminti că într-un buzunar are nişte ţigări, „Snagov”. Pe astea le păstra din snobism, adică „pentru teren”, căci pe la cariere mai fuma şi el din când în când, printre muncitorii zdraveni ce-i urmărea munca. Şi-o aprinse tacticos, mai sorbi o înghiţitură şi simţi cum apa începe să-i curgă şiroaie pe sub cămaşă. Canicula, caniculă, afurisitul de cotoi veni din nou după mâncare, ţipând vehement, în vreme ce moş Pârvu nu dădea niciun semn de viaţă. Neobişnuit cu băutura, Sârmă începu să se întrebe cât va rezista. Dar tocmai atunci auzi din uşă vocea moşului:

— Te ţii de colcotoace[10], ai? Pe moş, dă-l în foc să-l coacă! Nu poţi sta şi în pădure?

— Vă rog să mă iertaţi că mi-am permis, sări dezinvolt şi salonard Radu. E mai bine să-l aştept aici. Dacă vine pe alt drum?

— Rom? întrebă deodată moşul, avid.

— Da. Nu luaţi puţin?

Pârvu atât aştepta. Sorbi sticla pe nerăsuflate. Apoi se şterse la gură, privind cu regret la sticla golită prea repede.

— Bun! Mulţumesc! Dă-mi o mahorcă, dacă nu-i cu supărare. Am tot aprins la bărghie[11] că mi s-o înfundat pieptu’.

Sârmă îi oferi pachetul cu ţigări „Snagov”. Îşi mai aprinse şi el una. Fumau în linişte.

— Tabac tovărăşesc. Nici nu-l simţi.

— Poftim?

— Da’ de ce-l cauţi mata pe Hurmuz? Că nu eşti de pe-aici.

— Sunt bucureştean. Radu mă cheamă. Am nişte treburi cu el. Ne cunoaştem.

---

10 *Colcotoace* – glume. Regionalism, (n.a.)

11*Bărghie* – rădăcinile crescute pe tulpina sălciilor în timpul inundaţiilor. (n.a.)

Moşul ocoli privirea băiatului.

— Aşa! Eşti de la cadastru?

— Nu. Geolog. Caut, cercetez pietrele. Vreau să mă duc la pescuit cu tovarăşul Hurmuzache, când am liber.

— Da. Peşte, cât vrei. Somotei, ca niciodată.

— Bună ziua! strigă puternic, de după gard, un bărbat tânăr, cu capul gol şi cu o geantă mare sub braţ. Moş Pârvu?

— Eu îs. Ce vrei? se burzului moşul.

— Unde-i barca?

— La Dunăre! Da'ce, la mine e ponton?

— Ai rolul[12]

în regulă?

— Plătit tot. Impozit la zi.

— Trebuie să schimbăm numărul la barcă. Hai cu mine până la dubă.

— Nu mă mişc de-aici. Nu las eu casa singură, se împotrivi Pârvu.

— Moşule, cu statul nu-i de glumit. N-am vreme de pierdut. Salut, tovarăşe, aruncă tânărul lui Sârmă.

Moş Pârvu se codi o vreme, aruncând priviri furişe spre băiat.

— Mata rămâi? Că n-am nici lacăt la uşă.

— Rămân! N-avea grijă, păzesc eu tot! zise Sârmă ca să-l liniştească. Se ridică şi-l însoţi puţin pe moşneagul care plecă repede după vlăjganul cu servietă.

Rămas singur, Radu stătu cât stătu sub umbra unei sălcii. Apoi porni spre casă, hotărât să-l aştepte acolo pe Hurmuzache; romul şi căldura îl moleşiseră la culme.

Pătrunse în tindă, cu sfială. În stânga uşa deschisă da în camera sărăcăcioasă a gazdei. În dreapta, altă uşă, încuiată cu cheia, care era în broască. Sârmă intră înăuntru. La cele două geamuri erau agăţate nişte covoare. Dădu jos unul. Camera, cu mobilier ţărănesc, era de-o curăţenie ieşită din comun. Pe jos, ţoale, pe pereţi tablouri, înfăţişând peisaje

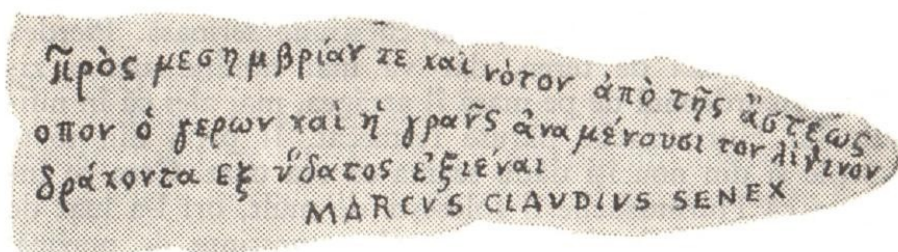
12 *Rolul* – permis pentru barcă, (n.a.)

acvatice. Pe o masă, acordeonul lui Hurmuzache.

Sârmă aruncă jos sacul şi, oftând de plăcere, se trânti pe patul acoperit cu scoarţe ţesute prin partea locului. Nu putu suporta mirosul de insecticid din încăpere şi se ridică, deschizând fereastra. Făcându-se curent, trebui să închidă uşa. Trecură câteva minute şi oboseala îi dispăru. După valizele mari, după trusa scumpă şi prosoapele înşirate pe scaune îşi dădu seama că Hurmuzache era asortat cum trebuie şi foarte modern. Lângă pat, pe un scaun, câteva romane poliţiste româneşti. Le frunzări o vreme, apoi privi la ceas şi observă că se făcuse 1 şi 20. Îi trecu prin minte să plece. Ar fi fost elegant să lase un bileţel. Se răzgândi însă. În definitiv, venise cu o chestiune serioasă. Pierdea o după-amiază de teren, dar va mai rămâne aici o zi-două. Acordeonul de pe masă îl atrăgea, mai ales că în mâinile lui Hurmuzache păruse fermecat. Îl privi din toate părţile şi din nou îşi dădu seama că era uzat. Ceea ce însemna că Hurmuzache îl foloseşte de mult, ori l-a luat de ocazie. Amintindu-şi sumarele sale cunoştinţe de muzică, Radu ridică atent acordeonul, prinzându-şi curelele de umăr. Era greu. Încercă să scoată câteva sunete, dar, spre surprinderea sa, nu reuşi. Parcă avea în mâini un extensor de gimnastică. Dacă văzu că nu poate să întindă burduful, începu să-i studieze construcţia. O vie curiozitate îl împinse să afle cum e montat. Meşteri cât meşteri, reuşind să desfacă partea instrumentului pe care se afla claviatura. Ceea ce văzu însă în interiorul burdufului îl împietri, pur şi simplu. Prinsă în arcuri meşteşugite, înăuntru se afla o statuie cam de vreo 20 de centimetri înălţime. Turnată în metal galben, strălucitor, reprezenta un şarpe încolăcit, un şarpe bizar, cu bot de oaie, plete şi urechi omeneşti şi coadă de leu. Mult timp, Sârmă crezu că visează. Pipăi, cu teamă, obiectul. Era o capodoperă. Semăna până la identitate cu statuia de piatră a „Şarpelui fantastic” aflată la muzeul din Constanţa. Incapabil să priceapă ceva, Radu o scoase din burduf. O răsuci între degete şi abia atunci

realiză că era din aur. Cel mai pur aur pe care-l văzuse vreodată. Automat, îi şterse praful depus ici-colo, uitând unde se află şi pentru ce venise. Trecu în dreptul ferestrei cu statuia în mână. Se împiedică de covor, gata-gata s-o scape pe jos. Reuşi s-o prindă la vreme chiar de bot — şi în acea clipă se întâmplă ceva şi mai uimitor. Din botul şarpelui ţâşni o limbă subţire şi lungă. Lui Sârmă i se tăie răsuflarea.

Apropie de ochi fâşia metalică. Nu se înşelase – pe ea erau gravate litere, câteva cuvinte greceşti:

Sârmă traduse pe măsură ce citea: „La sud de oraş, unde moşul şi baba aşteaptă să iasă din apă şarpele de piatră. MARCUS CLAUDIUS SENEX”.

Buimăceala surprizei dispăru la comandă. Mintea lui Radu începu să lucreze febril, galopând, copleşită de concluziile ce se îngrămădeau una peste alta. Senex! Acelaşi nume de pe plăcuţele învăţătorului. Deci evidentă legătură cu tezaurul.

Bine că nu s-a întâlnit cu Hurmuzache! Pentru Sârmă, acesta devenise extrem de periculos. Ce-o să păţească tata într-o asemenea tovărăşie? Sau Păruş a venit oficial, iar Hurmuzache e hoţul?

Pe când aceste gânduri i se încurcau în cap, Radu dovedi inconştient o calitate până atunci nebănuită: stăpânirea de sine. Memoră textul, montă la loc statuia şi acordeonul, şterse cu batista urmele de pe instrument, îl puse pe masă, exact la locul său, închise geamul şi aşeză

covorul înapoi.

Pe urmă ieşi tremurând, cu impresia că Hurmuzache îl pândeşte de după fiecare salcie. Începu să alerge spre fluviu.

În urma lui, „funcţionarul” cu nylonul încurcat raportă prin radio:

— Tovarăşe Andu! Aici Traian. Surpriză pe toată linia! Şarpele din acordeon… are o limbă subţire de metal… întocmai! Cred că e un text gravat pe dânsa… Ce ordonaţi? … Aşa?… Am înţeles! Perfect!

Intră atent în odaie, demontă instrumentul, fotografie limba şarpelui şi o introduse parţial înapoi, potrivind-o cu multă artă, ca să dea impresia că a ieşit singură.

Moş Pârvu, la inspectoratul financiar din Hârşova, primea în această clipă noul număr pentru barcă, iar Hurmuzache, întorcându-se cu şalupa lui improvizată, se ciocnise după un cot al apei de lotca unui pescar arţăgos, de care n-a scăpat decât peste două ceasuri, plătindu-i întreit costul reparaţiei.

II.

Pe lungul drum al Mării de vânturi răscolit,
Cuvântul rugii mele se pierde-n nesfârşit,
Vă chem, voi zei ai Mării, din zori şi până-n zori!
Mă năpădesc atâtea şiroaie de sudori,
Şi stropii mari de ploaie încep a şiroi,
Când vântul Notus vine, vuind, din Miazăzi,
Şi îmi întoarce glasul şi strigătul spre zei,
Nicicând să nu ajungă, sfâşietor, la ei...

OVIDIU – *Tristele*[13]

Castrul dormita în amiaza de vară, sub pâcla tremurătoare a aerului înfierbântat. O linişte nefirească domnea pretutindeni, înfiorată când şi când de foşnetul aspru al ierbii, ori de sforăitul cailor. Parcă şi Istrul îşi încetase curgerea, încolăcindu-se neauzit între malurile albe, rotindu-se în bulboane leneşe, ca un copil ce se joacă-ntr-o doară.

Aparent, tabăra era pustie. Santinelele se refugiaseră în umbra turnurilor de pază. Ceilalţi oşteni stăteau prin barăci, iar câţiva ieşiseră să se scalde, dar tot în tăcere, ca şi cum ar fi executat un ritual. Ordess singur, total nepăsător de arşiţă, împovărat cu echipamentul de luptă, se plimba pe drumul de rond, bătătorit deasupra *aggerului* – valul de pământ care înconjura castrul. De aici, privirile puteau rătăci în voie peste dealuri, şi mai departe, acolo unde soarele făcea să lucească bălţile fluviului ca nişte nestemate. Pe malul opus, dincolo de sălcii, oamenii pătau

13 În traducerea deja indicată a lui Eusebiu Camilar. (n.r.)

ogoarele cu siluete de furnici. Barbari! Cei mai mulţi sunt de-un sânge cu dânsul, daci, carpi, geţi, care nici nu-şi amintesc poate tribul unde-au văzut lumina zilei, amestecaţi acum cu goţii şi seminţiile de la miazănoapte ori răsărit. Unde sunt vremurile când Burebista unise triburile de acelaşi neam, înspăimântând Roma?

— Hei, dacule, n-ai fiert în armură? răsună o voce de jos. Intră şi tu undeva, la umbră!

— Nu, Callicrates! ripostă Ordess cu gândul aiurea.

— Coboară, odată, *miles gloriosus*[14]! Schimbul nostru s-a isprăvit.

— Da? N-am băgat de seamă!

— Ce bagi tu de seamă! mormăi Callicrates, urcând scara alene. Vezi că se pregăteşte o vijelie pusă la cale de Jupiter însuşi. Prea e zăpuşeală.

— Cine-o fi şi Jupiter ăsta?

— Aoleu, iartă păcătosului! Tu ai zeii tăi personali!

— Mai bine aşa decât ca voi – azi cu un dumnezeu, mâine cu altul!

— Lasă-l, e arţăgos bătrânul! strigă paznicul turnului din vecinătate, printre hohotele celorlalţi.

— Parcă a fost vreodată altfel?

Callicrates făcu o strâmbătură şi se grăbi să se adăpostească de soare.

— Soldaţi! pufni Ordess aţâţat, în vreme ce cobora de pe *agger*. Ia priviţi-l! *Lorica* pusă strâmb, scutul îi spânzură la genunchi, hasta[15] o ţine ca pe-o prăjină, iar sabia parc-ar fi lemn, ca a comedianţilor. Noroc că nu-l văd barbarii, să se prăpădească de invidie.

Râsul se întinse, molipsitor, pe un sfert de tabără, iar din barăci ieşiseră vreo zece oameni, gata să profite de acest prilej de veselie neaşteptat.

— Vezi, dacule, vezi că cerul ascultă! puse Callicrates

---

14 *Miles gloriosus* – soldat glorios. Titlul unei celebre comedii de Plaut, tradusă la noi cu titlul „Soldatul fanfaron“, (n.r.)

15 *Hasta* – lance (în latină), (n.r.)

paie pe foc. Să nu te pomeneşti cu un trăsnet din senin, de la Jupiter, că l-ai nesocotit.

— Palavragiule! se înfurie bătrânul şi agită lancea spre el. Mă mir cum calul, blestemat să te ducă în spate, nu te aruncă odată în Ister, să mai poată răsufla bieţii oameni.

Întinse braţele la cer, într-o rugă deznădăjduită, şi se depărtă către *armamentarium*, să scape de povara armelor. Oştenii îl urmăriră cum merge drept, cutremurând pământul, unde calcă fără grabă, ca un stăpân.

— Grozav moşneag! zise Callicrates admirativ. Ce frumos merge!

— Aş putea să jur că, a avut oameni mari ginta lui! adăugă Balbus din turn.

— Da’ de unde! se împotrivi altul. E nebun în lege! Toată ziua şade-ntr-un colţ şi se gândeşte, el ştie la ce! Voi n-aţi văzut?

— Păi da! întări un al treilea. Şi-odată jertfeşte câte-o orătanie vreunui zeu de care n-a auzit nimeni.

— Iar când a prins şarpele ăla, vă amintiţi cum îl îngrijea? Ce l-a mai îndopat cu lapte şi cu tot felul de jivine? reluă cel dintâi. *Hercle*, e zăpăcit rău!

— Haide, haide, limbi de muiere, îi repezi Balbus nemulţumit. Cum nu pricepeţi un lucru, gata, e rău. Dar ce, l-aţi întrebat vreodată care-i sunt zeii?

— Cine strigă acolo? interveni un glas autoritar. Balbus, tu? Pesemne au năvălit barbarii!

— Salve, centurione. La noi e linişte. Ne certam pentru dac.

— L-aţi supărat? Callicrates, Philo, v-ar putea fi părinte.

— L-am necăjit niţel, centurione. De unde să bănuim că-i mânios?

— Să nu mai aud asta niciodată!

Ofiţerul întrerupse inspecţia şi porni în căutarea lui Ordess. Nu-i fu greu să-l găsească, mai ales că-i ştia locul favorit de refugiu: pridvorul terasat, numit *oecus*, din spatele *praetoriului*, cu acoperişul sprijinit pe stâlpi groşi de

lemn. Oşteanul era într-adevăr acolo, lângă puţul adânc şi larg din care se aproviziona cu apă tot castrul. Rămăsese cu faţa sprijinită în pumni, cu ochii pierduţi la gura puţului. Fără arme şi platoşă avea un aer blajin, deloc războinic, accentuat de barba albă, tunsă îngrijit, şi de pletele cărunte care-i atingeau umerii.

— Ai venit să mă-mbuni? întrebă el, în limba dacă, întorcând privirile înnegurate spre centurion.

— De ce? Eşti supărat? se prefăcu acesta.

— Ştii bine, tu, Claudie! clătină celălalt capul.

— Pater! îl întrerupse Claudius cu apelativul cel mai drag lui. Mi-ai promis cândva că-mi dezvălui o taină despre un şarpe. Mai ţii minte?

— Eu nu uit nimic, Marcus, pentru că nu am voie să uit. Mă crezi tare bătrân? Află, romane, că am abia 50 de ierni. Tu câţi ani numeri?

— 33.

— Nu puteam să-ţi fiu tată. Dar nu-i nimic, se grăbi oşteanul să adauge, nu-i nimic, tu spune-mi aşa. Oricum, dacă n-am avut un copil…

— Şi tata oare mai trăieşte acolo, la Roma? şopti Senex posomorât deodată. Nici nu cred să mă întorc la ai mei…

— Nu spune asta! Voia lui Gebeleizis n-o ştie nimeni.

— Tot la zeii cei vechi ai rămas, pater?! Crezi că-s mai buni ca ai noştri?

— Dacă-s mai buni? sări bătrânul necăjit iarăşi. Zevzecul de Callicrates mi-a spus că am zeii mei personali. Auzi? Personali, Claudie! Ăsta e lucrul care m-a scos din fire. Zamolxis, Gebeleizis, Bendis, Ares, toţi cei la care s-au închinat şi cărora le-au adus jertfe strămoşii mei, au ajuns zei personali!

— Acuma, nu le lua şi tu pe toate în rău!

— Uşor de zis! Dar când romanii voştri cădeau sub cuţit pe altarul Sarmizegetusei, pentru Ares, el era cunoscut, aşa-i? Când solii, trimişi tot la cinci ani în regatul de sub pământ al lui Zamolxis, erau aruncaţi în suliţe, toată lumea

ştia cine e Zamolxis! Astăzi i-am uitat! Pentru că aţi adus voi un Jupiter cu trăsnete de paie! Şi Marte? Cu ce era mai tare ca Ares, când aţi muşcat ţărâna laolaltă cu Oppius Sabinus şi Cornelius Fuscus sub săbiile Daciei? Marte al vostru l-a făcut pe Domiţian să încheie cu Decebal pacea de care vă e şi azi ruşine? Dar mai înainte? N-a căzut prizonier la noi însuşi regele Traciei, Lisimah, prieten cu Alexandros macedoneanul, gata să fie apoi ucis, dacă nu-l scăpa Dromichaites din mâinile războinicilor daci? Şi-apoi marele Burebista câte isprăvi a săvârşit cu sabia şi cu arcul? Ca un vifor i-a răscolit şi înfrânt pe celţi, pe romani, pe traci, întinzând graniţele noastre nemăsurat de mult, ca până şi vestitul Caesar, speriat de noi, plănuia să ne înfrunte în luptă. Aici, unde vorbesc eu cu tine, erau pe atunci tot ţinuturi dace, iar negustorimea greacă închinase cetăţile şi-l copleşeau pe rege cu daruri.

— Ce bine ştii istoria Daciei, Ordess! exclamă ofiţerul uimit.

— Nu mă cheamă Ordess! zise bătrânul. Numele meu adevărat e Argessis, ca al râului ce curge dincolo, în câmpia unde m-am născut. L-au pocit grecii, să sune ca în limba lor. V-aţi amestecat destul cu noi, centurione; nu mai ştii bine care a fost roman, care dac, care din colonii – dar năvala voastră în Dacia n-o să se uite niciodată. Prea e nedreaptă. Ne-aţi copleşit cu numărul, nu cu vitejia sau îndemânarea. Războinici mai buni ca dacii nu se află nicăieri, aţi spus-o singuri. Şi chiar pregătirile voastre, podul de peste Ister, dovedeau că aveţi un duşman de temut. Hei, dacă n-am fi fost aşa puţini!

— Da, ai dreptate! Şi totuşi, de unde ştii atâtea trecute întâmplări? I-ai întrebat pe oameni?

— Nu, fiule!

Bătrânul se rezemă de stâlpul lângă care sta şi privi departe, la răsărit, peste dealurile golaşe, neumbrite de niciun pom. De undeva soseau tărăgănate, pline de oboseală, vorbele unui cântec trist, cu melodie lungă şi

aspră, ca un oftat al pământului.

Claudius ascultă cântecul abia acum cunoscut şi-l prinse tulburarea. Era, în cuvintele acelea, parcă evocările lui Ordess, dimpreună cu jalea seminţiei înfrânte şi cu dorul pentru ceva nelămurit, ca o alinare.

— Umblă durerea prin lume, Claudie, şopti bătrânul. A ieşit de mult între oameni şi tot colindă încotro i-e placul. Şi-odată i se face milă şi-atunci cântă, cântă de-ţi sfâşie sufletul! Ia auzi cât amar am mai adunat! Câte spaime şi prigoniri… Strămoşii mei erau *tarabostes* în cetatea luminii – Sarmizegetusa. Şi eu am ajuns un biet oştean, albit sub arme, apărând cucerirea romană.

— Eşti chiar *pileatus*? întrebă centurionul neîncrezător.

— Eu nu. Dar bunul, străbunul meu au fost. Îl ştii pe Vezina?

— Decebal, fiul lui Scorilo, îl socotea urmaşul său la tron.

— Aşa e. Vezina şi străbunicul meu s-au născut dintr-un singur tată.

— Adevărat, pater? făcu Senex şi se sculă instinctiv, cu respect,

— Stai jos, centurione, zise aspru soldatul. Ţi-am făgăduit o poveste despre un şarpe. E momentul s-o ştii. Nu te bucura! Dacă aveam un copil, n-ai fi ascultat nici cu preţul vieţii ce vreau să-ţi spun. Eşti norocos.

— Ai încredere? Eu vin de la Roma.

— Fleacuri. Se zice, adică unii tineri, mai învăţaţi ca noi, zic că poate peste secole neamurile noastre or să se-amestece cu totul. Nu mă încântă, atât cât judec eu cu mintea asta bătrână. Numai că noi singuri nu putem porunci: să fie aşa, ori altminteri. Nu suntem împăraţi. Pentru asta cred în tine, pentru că, odată, pe meleagurile astea, daci, romani or să fie totuna. Pe urmă tu iubeşti oamenii, am văzut eu.

Ordess privi mult timp în ochii ofiţerului, apoi îşi scutură pletele şi se ridică greu, ţinându-se de stâlp. Adia o boare

fierbinte dintre dealuri, cu miros de ierburi uscate.

— Am să plec curând, Claudie! La zeii mei… personali. Ascultă! Când se înnoptează, vino tot aici, să afli istoria şarpelui. E o poveste lungă. Şi mai vreau să-ţi arăt ceva. Da… Ei, acum du-te! Du-te!

Tocmai către apusul soarelui veni furtuna prevestită de Callicrates. Oştenii cinaseră şi scoteau caii să-i plimbe, ca în fiece seară. Castrul se umpluse de praf, copitele loveau cu pocnete seci pământul pietros şi animalele nechezau, dornice de mişcare. Din cei peste 200 de oameni se constituiau *ala milites Scythici* (escadronul de militari scitici) aveau să iasă jumătate, restul rămânând să apere tabăra la caz de nevoie.

— Aelius, ai grijă, cum începe ploaia, vă întoarceţi! porunci Senex, cercetând cu ochi ageri şirul de călăreţi. Şi mai cruţaţi-i pe săteni, dacă se poate. Ne-am înţeles?

— Ne-am înţeles, centurione! răspunse locţiitorul comandantului.

— Bine, plecaţi!

Ceata porni în galop, traversă poteca din spatele *praetoriului*, apoi coti pe lângă *armamentarii* şi ieşi în *via principalis* – drumul ce străbătea castrul longitudinal – după care trecu învălmăşită prin poarta din stânga taberei. Norii groşi, împurpuraţi de ultimele raze, răsfrângeau pe pământ luciri ireale. Aerul se răcise deodată, fără să fi fost încă vânt şi plutea ca o pânză umedă, răcoritoare.

— Cine se-ntrece azi? strigă Aelius, ca să domine tropotul cailor.

— E rândul lui Brutus şi-al lui Orgetorix! răspunseră oştenii înfierbântaţi.

— Să ne-mpărţim!

Se aleseră două tabere, în frunte cu cei doi concurenţi. Pe urmă o apucară în jos, spre vale, ca o avalanşă de siluete, cu strigăte şi îndemnuri. Pelerinele fluturau în spatele lor ca nişte aripi, iar platoşele răsunau, lovite de şei. Pe firul văii se amestecară, motiv în plus să gonească

mai repede spre drumul pietruit ce lega Capidava de Carsium. Abia ajunşi acolo domoliră galopul şi refăcură taberele adverse.

— Hei, hola! chiui Aelius, izbind din răsputeri coastele calului.

Grupurile se năpustiră înainte ca scăpate din arc, într-un huruit înspăimântător, amplificat de pietre, de dealuri, de înşişi norii de deasupra pământului.

— Iuh, iuh, liola! urlară din fundul plămânilor Orgetorix şi Brutus.

Caii turbaţi luau zările-n piept – umbre lungi, parcă simple mişcări de aer, peste care pocneau pelerinele, strivind în inerţie grumajii călăreţilor.

La început, în frunte erau trei, căpeteniile. Apoi, din urmă se detaşară treptat un al patrulea, călare pe o iapă albă, a cărei coamă ţesălată îi ajungea la genunchi. Oşteanul se aplecase, lipit de gâtul ei, parcă şoptindu-i ceva. Imediat iapa îşi înteţi galopul, deşi asta ar fi părut cu neputinţă; picioarele subţiri şi nervoase nu i se mai văzură, capul şi-l ţinea ridicat, iar coama se aşternu pe călăreţ ca un văl de mătase. Om şi cal, o singură făptură fantastică, se strecurau printre înaintaşi şi era vădit că-i vor întrece”

— E Ordess! ţipă Aelius, cuprins de invidie şi uimire.

— Întrece-l pe dac! răspunse Brutus. Zece cupe de vin cui îl întrece pe dac!

Momiţi de câştig, soldaţii încercară să scoată tot ce puteau da caii; numai că există pretutindeni o limită. Bătrânul privi la ei, cu zâmbetul lui blând, caracteristic. Vântul stârnit de goană îi umflase cămaşa, asemeni unei pânze de corabie. Se înlănţui iar de gâtul iepei, mângâind-o încet şi curând se mistuiră amândoi după o cotitură a drumului.

Au mai gonit aşa o vreme, să mărească distanţa faţă de urmăritori, pe urmă oşteanul cercetă norii şi coti la stânga, părăsind drumul. Iapa sufla greu, şi-şi scutura capul într-una.

— Eşti obosită, Issa? şopti Ordess în limba dacă. Te-a alergat prea tare moşneagul? Trebuia, trebuia…

Descălecă şi întoarse frâul, petrecându-l pe după braţ. Porni încet către Ister, cu ochii mereu la nori. Undeva în spate se auzea cavalcada oştenilor puşi pe întrecere. Grupul care va ajunge ultimul la *mansionul* cel mai apropiat va plăti vinul pentru toţi. Acesta e preţul înfrângerii. Pe urmă, ameţiţi de băutură, romanii, mai ales, se vor împrăştia în satele din jur, după fetele geţilor.

Malul Istrului lângă castru era destul de abrupt, săpat printr-un deal alb şi unul galben. În faţa văii despărţitoare se afla o insulă mică, inundată periodic de fluviu. Aici crescuseră desişuri de sălcii, cu rădăcini pornite de la jumătatea trunchiului, din pricina revărsării dese a apei. Între mal şi insulă, Isterul era mai totdeauna scăzut, cât să poată trece un om cu piciorul.

Pe căi ocolite, Ordess cu Issa după dânsul ajunseră înapoi în valea de sub castru. Bătrânul, ascuns într-o văgăună, iscodi îndelung tabăra, dar nimeni de acolo nu-l observase. Se porni vântul, răscolind ierburile. Praful răsucit în vârtejuri da impresia că ţarinele s-au aprins.

— Vino! Încet, să nu ne simtă!

Issa sforăi uşor, ca şi cum l-ar fi înţeles. Intrară în valuri, ţinându-se aproape de surpătura dealului alb, pe coama căruia străjuia castrul. Norii, rostogoliţi, unul peste altul, înghiţiră lacom tot orizontul şi astupară soarele cu zăbranicul lor de plumb. Se făcu frig, dar undele Istrului curgeau calde şi limpezi.

— Pe-aici, Issa!

O trase de frâu şi ieşiră printre sălciile insulei. Pământul se întărise de secetă şi mâlul uscat, alb-gălbui, se ridica la fiecare pas. Crengile, ca nişte cosiţe despletite, se legănau în vijelie, tânguitoare.

— Să nu te temi! Cailor le e frică de şerpi, dar poate el nici nu e şarpe… Şi nu face nimănui rău. Auzi? Acum rămâi aici, uite, am să te leg, să nu te sperie furtuna. Oh, Issa,

dacă ar veni, dacă s-ar îndura să vină!

Ordess se pierdu printre sălcii, şoptind cuvinte neînţelese. Apăru pe celălalt mal al insuliţei şi se instală, ghemuit, între rădăcinile unei răchiţi bătrâne, pe jumătate uscată. Trase gluga adânc peste cap, îşi strânse genunchii şi cu mâinile încrucişate, începu să aştepte. Vântul fluiera necontenit, bătând de la miazănoapte, şi valuri dese încreţiră faţa Istrului. Părea că o forţă titanică se împotriveşte curgerii apei, şi doar cu multe eforturi fluviul va izbuti să-şi continue calea milenară.

— De unde ai ieşit atunci în drumul scitului, tu umbră? Iar dacă numai umbră vei fi fost, cum a putut el sa-ţi atingă pletele de om şi urechile, ori să-ţi vadă capătul cozii? Trebuie că i-ai vorbit. Cu siguranţă. Mândria ta nu e pentru noi, căci te ridici mai degrabă în faţa nopţii, ca apărător al prigoniţilor. Aşa mi-au zis toţi, chiar geţii din Scythia, care nu te-au uitat. Hai, arată-te! De două secole s-a stins Decebal, bucuria şi nădejdea noastră. Şi tot te chemăm de-atunci. Şase rânduri de urmaşi au privit firul apelor pe timp de furtună, totdeauna zadarnic. Eu, al şaptelea dac, mă sting fără copil, dând taina ta în mână străină. Nici mie nu-mi călăuzeşti paşii?

Apa gemea, văluriţă, prin întunericul mereu mai des. Pe ţărmul opus, arborii păreau că se mişcă, treceau unul printr-altul, ca nişte fuioare de fum. Pământul tot se mişca în adâncuri, clătinând sălciile, care şi ele, prin frunze, năşteau vântul, iar viforul se lovea de cer şi da suflet norilor. Era aşa, ca o mare fiinţă pretutindeni, fiindcă apa, sălciile şi aerul se topiseră în aceeaşi mişcare, cât vedeai cu ochii; iar dacul nu mai privi doar ca să le cunoască, după cum era obişnuit, ci le simţea într-însul, vii ca inima, bătând cu inima însăşi.

Îl cuprinse înfrigurarea. Aproape ştiu că şarpele se va ivi. O să ridice capul, semeţ, lângă insulă, o să-şi scuture pletele grele de apă şi are să-şi întindă gâtul spre dânsul: „Bun găsit, Argessis. Iată, răspund chemării tale, dacule!”

Prin şuierul furtunii, Ordess auzi nechezatul Issei şi pârâitul trunchiului unde o legase. Era noapte deplină, o noapte zbuciumată, atât de urâtă drumeţilor. Sta să plouă, asta se simţea după frigul coborât fără veste.

Iapa necheză o vreme şi se opri. Atunci pe Danubius se contură o siluetă mai neagră decât întunericul mişcător, zbuciumându-se şi ea după valuri. Un fâlfâit şi pocnete de pânză dovediră că era corabie. Se vede că o prinsese furtuna înainte să fi acostat şi acum navigatorii căutau bezmetici printre dealurile abrupte un loc să tragă la mal.

— Cârmaciule, am dat de pomi! strigă cineva în greceşte, cu glas întretăiat de gâfâieli.

— Pe toţi zeii, Lamachos, nu ne-ai dus la ţărmul barbarilor? răsună o voce slabă.

— Opriţi vâslele! se auzi drept răspuns.

Un trosnet lung de lemn despicat domină glasurile furtunii şi imediat după aceea fulgere uriaşe se zvârcoliră în nori, luminând împrejurimile. Ordess nu se înşelase – avea în faţă o matahală de *penteres*, corabia cu cinci rânduri de vâsle, a cărei provă se înfigea tocmai atunci în nisipul insulei. Pe catarg, câţiva sclavi se chinuiau să strângă pânza, dar vântul le-o smulgea într-una din mâini. Vâslele, ridicate în aer, dădeau *penteresului* înfăţişarea unui arici zbârlit.

— Corabia se sparge! Ne înecăm! Blestemăţie!

— Tăcere! ţipă omul de adineauri, pesemne cârmaciul. Stăpâne, ne împotmolim. Trebuie să aşteptăm soarele.

— Nu ne va lua apa, Lamachos?

— Corabia e înfiptă în nisip. Cât bate vântul, o să rămână aşa.

— Bine. Cobor.

— Aici, stăpâne, în pustietate?

— Mi-e rău, cârmaciule. Legănările mă obosesc şi mai tare. Să vină câţiva cu mine. Tu dă mâncare oamenilor şi adăpostiţi-vă cât puteţi. Urgia asta ţine toată noaptea.

Ordess ieşi nehotărât dintre rădăcinile răchiţii. Să plece

pe ascuns? Da, va fi scutit de întrebările străinilor şi, oricum, e dator să anunţe la castru. Cine ştie ce gânduri au grecii? Un nou şir de fulgere spintecă orizontul. Ordess văzu lămurit odgoanele sclavilor agăţându-se de sălcii şi un pod de scânduri ce luneca peste marginea vasului. Se trase înapoi, cu gândul să ajungă la Issa, când deodată plescăitul unui corp căzut în fluviu îl făcu să tresară.

— Stăpânul! auzi exclamaţii speriate.

Scânteile de-o clipă ale cerului se repetară. Un veşmânt se zbătea în Ister, dus de curent. Pe punte, sclavii învălmăşiţi nu mai ştiau ce să facă. Ordess îşi aruncă mantaua cu un gest hotărât şi pătrunse fugind în valurile înalte.

— Ţine-te bine! mormăi el, deşi celălalt n-avea cum să-l audă. Înotă cât putu mai repede spre locul unde zărise ultima dată veşmintele. Cunoştea foarte bine porţiunea asta a apei, cu toţi curenţii şi vârtejurile sale, astfel că-l găsi uşor pe străin.

— Ai ostenit?

— Cine eşti? întrebă grecul, abia mai suflând.

— N-are însemnătate. Prinde-te de mine. Aşa! Aici curge tare, nu-i de glumă!

După multe sforţări simţiră pământul sub tălpi. Necunoscutul tremura din toate încheieturile.

— M-ai scăpat! Zeii să-ţi ajute, om bun!

— Strigă la ai tăi, să nu te caute degeaba. Sus, pe deal, e un castru. Cred că te-ar găzdui, dacă n-ai gând rău. Eşti bolnav de tot.

— Un castru?

— Da. Te duc eu. Dar întâi să trecem iar pe la insulă, că mi-a rămas iapa acolo. Vino, te sprijin!

Pătrunseră în tabără prin *porta praetoria*, intrarea cea mai mare şi mai bine apărată. În faţa clădirii centrale, *praetorium*, văzură oameni mulţi, strânşi în rânduri, luminaţi de facle. Se apropiară încet, fără a atrage atenţia.

Îi urmau doi sclavi.

În mijlocului cercului de soldaţi, centurionul Marcus Claudius îşi fixa încruntat subordonaţii.

— Mai întreb o dată, Aelius, ce ţi-am spus la plecare?

— Să-i cruţăm… pe săteni! răspunde locţiitorul cu ochii în jos.

— Atât am vrut să aud de la tine. Şi-acum voi povesti isprăvile voastre, ca să afle şi ceilalţi.

Străinul salvat de la înec strânse fără voie braţul lui Ordess, dar acesta, atent la scenă, nu reacţionă.

— Aşadar v-aţi luat la întrecere, ca în fiecare zi. Şi tabăra lui Brutus a ieşit biruitoare.

— Da. Afară doar că bătrânul Ordess ne-a întrecut pe toţi, după care s-a mistuit undeva, printre dealuri.

— Bine. Nu mă interesează. Pe urmă aţi fost la *mansion* şi aţi băut. Mă înşel?

— Nu… centurione…

— Beţi cum aţi fost, unul a avut ideea să daţi o raită prin sat. Cine-a zis asta? Adică, n-are importanţă. Au năvălit în sat ca la război şi-au început jaful. Ştiu tot, mi s-a spus în amănunt. Apoi au urcat vreo zece femei în şa, ducându-le pe câmp. Iar când un get s-a împotrivit cu dinadinsul, unul dintre ei l-a străpuns cu sabia. M-au minţit sătenii?

— Nu… centurione.

— Omul e mort. L-au adus ai lui, zace în *oecus*. Aelius, şi voi, ceilalţi, ştiţi foarte bine ce ne-a spus împăratul în primăvară, când a trecut pe aici. Obişnuiţi-vă cu gândul că va trebui să rămânem în Scythia pentru totdeauna, noi şi copiii copiilor noştri. Sătenii ne vor ţine pe toţi şi sunt împovăraţi destul ca să nu mai îndure şi silniciile soldaţilor. Sunt cuvintele lui Diocliţian, nu ale mele. Pe lângă asta, jumătate din escadron a lipsit din castru mai mult decât era permis. Dacă geţii se răsculau şi mai cereau şi ajutorul carpilor, colonizaţi cu sila? Ar fi invadat fără doar şi poate tabăra. Aveau şi dreptul, şi prilejul s-o facă. Exagerez, Aelius?

— Nu… centurione!
— Îţi poruncesc să-i biciuieşti cu mâna ta pe cei care-au răpit femeile. Pe urmă îngropaţi mortul lângă zidul castrului. Ucigaşul a scăpat, nu-l mai caut, fiindcă ar trebui să-l ucid la rându-mi. De-acuma cei care scot caii seara vor merge numai cu mine. Plecaţi!
Oştenii prinseră să se-mprăştie într-o rumoare surdă. Aruncau priviri compătimitoare ori neliniştite grupului de zece oameni escortaţi de gardă spre *oecus*. Aelius blestema cu năduf, şoptindu-le cine ştie ce.
— Ai nimerit prost! spune Ordess celui de lângă el.
— Nu-mi pare rău!
— Da, oamenii-s plini de păcate! Tineri, oşteni… Dar nu se cădea să facă asta.
— Eşti înţelept, bătrâne! Ce trib te-a născut?
— Eu sunt dac! răspunse Ordess rar. De dincolo, din Dacia lui Decebal. Hai la centurion. Nu-i om rău, să ştii!
Soldaţii se grăbiseră să dispară, neţinând câtuşi de puţin să asiste la biciuire. Întunericul coborî iarăşi peste atrium şi totodată porni şi ploaia. Dacul îl împinse pe grec în *praetorium*, unde, pe lângă locuinţa comandantului se aflau două *tabularia* (un fel de birouri) şi capela cu zeii protectori.
Marcus Claudius ajutat de sclavul său, Comozous, îşi dezbrăca armura. Pe masă pâlpâia un opaiţ.
— Ce mai vreţi? Hai, acum intră, strigă ofiţerul mânios când văzu silueta dacului. A, tu erai, Ordess?
— Salve, centurione!
— N-ai făcut bine că te-ai rătăcit de ei! I-ai mai fi domolit.
— Centurione, nici zeii nu-i potoleau, cât or fi fost de beţi. Eu ţi-am adus un oaspe. E bolnav.
— Cine?
Grecul păşi în raza de lumină a *lucernei*.
— Marcus Claudius Senex? întrebă el, cu îndoială încă.
— Menandros! izbucni centurionul, repezindu-se la

dânsul. *Hercle*, e chiar Menandros din Corint! Cum ai apărut în sălbăticia noastră, negustorule? Dar ce văd, din purpura şi aurul hainei tale şiroieşte apa…

Abia acum privi Ardess mai cu luare-aminte la cel ce-i datora viaţa. Menandros din Corint purta o tunică largă, roşie, aidoma cu a vechilor demnitari romani. Un colier greu, de metal nobil îi împodobea pieptul, iar pe dedesubt marginile tunicii lăsau să se vadă o cămaşă de un alb scânteietor, pătată acum de mâlul Istrului.

— Era gata să nimeresc în Infern, sau la ceruri! răspunse negustorul. E aici un oştean care nu m-a lăsat.

— Tu, Ordess?

— El. Asta-mi lipsea. Nu ajunge cât sunt de bolnav.

— Ce-ai păţit? Ah, stai jos, zăpăcitul de mine! Comozous, iute, aprinde focul! Vino să te-ntinzi! Şi aruncă-ţi hainele colo, pe vatră! De unde te-au adus zeii?

— Am *penteresul* pe Istros. Ne-am împotmolit acolo. Când să debarc, am căzut în apă.

Ordess îl ajută pe Menandros să se dezbrace, iar centurionul scoase din ladă un vraf de rufărie curată.

— Şi de ce suferi?

— Cred că de friguri. Le-am adus tocmai de pe Nil, afurisitele. Nu mă slăbesc nici o clipă de două săptămâni încoace.

— Culcă-te, negustorule! porunci dacul deodată, cu un gest autoritar.

— Să mă culc?

— Ascultă-l pe Ordess! stărui şi Claudius. E un medic de mâna-ntâi.

Grecul se supuse, încă neîncrezător. Bătrânul se apropie, îi luă mâinile şi-i pipăi vinele, căutându-le pulsul. Privi apoi în ochii bolnavului, îi atinse fruntea şi pieptul, rostind ceva neînţeles.

— Acuma e linişte! murmură el. Acuma e linişte. Soarele veghează peste noi. Închinare şi slavă soarelui. Ce cald s-a făcut, negustorule! Ce cald, ce zăpuşeală! Cui îi e frig?

Cine-a zis că tremuri? În faţa ta ne plecăm, o, stăpân al nopţii. Şi-al somnului. Mi se lipesc pleoapele, stăpâne! Vreau să dorm! Somnul… Somnul trupului istovit… Aşa… încet! Aşa…

Menandros clipi de câteva ori şi capul îi căzu într-o parte. Părea mort.

— Vrăjitorule! şopti Senex fascinat. Ce i-ai făcut?

— Veghează-l bine, fiule! porunci bătrânul. Ţi-e prieten?

— Îl ştiu de la Roma.

— Aşteaptă-mă!

Când deschise uşa, prin zgomotele ploii răzbiră gemetele celor bătuţi. Reveni curând, cu un braţ de vreascuri sub manta şi în mâna cealaltă ţinând un buchet mare de plante uscate, puternic mirositoare. Se asigură întâi că negustorul doarme, pe urmă aruncă mantaua mustind de apă, aşeză pe colţul vetrei ciobul de oală plin cu jar de la bucătărie şi rândui lemnele. Peste puţin timp flăcări înalte lingeau vasul cu buruieni.

— Pare un om de vază, negustorul. Rămâi afară, Comozous! îngrijeşte de sclavii străini, sunt morţi de oboseală. Ei, fiule?

— Menandros? E unul din arhonţii Tomisului, foarte respectat în cetate.

— Bogat?

— Nici el nu-şi ştie avuţiile. A străbătut peste tot Mare Nostrum. Câte i-au văzut ochii! Numai în Egipt…

— Cunoaşte Egiptul?

— Şi încă ce bine!

— Aşa!?

— Pater, eşti ud până la piele. De ce nu te schimbi?

— Nu-i vreme. Ai uitat şarpele? Vreau să audă şi negustorul, dacă ţi-e prieten.

— Îmi cunoaşte şi tatăl.

— Am încredere în tine, centurione.

Ierburile clocotiră îndelung, până când apa se coloră în brun-roşcat, devenind aproape opacă. Ordess o scurse într-

o amforă mică şi o scoase afară, să se răcească mai repede.

— O să-i ajute? întrebă romanul cu interes.

— Dar tu ce crezi? N-am trăit noi zadarnic în Sarmizegetusa, Claudie!

— Cum l-ai adormit?

— Asta-i puterea zeilor. Aşa-mi spunea tata. Nu întreba mai mult.

— Eşti ciudat, pater.

— Sunt tainele noastre. Un preot trebuia să ştie de toate, altfel, la ce era bun?

Aduse amfora înapoi, gustă din licoare, cercetându-i tăria şi-şi clătină capul, mulţumit.

— Negustorule! Lasă visul să zboare-n hotarele lui. Mă asculţi? Ai fierbinţeală mare. Gâtul ţi-e pârjolit de sete. Te arde setea.

Menandros deschise ochii, cu o privire fixă, care parcă trecea prin lucruri.

— Uite apă rece. De la izvorul de colo. Ia auzi ce curge. Bea, negustorule!

Bolnavul luă cu gesturi rigide amfora, o duse la gură şi bău lacom.

— Gata! Ordess bătu din palme. Grecul tresări, scuturându-se. Gata, prietene, ai să te vindeci până cântă cocoşul. Nu ţi-e somn?

— Bătrâne! mormăi Menandros răguşit. Ce putere ai turnat în mine? Mi-ai poruncit, în adevăr, să mă vindec şi iată, frigurile mă lasă… Ai fost trimis de zei. Mi-e somn… mi-e…

Căzu iar pe pat. Adormise.

— Pune lemne multe în vatră, Claudie! Când trâmbiţează cocoşii, am să vin iar! Rămâi cu bine.

Vijelia se potoli curând, ca toate furtunile de vară. La sosirea miezului-nopţii, abia se mai fugăreau câteva dâre de nori. Vietăţile mărunte ale câmpului tăcuseră, pitite prin ascunzişuri. Era o covârşitoare linişte în odihna aceasta

împăcată a elementelor, când aerul nu face decât să tremure stelele cu raze pline de taină.

Şi atunci, într-un târziu, venind de la mari depărtări, ireale, plutiră între iarbă şi cer chemările cocoşilor. Vorbeau, într-o limbă a lor, despre cine ştie care întâmplare. Îşi trimiteau veştile unul altuia, ca pe nişte solii de judecată, ascunse, totuşi nu mai puţin necruţătoare, despre oamenii cufundaţi în somn; şi toată câmpia, laolaltă cu apa şi arborii ascultau cuvintele judecăţii, aşteptându-i urmarea.

— Auzi? murmură Menandros încordat. Ce se petrece acolo, în beznă? Şi pentru ce lucrurile, aşa obişnuite ziua, devin pe întuneric altele, nespus de stranii?

— Nu m-am gândit la asta, replică Senex. Oricum, ei parcă ştiu ceva, altfel la ce să cânte noaptea?

Uşa se deschise fără zgomot şi Ordess vârî capul înăuntru.

— Nu dormiţi? Îmbracă-te cu ce-ai mai gros, negustorule, dacă nu vrei să te-ntoarcă boala!

— Intră, pater!

— Amicul tău cunoaşte ce-am de gând?

— I-am zis. E nerăbdător.

— Am să-i cer şi lui sfatul. Mai bea din fiertura asta, corintianule! Cum de-ai ajuns la noi?

Se degaja din vorbele dacului atâta autoritate, încât grecul nu mai simţi diferenţa de rang.

— Ştiam că Senex conduce un castru lângă Istros. I-am adus veşti de la ai lui.

— Sunt sănătoşi?

— Sănătoşi.

— Mă bucur, Claudie! Bătrânul se aşeză lângă vatră. Dacă zeii ne-au adunat aici pe toţi trei, înseamnă că ce voi face, le e pe plac. Aud, negustorule, că eşti destul de bogat, că nu te lăcomeşti văzând aur.

— Să-mi spui Menandros, bătrâne! M-ai scăpat de moarte şi boală.

— Bine, Menandros! Ia zi, să fie adevărat că egiptenii se închină şarpelui?

— E-adevărat. Şarpele străjuieşte pe capul statuilor lor şi e socotit sfânt.

— Aşa, aşa?

Ordess tăcu multă vreme. Cocoşii se opriseră din trâmbiţat şi-ţi ţiuiau urechile de-atâta linişte. Grecul se strânse în tunica lui de lână roşie. În vale, Istrul clipocea pe pietre şi deodată răsună glasul răguşit al cuiva de pe corabia împotmolită.

— Povestea începe în urmă cu trei secole şi jumătate! zise dacul. Aici, pe tărâmul Scythiei. Regele Burebista, în fruntea unei oştiri de multe mii de oameni, ataca provincia şi cetăţile de lângă mare. Olbia şi Turas, care nu se închinară nouă de bună voie, erau acum pustiite, şi doar ruinele aminteau locul în care se înălţaseră cândva. Marele Burebista coborî la miazăzi, supunând Histria unui asediu de peste trei ani. Câmpiile din jurul oraşului deveniseră tabăra armatei; numeroşi cetăţeni, luaţi sclavi, erau răscumpăraţi cu bani grei de către ai lor. În acele zile a fost prins un om, ce voia să vorbească regelui. Regele l-a primit. Necunoscutul era din neamul sciţilor şi adusese o statuie de aur, încercând astfel să mântuie Histria de nenorocire. Totodată el istorisi o legendă, care l-a uimit pe Burebista, căci semăna mult cu alte legende ale dacilor. Ele spun despre nişte şerpi înţelepţi, care trăiesc în apă şi care sunt prietenii oamenilor, îi apără de rele şi le dau poveţe cum să-şi făurească unelte meşteşugite, să supună fiarele şi arborii.

— Chiar aşa? îl întrerupse negustorul din cale-afară de curios.

— Noi credeam în şerpi, mai ales în aceia din ape. Stindardul nostru, în care vântul şuiera atât de năprasnic, era tot un şarpe, cu cap de bronz şi trupul închipuit din cozi de cal. Cei vechi pomeneau că însăşi seminţia dacilor s-ar trage din aceste vietăţi, care odinioară erau zeii noştri. Dar

iată că nimeni dintre noi nu le văzuse, de aceea mulţi nici nu mai dau crezare legendelor, socotindu-le închipuiri. Scitul din Histria îi aduse regelui statuia de aur a unui şarpe cu urechi şi plete de om, cu bot de oaie şi coadă de leu. „O am de la străbunii mei! zise dânsul. E o peşteră lângă Istros, unde trăieşte şarpele-zeu. Cineva i-a făcut statuia”. „Cum pot să te cred? întrebă regele. Statuia ta e foarte ciudată. Nu seamănă cu nimic din ce ştim noi”. „Cercetaţi peştera şi veţi afla!” răspunse scitul. „Călăuzeşte-ne acolo!” „N-o cunosc. Altfel m-aş fi dus eu de mult şi singur.” „Haide, ne minţi ca pe copii!” se supără Burebista. „Slăvite rege, dacă-ţi arăt o nouă dovadă, îţi retragi oastea?” „De mă faci să cred, poate că vom pleca.” „Porunceşte să aducă un vas cu apă”. Vasul se aduse în grabă. Atunci străinul dădu la iveală o piatră rotundă, nu prea mare, unde se mai găsea şi o scoică lipită. Vârî apoi piatra în apă şi puţin după aceea prin scoică au izvorât lumini tulburi, ce se mişcau încolo şi încoace, de parcă umbre de oameni ar fi ieşit din adâncul pietrei şi ar fi făcut semne cu mâinile.

— Aşa ceva e cu neputinţă! izbucni Menandros, aproape indignat. Nimeni n-a văzut vreodată o minune ca asta.

— Regele ce-a zis? iscodi Senex.

— Regele nu s-a îndoit, ca prietenul nostru. Scitul îi povesti că însuşi şarpele i-a dat piatra în dar celui care a făcut statuia. Histria a fost despresurată, mai plătind o sumă de bani şi după ce l-a recunoscut pe Burebista conducător. Cât a mai durat campania în Scythia, ai noştri căutară peştera, însă zadarnic. Statuia şi piatra au ajuns în Sarmizegetusa. Acum, de bună seamă că ridicarea asediului nu se datorează minunii. Dar aşa sună povestea. Mulţi au încercat să dezlege tâlcul umbrelor din piatră. Unii au zis una, alţii alta; darul zeilor îngăduia toate tălmăcirile. Peste vreo patru ani, Burebista căzu ucis cu pumnalele de nobilii daci, care nu se împăcau cu gândul că regele le-a luat puterea. În aceeaşi vreme temutului Cesar i s-a întâmplat la fel în senatul roman. Imperiul dac se destrămă,

cum fusese mai-nainte.

Ordess răscoli mormanul de jeratic; o spuză de flăcărui albastre pâlpâiră neliniştit. În *atrium*, terasa din faţa *praetoriului*, tropăiau noile santinele: se schimba straja.

— Asta e tot? se arătă grecul nerăbdător.

— Nu, abia începutul. Marele preot Deceneu ţinu în taină piatra, ca şi statuia. Doar tagma preoţească cea mai înaltă ştia de dânsele. Au urmărit ani şi ani în şir luminile pietrei. Uneori ele închipuiau valurile mării, alteori cerul cu stelele. Păcat însă că totul se vedea tare tulbure şi trebuia să-ţi încordezi privirile şi să te gândeşti mult ca să înţelegi. Dar, pe lângă acestea, dinlăuntrul scoicii fermecate izvora şi altă putere. Oamenii căzuţi sub vraja ei păreau că dorm, ori, dacă se mişcau, sufletul lor nu mai era cu dânşii. Asemenea lucruri nu se întâmplau totdeauna, ci la un an o dată. Preoţii încercară pe rând puterea aceea şi, treptat, cu ajutorul zeilor, învăţară s-o stăpânească şi să-i dea naştere ei înşişi, fără piatră şi de câte ori voiau.

— Nu cumva, bătrâne, zise corintianul, nu cumva, mai înainte, am simţit şi eu urmările puterii de care spui?

— Le-ai simţit, Menandros! Ea tămăduieşte boli sau pregăteşte bolnavul să soarbă leacurile vindecătoare. Prin ea erau limpeziţi solii înainte să-i trimitem lui Zamolxis, aruncându-i în suliţe. Ei, şi anii trecură, s-au adunat deceniile, au devenit veacuri. Ştiinţa noastră creştea. Şi deodată se ridică între daci lumina şi nădejdea – Decebal. Lângă dânsul se afla Vezina, sfătuitor şi prieten, pe care regele l-a socotit urmaş al său la tron, iar frate cu Vezina acela a fost unul din strămoşii mei, mare preot.

Jarul se învelea în spuză şi fluturaşi albi de cenuşă roiau mânaţi în sus de aerul fierbinte. În odaie coborâse întunericul. Singuri ochii povestitorului licăreau viu, oglindind cărbunii roşii ca sângele.

— Dacia a căzut sub sandalele Romei. Traian asedie Sarmizegetusa, sfărâmă conductele care aduceau apa la cetate şi reuşi, după lupte sălbatice, s-o cucerească.

Decebal însă, laolaltă cu Vezina şi o ceată de preoţi şi războinici fugiseră în ascuns, spre răsărit, cu gândul să adune oaste nouă. Străbunul meu luă statuia şi piatra, care mai bine de un veac şi jumătate stătuse în apa unui bazin din sanctuarul închinat ei. Romanii au aflat de fuga aceasta şi au trimis după rege un detaşament de călăreţi. „Strecoară-te cum poţi şi scapă! a poruncit regele strămoşului meu. Şarpele te va ocroti. Să-l păstrezi ca pe propria-ţi inimă”. Acela dădu ascultare poruncii, şi, în adevăr, a reuşit să scape. Ascuns după pietre a văzut însă tragedia lui Decebal. Împresurat de vrăjmaşi, fără nici o nădejde, el îşi reteză gâtlejul cu sabia. Aţi auzit? El îşi reteză gâtlejul cu sabia.

Vocea lui Ordess se frânse. Cu o lovitură neaşteptată de vătrai, dacul împrăştie cărbunii în toate părţile. Luminiţe roşii lunecară prin aer, ca nişte stele căzătoare.

— Dar asta nu le ajunse trufaşilor din Roma. Ei au tăiat capul şi mâna dreaptă a regelui, pe care mai târziu le terfeliră pe scările Gemoniae, dovadă a izbânzii, iar un nemernic, Bicilis, blestemate fie-i ginta şi numele în veci, vându lui Traian bogăţiile ascunse de noi sub râul Sargeţia. Cetatea ne-a fost aprinsă şi dărâmată piatră cu piatră, iar cuceritorul îşi serbă triumful vreme de 123 de zile. Până şi indienii i-au trimis solie de omagiu pentru isprava lui războinică.

— Şi... strămoşul acela? întrebă Senex timid.

— S-a amestecat în mulţimea mânată de ai tăi pe câmpie, unde să poată fi mai lesne de vegheat. L-au primit în trib cei de pe râul Argessis, şi trăia printre dânşii, cu taina statuii, iar când avu un fiu, numai aceluia îi spuse taina, o dată cu legendele şarpelui şi istoria seminţiei dace. Iar fiul i le spuse fiului său, acesta altui fiu, până romanii au fugit dincolo de Ister, uitând vitejia, dar şi-au lăsat în Dacia limba, uneltele şi obiceiele, ca pe o otravă de care ai noştri nu vor mai scăpa. Asta-i povestea!

Un pumn de vreascuri aruncate pe vatră şi flăcări lungi,

galbene aduseră lumină în încăpere. Ordess ţinea mâna dreaptă întinsă spre cei doi, iar în palma lui scânteia o statuetă, de aur, înfăţişând şarpele legendar.

— Acum puteţi crede?

— Eu cred, spuse Marcus Claudius din tot sufletul.

— Dacă ar mai fi alte dovezi! murmură grecul.

— Te-ai întrebat vreodată, tu, Menandros, care e rostul omului în lume? Ce-or fi însemnând punctele de foc ale stelelor şi de ce nimeni nu se poate împotrivi morţii? Cine a sădit în noi nevoia să le vedem şi să le ştim pe toate? Obişnuim într-una să spunem: zeii. Uite însă că nu tot ce facem e pe placul zeilor; atunci cum să ne îndemne chiar ei să le aducem rău?

— Oh, pater, cât mă mai întreb! oftă Menandros. Ochii mei au văzut multe, mâinile mele au mângâiat chipuri de piatră ale celor dinaintea noastră, paşii mei au călcat urmele paşilor lor. La romani, gali, celţi, egipteni, la greci şi nubieni, pretutindenea am simţit întrebările tale, săpate în stâncile piramidelor, pecetluite în pereţii templelor, tălmăcite cu migală în slovele din papirusuri, strigate în cântece. Şi răscolite în dansuri.

— Asta-i dovada că şarpele trăieşte aievea! Scitul a zis către Burebista: „Aud că cel care a făcut statuia ştia de la şarpe soarta oamenilor pe pământ şi ce înseamnă moartea, şi stelele, şi iubirea. Iar dacă şi voi vreţi a le afla, pândiţi noaptea, pe vijelie, apele Istrului, căci şarpele atunci iese în lume şi răspunde-ntrebării.”

— Ce bine sună asta, pater, replică Menandros trist. Prea bine ca să poată fi adevărat.

— Ei, aşadar Burebista avea dreptate îndoindu-se. Se vede că va trebui să fac şi eu ca scitul. Veniţi!

Ascunse şarpele de aur într-un săculeţ, prins la brâu şi se ridică, îndoit, de mijloc. Romanul şi grecul se strânseră în pelerine, încă nedumeriţi. Ordess deschise uşa şi-i pofti afară. Era aproape frig, mai ales după căldura focului.

— Lebăda şi-a întors capul spre asfinţit! le arătă

bătrânul. Curând se crapă de ziuă. Ţineţi-vă aproape!

Ocoliră *praetoriul*, nevăzuţi de străji şi ajunseră în *oecus*. Ordess dispăru pentru un timp în barca lui, de unde se întoarse cu o frânghie lungă, înnodată din loc în loc. O legă zdravăn de copacul crescut lângă pridvor şi slobozi celălalt capăt pe gura puţului. Un plescăit înfundat îi vesti că frânghia ajunsese până la apă.

— Te încumeţi să vii cu noi, Menandros? Te lasă boala?

— Încerc, parter. Dar luaţi-o voi înainte.

Nu-l întrebară pe dac ce are de gând. El coborî primul. Dintr-o firidă săpată în peretele puţului, deasupra apei, scoase un obiect înfăşurat cu un fel de plasă de frânghie, de care erau prinse două toarte lungi. Cei doi nu văzură nimic în bezna aceea apăsătoare.

— Priviţi în jos! le şopti oşteanul, stârnind ecouri.

Lăsă obiectul în apă, ţinând de toartele plasei. După câteva clipe, răsună un susur slab, şi licăriri albastre-verzui prinseră să se strecoare în toate direcţiile, deformate de valurile mărunte ce mai dăinuiau încă. Razele se amplificară treptat, în aşa fel că acum se văzu, prin reflecţie, şi piatra rotundă, având închistată la suprafaţă pâlnia unei scoici necunoscute. De acolo, din scoică, izvora lumina tremurătoare, străbătută de umbre abia conturate, străvezii.

— Umbrele se repetă; la fiecare zece zile, o iau de la început. Nu sunt prea multe şi fac mereu aceleaşi mişcări, fiecare mişcarea ei. Iar la un an iese şi puterea de care v-am spus. Oamenii atinşi de dânsa devin supuşi şi împlinesc orice poruncă. Preoţii s-au folosit mult de asta.

Susurul încetase şi doar luminile dănţuiau, parcă bezmetice, ridicându-se până la jumătatea puţului adânc.

— Ce crezi, Manandros? întrebă Senex cu răsuflarea tăiată. Dar grecul, aflat deasupra lui, nu răspunse.

*

A doua zi, negustorul însoţit de centurion se plimbă

îndelung pe malul fluviului, în vreme ce sclavii, ajutaţi de oşteni, se căzneau să despotmolească *pentaresul*.

— Veniţi negreşit la Tomis! repetă corintianul. Povestea asta m-a răscolit. Să încercăm toţi trei să-i dăm de capăt.

— Sătenii de-aici au multe legende despre şerpi. Până şi unui fel de melc uriaş îi spun „şarpele de piatră”.

— Melc? Cum adică?

— E pietrificat. Cred că trăiau odinioară prin împrejurimi. Sunt destui, prinşi în stânci; îi mai scoate şi Istrul.

— În stâncile de colo se găsesc?

— Unde? A, la „Moşul şi Baba”? Nu. Din câte ştiu eu, nu.

— Hm. Seamănă puţin cu un moş şi o babă.

— Aşa le-au botezat geţii.

— Aş dori să copiez statuia lui Ordess. Ce zici, mi-o dă pentru un timp?

— Ţi-o dă, desigur. A căpătat încredere în tine.

— Mda! Spune-mi, prietene, nu cunoşti un om care să mă ducă prin subteranele din Carsium? Am auzit că până de curând a fost acolo şi o groapă a leilor.

— Groapa mai e şi-acum. Dar te conduc eu. Le-am colindat de mai multe ori, am fost curios. Numai că n-o să găseşti nimic.

— Nici nu caut ceva. Mă gândeam însă că toate galeriile acelea pot fi ascunzători minunate, dacă ai ceva de tăinuit.

— Închinătorii lui Christ caută asemenea locuri.

— Ia-o cum vrei, dar eu nu mă închin zeilor. Aha, văd că oamenii noştri au tras corabia înapoi. Să mergem. Vii la Carsium? Bine. A, fii cu băgare de seamă, soldaţii biciuiţi ieri vorbeau nu ştiu ce despre tine.

— Să vorbească! E de mult vremea să le dau o lecţie. Pentru asta ne pierdem cuceririle şi ai noştri sar în ajutorul barbarilor. Împăratul e de partea mea. Uite, ne fac semn de pe corabie!

5.

„... Acolo unde moşul şi baba aşteaptă să iasă din apă şarpele de piatră.” Sârmă era obsedat de cuvintele de pe limba statuetei, le repeta în neştire, până îşi pierdură cu totul semnificaţia, şi aşa săracă. Logica cea mai severă se destrăma permanent la această obsesie.

Traversarea Dunării îl chinui pe băiat, de parcă ar fi trecut Styxul, alături de Charon, în drum spre Veşnicie. Barcagiul, om bătrân, privi din ce în ce mai intrigat la sfrijitura din prora, care încerca, pare-se, să răstoarne luntrea, iar pe deasupra începuse să bombăne fără şir: „Şarpele de piatră... şarpele de piatră”, oprindu-se uneori şi strigând ca un surd: „Mai repede, moşule! Mai repede!” Vâslele trosneau, arcuite de apă, căci nervozitatea sfrijitului se dovedi transmisibilă.

Acostară lângă ponton. Sârmă scoase o bancnotă mototolită şi o aruncă barcagiului, apoi o zbughi cu sacul în spate, ca şi cum ar fi văzut Dunărea arzând în urma lui. Cel din luntre rămase o vreme buimac, mai ales că la o cercetare atentă, bancnota strânsă în palmă semăna afurisit de bine cu o hârtioară de un sutar!...

Sârmă ajunse acasă deshidratat. Aruncă rucsacul drept în mijlocul curţii, încercă să tragă aer în piept, dar, nereuşind, găsi de cuviinţă să cadă la pământ, spre bucuria Dianei, care se apucă să-i lingă faţa.

— Unde-i tata? întrebă el, dând la o parte lupoaica jucăuşă.

Diana însă nu ştia să vorbească, aşa că se trânti pe labele întinse şi-l studie atent, cu limba scoasă şi urechile ciulite. Sârmă se liniştea treptat şi o dată cu asta îl cotropi o sete chinuitoare. Casa era pustie. El căută găleata cu apă, bău lacom câteva căni, repetându-şi în gând simptomele dublei pneumonii, apoi îşi turnă pe cap tot conţinutul căldării.

Ud din cap până-n picioare, trebuie să fi arătat jalnic, căci Diana începu să latre, sărind în jurul lui.

— Lasă-mă-n pace! mormăi Sârmă, pătruns de răcoare, încântat.

Câinele pricepu că băiatul e-n toane rele şi se retrase sub un pom.

„Ia să vedem, domnu' Hurmuzache, ce-ai aflat mata despre tezaur? începu Sârmă să raţioneze, ceva mai bine dispus. Te strângem noi cu deducţiile, până o să spui tot! Mai întâi, e absolut sigur că eşti unul dintre căutătorii tezaurului, deci un asociat de-al tatei. Una la mână. Pe urmă, statueta din acordeonul matale ascunde un mesaj de care habar n-ai, căci altfel e fără haz să-l urmăreşti pe învăţător. Aşa. Acuma vine lovitura cu care mi-ai luat piuitul. Şarpele de aur seamănă ca un frate geamăn cu statuia „Şarpelui fantastic" de la Muzeul de arheologie din Constanţa. De acord? Păi sigur, că „Şarpele fantastic" e unic în lume, domnule, dacă nu punem la socoteală copia matale. Da, el e de marmură... Ia stai! Stai, că mă zăpăceşti! Dacă moşul şi baba aşteaptă şarpele de piatră, înseamnă că ei stau în aşteptarea „Şarpelui fantastic"? Aşadar, acolo, la Constanţa, e continuarea mesajului? Nu te repezi să contraargumentezi! E adevărat că pe statuia de marmură nu e nici o urmă de inscripţie. Dar ce, ea nu poate tăinui o ascunzătoare? Ba cum nu! Ştii, o ascunzătoare subtilă, pe care n-o găseşti decât avizat. Iar noi suntem avizaţi, şi încă cum! Ce crezi, până acum am nimerit-o bine! Acum ia să vedem ce-i cu moşul şi baba. Numele astea îmi sunt cunoscute, pe cuvântul meu! Moşul şi baba... La sud de oraş, acolo unde moşul şi baba... Oraş? Ăsta e Hârşova, recte Carsium? La sud... Moşul şi baba... Hait! Am găsit! Am găsit, domnule! într-o carte a lui Simionescu. Cum, care Simionescu? Geologul, domnule, mă dezamăgeşti! Îi zice aşa: „Stratele jurasice dintre Hârşova şi Boasgic". Are şi o fotografie, zău! Moşul şi Baba asta a dumitale sunt un monument al naturii, două stânci chiar în malul Dunării,

lângă cariera Celea Mică. Şi Celea Mică e în sudul oraşului.”:

Sârmă îşi întrerupse plimbarea în jurul curţii, scoase ochelarii şi începu să-i şteargă cu multă râvnă. Operaţia avu ca prim rezultat scăparea lor pe jos – noroc că era iarbă! Studentul se aplecă să-i ridice şi rămase aşa, cocoşat.

„Domnule, „Şarpele fantastic” de la Constanţa a fost ascuns la Moşul şi Baba? Că aşa zice textul, că ar fi în apă. Unde s-a găsit şarpele ăsta? Să-l fi cărat Istrul la vale, până cine ştie unde? Cel mai bine e să dau o fugă pân-la muzeu. Îmi închipui că ţi-o voi lua înainte, nene Hurmuzache, măcar cu o zi, două. Chiar dacă dai de mesajul statuetei, tot vei rămâne puţin în urma mea. Şi aşa îl scap pe tata”.

Radu se ridică, potrivindu-şi ochelarii.

„Şi dumneata, tată, ce ochi o să faci când ţi-oi spune adevărul despre afacerea asta! Aşteaptă numai, să mă întorc de la Constanţa. Vezi, ce dreptate avea învăţătorul… Dar învăţătorul e în pericol! În cel mai mare pericol! Hurmuzache-i în stare de orice. Mirana! Trebuie să-i spun totul. Gata, băiete, ia-o la picior. Nu mai ai vreme! Un bilet lui tata. „Am plecat. Nu mă căuta. Vorbim la întoarcere.” Aşa! Şi ce senzaţională poveste vei afla la întoarcere despre Hurmuzache, misteriosul Hurmuzache, ce pândeşte din umbră toate mişcările învăţătorului. Poate şi pe-ale dumitale”.

Ca un veritabil om de acţiune, Sârmă intră în casă, îşi schimbă la repezeală hainele, controlă câţi bani are la el — descoperind indignat că a pierdut bancnota de o sută! — apoi scrise biletul şi fugi spre drumul pe unde circula basculanta Miranei.

Nu avu prea mult de aşteptat. Maşina îşi făcu apariţia de după o cotitură, înaintă din ce în ce mai şovăielnic şi se opri, cu un scârţâit, la vreo 30 de metri depărtare. Sârmă îşi schimbă greutatea corpului de pe un picior pe altul, pe urmă începu să se apropie încet, privind ţintă la chipul

fetei. Mirana îl vedea prin parbriz şi i se păru că sticla îi deformează conturul, acest contur ce-i devenise aşa familiar, pe care l-ar fi putut oricând recunoaşte. Sârmă venea cu braţele pe lângă corp, se împiedică parcă dinadins de un biet bolovan uitat în mijlocul drumului, dar nu păru de loc stingherit. Dimpotrivă, întreaga lui atitudine inspira duioşie, ca şi cum ar fi zis: „ăsta sunt, slăbănog şi neîndemânatic, incomparabil cu splendida ta frumuseţe, un simplu om care vrea să-ţi vorbească; nici să se roage, nici să te-mpace – doar să-ţi vorbească”.

Băiatul se opri lângă uşa cabinei şi privi, cu capul răsturnat pe spate.

— Bună ziua, Mirana! şopti apoi grav, cu glasul altuia.

— Bună ziua, Radule! Ai ceva să-mi spui?

— Da. Am ceva.

Răspunsul sună ferm, şi ea-şi dădu seama că vor avea o discuţie foarte serioasă.

— Urcă sus… Ai închis bine uşa?

— Tatăl tău e-n primejdie.

— Ce vorbeşti?

— Mirana, câţiva oameni dubioşi caută comoara din subterană. Unul dintre ei l-a urmărit aseară pe tatăl tău. Am văzut cu ochii mei.

— Asta se spune la miliţie, nu unei fete pe care ai minţit-o până acum cu bună ştiinţă. Ce mai născoceşti?

— Văd că nu te pot convinge. Uite ce e, consideră-mă drept cel mai mare ticălos de pe pământ. Dispreţuieşte-mă şi urăşte-mă până la capătul vieţii. Ştiam că prietenia noastră n-o să dureze cine ştie cât, n-am niciunul din atributele care te-ar face să te apropii de mine. Dar acum altceva e important, pentru Dumnezeu! Salvează-ţi tatăl!

Gravitatea din glasul băiatului se accentuase.

— Ce, e-aşa de rău, domnule Bradin?

— Ironizează-mă! Asta înseamnă că nu te laşi impresionată de ultimele evenimente. Totuşi anunţă-l pe tatăl tău, spune-i să se ferească! Ziceai de miliţie. Încă n-o

pot sesiza, pentru că tata, tatăl meu e în legătură cu aceşti oameni.

— Şi ce face? întrebă fata, brusc şi real îngrijorată.

— Ascultă! răspunse Sârmă şi se apucă să-i povestească totul, de-a fir-a-păr, începând cu vizita lui Păruş. Vezi, încheie el, avem destine asemănătoare, legate în mod ciudat de tezaurul ăsta. Din familiile noastre ne-au rămas numai taţii. Mirana, n-o să-ţi cer niciodată să rămâi alături de mine, nici ca prieten. Multe lucruri ne despart. Dar ne leagă poate după-amiaza aceea, când mi-ai arătat pădurea de sălcii şi ai ars într-un luminiş ca o flacără. Acum e înaintea noastră o primejdie comună. Trebuie să ne adunăm forţele ca să-i facem faţă. Părinţii noştri se urăsc, noi n-avem de ce… Opreşte maşina lângă şosea!

— Cobori?

— Caut o ocazie să mă duc la Constanţa. Voi cerceta „Şarpele fantastic”, poate ascunde un mesaj. Pe urmă stau de vorbă cu tata, iar mâine, ai cuvântul meu de om, mâine mergem la miliţie. Tu să-l previi pe tatăl tău să părăsească subteranele. Atât îţi cer.

— Radule, te aştept diseară. Vii până atunci?

— Am să ajung târziu, Mirana.

— Voi sta chiar aici, unde-am oprit.

— Mulţumesc. Ştii, tata vrea să vină la voi de dimineaţă. Dacă te duci acum, poate-l găseşti. Nu-i spune ce-am de gând. Da?

— Drum bun, Radule!

— Dă-mi mâna!

Sârmă îi atinse degetele uşor şi i le sărută. Mirana se rezemă de volan, auzi pocnetul uşii închise şi ambală deodată motorul. Basculanta ţâşni înainte, plină de nerv, ca un pur-sânge arab. Viră scurt, coborî vijelioasă panta şi se pierdu într-un nor de praf.

Fata fremăta de îndoială şi îngrijorare. Era 3 şi jumătate. Îşi terminase ziua de muncă şi trebuia să se întoarcă la garaj. Dar la ora aceasta învăţătorul intra de obicei în

galerii, profitând că e vremea prânzului şi poate scăpa de curioşi. Fata se hotărî să dea o raită cu maşina până acolo. Coti la stânga. Basculanta sălta înnebunită pe pietrele uliţelor înguste. Ocoli biserica. O nouă stradă, la dreapta. Sus pe deal, se proiecta clădirea internatului şi cantina şcolii medii. Câteva minute, şi basculanta frână lângă ele.

Mirana sări jos şi începu să alerge spre Groapa Leilor. Într-o mână avea, desigur, tot volumul lui Vinea, „Ora fântânilor”. Căută din priviri un loc de coborâre şi dispăru în groapa adâncă.

Despre groapa asta, săpată în durele calcare ale Hârşovei, circulau printre localnici fel de fel de legende. Cea mai veche se născuse în timpul stăpânirii romane, pe vremea când mândra cetate Carsium îşi înălţa puternicele ziduri. Bătrânii povestesc, cuprinşi de teamă, cum că aici era locul de execuţie al cetăţii. În fundul gropii trăiau jivine flămânde, iar condamnaţii erau azvârliţi înăuntru, hrană a leilor sălbatici.

De aici poate romantica denumire, păstrată până astăzi, „Groapa Leilor”. În altă poveste se spune că otomanii au scos de acolo pietre pentru reconstruirea cetăţii. Deci locul este o fostă carieră. Într-o ultimă ipoteză, foarte puţin probabilă însă, groapa ar fi fost doar o biată fântână. Deoarece gaura are cam 25—30 metri în diametru, varianta este într-adevăr exagerată.

Gospodarii n-au ţinut seamă de tradiţia istorică, aruncând de-a lungul timpului, în groapă, gunoaie, iar vechii edili ai oraşului Hârşova au construit internatul, acum 40—45 de ani, chiar în marginea gropii. Peretele din nord est stă la trei palme distanţă de gura ei… Te pomeneşti că s-or fi urmărit cine ştie ce principii pedagogice, întru dezvoltarea imaginaţiei infantile…

În rest, locul este pustiu. Doar câteva gospodării răzleţite şi impunătoarea clădire a vechii şcoli medii, la 200—300 de metri mai jos.

Dispariţia fetei n-a atras atenţia nimănui, pentru că era

după-amiază, iar elevii plecaseră de mult în vacanţă. Pereţii gropii sunt informi, aproape verticali, repezindu-se în jos, la 15-20 de metri adâncime. Fata ajunse într-o adâncitură, umplută cu paie, crengi uscate şi bolovani. Se convinse că n-o urmăreşte nimeni, dădu crengile la o parte şi pătrunse abil în deschizătura apărută în mal. Mai fusese pe-aici, acum câţiva ani, când tata obişnuia s-o mai ducă cu dânsul. Galeria cobora într-o pantă lină. Pe jos – cioburi de oale înnegrite de vreme, pietre şi gunoaie. Pereţii erau cenuşii de praf, pânze de păianjen, pete de mucegai.

Fata înainta încet, ca să nu facă zgomot, fiindcă pe coridoare, ca prin nişte tuburi acustice, îi ajungea la urechi un murmur de glasuri. Gangul coti brusc la dreapta, iar lumina puternică a zilei deveni difuză şi palidă. Dar Mirana se orienta bine. Ştia că în curând va da peste o sală pătrată, ceea ce se şi întâmplă, după câţiva paşi. În sală însă, întâlni o privelişte neaşteptată. Întâi şi-întâi, pe jos fuseseră îngrămădite relicve antice de toate felurile, statui, basoreliefuri de marmură ale vechilor divinităţi, amfore de diferite forme, capiteluri de colonade corintice, ajunse acolo cine ştie cum, ba chiar şi o cruce grosolană de calcar.

Două lanterne puternice luminau din plin încăperea, încrucişându-şi razele. Unul lângă altul, ghemuiţi pe vine, Bradin şi învăţătorul se cufundaseră într-o discuţie aprinsă.

— Secolul IV? Nici pomeneală! gesticula vioi învăţătorul. Cel mult secolul III. Nu vezi influenţele?

Bradin răsucea atent un basorelief înfăţişând binecunoscuta siluetă a Cavalerului Trac.

— S-ar putea să ai dreptate! E o manieră romană, limpede în modul de execuţie.

— Categoric! Se vede că a fost lucrată aici, la Tomis. În secolul IV creştinismul pătrunsese masiv, nu? De altfel în acelaşi loc am descoperit amfore greceşti din cea mai fină pastă, cum nu se mai produc în secolul IV.

— Eşti formidabil! În cât timp le-ai strâns toate astea?

— Păi… vreo 24 de ani…

— Şi nimeni nu cunoaşte acest tezaur?

— Nimeni… încă nimeni. Le-am adus aici în grota asta cu gândul să le scot la lumină. Că le-am descoperit pe o galerie, mai departe.

— Extraordinar! Aici sunt piese rare, un adevărat muzeu. Când o să le predai Academiei, vei produce senzaţie, pe onoarea mea! Dar… fişe ştiinţifice au?

— Nu prea. N-am ştiut cum să le-ntocmesc. Am notat locul exact. Căutam cu totul altceva, celălalt tezaur.

Bradin se ridică în picioare. „S-au împăcat! îşi repetă Mirana pentru a zecea oară. Doamne, s-au împăcat!” Se rezemă de zid, respirând anevoie.

— Taina plăcuţelor…

— Puţin mai încolo începe o galerie, descoperită de curând. Am impresia că duce chiar la prăbuşirea unde am găsit plăcuţele. Dar i-a căzut tavanul şi a blocat-o. Muncesc de-o săptămână la degajare. Ai vrea să m-ajuţi?

— Îţi mulţumesc… Atâta încredere…

— Am tăcut prea mult. Şi… nici n-ai fost vinovat…

Se făcu tăcere. Mirana îşi lipi fruntea de zid, neîndrăznind să-i tulbure. Ar fi trebuit să păşească spre ei, să le anunţe pericolul, şi o reţinea sfiala, bănuielile vagi că Bradin e în legătură cu banditţii – parcă aşa le spusese Sârmă? — dorinţa de a-i lăsa să guste din plin împăcarea. De aceea se retrase tot aşa, tiptil, ca la venire. Era ameţită, fiindcă o stăpânea deopotrivă duioşia, teama, fericirea, îngrijorarea, necesitatea unei acţiuni.

Ieşi la lumină, şi atunci brusc, revelator, universul din jur se topi într-un singur cuvânt: „Sârmă!”

Alergă în neştire la maşină, porni motorul şi demară, schimbând nerăbdătoare vitezele. Basculanta îşi luă avânt, ca un bolid, căutând cu febrilitate şoseaua. Dar Radu nu mai era acolo, iar şoseaua se întindea ademenitoare, parcă ar fi fost o apă pe care trebuie să pluteşti, să pluteşti irezistibil. Nu e departe Sârmă, nu e departe! Şi Mirana, o să plătească ea benzina!

— Tovarăşe Andu, îmi permiteţi să raportez! Aici Mihai. Mirana a plecat cu basculanta spre Constanţa. Goneşte ca o nebună.

— Crezi că fără temei?

— Cum, împăcarea bătrânilor?

— Cam aşa ceva, Mihai dragă! Ce maşină a luat Radu până la Constanţa?

— Camionul cu numărul 25 885 DB, încărcat cu saci.

— Bun. Comunicaţi la posturile de control de la Stupina şi Crucea să fie oprit pentru control. Basculanta trebuie să-l ajungă.

Motorul cântă, valsează, pistoanele valsează în cilindri. „Să-ţi ştergi ochelarii, căposule, să mă vezi de departe cum vin!” 80 pe oră. Bine că nu-s miliţieni! Aoleu, ba nu, aici e postul de control! Stupina! Ia-o încet, cuminte. Uite cum l-au oprit pe cel de colo. Ce ducea? Saci? Bravo! Bravo! A! Ăsta e Sârmă în carne şi oase.

Scrâşnet de frâne.

— Doriţi ceva? salută plutonierul.

— Nimic! răspunse fata liniştită. Sârmă! strigă apoi, stârnind lătratul furios a trei potăi din curtea apropiată. Sârmă, cei doi… s-au împăcat.

— S-au… bâigui Sârmă, ştergându-şi, ca de obicei, ochelarii.

— Pe diseară. Te…

Cuvântul se pierdu în urletul motorului. Dar Radu, care-şi agăţase bicicleta de nas, văzu mişcarea buzelor ei şi deschise ochii până la refuz.

— Credeţi că a zis „te aştept”? Sau… „te…”?

— Te rog s-o întrebi! bombăni ursuz şoferul camionului. Ia-te după ea! Mai stau mult, tovarăşe plutonier? Vine noaptea, pierd rândul la siloz.

— Poftim actele! zise miliţianul pedant. Te-am ţinut exact… cinci minute şi jumătate. E mult?

— Domnule! Domnule! Peşte, nu doriţi?

Bradin scoase capul pe fereastră şi văzu o umbră agitându-se la gard.

— Ce vrei? Cine-i acolo?

— Veniţi puţin, domnule! Să vă spun, domnule!

Bradin bombăni nemulţumit ceva despre „nepoftiţii ăştia” şi se pregăti să părăsească geamul, lăsându-l pe negustorul ambulant în plata domnului. Dar tocmai atunci Diana îl descoperi pe străin şi începu un dialog animat, din care nu se auzea, asurzitor, decât glasul ei. Asta fu prea mult pentru nervii bătrânului profesor.

— Ce pofteşti dumneata? zise el şi se apropie nehotărât de gard.

— Deschideţi puţin poarta! ceru negustorul cu glas sigur.

Bradin deschise involuntar, fără a prevedea succesiunea rapidă a evenimentelor ce aveau să urmeze. Străinul intră repede înăuntru, Diana se repezi cu labele în pieptul lui, Bradin se precipită să o apuce de ceafă, iar intrusul profită de învălmăşeală ca s-o zbughească în casă. Înciudat şi nervos la culme, Bradin îl urmă:

— Ia ascultă, tovarăşe!

— Mă mânca lighioana, domnule! Mă mânca lighioana. Dar… sunteţi singur?

— Da. Nu-i nimeni de-al casei. Ce tot vrei? întrebă Bradin iritat, studiindu-şi ciudatul oaspete.

Acesta ţinea încă în mână un coş mare de papură, peticit în locurile unde se rupsese, plin ochi cu peşte. Era îmbrăcat cam alandala, cu haine desperecheate, dar avea o pălărie nouă, ieftină, de care se vedea că e mândru foarte.

— Peşte nu doriţi?

— Nu doresc! Te rog! îi arătă Bradin uşa.

— Nici dacă vi-l aduc… de la dom’ Păruş?

— Ce… Care Păruş?

— Păruş! Ia nu-mi faceţi pe prostul, dom’profesor!

Falsul negustor se aşeză brusc pe scaun, parcă i s-ar fi

retezat picioarele.

— Dum… Dumneata eşti… cu… Cu dânsul?

— Da’ cum crezi? Eu sunt *unul*, dom’ profesor, *unul* din ăia. Dar câţi are dom’ Păruş! N-am eu fire-n mustaţă. Aşa!

— Şi acum… ce să fac? Mintea profesorului lucra rapid, încercând să ghicească noua însărcinare, timorat de ideea minei lui Radu. Doar convenisem să-i prezint un raport… Un raport scris, prin post-restant.

Deodată îi fulgeră prin cap că are în faţă un miliţian şi deci cuvintele abia rostite vor constitui dovada vinovăţiei lui.

— Ştiţi… dânsul spunea că… oficial! bâigui, cu speranţa unei reabilitări.

— Degeaba încerci acu’ să dai din colţ în colţ, dom’ profesor! Ai intrat în afacerea asta până-n gât! Acu’ să vrei, şi nu te mai scapă nici Dumnezeu din cer. Pricepi, nu?

— M… mă rog. Şi ce-mi cereţi?

— A, nimica toată. Ceva pe măsura dumneavoastră!

— Dar ce? Ce anume?

— Ia, păcatele, un te… text! Că aşa-i zise dom’ Păruş. Un text, zice, grecesc! Să-l traducă dom’ Bradin.

— Ce text, omule? De unde?

— Da’ ce, eu ştiu? L-au găsit ei, alţii, acolo… Şşşt! Sicret!

— Să-l văd!

— He, he! Aveţi răbdare! Că e aici, într-un peşte! Are cap, Grigore, ce, te joci?

Numitul Grigore scotoci îndelung printre peşti şi scoase un prăpădit de oblete, pe urmă dădu la iveală un briceag, spintecă burta peştelui şi trase afară o fâşie de metal galben.

— Încet, încet! rosti el cu evlavie. Că e aur curat! Aici e scris.

Bradin citi textul o dată, de două ori, şi a treia oară din ce în ce mai încruntat. Se despărţise de-abia o jumătate de oră de învăţător şi-i mai stăruiau în auz cuvintele acestuia,

planurile lui de a înfiinţa un muzeu de antichităţi în Hârşova, ipotezele avântate, aproape nebuneşti, despre tezaurul roman…

— Şi băiatul, dom' Bradin, unde e?

— Poftim? A, băiatul! A plecat… nu ştiu unde. Dar ce vă priveşte?

— Hi, hi! Pe noi… Hi, hi, hi! Ne priveşte tot!

Aerul tâmp al negustorului făcea această replică şi mai ameninţătoare.

— Mda!

— Hai, lăsaţi mormăitul. Traducerea!

— „La sud de oraş, acolo unde moşul şi baba aşteaptă să iasă din apă şarpele de piatră”. Să repet?

— Grigore ţine minte, domnu'! Fiţi sănătos! Dar, se întoarse el din uşă, dar vai şi amar dacă dom'profesor încearcă să ne ducă de nas, Băiatul acela… Radu, dom' profesor! Pricepi, nu? Ţine câinele! Dacă s-o mai găsi ceva, venim noi iar la dom' profesor al nostru. Aşa, domnule, vă mulţumesc pentru peştele cumpărat, că v-aţi îndurat şi de-un biet om care…

În acest timp, pe calea undelor, între Hârşova şi Bucureşti avusese loc un schimb de mesaje. Răspunsul pe care-l primise Andu mai zăcea încă pe masa din camera lui de hotel. Fumându-şi ţigările „Virginia”, Andu rămăsese cu ochii pierduţi la dreptunghiul de cer al ferestrei. „Afurisită treabă”, bombăni pentru a zecea oară. Termină ţigara, o stinse în scrumiera aruncată lângă pat şi se apropie din nou de masă. Pe bucăţica de hârtie scria cât se poate de clar: „La sud de oraş, acolo unde moşul şi baba aşteaptă să iasă din apă şarpele de piatră”.

Privi îndelung textul, ridică din umeri zâmbind, fluieră a pagubă şi se scărpină după ceafă. „Aşa! A fost odată un moş şi-o babă. Şi moşul era la sud şi baba era la sud. Nu! Aşa nu ajung la niciun rezultat. Interesant ar fi de ştiut dacă moşnegii ăştia mai aşteaptă şi azi. Dar dacă aşteaptă să

iasă din apă şarpele, înseamnă că stau pe malul apei şi nicidecum acasă. Bun! Asta-i una. Ce te faci însă, că textul a fost scris acum două mii de ani? Bătrânii ăştia să fi stat cuminţi acolo, mă rog, la sud de oraş? Perfect, să zicem! Ce spune însă basmul nostru? Că moşului şi babei li s-a făcut dor de şarpe. Ce dracu! Doar n-or fi existând şerpi de piatră ce locuiesc sub apă. Şarpele de piatră! Un moş şi o babă de piatră mai zic şi eu c-ar putea aştepta două mii de ani! Ba încă la sud de oraş!”

Andu sări într-un colţ al camerei şi scoase din valiza mică o hartă 1/25 000. O întinse frumos pe covor, netezind-o cu grijă. „Aici e Hârşova. La sud Celea Mică… Aici… să fiu şarpe dacă nu e scris chiar „Moşul şi Baba”! Frate Andule, ia să controlăm noi acum situaţia de pe teren”.

Harta dispăru iar în valiză. Bărbatul trebălui ceva la fereastra pe care o deschise, apucă de capătul unui fir subţirel terminat cu un ştecher minuscul, îl introduse, pe acesta din urmă, în buzunar şi punându-şi sub nas ceasul de la mână, începu să vorbească:

— Ascultă trei! Aici Duna. Acordă-mi două minute!

Din interiorul ceasului bâzâi o voce:

— Sunt numai urechi, Duna.

— Eu am nevoie de ochii tăi, trei! Spune-mi dacă la sud de reper 21 există pe mal un moş şi-o babă?

— La câteva sute de metri. Două stânci. Chiar pe mal şi stau cu picioarele-n apă.

— Adâncimea apei, acolo?

— Până la cinci metri. Mal abrupt, stâncos.

— Viteza curentului?

— 82 centimetri pe secundă.

— Perfect! Transmite la bază: în 30 de minute am nevoie de un scafandru şi de două costume autonome tip Cousteau-Gagnan. Rezerve duble de oxigen. Să fie aduse la doi kilometri sud de Celea Mică, la fiorduri.

— Ne-am înţeles, Duna.

— Roagă-l pe tovarăşul Neacşu să facă urgent o

gamagrafie amănunţită a stâncilor.

— A moşului şi-a babei?

— Nu mai sta la soare! Faci insolaţie! Aştept în patruzeci de minute clişeele developate. Peste un ceas ne întâlnim la fiorduri. Terminat! Stai! M-am prostit. Fă rost de două greutăţi a câte 30 kg! Şi de-o coardă scurtă, până la patru metri.

— Noroc, Duna!

— Noroc, trei!

Şalupa rapidă care venea de la Cernavodă se avântă de-a lungul malului, imediat ce trecu de satul Ghindăreşti. Apoi, cu viteză redusă, se apropie de ţărmul stâncos şi abrupt. „Fiordurile” lui Andu nu erau decât nişte adâncituri haotice, create de natură în calcar. Ambarcaţia dispăru printre pereţii cenuşii, năruiţi parcă peste ape.

Andu aştepta. Un bărbat tânăr, brunet şi zvelt se ridică, rezemat de bordaj.

— Aici, comandante!

— Salut, mormăi comandantul, scund şi lat în umeri.

— Le-ai adus? întrebă Andu.

— Am executat dispoziţia. Dar să ştii că motorul s-a dus dracului.

— Nici o pagubă. Treci pe altă rablă.

— Eşti drăguţ. Cip, sări pe mal! se adresă apoi scafandrului. Ţine sacii. Ai grijă. Sunt grei. Stai, măi băiete! Ia întâi un sac. Aşa! poftim şi pe ăsta. Spor la treabă!

— Mulţumesc, comandante! zise Andu. Salut!

— Toată viteza!

Şalupa dispăru în direcţia din care venise.

Planul lui Andu a fost dus la îndeplinire cu precizie matematică. S-au scufundat împreună, el şi Cip. Greutăţile prinse de mijloc îi ţineau sub apă – pentru a nu fi duşi de curent – fără să le împiedice mişcările. S-au apropiat de Moşul şi Baba cu băgare de seamă, la aproximativ trei metri adâncime. Peretele abrupt de calcar din baza

stâncilor fusese şlefuit de curenţi. Cip prinse ancora puţin mai jos şi, ţinându-se de coardă, începură să cerceteze stânca submarină.

Gamagrafia, executată impecabil de Neacşu, detectase un corp metalic străin, ce fusese introdus în interiorul stâncilor. Apa limpede facilita operaţia de cercetare. Din când în când, treceau bancuri de peşti. Calcarul, sub apă, avea o culoare gălbuie.

Cip observă primul adâncitura din piatră. Un bolovan ros de curenţi o astupa aproape în întregime. Andu îl în depărtă cu greutate. Sub ochii lui apăru o mică grotă. Când introduse mâna, Andu tresări. Acolo îşi făcuseră cuib nişte raci. Îi scoase pe rând, cinci la număr, nu fără pericole, căci din degetele lui Andu împrăştiară în apă norişori de sânge. După câteva minute, tânărul scoase din grotă o piatră rotundă, ca un melc, ce semăna oarecum cu un şarpe încolăcit. Pe spatele ei fusese fixată o plăcuţă de aur pe care scria ceva. Da, aur trebuie să fi fost, deoarece metalul galben strălucea în apă. Literele săpate abia se distingeau. Andu întinse fosila lui Cip. Acesta o luă cu băgare de seamă. După aceasta, Andu scoase de la brâu un mic aparat, cu care fotografie plăcuţa şi piatra din mai multe unghiuri. La urmă, spre mirarea scafandrului, amonitul fu aşezat cu grijă la loc în ascunzătoare. Bolovanul căzut pe fundul apei a fost aşezat şi el ca mai înainte, şi cei doi bărbaţi se îndreptară spre mijlocul Dunării. Curenţii i-au purtat o vreme la vale şi când Andu şi Cip se apropiară de malul opus, se aflau la câţiva kilometri de Hârşova**.** În scurt timp îşi făcu apariţia o maşină care îi aduse înapoi în oraş.

Valurile împietrite de calcar, ce se întind între dealul La Vii şi Hârşova au o direcţie precisă: nord-sud. Ele străjuiesc malul drept al Dunării pe mai mulţi kilometri, creând acea notă de sălbatică particularitate a oraşului Hârşova. Dar aceste calcare dispar dincolo de zidul sudic al fostei cetăţi Carsium, acoperite de aluviunile Dunării — pietriş, nisip şi

loess. Straturi de nămol negru s-au depus pesemne ulterior, prin inundaţii repetate. Pământul fertil al acestei văi este astăzi irigat cu mijloace tehnice moderne, iar grădina legumicolă înfiinţată aici rodeşte bogat în fiecare an.

O puternică motopompă trage, dimineaţa şi seara, cantităţi impresionante de apă, ce sunt trimise pe canale înguste în toată grădina. Lărgimea văii nu depăşeşte 1 200 de metri.

În partea cealaltă, spre sud, calcarele îşi fac din nou apariţia, înălţându-se până la 65 de metri de la suprafaţa apei. Blocurile masive formează un fel de pinten, înfipt adânc în trupul bătrânului fluviu. Calcarele din acest loc au fost întrebuinţate pentru drumuri, sau în scopuri industriale. În ultima vreme, descoperindu-se şi calcare cristaline, apropiate de structura marmurei, s-a încercat, la scară redusă, exploatarea lor.

Cariera de unde se extrag se numeşte Celea Mică. În apropierea ei s-a construit un concasor ultramodern şi o mică întreprindere de prefabricate. Vară de vară sunt angajaţi aici muncitori sezonieri, sau muncitori calificaţi: mecanici, mineri şi artificieri.

În după-amiaza aceea, lucrul era în toi. Să fi fost aproape de ora 16, când minerii au terminat de sfredelit ultimele găuri în care artificierul va introduce explozibil.

Pe cărăruia ce şerpuia coborând de pe deal apăru un bărbat în vârstă, îmbrăcat foarte sărăcăcios şi cu o şapcă soioasă pleoştită pe ochi. Sub braţ strângea nişte stufuri solide şi scurte – undiţe. Omul pătrunse în carieră, fluierând şi privind în toate părţile.

Acolo lucrau atâţia străini, încât nu atrase atenţia nimănui. Pickhamerele şi sfredelitoarele făceau un zgomot infernal. Un nor de praf alb plutea în aer şi din cauza căldurii calcarul frigea, iradiind valuri sufocante de aer fierbinte. Omul ocoli grămezile de piatră împrăştiate la tot pasul şi se îndreptă tacticos spre fundul exploatării, unde munceau de zor câţiva mineri. Printre dânşii se afla unul

bine făcut, gol până la brâu, ars de soare şi vânt. Cu capul gol şi cu braţele viguroase, încordate, mânuia sigur de el pickhamerul greu, fărâmiţând blocuri uriaşe de calcar. Ajungând aproape de dânsul, bătrânul fluieră scurt. Celălalt, fără să lase lucrul, deveni atent.

— Hei, Dominic! Noroc!

— Să trăieşti, glăsui muncitorul.

— Te fac pe la cinci un pescuit?

— N-am scule.

— Las'că am luat eu. Ne întâlnim ceva mai sus. La „Moşul şi Baba”. Ce zici?

— Bine, viu.

— Noroc!

— Să trăieşti!

Bătrânul plecă precum venise. După altă jumătate de oră, Dominic predă uneltele şi aşa, plin de praf cum era, se îndreptă spre sud, unde, la câteva sute de metri, se aflau cele două stânci, lângă care mai pescuiau vreo cinci inşi.

— *Vizita matale m-a cam surprins*, murmură Dominic, ajungând lângă bătrân. Acesta aruncase undiţele în apă şi fuma liniştit.

— Lasă vorba, pune mâna pe o undiţă şi *chinuieşte-te să prinzi ceva*! Uite, eu am şi scos vreo cinşpe somotei.

Se apleca, scoţând din apă o traistă subţire în care se zbăteau peştii.

— Parcă a plouat cu moace![16] strigă Dominic. *Ce s-a întâmplat?*

— În fiecare zi prind 50—60. Prăjiţi sunt o minune. Moş Pârvu nu mai pridideşte cu saramura şi cu prăjitul. Lua-l-ar dracul de idiot!

— *Nu-mi mai place. Sunt sătul până-n gât.*

Dominic pregăti o undiţă, vârî râma în cârlig şi o aruncă în apă. Era linişte. Cei cinci pescari tăceau morocănoşi, cufundaţi în gânduri şi privind deseori cu jind la traista

16 Moace – pui de somn. Nume dat de pescari puilor de somn până la 300 de grame, (n.a.)

bătrânului.

— *A fost azi prietenul ăla la noi*. Ce zici, Dominic?

— Dracu' să-l ia! tresări acesta. Mi-a furat râma!

— *Îşi uitase ochelarii băiatul!*

— *Cine? Stârcul ăla cenuşiu*? Hait! Muşcă!

— Lasă-l să ia cârligul! *Vrea cică lecţii de acordeon*.

— Glumeşti, nene! Iar a fugit! *Barză-chioară ăsta e, cum mi-ai spus, căpos, nu glumă!*

— *Este! Dar mănâncă tot ce zboară*. Uite-l! Uite-l, Dominic! Aşa! Să nu-l scapi.

— Frumoasă sirenă! Are juma'de kil!

— *Vezi că trebuie să mai prindem de-aici!*

— *Zău*? se miră Dominic, punând altă râmă în cârlig.

— Măi băiete, dar tu eşti murdar rău şi năduşit.

— Dacă vin direct din carieră…

— *N-ai vrea să faci o baie?*

— Ba… ba încă cum!

— Ce baie, domnule! Eşti nebun? sări ca ars unul din pescarii ghinionişti.

— Ia lasă, tovarăşe, nu vezi că stăm în josul apei? se întoarse alene bătrânul. Ce, îţi tulburăm Dunărea?

Şi începu să râdă şugubeţ.

— Îi convine! mormăi un alt ghinionist. Cu cinci kile de somotei!

— Ştii, mă Dominic, pălăvrăgi moşul, m-am contrazis cu unu' azi dimineaţă.

— Pe ce? întrebă muncitorul, dezbrăcându-se iute.

— Zicea că *în stâncile astea, când te uiţi dinspre apă, ar fi nişte găuri, aşa… ca un fel de grote mai mici. Poţi să ascunzi în ele ce pofteşti*, nu ştie nici dracu'!

— Aş!

— Când îţi spun! Hai, *fugi în apă, fugi!*

Dominic coborî iute la Dunăre şi sări în apa străvezie, înotând cu vădită satisfacţie.

— M*inte*, nene! strigă el, scandalizându-şi vecinii. *Nu-i nici o gaură în stâncile-astea, pe nicăieri!*

— Mi-am închipuit eu! făcu bătrânul. Ăla-i un palavragiu!

Tânărul se căţăra greu înapoi, pe pietre şi începu să se-mbrace.

— Dar cine-a zis aşa?

— Ei, prietenul nostru. Ochelaristul!

— Ia uite, dom'le!

— Chiar aşa, nene! *Întâi vorbeam de armonica şi pe urmă, „ce zici de găurile alea?" Aş paria că se poate ascunde orişice acolo.* Hait! Mi s-a agăţat bunătatea de cârlig. Mama ei de treabă! *Trebuie să cobor în apă!*

Pescarul cel bătrân trase de nylon cât trase şi în cele din urmă se dezbrăcă şi el. Intră în fluviu, apucă firul cu o mână şi dispăru sub apă. Ieşi la suprafaţă de câteva ori. Şi de fiecare dată striga:

— *Nu pot să desfac cârligul! Dar nici mort nu-l las aici! E prins de o piatră, pe fund*.

Ultima oară stătu scufundat peste două minute. Când îi apăru capul la suprafaţă, Dominic răsuflă adânc. Celălalt trase avid o gură de aer, gâfâi de nenumărate ori şi ieşi pe mal**.** Într-o mână ţinea o piatră rotundă, pe care ghinioniştii, oricât erau de curioşi, n-o putură distinge.

— Uite, afurisita! mormăi el. *De asta mi s-a prins cârligul.* Dă-mi cămaşa!

Dominic făcu ochii mari.

— Hai, hai, mai repede. Înţepenii de frig!

Cei doi pescari prinseră, până la şapte, peste 30 de somotei. S-au despărţit apoi. Cel bătrân se îndreptă spre Hârşova, ascunzând pe neobservate în traistă piatra scoasă din apă.

6.

În curtea Muzeului Regional de Arheologie din

Constanţa, soarele mai ardea încă puternic în ciuda orei târzii, 6 trecute. Zidurile radiau căldură, dar în holul spaţios era răcoare. Casieriţa citea o carte de aventuri, privind din când în când prin uşile larg deschise, la frunzişul neclintit al copacilor. Pe masă bâzâia un ventilator, pe care cineva îl uitase deschis.

Această atmosferă paşnică fu curmată de un zgomot ciudat, venind dintr-o direcţie nedefinită. Casieriţa îşi întrerupse lectura, cu presimţirea că va asista la un eveniment neobişnuit. Zgomotul crescu în intensitate şi se dovedi indubitabil că e o gâfâială, ba chiar gâfâiala unui bărbat, fiindcă printre şuierăturile de aer se amesteca deseori un fel de mormăit scos din fundul gâtlejului. O umbră defilă rapid, ca în filmele epocii de pionierat a cinematografiei, printre stelele funerare şi inscripţiile expuse în curte, apoi se năpusti vijelios în hol, împingând înăuntru un val de aer fierbinte ca răsuflarea unui simun.

— … bilet… rog!

Tânăra elegant îmbrăcată îl scrută pe grăbitul vizitator, a cărui cămaşă se umezise la piept şi la umeri din pricina transpiraţiei.

— Închidem peste trei sferturi de oră! îl avertiză ea.

— Un bi… let, vă rog! replică acesta calm, de parcă i s-ar fi vorbit în sanscrită. Şi cine… va care să mă-n… drume!

Pe urmă se trânti în fotoliul de pluş, îşi scoase ochelarii, începu să-i şteargă şi-şi contemplă victorios ghetele de baschet, cenuşii din pricina prafului. Casieriţa întinse mâna după telefon şi bâjbâi de colo până colo pe masă, din pricină că ochii îi rămăseseră la figura oaspetelui neaşteptat. „Să juri că-i vagabond! îşi spuse ea. Şi când colo, precis că vine de pe la Academie. Ce ţi-e şi cu savanţii ăştia!”

— Alo! o trezi din gânduri o voce la receptor.

— A… alo! Tovarăşul Bucovar?

— El.

— Veniţi în expoziţie. Vă cheamă… cineva!

— Cobor imediat.

— Biletul dumneavoastră! se adresă tânăra vagabondului academician.

— … ţumesc.

— Vine acuma asistentul de serviciu!

Vorbea intenţionat, cu un ton cât mai oficial, pentru a sublinia critic diferenţa între fondul şi forma prăfuitului.

— Bună ziua! salută Bucovar, intrând.

Sârmă îl studie o clipă şi-i plăcu. Era un tânăr pistruiat, de vreo 26 de ani, cu o caschetă albă, ca a pionerilor din Artek, şi se mişca degajat, ca şi cum hainele ar fi făcut parte din propriul său trup.

— Bună ziua!

— Mihai Bucovar.

— Bradin. Aş vrea să văd „Şarpele fantastic”.

— Bine.

— Numai „Şarpele fantastic”. Să mergem.

Începu să urce repede scara, urmat de asistentul pe al cărui chip se citea un început de nedumerire.

— Nu vă interesează şi aceste râşniţe de piatră…

— Am spus „Şarpele”. Mă iertaţi!

Studentul se descurca admirabil prin labirintul sălilor, deşi nu mai fusese niciodată aici. Văzu de departe încăperile drapate în catifea verde şi ştiu că ţinta drumului său e acolo. Îşi domoli paşii, căci o emoţie ciudată îi oprea respiraţia, exact ca atunci când, abia ajuns într-o localitate de pe litoral, cauţi cu înfrigurare marea, privind de-a lungul tuturor străzilor.

Iată-l, „Şarpele fantastic”, fratele geamăn, de piatră, al statuetei lui Hurmuzache. E aşezat pe un suport circular, care se poate învârti cu mâna.

— Vă ascult!

— Mai întâi să vă spun că această statuie e opera unui artist din Asia Mică şi a fost creată prin secolul III al erei noastre, dintr-un singur bloc de marmură. Da, postamentul se învârteşte. Poftim!

— Aha, aha! Şi?

— Artistul a lucrat cu o minuţie desăvârşită toate detaliile şarpelui. Încolăciturile astea, greu de urmărit până şi cu ochiul, trebuie să fi cerut o îndemânare ieşită din comun, ca să nu mai vorbim de solzii, atât de fin redaţi, pe întreg corpul şarpelui. Ce faceţi, vreţi să-l ridicaţi de pe soclu?

— Mă uitam…

— Atenţie! Aveţi în faţă un exemplar unic în lume, a cărui valoare e practic incalculabilă, atât pentru execuţia artistică, cât şi din punctul de vedere al simbolului.

— Sunteţi sigur?

— Absolut! Niciun alt muzeu al planetei nu deţine vreo piesă similară cu aceasta.

— Ce spuneţi? Dar dacă se găseşte încă o statuetă, din aur spre exemplu…

— Tovarăşe… ăăă… Bradin!

— Da… Eu… Scuze! Pot să-l pipăi cu degetul?

— Cred că da… Rămăsesem la simbol, aşa-i? Exact. Ar fi tare interesant de urmărit simbolistica şarpelui în tradiţia creaţiei populare din toate ţările lumii.

Sârmă îşi trecea degetul pe suprafaţa statuii, ca un medic ce-şi palpează bolnavul.

— Remarcabil! zise el, neştiind de ce s-a oprit Bucovar.

— Aş putea să vă amintesc, reluă asistentul, întrebându-se ce e remarcabil în spusele lui, să vă reamintesc de dragonii din China, de şarpele sfânt al vechilor egipteni, de cobra indiană zeificată, de şarpele cu pene al aztecilor, pentru a vă dovedi, prin însuşi acest fapt…

— … adică *ipso facto*!

— Dacă vreţi! zâmbi Bucovar, căruia ochelaristul nebun începea să-i devină simpatic. Deci a vă dovedi *ipso facto* marele interes acordat de strămoşii noştri acestei reptile.

— Poate unde e veninoasă!

— Ce tot spuneţi? sări celălalt, împingându-şi cascheta pe ceafă.

— Degeaba! constată Radu. N-am găsit nimic!

— E nostim. Ce anume?

— Statuia asta n-a avut nici o inscripţie?

— Desigur că nu. Păi aici e toată problema! Bucovar se încingea de la o clipă la alta; se vede treaba că şarpele era pasiunea lui. Ziceaţi – fiindcă e veninos? Nu! Ei, bine, nici pomeneală! Uitaţi-vă, ca să vă spun numai la noi, la români, ce sensuri a căpătat simbolul şarpelui.

— Ia să vedem!

— Ei, dar ce? Îl trageţi de coadă? Tovarăşe Bradin!

— Nu! Involuntar… Ce sensuri? Ce sensuri?

— Oho! Dintre toate popoarele carpato-balcanice, românii au uzitat cel mai frecvent figura şerpilor.

— Zău?

— Zău! Şarpele e prezent în podoabele de pe cele mai diverse obiecte din locuinţa ţărănească. Vorbesc de tipul tradiţional de locuinţă, ştiţi?

— Îmi închipui!

— El împodobeşte minunat bâtele care-i însoţeşte pe oameni la drum. Stilizări ale lui se întâlnesc pe mobilier – mese, dulapuri de perete, lăzi de zestre – pe arcadele pridvorului oltenesc, pe monumentalele porţi din Maramureş…

— Cum adică stilizări?

— Sunt nişte crestături de daltă, ca nişte şănţuleţe semi-cilindrice. Imită foarte bine solzii. Asta în ce priveşte obiectele de lemn. Dar ceramica? N-aţi auzit de vasele de Oboga, de ulcioarele acelea admirabil decorate cu şerpi în relief? E important că aici s-au fabricat şi nişte oale mari, de tradiţie romană, şi chiar până în zilele noastre. Hei, nu puteţi lăsa în pace capul şarpelui? Nu-i nevoie să-l răsuciţi!

— Pardon! Vă ascult. N-are limbă?

— Cine, tovarăşe?

— Şarpele ăsta. N-are limbă?

— Cum să aibă limbă dacă-i cu gura închisă? se oţărî Bucovar amărât.

— Dar ce, parcă celălalt… Chm, chm, chm! tuşi Radu încurcat. Rămăsesem la tradiţie.

— Dacă toţi vizitatorii i-ar suci capul? Eu vă spun că-i piesă unică în lume, domnule!

— Şi cu tradiţia cum rămâne?

— Cum să rămână? Aşa, că dacii cunoşteau şarpele cu acelaşi simbol ca şi românii de azi.

— Otrăvitor?

— Ba nu! Nu! Dimpotrivă, tovarăşe Bradin! Dimpotrivă! Bucovar se supărase. Ocrotitor! Apărător! Binefăcător omului! Şarpele de casă, iată expresia folclorică a acestei tradiţii. Şarpele de casă apără pe membrii familiei de răufăcători. În Transilvania, a fost socotit de populaţia de acolo totem, adică animal din care descind oamenii. Sunt rămăşiţe actuale ale unor străvechi mituri păgâne, care au supravieţuit până la noi, ca nişte fosile vii, constituind documente excepţionale pentru ştiinţă. La fel e şi simbolul capetelor de cai din locuinţele sudului Olteniei şi din Maramureş. Calul era legat de mitul solar, el trăgea căruţa de foc a Soarelui pe câmpiile cereşti, indiferent dacă soarele se chema Apollon, sau Ra, sau altfel. De aceea şi calul a fost socotit ocrotitor. Poporul nostru păstrează un uriaş tezaur de cultură şi îl îmbogăţeşte necontenit. Folclorul e plin de imaginea şerpilor – în basme, în balade, ei au aproape întotdeauna rolul de apărător al omului.

— Foarte, foarte bine!

— „Şarpele fantastic” e o nouă dovadă la cele spuse până acum. A fost sculptat, după toate probabilităţile, la Tomis, comandat de către cetăţenii oraşului, sau la inspiraţia unui om cu vază. Deci e legat de tradiţiile populare existente aici, în Dobrogea, Scythia Minor, cum se numea pe-atunci. Şi de data asta are rolul de păzitor, aliat omului. Priviţi-i expresia! Semeţia aceasta, conştiinţa puterii lui, parcă acum ar deschide gura să vorbească, parcă în faţa lui a apărut un intrus şi el s-a ridicat, teribil şi demn, ca o stavilă vie!

Sârmă, care tocmai întorsese statuia spre el, dădu un pas înapoi.

— Şi eu… eu i-am sucit capul…

— Anticii îl integrau, probabil, printre divinităţile mărunte, protectoare ale casei. Făceau adică din el un AGATO DAIMON, sau BONUS LOCI, duh al binelui, în greacă şi latină, ca să vorbesc pe limba dumneavoastră. Dar mai e aci o ciudăţenie: forma „Şarpelui fantastic”. Are bot de oaie, urechi şi plete de om şi coadă de leu. N-am putut lămuri în niciun fel amestecul eterogen al acestor organe ale unor fiinţe nu numai diferite, dar fără nici o legătură între ele. Ce-a intenţionat artistul prin alăturarea lor?

— Că şarpele întrunea calităţile fiinţelor respective: blândeţea oii, inteligenţa omului şi puterea leului.

— E o ipoteză pe care-am formulat-o şi noi. Dar, din păcate, doar o ipoteză. Unde sunt dovezile?

— Au rămas acolo, în trecut…

— Acolo. Şi teamă mi-e că pentru totdeauna. Cu atât mai rău. Pentru că „Şarpele fantastic” n-a fost într-o casă de rând, ci figura într-un templu.

— Nu mai spuneţi! Cum aţi dedus?

— După locul unde-a fost găsit!

— Aşa! Că uitasem! Chiar, unde l-aţi găsit? În Dunăre?

— Dunăre?

— Ei, la „Moşul şi Baba!”

— Ce babă, tovarăşe Bradin? Nici o babă. L-am găsit aici, la Constanţa.

— Aoleu!

— Păreţi dezamăgit!

— Se vede?

— Dacă vă închipuiţi… iertaţi-mă, năzbâtii?

— Aş fi putut să jur… Fir-ar să fie! Şi unde era, domnule, unde era?

— Ghiciţi!

— În mare!

— Nu!

— La mozaic!

— Nici!

— Sub o clădire.

— Da’ de unde!?

— La naiba! N-o fi stat într-un pom, ca şarpele bunicilor noştri paradisiaci?

— Nici chiar aşa! Ştiţi unde a fost descoperit? Sub calea ferată!

— … bateţi joc!

— Pe onoarea mea! Era într-o groapă, cu toate statuile din jur. De aceea am dedus că a fost într-un templu, fiindcă statuile sunt zei: Fortuna, Pontos, Nemesis şi aşa mai departe. Pesemne că în timpul vreunui pericol care le ameninţa cetatea, tomitanii au golit templul de statui, au săpat o groapă şi le-au ascuns acolo. Şarpele a avut în mod sigur menirea să le apere.

— Ceea ce s-a şi întâmplat!

— Cam aşa! Peste ascunzătoare s-a construit calea ferată Bucureşti—Constanţa şi astfel, vreme de aproape 100 de ani, şarpele a suportat eroic trecerea garniturilor de tren.

— Fenomenal!

— Da, ieşit din comun. Încotro?

— Ce să fac? Plec!

— Pe nepusă masă! îmi pare rău…

— Şi mie…

— Nu, că am vorbit de pomană. Sunteţi un vizitator ciudat.

— Eu?

— Cred că aţi venit doar să scotociţi statuia!

— Nu-i aşa…

— Păcat!

— Ascultaţi, atunci! Ziceaţi aşa: „Mai întâi, să vă spun că această statuie e opera unui artist din Asia Mică şi a fost creată prin secolul III al erei noastre…”

— Domnule, nu mai ştiu ce să cred!

— Oho! Dintre toate popoarele carpato-balcanice, românii au uzitat cel mai des figura şerpilor.

— Ce sunt toate astea?

— Sunt nişte crestături de daltă, ca nişte şănţuleţe semi-cilindrice.

— Am înţeles! hohoti Bucovar, cucerit de simpaticul ochelarist.

— E o ipoteză… Unde sunt dovezile?

— Iată! şi asistentul întinse mâna a împăcare.

— Vă mulţumesc. Şi-acuma… Nu vă supăraţi! Mă grăbesc tare. Dar o să ne mai vedem noi. Negreşit!

Descifrarea textului adus de „pescar” îi provocă lui Bradin o adevărată indispoziţie. Uite că Radu a avut dreptate: Păruş face parte din bandă. Da, Grigore, în prostia lui, o spusese clar: „ai intrat în afacerea asta până-n gât, nici dracu nu te mai scoate”. Dar în ce scop i-a fost adus textul de pe plăcuţa de aur? Numai ca să-l traducă? Ori ascunde vreo cursă? Au vrut oare să verifice dacă el ştie greceşte? Dacă vrea cumva să-i înşele?

Nu. Mai degrabă au apelat la profesor pentru simpla traducere. Banda nu prea are cunoştinţe de limbile clasice. O spusese însuşi Păruş. Şi Bradin n-avea niciun motiv să nu-l creadă, de vreme ce hoţii erau ignoranţi şi în privinţa pietrei.

Piatra! Ea trebuie salvată cu orice preţ! Să nu se mai întoarcă în mâinile dubioşilor lui asociaţi. Dar pentru asta trebuie ascunsă. Ascunsă cât mai dibaci, până mâine, când el se va duce cu Sârmă şi învăţătorul la miliţie. Unde ar fi ascunzătoarea cea mai potrivită?

Profesorul aprinse bricheta şi rămase cu ea la jumătatea drumului, spre ţigară.

Piatra e cu mult mai importantă decât tezaurul! Păstrarea ei valorează cât descoperirea a zece comori. Ea duce cu mult mai departe de antichitate, la o altă civilizaţie, terestră sau extraterestră, total necunoscută nouă.

Bradin se aşeză pe marginea patului, buimăcit de această revelaţie neaşteptată. Bricheta ardea tot mai anemic, pesemne se terminase benzina. Punctele de jar ale fitilului licăreau prin flacăra albăstruie.

Ascunzătoarea cea mai potrivită... Acolo unde n-ar căuta nimeni. S-o încuie undeva? Prostii! Nu în casă. S-o îngroape? Nici aşa! Va atrage atenţia, în caz că e spionat. Dar dacă...

Începu să râdă de unul singur. Da, e cel mai bine...

Afară se întunecase de tot şi mai era o oră până avea să răsară luna. Are să ducă piatra lângă grămada de bolovani din curte, să o ascundă printre ei. Nu se va strica, nici nu se va sparge, e extrem de rezistentă. Şi-apoi s-o caute domnul Păruş până n-o să mai poată.

Bricheta se stinse, scoţând un fir de fum înecăcios.

„Cred că jocul se apropie de sfârşit. Poate chiar la „Moşul şi Baba” se ascunde tezaurul. Cum să iau urma bandei? Măcar Radu să fi fost aici, să ne sfătuim. Ori să trec pe la învăţător? Să-i spun despre hoţi şi despre noua verigă a textului grecesc. Asta ar însemna însă că în galeria învăţătorului nu se află nimic? Şi dacă totuşi textul e doar o verigă intermediară şi nu punctul final al tainei?”

Bradin se scotoci prin buzunare după chibrituri. Ţigara, muşcată la capăt, i se udase. O aruncă înciudat.

„Ascund piatra, fug la bătrân şi încerc să dau de bandă. Iar mâine – la miliţie. Deşi, fără comoară, adio premiu, adio „Renault”. O să mă apuc iar de loto. Păcat! Bine că pot salva piatra”.

Bradin ieşi cu piatra sub haină, precauţiune inutilă, căci lumina becurilor din stradă nu ajungea aici din pricina copacilor. Se plimbă cu paşi rari, pufăind dintr-o ţigară nouă pe care o aprinsese, înainte de a fi ieşit, prin amabila bunăvoinţă a gazdei. Apoi se aşeză lângă mormanul de bolovani, vârî piatra printre ei şi o acoperi cât mai bine.

Se întorsese de vreun sfert de ceas, când doamna Vereş bătu la uşă, anunţându-l că cineva vrea să-i vorbească.

— Să intre, să intre! bombăni el obosit.

Bărbatul tuşi sec, în prag, se şterse îndelung pe picioare, ca şi când ar fi mărşăluit până atunci printr-o mlaştină. Salută politicos, cu voce melodioasă:

— Bună seara, domnule.

Bradin se întoarse încet.

— Salutare, tovarăşe. Mă căutaţi?

Îl privi absent. Omul era ras în cap şi avea în mână o şapcă uzată.

— Vă caut, domnule Bradin. Sper că mă puteţi asculta o clipă, nu?

— Scurt, scurt. Ce doriţi? De peşte nu mai am nevoie.

Îi întoarse spatele, căutând din priviri ceva, dincolo de fereastra deschisă.

— Peşte? Ferească sfântul! Am auzit că sunteţi de la Bucureşti. Nu v-ar interesa o piesă de fildeş? Piesă antică…

— La consignaţie, tovarăşe. Eu nu achiziţionez antichităţi.

Oaspetele tăcu, aşteptând cu răbdare. Zâmbi repede, ca o părere.

În orice altă situaţie, Bradin ar fi fost frapat de tonul insinuant cu care i se vorbea. Dar, cum dorea să rămână singur, cât mai repede, încercă să se salveze, terminând brutal discuţia:

— Clar, nu? N-am nevoie de antichităţi. Noroc, tovarăşe!

Veni spre vizitator, cu intenţia de a-l da afară. La doi paşi de dânsul se opri, însă, încruntându-se. Străinul îl privi fix, grav şi stăpân pe sine.

— Şi totuşi, ar fi bine să vă aruncaţi ochii asupra piesei, domnule Bradin. V-aţi linişti ca prin farmec. Ce ziceţi?

— La dracu! Asta-i obrăznicie. Salut! Uşa e în spatele dumneavoastră.

— Sunt sigur că nu pot duce un asemenea răspuns domnului Păruş! şopti necunoscutul.

— Ce-aţi spus? replică Bradin, dezorientat.

— Da, da. M-a trimis un oarecare Păruş, zâmbi ironic

noul-venit vorbind rar, leneş, ca orice moldovean. Vă cer scuze pentru deranj! Ştiu eu! Aşa-i când eşti nervos. Se mai întâmplă.

Ca la comandă, Bradin îşi reveni. Îi întinse mâna.

— Scuze, domnule. M-a bătut la cap unul cu peşte şi am crezut…

— Hurmuzache mă cheamă şi sunt plăcut impresionat de cunoştinţa dumneavoastră.

— Luaţi loc, murmură gazda, devenind atentă, căci numele vizitatorului îi era cunoscut; învăţătorul îi povestise despre partida lui de pescuit cu acest individ, care încercase să-l tragă de limbă.

Sub braţ, Hurmuzache purta un pacheţel, învelit în hârtie de ziar. Găsi de cuviinţă să se aşeze pe pat. Desfăcu pachetul cu gesturi calme. Întinse lui Bradin o piatră – căci aşa părea – rotundă.

Câteva secunde, Bradin nici nu clipi, privind surprins la fosilă.

— Amonit? E de fildeş? Parcă aşa aţi spus, domnule?

— Evident. Fildeş. Aşa mi-a zis şi domnul Păruş.

— Mda! Totuşi, nu înţeleg ce legătură…

— Pardon! Nu v-am spus tot. Întoarceţi piesa pe partea cealaltă, gândindu-vă la „Moş şi la Babă”!

— A, da! Mulţumesc! şopti repede Bradin, simţind cum transpiră. Pe plăcuţa de aur fixată în fildeş erau gravate o serie de semne cu caractere greceşti. Dar cât se strădui să înţeleagă ceva, nu reuşi. Era un text cifrat, ori o limbă necunoscută.

Aprinse surescitat lumina, căci se făcuse întuneric şi studie iar inscripţia. Auzi ca de departe:

— Traducerea. Cât mai precisă. Aşa cum aţi procedat şi cu… celelalte. Domnul Păruş a fost foarte mulţumit.

— Da, da… Un moment, zâmbi Bradin deodată, la o idee formidabilă ce-i venise fulgerător; zâmbi perfid, în colţul buzelor. E limpede: „A treia galerie pe dreapta, la est de „Groapa Leilor”.”

— „Groapa Leilor”? întrebă Hurmuzache, mirându-se. Asta ce mai e? Există în oraş aşa ceva?

— Desigur. Sus, pe deal. Lângă internatul şcolii, turui Bradin pe nerăsuflate.

— M-aţi putea conduce până acolo?

— Pe dumneavoastră? Bradin era de-a dreptul derutat.

— Da. Pe mine. Domnul Păruş va fi anunţat la timp, dacă noi vom descoperi galeria.

— Vă mulţumesc pentru invitaţie, dar nu cunosc galeriile cetăţii în aşa măsură...

— Să nu fim pesimişti, domnule Bradin. Câteva ganguri, pornind de la malul Dunării, le-am cercetat împreună cu domnul Păruş! Iar dacă faceţi puţin efort, este imposibil să nu vă amintiţi pe unde aţi trecut astăzi cu învăţătorul...

— Am fost urmărit? întrebă demn Bradin.

— Da. Dar în interesul nostru şi nicidecum cu intenţii jignitoare. Aţi procedat foarte inteligent împrietenindu-vă cu acest mare naiv. Resturile alea arheologice să ştiţi că nu ne interesează.

— Să vă însoţesc?

— Evident. O lanternă în plus ne-ar fi indispensabilă. Eu am una. De asemenea, din trusa dumneavoastră de geolog ne-ar ajuta ciocanul şi pioletul.

— Câteva dălţi speciale, poate, sunt şi mai necesare, mormăi Bradin, dispărând din cameră.

— Nu neglijaţi ţigările, îl sfătui Hurmuzache.

Bradin nu-l auzi însă. Întreaga sa fiinţă se concentrase asupra unui singur gând: va cădea Păruş în capcană?

După aproape 50 de minute, convingându-se că nu sunt zăriţi de cineva, cei doi bărbaţi coborâră cu atenţie în Groapa Leilor. Au găsit cu uşurinţă gura galeriei prin care intrase, în aceeaşi zi, Mirana. De altfel, Bradin fusese pus la curent de către învăţător cu topografia subteranelor.

Prost dispus, profesorul păstra cea mai desăvârşită tăcere, mergând singur înaintea lui Hurmuzache. Lumina

lanternei pipăia din loc în loc pereţii, sau mângâia pardoseala plină de praf. Gangul principal avea direcţia spre est. Cea de-a treia galerie se înfunda într-o surpătură.

— Aici cred că este, dacă inscripţia nu minte! şopti Bradin, gâfâind după efortul depus.

— Păcătoasă treabă! răspunse Hurmuzache, scoţând şi el lanterna, cu care lumină hruba. Sunt vreo două căruţe de piatră aici. Trebuie să le dăm la o parte.

— Altă scăpare nu-i. Eu o să vă dau blocurile şi dumneavoastră le aruncaţi mai încolo.

Aşezară ciocanul, pioletul şi dălţile la loc ferit, îşi suflecară mânecile cămăşilor şi începură lucrul. După două ceasuri, Bradin se aşeză greoi. Respira iute, zgomotos.

— Ce e, domnule Bradin?

— Mi-e teamă că nu rezist. Inima…

Transpirase abundent şi ochii îi erau injectaţi de oboseală.

— Îmi pare rău! glăsui Hurmuzache. N-am nimic împotrivă să continui eu munca. Dacă aveţi încredere în mine, cum descopăr ceva, vin direct la dumneavoastră.

— Vârsta nu iartă, gâfâi iar Bradin. Am cea mai deplină încredere în dumneata, domnule Hurmuzache. În cazul când adorm şi vedeţi întuneric, ciocăniţi în geam.

— Parcă aveţi un fiu. Ar fi mai bine să nu ştie.

— Doarme într-o cameră alăturată. Vă las toate sculele. Sper că o lanternă vă ajunge. Spor la lucru!

— Odihnă plăcută, îi ură celălalt, aplecându-se şi ridicând alt pietroi.

Hurmuzache se întoarse o singură dată, să-l urmărească pe Bradin care se îndepărtă pe galeria principală.

De cum ieşi din raza vizuală a lui Hurmuzache, Bradin stinse lanterna, mai făcu doi-trei paşi şi se opri. Îşi ţinu răsuflarea, ascultând. Celălalt continua să lucreze. Zgomotele pietrelor aruncate dintr-un loc în altul străbăteau galeriile ca nişte tunete. „Ce să fac? Ce să fac?” se întreba mereu Bradin. Oboseala din timpul lucrului i se

schimbase acum într-o emoţie nedorită, poate într-un început de teamă. Îi era frică de Păruş, de Hurmuzache, de pescar, îi era frică pentru el, dar mai ales pentru Radu. Cine ştie ce-o să păţească băiatul dacă ei descoperă înşelătoria profesorului?

Şi totuşi, se pare că habar n-au de limbile clasice! Dar inscripţia de pe amonitul de fildeş e intraductibilă. Deci nu la „Moşul şi Baba” e comoara, ci tot pe aici, prin subterane. Hurmuzache nu va găsi nimic pe galeria asta. Îi trebuie cam o zi ca s-o degajeze. În acest timp însă, Bradin şi învăţătorul ar face bine să caute în tunelul nou descoperit de învăţător, să scoată comoara şi s-o predea imediat. Da, numai că cei din bandă vor fi şi ei pe aici, şi mai lucrează, dacă poţi! Parşivă treabă!

Dar ce se-ntâmplă? Bubuiturile pietrelor lui Hurmuzache încetară brusc. Se accidentase? Se odihnea? Ba nu, vrea să plece. Paşi grei tulbură acum liniştea coridoarelor. Bradin îşi aminti că în apropiere e o fundătură, ce servise probabil ca magazie. Se strecură acolo, în vârful picioarelor. Ajunse la timp, căci pe galeria principală Hurmuzache apăru imediat. După lumina lanternei, care juca pe pereţi, omul lui Păruş părea că nu ştie încotro s-o apuce.

Caută ieşirea? Atunci înseamnă că a obosit, şi se duce acasă. Subterana va fi pustie. „E momentul să acţionăm! hotărî Bradin. După ce pleacă, alerg la învăţător. Să aducem comoara la suprafaţă, până nu e prea târziu!”

Deodată însă… Cu o surprindere vecină buimăcelii, Bradin auzi aceleaşi zgomote de piatră ciocănită, dar din cu totul altă parte. O bănuială îngrozitoare îl făcu să-şi părăsească ascunzătoarea. Aprinse lanterna, îi mască geamul cu palma, lăsând doar o rază să se strecoare printre degete şi porni grăbit în direcţia bubuiturilor, silindu-se să nu producă niciun zgomot.

Nu se înşelase. Hurmuzache se afla în galeria învăţătorului, din care o pânză anemică de lumină răzbătea pe culoarul principal. Arunca pietrele în răstimpuri egale,

parcă s-ar fi jucat. Profesorul nu sesiză de la început adevărata primejdie care-l ameninţa; fu doar intrigat peste măsură că banda cunoştea această galerie. Apoi, fulgerător, îşi dădu seama de pericol. De pericole adică, fiindcă acestea erau cel puţin cinci; întâi: Păruş îi urmărea îndeaproape toate mişcările; al doilea: e posibil să fi descoperit că textul e ininteligibil, deci că a fost înşelat; pe urmă: asta înseamnă că ei nu au nici o încredere în Bradin; după aceea: îi pot pricinui cine ştie ce rău lui Radu, pentru a-l sili pe profesor să fie consecvent; în sfârşit: Hurmuzache va da în galerie peste comoară şi o va lua de sub nasul adevăraţilor descoperitori.

Bradin făcu pentru prima oară în viaţă un gest care, întâlnit în literatură, îi producea oroare. Se lăsă pe burtă, se târî precaut până la intrarea în coridor şi privi pieziş înăuntru. Gol până la brâu, Hurmuzache lucra cumpătat şi calm. Lua bolovanii de zeci de kilograme, făcea mai mulţi paşi înapoi şi-i împrăştia pe galerie. Profesorului, munca aceasta i se păru stranie şi absurdă. Prăbuşirea împinsese în tunel cam vreo trei tone de piatră, după o evaluare foarte aproximativă. Transportarea acestei cantităţi de către un singur om, chiar de talia lui Hurmuzache, şi într-o singură repriză de lucru era aparent imposibilă.

Pe trupul gol al bărbatului curgeau şiroaie de apă. De departe, în lumina lanternei, torsul său puternic şi musculos părea acoperit cu ulei, ca al luptătorilor antichităţii. Bradin îi vedea adeseori faţa, exprimând o voinţă şi o încordare extraordinară şi se convinsa în cele din urmă ca el va degaja culoarul cu orice preţ.

Ce era de făcut? Până dimineaţa, Hurmuzache va fi în posesia tezaurului. Să anunţe miliţia. Şi el, Bradin, poartă o mare vină. Va recunoaşte totul şi va suporta consecinţele inevitabile ale greşelii. Dar important e să scape piatra şi, dacă se poate, şi tezaurul. Doar că, e acum momentul să-l lase pe Hurmuzache singur în subterane? Nu. Hotărât, nu! Dacă el primeşte ajutoare, va dezgropa comoara înainte de

sosirea milițienilor. Şi atunci, mai prinde-l! Cel mai bine e să rămână pe loc, să vadă încotro o iau cu tezaurul. Poate nici nu-l vor scoate acum, aşteptând alt moment, mai prielnic. Totul e posibil. Iar dacă îl ridică, Bradin se va ţine de urmele lor, va alarma apoi primul miliţian din oraş şi-i va indica direcţia spre care au apucat-o foştii săi „parteneri de afaceri.”

Şi totuşi, ce-au urmărit, îndepărtându-l de acasă? Să-i adoarmă suspiciunile? Să-i fure piatra? Doar în mod demonstrativ Hurmuzache a muncit cu atâta zel în coridorul fals. Sau… Dumnezeule, sau în clipa asta îl atrag pe Radu într-o cursă? Ba nu, asta nu se poate! Radu nu mai e copil, să se încreadă orbeşte în oricine. Şi mai e acasă familia Vereş. Dar dacă, totuşi?…

Bradin rămase pe loc, chinuit, nehotărât, cu ochii ţintă la mişcările calme ale salahorului improvizat.

În noapte ţârâie greierii. Pe cerul senin, indiferentă şi rece – luna. Nouă-nouţă. Trec maşini, după care latră plictisiţi câini. Asfaltul şoselei luceşte sub paşii Miranei. Fata merge alene. Nu e singură. În tăcerea din jur îşi aude gândurile. Şi are la ce se gândi, în aşteptarea lui Sârmă, a băiatului acesta curios, slăbănog şi stângaci. E singurul care nu i-a făcut curte. Hm! Poate fiindcă-şi dă seama că, aşa cum arată, n-are nici o şansă să se apropie de ea pe calea asta. Dar e un prieten bun. Mai ales în împrejurările când s-au cunoscut!… S-o fi îndrăgostit cineva de el vreodată? Slabă nădejde! Cu toate că o minte ca a lui şi chiar un asemenea suflet nu prea le găseşti pe toate drumurile… Oare, într-adevăr, hoţii aceia ai comorii sunt aşa dibaci?

Farurile unei maşini străfulgerară puternic, luminând-o din cap până-n picioare. Mirana clipi dezorientată, oprindu-se. Limuzina frână chiar lângă ea. Portiera se deschise şi-o voce bărbătească, ostentativ de politicoasă, începu să hârâie:

— Domnişoară, vă pot duce gratis până la Constanţa.

Am şi coniac franţuzesc. Ce zici?

Mirana se apropie repede de maşină. Individul, între două vârste, ieşi de la volan, reverenţios, grăbindu-se să deschidă uşa din spate.

— Cameră separată ai? întrebă, sec, fata.

— Vilă. Pe malul mării. Cu balcon şi baie. Apartament. Complet singuri, puicuţo.

Mâna fetei se înfipse nervoasă în pieptul bărbatului surprins. Cu o forţă ieşită din comun, ea îl răsuci în loc.

— Porcule! şuieră.

Înainte ca celălalt să se dezmeticească, patru perechi de palme îi biciuiră obrajii albi. Urmă un pumn bine ţintit sub bărbia anemică. Bărbatul se rostogoli ameţit în maşină. Mirana împinse, portiera la loc şi plecă mai departe, frecându-şi uşor pumnul.

Un camion scârţâi din frâne în spatele ei. Cineva sări jos, pe asfalt, apoi camionul acceleră cu un huruit infernal şi se pierdu în noapte.

— Mă aştepţi de mult? auzi fata glasul lui Sârmă.

— De ce mă-ntrebi mereu acelaşi lucru?

— Mirana, şarpele de piatră… e din piatră! bâigui el.

— Nu-mi spui nimic nou.

— Taina lui… se ascunde aici. Aşa cred.

— Unde?

— La Moşul şi Baba. Mergem acolo. Imediat. Câţi kilometri sunt?

— Cel mult doi. Din locul ăsta, doi.

Urmele li se pierdură peste câmp. Ocolind fostul cimitir turcesc, Mirana îl conduse direct spre drumul ce şerpuia pe deal, paralel cu Dunărea. Două umbre, sub lumina lunii, în tăcere, prin noapte. Ţârâie greierii. Lumina a căzut ca un voal peste dealurile de piatră, peste apele ce par că au încremenit.

— Tata i-a destăinuit tatălui tău secretul subteranelor! şopti dânsa.

— Îţi mulţumesc că mi-ai spus-o acolo, pe şosea. Am

ajuns liniştit la Constanţa. Şi acum sunt tare liniştit, nu ştiu de ce; doar lucrurile mai au mult până să se limpezească. Şi pe deasupra am făcut şi o febră musculară straşnică. Nici nu e de mirare. La scheletul meu…

— Mi se pare că prea faci paradă cu lipsa dumitale de forţă, domnule Sârmă!

— Mirana! Ai aflat că mi se spune aşa?

— Puteam să şi deduc! râse ea sonor, fără răutate. Poreclă mai sugestivă ca asta nu există pentru tine.

— De ce eşti rea? întrebă el încet, dovadă că ironia-l duruse.

— Crezi că nu e adevărat ce ţi-am spus? Eu am de zece ori mai multă putere ca tine.

— Am văzut adineauri, pe şosea. Când l-ai pocnit pe automobilist. Vai de cel care-ţi face declaraţii de dragoste!

— Au încercat ei mai mulţi…

— Şi cu acelaşi rezultat, se pare!

— Da… Pentru că au declarat acelaşi lucru. Dar tu? Vreau de mult să-mi spui: s-a îndrăgostit cineva de tine vreodată?

— De mine! repetă el şi zâmbi, ca la o glumă bună. La mine nu se uită fetele nici în timpul şedinţelor!

— De ce?

— Mi-e sortit să mor burlac! Ce asemănare e între mine şi Cristea Avram?

— Ar fi ele multe!…

— Mulţumesc! pufni mânios Sârmă.

— Lasă-mă să termin! Eşti slab ca o trestie…

— „Omul e o trestie gânditoare”, ne învaţă marele Pascal.

— Dar ai capul bun. Şi mult suflet.

— Astea nu se văd. Iar voi vă uitaţi numai la muşchi.

— În concepţia ta, poate! Dar ne uităm şi la muşchi. Cui îi place ca omul iubit să fie numai spirit? Îţi spui cumva că vulgarizez? Nu, domnule!

— De unde naiba vrei să fac rost de un corp ca lumea?

Să-mi mut capul pe trupul unui atlet, cum îşi închipuie Beleaev?

— Să faci mişcare, deşteptule!

— Să faci mişcare! o îngână el. Parcă până acum am fost bătut în cuie!

— Bine! N-o lua în serios! Dar îţi spun că în vecii vecilor n-o să te faci iubit de o femeie! Pricepi? Pentru câţiva muşchi nenorociţi, vei muri burlac. Nu protesta! Aşa şi trebuie! Omul e frumos şi pe dinafară nu doar pe dinăuntru. Eu dacă ar fi să iubesc pe cineva…

— Stai, moralistă afurisită! Am ajuns. Uite Moşul şi Baba.

Coborâră tăcuţi panta abruptă.

— Ce vrei să afli aici? întrebă, deodată, în şoaptă, Mirana, privind în jur.

— Cum poate ieşi din apă şarpele de piatră!

— Crezi că există vreo ascunzătoare?

— Ar fi imposibil?

— Cunosc pietrele astea foarte bine. În afară de câteva găuri create de ploi şi vânturi, n-ascund nimic.

— Apa e adâncă?

— Da! Peste patru metri. Malul stâncos e abrupt.

— Ah! Ce n-aş da acum să ştiu să înot.

— De ce?

— M-aş scufunda să cercetez pietrele. „Acolo unde Moşul şi Baba aşteaptă să iasă din apă şarpele de piatră.” Taina se ascunde aici. E limpede acuma.

— Vrei să încerc eu?

— Tu! Nu. E periculos. Curentul…

— Termină! Uiţi că m-am născut în Hârşova?

— Te rog, Mirana! Mai întâi să cercetăm stâncile…

Sârmă se aşeză obosit pe malul apei. Fata veni lângă el.

— La Constanţa n-ai observat la şarpe ceva, vreun indiciu, vreo urmă?

— O sculptură genială în marmură. Atât. Capul ei n-ascunde nimic. Am pipăit atâta statuia aia, că bietul ghid al

muzeului m-o fi crezut dement.

— Lasă-mă să mă scufund! Ai încredere! Nu bravez.

— Binee! Fie!

— Întoarce-te cu spatele! N-am costumul de baie la mine.

Sârmă se supuse ascultător. Smulse un fir de iarbă aspru şi începu să-l toace între dinţi. Peste un minut, plescăitul apei îl înştiinţă că fata sărise. Aşa era; Mirana ieşi lângă mal, ceva mai jos. Inspiră de câteva ori lung, apoi zise:

— Trebuie să înot adânc sub apă. Peretele e neted până la doi metri.

— Nu. Ajunge! strigă Sârmă.

— Domnule, într-o împrejurare ca asta nu admit să-mi dai sfaturi. Până mă întorc, admiră luna!

Ieşi pe ţărm, sări din piatră în piatră pe la spatele băiatului şi se aruncă din nou în Dunăre.

Scoase capul din apă chiar sub bietul Sârmă, ce-şi ţinea încă respiraţia.

— Ascunzătoarea e goală. Am trezit din somn nişte raci.

— Ascunzătoarea? Glumeşti!

— Nicidecum. E o grotă mică. Atât.

— Ghinion! Hurmuzache ne-a luat-o înainte. Dacă mai era ceva în gaura asta. Îmbracă-te, ordonă el, bărbăteşte.

— Se mai spune „te rog”!

— Plecăm spre casă. Aflu eu tot de la tata. Dacă Hurmuzache a descoperit o nouă urmă, fără tata nu poate face nimic,

— Şi nu crezi că ar trebui să mai şi dormi în noaptea asta? întrebă ea în timp ce se îmbrăca. Vine o ploaie năprasnică. Ia uite norii.

— Mda! O să te conduc până acasă. Mă culc după aceea.

— Nu pari convins!

— Până nu discut cu tata, nici vorbă de somn. Nu primesc sfaturi.

— Mă rog, cedă ea.

Întoarcerea se transformă repede într-un fel de marş forţat.

Pe drum însă, fata îşi manifestă dorinţa de a vorbi şi ea cu Bradin, ca să-i poată duce veşti noi tatălui ei, dorinţă acceptată pe loc de băiat.

Intrară în casă tiptil. Camerele, pustii. Sârmă nu-şi ascunse îngrijorarea:

— Curios! E aproape unu!

— S-o fi dus la tata. Stau de vorbă, pesemne! sugeră Mirana.

— Să controlăm!

— Fii serios! Pe ploaia asta?

Adevărat, afară începuse o ploaie repede, curgând în valuri peste acoperiş. Burlanele cântau pe diferite glasuri şi sunetele acestea veneau de pretutindeni prin întuneric.

— Va trebui să mai stăm, măcar până se opreşte! hotărî băiatul, gata să aprindă lumina.

— Sârmă! ţipă deodată Mirana. Sârmă, Radule, priveşte! îl înşfăcă pe dibuite de cot şi aproape-l împinse la fereastră.

— Ce sunt razele astea? întrebă el nedumerit.

În curte, răsărite parcă din pământ, un evantai de raze luminoase, multicolore, se proiectau feeric pe frunzişul copacilor.

— Să fie un fulger globular? lansă ea timid o ipoteză.

— Ce fulger? Prostul de mine! se dezmetici Radu în sfârşit. E piatra, Mirana! Piatra noastră fantastică. Vino!

O trase năuc pe uşă, în ploaia care-şi înteţea furia. Hainele li se udară într-o clipă. Cei doi o rupseră la fugă spre locul de unde izvorau luminile – grămada de bolovani din mijlocul curţii.

— A ajuns apa la ea! strigă băiatul, ca să domine răpăitul ploii.

— Dar ea cum a ajuns aici?

— Nu-i greu de ghicit. A ascuns-o tata. Probabil s-a întâmplat ceva suspect şi a ascuns-o printre bolovani.

— Ingenioasă idee!

— Asta înseamnă însă că s-au adeverit temerile noastre. Păruş face parte din bandă. Nu cumva tata-i în pericol?

— Linişteşte-te! Dacă ştie adevărul despre Păruş, nu mai poate cădea în vreo cursă.

— Cred că ai dreptate. Hai acolo, sub streaşină. E un butoi pentru strâns apă de ploaie. Să-ţi arăt luminile pietrei. Noroc că am ajuns la vreme, s-o scoatem de-aici până n-o veni vreun trecător!

Fugiră iarăşi spre casă, fără să-şi dea seama că lucrul acesta a devenit inutil. Sârmă dădu drumul pietrei în butoi, îşi scoase haina ca să mascheze lumina şi amândoi începură să privească fascinaţi.

— E nemaipomenit! exclamă fără voie fata, care în genere se ferea de asemenea aprecieri. Ce mecanism se declanşează acolo, înăuntru?

— Nu-mi pot da seama! La fel cum nu-mi explic de ce funcţionează numai în apă. Au construit-o paleoastronauţii special, aşa, pentru oamenii primitivi? Pentru efectuarea unor rituale? Sau poate… Adică nu, e prea îndrăzneţ!

— Bravo! Acuma te-a găsit spiritul de disciplină ştiinţifică!

— Bine, bine, spun! Sau poate au construit în mod premeditat aparatul pentru ritualuri, ca să-l conserve cât mai mult şi astfel să ajungă până la noi. Înţelegi? Fiind un obiect de cult, deci „tabu”, primitivii nu s-ar fi atins de el. Pe măsura dezvoltării cunoaşterii, el ar fi trezit interesul oamenilor ca fenomen, ceea ce iarăşi îi asigura integritatea. Iar noi, epoca noastră cibernetică, îl studiază cu mijloace ştiinţifice şi îi poate dezlega taina.

— Sârmă dragă, ai o deducţie demnă de invidiat!

— Serios, ipoteza se susţine?

— În linii mari, da! Nu mă împac însă cu ideea extratereştrilor. N-ai plasa în locul lor nişte pământeni?

— Electronişti! Şi scafandri pe deasupra! În antichitate!

— Electronişti, nu! Dar antici şi vestiţi corăbieri, da.

— Cine?

— Atlanţii! Degeaba râzi!

— Dar nici nu zâmbesc. Atlanţii, ai zis?

— De bună seamă. Eu pornesc de la ideea că luminiscenţa se datorează nu unui aparat, ci unui fenomen natural. Atunci piatra a putut servi la navigaţie – pentru luminarea fundului mării, pentru semnalizare sau mai ştiu eu ce asemănător.

— Mda! Nu-i rău de loc… Numai să poţi dovedi!

— Nici pe tine nu te cred până nu dovedeşti! Piatra asta valorează cu mult mai mult decât tezaurul.

— Afară de cazul că în tezaur se vor afla şi elemente legate de ea. Şi atunci se completează una pe alta. Ei, dar văd că aici, în butoi, imaginile sunt mult mai tulburi. A stat şi ploaia.

— E ora trei. În curând se va crăpa de ziuă.

Radu scoase piatra, învelind-o în haină. Prin stofă, licăririle păreau şi mai ciudate.

— Pleci? întrebă el, aşezându-se şi vârând piatra între butoi şi perete.

— Nu. Îl aştept şi eu pe tatăl tău.

— Pic de somn. Ce zici, o să răcesc?

— Cum o să-ţi fie norocul. Zidul mai păstrează căldura soarelui. Lipeşte-te de el şi încearcă să dormi. Poate scapi teafăr.

— Am o sticluţă de coniac. Accesoriu absolut necesar geologului pe teren. Bea! O să ne-ncălzească.

Bradin reveni în zorii zilei. Palid, murdar, plin de praf. Îl zări lângă butoi pe Sârmă, singur, sforăind sonor, şi pe chipul lui încordat apăru un surâs de uşurare.

7.

Ham! Hem, hum, ham! Hem, hom, ham, hum!

Ceva fierbinte şi umed se plimbă pe fruntea lui Sârmă,

alunecă pe obraji şi se întinse pe nas. Băiatul deschise alene un ochi.

Ham, hem, hem, hum!

— Pleacă! Mi-e somn… Brrr!

Radu constată că dormise în curte, învelit cu un pled pufos, în carouri.

— Piatra! Mirana!

Şi una şi cealaltă dispăruseră în chip neaşteptat. Pe lângă asta, un frig cosmic coborâse peste epiderma bietului student, iar Diana ţinea cu orice preţ să-l lingă din cap până-n picioare.

— Ajunge! hotărî Sârmă şi se ridică într-un salt. Unde-i tata? Tată! Doamnă Vereş!

— Ce-i, băieţelule? răzbătu glasul lui Bradin din casă.

— Acolo erai? Aşteaptă!

În doi timpi şi trei mişcări, Radu intră zgribulit în odaie.

— Degeaba încerc eu să te călesc! făcu profesorul dezolat.

— Piatra!…

— E la mine. Linişteşte-te!

— Unde-ai umblat azi-noapte? Noutăţi?

— Două texte. Cu litere greceşti. Unul despre un Moş şi-o Babă.

— Îl cunosc. Pe o placă subţire de aur. „La sud de oraş, acolo unde…”

— Exact! Bradin nu-şi ascundea uimirea.

— Ştiu şi cine sau din partea cui ţi s-a adus. N-ai auzit numele lui Hurmuzache?

— Văd că eşti la curent. Hurmuzache mi-a dat al doilea text.

— Pe ceva care seamănă cu un şarpe de piatră?

— Nu. Pe un *perysphinctes* de fildeş. Găsit la Moşul şi Baba.

— Înnebunesc! *Perysphinctes* de fildeş, şi pe limba de aur scrie „şarpele de piatră”!

— Ce limbă de aur?

— Tată, e o poveste urâtă! Al naibii de urâtă, ţi-o jur! Chestia asta cu Moşul şi Baba e pe limba unui şarpe de aur, o statuetă, copie a „Şarpelui fantastic” de la Constanţa.

— Şi cum ai dat de ea?

— Absolut întâmplător. În acordeonul lui Hurmuzache. Pricepi? Ăştia sunt bandiţi de clasă mare. Te-ai vârât în hoţia lor… Pentru o nenorocită de maşină. Ce-ai crezut, tată?

— Iar pe fildeş e scris ceva indescifrabil. Cu litere greceşti. O fi un cifru?

— De cifru îţi arde? Spune, cum ieşim din impas? Te vor aresta o dată cu ei pe tine, care te mândreai că eşti cinstit.

— Textul era intraductibil, ai auzit?

— Lua-l-ar naiba de text, cu literele lui cu tot! strigă Sârmă, ieşindu-şi din fire. Bine, chiar nu-ţi dai seama, tată?

— Uite, ăsta e cusurul tău! parafrază Bradin, aproape vesel. N-asculţi până la capăt. Eu i-am tradus inscripţia lui Hurmuzache!

— Gata! constată Sârmă, deodată calm. Am înnebunit. Adică, ia stai!

— Ei, ei? îşi trosni tatăl degetele nerăbdător. Ai înţeles?

— L-ai păcălit??!

— Păcălit!

— Uff! Slavă domnului, tată! Hm! Mi s-a luat un bolovan…

— Nu te grăbi! L-am dus azi-noapte aiurea, pe o galerie, zicând că aşa e scris în text. Dar n-a crezut. A aşteptat să plec şi a intrat în coridorul descoperit de învăţător. Dar tu nu eşti la curent!

— V-aţi împăcat, ştiu.

— Nu-ţi pierzi timpul degeaba!

— Lasă, spune! îţi explic eu!

— Ne spionase. A degajat tot gangul, singur. Tone de piatră! E o forţă acest Hurmuzache! L-am urmărit pe ascuns.

— Şi-a ajuns la tezaur? L-a luat?

— Galeria nu conţine nimic. E pustie de tot. Învăţătorul s-a înşelat.

— Ghinion!

— Sau, poate, noroc. Dacă punea mâna pe comoară? Cine îl mai împiedica s-o şteargă din oraş? Plănuisem eu să anunţ miliţia, numai că n-aş fi reuşit singur cum eram. Ba m-ar mai fi prins prin subterană…

— Asta cam aşa e. Deci urmele s-au pierdut iar.

— Totul se înfundă în drăcia asta de text. N-am priceput o boabă din el, niciun cuvânt, o conjuncţie măcar! Mergem la miliţie?

— Da, astăzi. În orice caz.

— Pe unde mi-ai umblat ieri?

— La Constanţa, la Muzeu. Credeam că şarpele de piatră…

— Şi…

— Nimic. „Şarpele fantastic” nu prezintă niciun indiciu. Ascultă, tată! Caută-l pe învăţător şi plecaţi la miliţie. Sau, mai bine, aşteaptă, să vin şi eu de pe teren. Dar anunţă-l pe tatăl lui Mirana. Bine? Să mergem direct la comandant. La prânz sunt înapoi.

— De acord.

— Mulţumesc, tată! Ai fildeşul aici?

— Mi l-au luat. Ca şi limba şarpelui. Tot ce e de aur mi-l iau numaidecât. Mă tot întreb cum nu vin şi după piatră?

— Da, e ceva-n neregulă aici! Eu plec. Dacă te mai caută Hurmuzache sau altcineva, nu te lăsa ademenit. Să nu fie vreo cursă. Le revedere. Numai de cercetări nu-mi mai arde acum, dar ce să fac? Lucrarea e lucrare!

— Sââârmăăăă! Tiit! Tiiit! Sârmăă!

Strigătele se suprapuneau peste zgomotul claxonului, dând impresia unei avalanşe în care cineva cheamă ajutor.

— Aici! Viiin!

Radu îşi lăsă instrumentele de cercetare şi porni vijelios la vale, în direcţia avalanşei.

— Fuga! Fuga!
— Stai! Au, glezna! Ce-ai păţit?
— Dă-mi raportul!
— Nu puteai să mă laşi încet? Uh!
— Mă grăbesc. M-au săpunit de mi-au mers fulgii pentru drumul de ieri. Amendă. Ai putea să apreciezi!
— Mirana, poate că…
— Ce găseşti tu bun în pălăvrăgeala asta? Spune ce-ai aflat, dacă vrei să-ţi dau ceva frumos.
— Veştile sunt proaste. Tata a încercat să-i înşele ieri pe bandiţi, dar n-a reuşit. Să-ţi povestesc, era o inscripţie…
— Lasă fleacurile! Esenţialul!
— Vom merge la miliţie azi. Şi cu tatăl tău. Ne-am împotmolit. Tezaurul…
— L-au luat bandiţii?
— Nu. Galeria tatălui tău e goală – goluţă.
— Nu se poate!
— Tata a văzut cu ochii lui. E o poveste lungă.
— Păcat!
— O s-o descurce miliţia şi specialiştii. Bine că am scăpat doar cu atâta!
— Ai şi tu dreptate!
— Era şi timpul s-o recunoşti!
— Vai de mine! Timpul! Arată ceasul! Unsprezece şi jumătate! Am şters-o! Ţine aici! O fosilă, de la tata. Cred că te interesează. Vreau de alaltăieri să ţi-o aduc şi tot uit. Nu-ţi trebuie pentru lucrare?
— Ba, da. E un amonit, mai precis un perysphinctes. Dar… Nu pleca! Trebuie să ştiu de unde l-a luat.
— Din subterană. Nu ştiu exact de unde. Din coridoarele ce dau spre Dunăre. Are mai mulţi. Salut! Când veniţi de la miliţie, treceţi pe la noi.
— Mirana, e o greşeală! Subterana…
— Ştiu să prepar cafea turcească veritabilă. E delicioasă. Am moştenit de la mama, se pare, talentul ăsta.
— E din subterane?

— Fosila, precis. Talentul e în sânge, să ştii şi tu!

— Mirana… Bravo! Pălăvrăgioacă! O asemenea eroare grosolană! Numai într-un cap ca al tău, de poetă… de…

Radu se întoarse necăjit şi începu să urce dealul.

— Cine vorbeşte singur pe-aici? răsună în apropiere o voce cunoscută. A, tovarăşul Bradin! Respectele mele!

— Vă salut, tovarăşe Andu! Ei, ce, azi toată lumea e supărată? Sunteţi nemulţumit, se vede!

— Da? tresări Andu, sincer uimit de spiritul de observaţie al băiatului. Se… se poate. Am greutăţi! Nu prea găsesc dialectalismele de care am nevoie. Cred că-mi trage şeful un perdaf!… Dar ce piatră ai în mână?

— Piatră? Asta-i fosilă, domnule!

— Si nu-i dai de rost? Cum o cheamă?

— Perysphinctes. Iar fata e o aiurită! Ştiţi, o fată mi l-a dat. Zice… Hm! Zice că l-a găsit într-un loc… Formidabil ce aiurită, domnule! Într-un loc unde nu există.

— Cum nu există? Sunt cu duiumul la carieră.

— Nu aşa! Să vă explic. Geologia e o ştiinţă foarte precisă. În diferitele ere au trăit animale dintre cele mai diverse, dar… fiecare eră cu animalele ei. Dacă găseşti undeva o fosilă şi ştii cărei vieţuitoare i-a aparţinut, spui cu ochii închişi: asta e era cutare, perioada cutare, subdiviziunea cutare… Că sunt o puzderie de subdiviziuni, cu forme de viaţă specifice.

— Am înţeles.

— Aşa. Perysphincteşi sunt cu duiumul la carieră, pentru că stratul de calcar de acolo aparţine unei perioade care cuprindea aceste moluşte.

— Bun.

— Dar fata? Ea susţine morţiş că perysphinctesul ăsta, identic celor din carieră, a fost găsit… Unde credeţi?

— Unde, domnule? Că mă faci curios.

— În subteranele cetăţii Carsium.

— Ei, şi?

— Cum, ei şi? Cum, ei şi, tovarăşe Andu? Dar calcarul

din subterane nu poate conţine asemenea amoniţi, care aparţin altui etaj de sedimentare. E… e ca şi cum cineva ar pretinde că Luceafărul lui Eminescu a fost scris înainte de cronica lui Ureche. N-aţi sări în sus de-un cot?

— Şi ce, l-a găsit chiar acolo?

— Aşa zice, domnule! Şi încă precis! În grotele dinspre Dunăre. Că ştie ea, zice. Să mai ai încredere! Ei, v-aţi luminat la faţă, pe onoarea mea!

— Tovarăşe Radu! Dar ai făcut o descoperire formidabilă. Poate mai târziu ştiinţa îţi va fi recunoscătoare. Te felicit!

— Pe mine? Asta-i bună!

— Ia gândeşte-te! Dacă se dovedeşte că stratele acelea seamănă cu cele din carieră?

— Cum?

— Îţi dau un exemplu. Ştii, cred, că dacii…

— Am avut numai 10 la istorie!

— Bun. Ei vorbeau o limbă care nu ni s-a păstrat, deoarece latinii şi-au impus limba lor după cucerire. Nu ne-a rămas niciun text dac, pentru că dacii nu aveau alfabet. Cunoşteau totuşi scrierea, cu litere latine – s-au descoperit foarte scurte inscripţii – sau poate cu litere greceşti.

— Greceşti?

— Ştii cumva greaca? Ce vorbeşti? Şi latina? Atunci o să înţelegi mai bine. Noi am aflat câte ceva despre limba dacilor, ajutaţi de reconstituiri, de cuvinte care au supravieţuit în limba română, de nume de oameni şi locuri, de corespondenţe cu limba albaneză. Dar dacă eu… fii atent! Dacă eu găsesc acum printr-o minune un text întreg dac, scris, să zicem, cu litere greceşti?

— Greceşti, domnule?

— Lingvistica mai are asemenea surprize. Se descoperă undeva o inscripţie, pe o piatră, pe o plăcuţă de bronz…

— … sau de aur!

— De ce nu? Admirabil! Textele scrise pe aur nu sunt alterate de timp. Ei, şi descoperirea mea dă peste cap tot

ce se crezuse despre daci. Găseşti similitudini cu melcul dumitale?

— Tovarăşe Andu! Mi-aţi deschis ochii, domnule! Ha, ha, ha! Ce surpriză grozavă. Spuneţi, dumneavoastră vorbeaţi aşa, întâmplător? Aţi ales un exemplu la întâmplare?

— Dacii sunt pasiunea mea… Apropo, te sfătuiesc să vii la carieră. Muncitorii scot grămezi de perysphincteşi. Hm! Andu zâmbi amuzat. Localnicii îl numesc „şarpele de piatră”.

— Şarpele? Şarpele?

— De piatră!

— Ăstuia de-aici?

— Păi, nu seamănă cu un şarpe?

— Salut! Plec! Grăbesc… Salut! Mulţumiri, domnule! Salut! Tata… acasă… nerăbdător… Rezultate neaşteptate… Salut!

Când ajunse acasă, pe la unu fără un sfert, Sârmă află că Bradin e la miliţie şi găsi o citaţie şi pentru el. Doamna Vereş nu dădu niciun semn de alarmare, deşi, din spusele dânsei, profesorul se dusese însoţit de un miliţian. Neavând altceva mai bun de făcut pentru a afla adevărul, şi cum citaţia îl reclamase acolo la ora 15, Radu se îndreptă spre secţia de miliţie a oraşului.

Plutonierul de la intrare îi cercetă hârtia şi un sergent îl conduse în hol.

— Aşteptaţi aici, până vine tovarăşul comandant.

— … E ceva grav? întrebă Radu, cu inima strânsă de frică, fiindcă îşi închipui că banda a fost prinsă, şi Bradin arestat, înainte de a se fi putut dezvinovăţi.

— Destul de grav, tovarăşe! Ce fel de cetăţeni mai sunteţi şi dumneavoastră?

— Dar… ce…

— Bine, tovarăşe, staţi de atâta timp la Hârşova şi nu v-aţi făcut viza de flotant?

— Viza?…

— Da, viza, viza! Tovarăşul comandant vrea să discute

personal. O să vă amendeze. Ce să vă facem?

— Cine-i cu atâta gălăgie? se auzi Bradin dintr-un colţ.

— Tată! Aici eşti? Mi-era teamă că… Tată!

— Când vine tovarăşul comandant? îl întrebă profesorul nerăbdător. Avem absolută nevoie de dânsul.

— Nu ştiu. Aşteptaţi! răspunse sergentul, salută şi ieşi.

— Vino-ncoace, Radule! porunci Bradin. Ajută-mă!

Avea în faţă copia textului de pe fildeş şi se chinuia să-l dezlege.

— Ce vrei să faci?

— Poate găsesc cheia cifrului. Vom da indicii sigure despre tezaur când vine comandantul. Nu l-am găsit pe învăţător. Parcă a intrat în pământ. Mă gândesc dacă nu cumva Hurmuzache i-a întins o capcană.

— Nu. L-a avertizat Mirana de dimineaţă. Se păzeşte.

— Atunci? Să juri că ne pune cineva beţe-n roate! Şi textul ăsta afurisit!

— Am găsit eu dezlegarea, tată!

— Dar nici n-ai citit inscripţia!

— Nu-i nevoie de ea. Învăţătorul a găsit perysphincteşi în subterane. Calcarele jurasice de aici sunt oxfordiene. Doar ştii. Ei bine, amonitul descoperit de învăţător este calovian.

— Nu mai spune!

— Deci concluzia e clară: ei au fost duşi în galeria aceea de către cineva.

— De ce tocmai de cei cu tezaurul?

— Fiindcă moluştei i se spune pe-aici „şarpele de piatră”.

— Băiete, mă copleşeşti! Şi crezi tu că…

— Judecă şi dumneata! Moşul şi Baba aşteaptă un şarpe de piatră.

— Care e de fildeş.

— Calcarul în apă se dezagregă. Abia azi mi-am dat seama. În câţiva ani, e praf.

— Uite ce înseamnă să te pricepi!

— Fildeşul, însă, respectă întru totul înfăţişarea amonitului nostru.

— Da! Asta da.

— Ei, nu e clar? Textul trimite, probabil, la galeria cu amoniţi.

— Să ştii că ai dreptate, fiule!

— Stai, că nu-i tot. Am vorbit azi cu un lingvist, care întreprinde o anchetă aici. Am impresia că inscripţia noastră n-are nici o legătură cu greaca.

— Asta-i bună! Ai grijă!

— Nu fantazez! Ai uitat de limba dacilor?

— De traco-dacă? Pare-mi-se că îmbătrânesc! Uite, la daci nu m-am gândit. Cu litere greceşti… Nu e de loc exclus. Ia stai! Dar noi am regăsit urma comorii!

— Când ne va spune învăţătorul unde sunt perysphincteşii…

— Băiete! Nu mi-o lua în nume de rău!

— Ce, tată?

— Hai să ridicăm întâi comoara şi pe urmă ne întoarcem aici. Vrei? Am… Am şi eu ambiţia asta. Ar fi o descoperire ştiinţifică.

— Hm! Nu ambiţia, tată… Descoperirea ai făcut-o, oricum! Primesc pentru altceva. Când vom prezenta comoara ai să fii, poate, iertat că ai avut legături cu banda. Numai să ne dea drumul comandantul!

… Comandantul nu se mai întoarse în ziua aceea. Celor doi li se permise să mănânce la restaurantul de vizavi, apoi fură ţinuţi până la ora 5, când se primi un telefon de la comandant să li se facă mutaţia, cu scutire de amendă. Dar, lucru curios, formalitatea dură aproape un ceas, astfel că abia la şase izbutiră cei doi să plece în căutarea învăţătorului.

Se apropia vremea prânzului. Oamenii, pe jumătate goi, cu pielea lucind de sudoare priveau din ce în ce mai des la ceasuri. Andu îşi făcu apariţia printre stâncile care domină

cariera, potrivind din mers ceva la magnetofon.

— Ţineţi-vă, fraţilor! strigă cineva. Iar vine savantul.

Câţiva râseră, lăsând pentru o clipă lucrul. Andu devenise o figură populară printre muncitori, care se amuzau de ocupaţia lui, ieşită din comun, dar îl primeau cu plăcere, îi cântau şi-i istoriseau snoave, fapt care le aducea tuturor bună-dispoziţie.

În acel moment, un şef de echipă sună pauza de prânz, cu lovituri sonore, într-o bucată de şină suspendată de un cârlig.

— „Allons, enfants de la patrie!” fredonă – e un fel de a zice, că el de fapt ţipase – un ucenic de mecanic care se împăna că învaţă franceza după manualul fără profesor.

Copiii patriei coborâră la Dunăre să se spele, cu excepţia câtorva, mai lacomi sau mai grăbiţi, care tăbărâră pe mâncare aşa transpiraţi cum erau.

— Bonjour, mon ami! îi strigă lui Andu ucenicul din fugă. Nu începeţi până nu vin şi eu.

Andu ridică mâna în semn de salut şi se afilie grupului de mâncăcioşi năduşiţi.

— Poftă mare!

Un cor mut, dar ceva mai optimist decât cel din „Madame Buterfly” îi răspunse printre înghiţituri şi cronţăit de oase. Un tânăr solid întinse semnificativ spre noul-venit coşcogea pacheţoiul, o amestecătură de ziar, salam, brânză şi pâine.

— Mulţumesc, nu! Vin de la masă.

— Hm! aprecie solidul în doi peri, aruncând savant între incisivi o coajă uriaşă, arămie, care trosni protestatar în concasorul neînduplecat.

— Stacan! Măi Stacan, vezi că te-neci, ma parole! se auzi glasul subţirel al ucenicului fără profesor.

— Ia mai plimbă-te de-aici, mă ţâcă! îi răspunse un bas indignat.

— Păi ai tras la apă, că nu-ţi mai trebuie coniecel pe ziua de azi.

— Mă, eu îţ zâc una di-o să te usture, fii atent!

— Hi, hi, hi! râse puştiul pe româneşte.

— Aţi adus iar „magul”, profesore? se interesă cu pedanterie un bărbat între două vârste.

— Cum se vede. Aveţi ceva pentru mine?

— Cine? Eu? Poate doar aşa, ca să-mi imprim vocea!

— Şi-aşa!

— Să spună un banc! se repezi ucenicul gâfâind. Hai, nene Costeo! P-ăla cu „de ce jumulesc oltenii cloştile pe burtă”.

Mâncăii îşi întinseră gurile la urechi şi concasorul înghiţi pe nemestecate litra de brânză proaspăt introdusă între fălci.

— Daţi-mi o ţigară! strigă agresiv nenea Costea. Nu de-astea, vlăjganule! Vreau un „Litoral” de la tovarăşul profesor.

— Vă rog, vă rog! se grăbi Andu, surâzând inocent. Ghiţă, cu cine te certai tu la apă?

— Cu unu’, Stacan. Mon Dieu! Ce, nu-l cunoaşteţi? Ăsta se hrăneşte cu rachiu.

— Chiar aşa-l cheamă?

— Aş! interveni vlăjganul din mijlocul ziarului. Îi zice Stancu Dominic.

— Eu l-am poreclit Stacan! se făli Ghiţă.

— Cine e? N-am auzit încă de dânsul.

— Uite-l colo! îl arătă amatorul de „Litoral”, în fruntea grupului care venea dinspre fluviu. Face baie în fiecare zi.

Dominic era un om zdravăn, mai degrabă tânăr, cu siluetă de discobol antic. Apa îi strălucea pe pieptul gol şi-i udase pantalonii îmbrăcaţi peste slip. El era acela care-l ajutase pe bătrân să pescuiască amonitul de fildeş.

— Tovarăşe Stancu! strigă Andu. Nu vrei să vii puţin?

— Ce, tovarăşe? se răsti Dominic, prost dispus. Am treabă.

— Poate vrei să te imprim cu ceva? Pari bănăţean după vorbă.

— Ba dă-mi pace!

— Ei, hai o ţâră, no! o dădu şi lingvistul pe dialect, spre hazul celor de faţă.

— Apoi că stai, numai să-mi iau pita ş-oi veni! replică Stancu în grai neaoş.

— Ghiţă, fii cuminte, să nu-l mai zgândări! zise Andu.

— Mais non, mais non, professeur! se strâmbă ucenicul, schiţând o piruetă convenţională.

— Iată-mă-s!

— To... tovarăşe Stancu!

Andu juca perfect.

— Ei, ce e?

— Domnule, e uluitor! Nici nu-mi vine să cred!

— Ce, tovarăşe profesor?

— Semeni leit cu cineva. Cu un amic de-al meu. Ia vino mai aproape!

— Eee! se miră cel cu „Litoralul”.

— For-mi-da-bil! Domnule, dumneata eşti Dominic Stancu?

— Eu sunt! răspunse muncitorul, privind în jur, puţin speriat.

— Ei, poftim! Să mai zici că nu seamănă oamenii între ei!

— Da’ cum asta, profesore? se interesă cineva.

— Phii, ce asemănare, domnule! Staţi să vedeţi! Tovarăşe Stancu, îl cunoşti cumva pe medicul Covaci, de la Cluj?

— Ferit-a sfântul! tresări violent Dominic. Cu el semăn?

— Cu el! Pe cuvântul meu! Gyuri Covaci îl cheamă. E cel mai bun prieten al meu.

— Nu, zău! făcu Stancu, privind lung înspre Dunăre.

— Domnule! Am să te rog ceva. Să nu te superi.

— Ce doriţi, profesore?

— Hai să ne-ntâlnim diseară în oraş. Să stăm puţin de vorbă. Pe onoarea mea! Ce zici? Mergem la o bere. Fac eu cinste. Domnule, o să-ţi povestesc de Covaci, tare ţin să-mi

aduc aminte de el. Fac cinste, zău! Vrei?

— Ce mai întrebaţi? nu se putu stăpâni Ghiţă. Auzi! Vrei, calule, ovăz?

Şi o rupse la fugă.

— Bine… tovarăşe profesor! Păi cum să vă refuz? Dacă-i şi de băut…

— Bravo! Nici nu ştiu cum să-ţi mulţumesc!

— Lăsaţi, că o să-mi mulţumiţi diseară!

— Ho, ho, ho! vocaliză vlăjganul, care se întinsese la soare şi trăgea cu sete dintr-o „Mărăşească”.

Stacan se aşeză binişor, scoase un cotlet unsuros de porc, pâine îmbibată în untură şi se porni pe înfulecat, în silă. Privirile îi rămăseseră la Dunăre.

— Ghiţă, vino înapoi! îl chemă Andu pe ucenic. Zi şi tu ceva la magnetofon.

— Şi nea Stacan? făcu puştiul de departe.

— Tot o să-ţi rupă el picioarele odată şi-odată! mormăi Dominic, ridicându-se. Pe mine o să mă iertaţi.

— Dar ce, pleci? se miră Andu.

— Păi, mă apuc de lucru. Ca să termin mai devreme norma pe azi. Doar trebuie să mă ferchezuiesc şi eu, nu? Hei, meştere! strigă el la şeful de echipă. Daţi-i drumul la compresor.

Apucă pickhamerul şi se cocoţă pe un morman de bolovani.

— Uf, bine c-a plecat! Quel malheur, mon Dieu![17]

oftă Ghiţă. Ce să vă spun, tovarăşe profesor?

— Ce vrei! răspunse Andu.

— Atunci am să cânt doina ciobanului care şi-a pierdut oile. Dacă-aţi şti ce frumos o mai zice tata! Daţi-i drumul la magnetofon.

Un păcănit asurzitor porni de la pickhamerul lui Stancu, răsfrângându-se înmiit în pereţii carierei.

— Nu-l opriţi! ţipă Ghiţă. O să cânt mai tare!

Şi ciobanul începu să răcnească din răsputeri, de parcă

17 Quel malheur, mon Dieu – (franceză) – ce nenorocire, Doamne! (n.r.)

o dată cu turma îşi pierduse şi minţile.

Dominic plecă acasă cu o jumătate de oră mai devreme şi se culcă imediat, dormind dus până la ora 7. Nu făcu nici o încercare de a lua legătura cu ceilalţi din bandă.

Învăţătorul îşi miji ochii, ferindu-se de fumul înecăcios al pipei. Noul-venit îl privea insistent, cu un amestec de ironie şi curiozitate.

— Va să zică, galeria e goală.

— Da. Închipuiţi-vă, nici urmă de tezaur.

— Domnule Hurmuzache, eu nu te cred. Dacă vrei să renunţ la cercetări, eşti un biet cabotin.

— Mulţumesc! Ştiţi, sunt prea amărât ca să gust glumele, oricât de spirituale. Galeria-i pustie. Am muncit azi-noapte ca un câine. Eu ar trebui să vă cer socoteală.

— Domnule, mi-aş permite să zâmbesc.

— Profesia mea de bază e căutător de comori. Ieri, însă, am dat greş.

— Hai în subterane, domnule! Mă uimeşti cu jocul dumitale de copil! Pesemne nu cunoşti galeria! Hai să ţi-o arăt eu.

— Îmi convine de minune, domnule învăţător. Haideţi!

După o oră:

— Aşa e! M-am înşelat.

— Păreţi dezamăgit. Bineee! Acuma, domnule, vă propun să reluăm discuţia de la capăt, dar cinstit. Nu ştiu dacă sunt clar.

— Nu eşti.

— Uitaţi-vă! în mâna mea se află un obiect care în mod obişnuit se numeşte pistol.

— Domnule Hurmuzache! Domnule!

— Mie îmi place să împuşc. Zău!

— Domnule, nu glumiţi! Sunt bătrân…

— Bătrâneţea nu v-a împiedicat să mă trageţi pe sfoara, dumneavoastră şi deşteptul de Bradin. Situaţia mea e disperată, credeţi-mă! Suntem descoperiţi de miliţie. Numai

că nu plecăm de-aici fără tezaur. Şi ne grăbim tare de tot.

— Iar eu?…

— Dumneavoastră ne veţi istorisi unde-i adevărata galerie, da? Bradin a vrut să ne-nşele, traducându-ne un text neinteligibil, cifrat, din greceşte. Dumneavoastră, ştiind că vă urmărim, aţi venit aici cu Bradin şi aţi indicat un coridor fals. Noi am vrea, fiindcă suntem şi curioşi din cale-afară, să ne arătaţi drumul cel bun. Altfel, cu cea mai mare părere de rău… Dacă nu ajungem noi la comoară, măcar să nu ajungă nimeni. Vă împuşc de-o să vă ia dracu'.

— Domnule!…

— Gata! Să lăsăm amabilităţile!

— Am o fată, înţelege! izbucni bătrânul.

— Dumneavoastră gândiţi-vă la asta. Eu n-am nici o putere.

— Eşti monstruos, domnule!

— Sunt căutător de comori. Aşadar…

— Ticăloşilor!

— Nu, luaţi-o înaintea mea, vă rog! Şi nu încercaţi s-o ştergeţi. Ochesc şi la 50 de metri.

Merseră vreo cincisprezece minute.

— Ce Dumnezeu mă împungi în coaste! Ai un pistol cât se poate de ascuţit!

— Fără trăncăneli!

— Stai, omule! Am ajuns. Încet, aici e un bolovan. Să nu te împiedici! Ce-ai de gând cu mine? Mă omori?

— Întâi să văd că nu m-aţi înşelat. Haideţi! Luaţi-o înainte!

— Mofturos eşti, domnule! Vino! Încet, pe la stânga!

— Aoleu! Au! Au!

Zgomotul unei căzături înfundate, şi o ploaie de pietriş curgând undeva.

— Te-ai rănit?

— Pezevenghi bătrân! Ies eu de-aici!

— Nu mai ieşi, domnule! E un fel de puţ, cu pereţii înclinaţi spre înăuntru. De formă tronconică, ştii?

— Ajutor!

— Ajutor îţi dau tot eu, dar mai încolo. Aşteaptă un ceas-două, că nu e foc. Doar până chem miliţia.

— Trebuia să te omor! Trebuia să…

— Trebuia să nu te vâri aşa copilăreşte în subterane. Nu prea ai de loc experienţă, zău! Fii însă liniştit! Habar n-am de altă galerie unde s-ar putea ascunde tezaurul. Pe onoarea mea! Te-am adus aici doar ca să-ţi fac cunoştinţă cu groapa asta.

— Ce prostie! Ce prostie!

— De, domnule! Am şi eu o fată, ce să fac! Şi bat coridoarele astea de aproape 25 de ani. Puteam să-ţi dau comoara pe mână aşa, pentru un simplu pistol? Ce zici?

La ora 8,30 fix, Dominic Stancu, alias Stacan, se prezentă la întâlnire. Andu alesese o masă de lângă fereastra restaurantului şi comandase un prim coniac mare pentru invitat, iar pentru el un pahar cu vermut alb.

— Punctual, n-am ce zice!

— Păi, când e vorba de asta!

Şi muncitorul aruncă pe gât conţinutul paharului, se strâmbă de plăcere, apoi bătu cu el în farfurie şi-l întinse ospătarului venit în grabă.

— Acuma vă ascult! zise el, privindu-l intens în ochi. Ce ziceaţi de prietenul acela… Covaci?

— Domnule, ultima dată l-am văzut la mare, acum două săptămâni. Era amestecat într-o poveste nenorocită, cu o sinucidere.

— Ţ-ţ-ţ!

— Chiar aşa! făcu Andu, simţind că restaurantul se clatină domol, ca un om în mers. Ştii, o fată s-a înecat în mare…

Privirile lui Stancu ardeau, parcă ar fi fost cărbuni, şi mintea lingvistului începu să se întunece.

— Să bem, dom’profesor! Să bem!

„Te-ai prins! jubilă Andu, abia ducând paharul la buze.

Ai muşcat momeala! Mă hipnotizezi ca pe Wilhelmina, nu? Numai de-aş putea să rezist!”

— Şi semăn cu el?

— … el!

— Ce chestie, domnule!

Ospătarul veni cu un alt coniac.

— Încă un vermut la dumnealui! comandă Stacan tare. Ia uite, aici, dom’profesor!

Întinse paharul. Andu văzu uimit că băutura se răsuceşte, se ridică în sus ca o frânghie, întinde un mugur din care iese o floare de colţ, pe urmă se aprinde cu vâlvătăi şi scoate un fum negru.

„E de rău! gândi Andu, iar gândurile îi pluteau undeva, la suprafaţa conştiinţei. Biata fată! Mi-e teamă c-am să păţesc la fel”.

— Ast… a-i… scamatorie!?

— Ei… încerc şi eu, domnule! râse Stacan sarcastic. Ospătar! Nu vii, omule?

— … iineee!

Lingvistul se întoarse cu tot corpul în direcţia strigătului şi asistă la o scenă de miracol. Ospătarul venea în poante, ca o balerină, ţinând paharul în nas, învârtindu-l cu limba şi mişcându-şi urechile ca un elefant.

— Brav… avo! se bâlbâi el.

Paharul execută un salt spectaculos de pe nas pe bombeul pantofului, ospătarul îl jucă pe latul piciorului cum fac fotbaliştii la antrenament, îi trase în sfârşit un şut şi-l determină să aterizeze cuminţel pe masă.

— Încă un coniac şi plata! Domnul s-a pilit. Repede, maestre!

— Da, vă rog!

Ospătarul sări, agăţându-se de o plafonieră, pe urmă trecu fulgerător la o aplică, se întinse iar la plafoniera următoare şi aşa o duse până la bar, coborând pe aparatul de turnat bere şi trimiţând bezele publicului.

„Hipnoză totală… un naiv crezând că… pot împotrivi.

Acum… „sinuciderea?” Prin înec, sau…?”

— Opreşte restul!

— Să trăiţi, mulţumesc!

— Haideţi, tovarăşe profesor! Hopa sus! S-a îmbătat rău, domnule!

— Văd, văd! zise compătimitor ospătarul. Să vă ajut?

— Nu, lasă! Omul – slab! Ţineţi-vă de umărul meu, tovarăşe profesor!

„Ipoteza uciderii… fetei… verificată. Dar cum… eu cum scap?”

Lui Andu îi era frică de-a binelea.

— … întunecat de tot!

— Aşa-i! E trecut de nouă. Unde să vă duc?

— Lasă-mă! Pleacă! Lasă-mă! Baie. Vreau baie! Singur! Dunăre!

— Acuma, tovarăşe profesor?

— … cuma! bolborosi Andu, cu dorinţa expresă de a face baie. Săr… apă… stânca Varoş! Campion… facultate, ce ştii’mneata?

— Poate-ar fi mai bine altă dată!

— Să nu ţii… mine… mut fălcile… Huligan… eşti! Turtesc nasul… piftie… Salut!

Andu îşi pierduse definitiv controlul. Se îndreptă spre nordul oraşului, la „Stânca cu belciug”, mergând ca în vis, cu mişcări rigide, atent totuşi la circulaţie. La o sută de paşi în urmă venea indiferent Dominic, ca un trecător oarecare. Abia când începu urcuşul pe stâncă se ascunse după bolovani, urmărindu-şi cu multă prudenţă victimă. De altfel se opri curând, la jumătatea drumului, într-un loc de unde putea cuprinde toată creasta stâncii.

Varoşul e ca un pinten împins în Dunăre. În stânga acestui pinten e un golf larg, unde se află portul, iar în dreapta, cum stai cu faţa la fluviu, adică spre nord, e alt golfuleţ, ceva mai mic, ascuns cu totul vederii dinspre oraş. Andu se opri deasupra lui şi se dezbrăcă liniştit. Păşi pe o ieşitură a stâncii, îşi arcui corpul cu un admirabil reflex şi

execută un plonjon de maestru. Plescăitul apei se pierdu în noaptea liniştită.

Dominic „Stacan” trecu prin rada portului cu aerul unui om care a avut o zi grea şi e dornic de plimbare. Acţiunea se desfăşurase corect, iar apele Dunării sunt adânci şi mute. Trăiască viaţa, că e frumoasă. Morţii cu morţii şi viii cu viile! Ce să-i faci? Cât trăieşti, mult te-mbeţi! Dacă vor mai descoperi şi nişte ulcele cu aur, zău că merită să treacă pe la Murfatlar să golească o oca de vin pe cinste.

„*Bea, bea, nu te lăsa,*
Uită că viaţa e grea!...”

Dominic depăşi pontonul, ocoli grupurile vesele ce discutau lângă depozitul de petrol şi se cufundă în umbra stâncilor de la baza cetăţii. Întâlni o fetişcană, căreia îi dădu politicos bună seara. Puţin mai departe se opri, lipindu-se brusc de stânca cenuşie. Scrută împrejurimile – nici ţipenie. Dispăru sub stâncă, aprinse mica lanternă şi pătrunse în galeria cunoscută. Începu să alerge, atent la obstacole. Nu străbătuse însă nici câteva sute de metri, când urechea lui exersată surprinse o serie de zgomote stranii. În primul moment nu pricepu că sunt ecourile unei voci omeneşti ce se rostogolesc pe galerii. După aceea îşi puse întrebarea cine are chef să hăuie aşa, fără rost. Târziu, deveni lucid şi înţelese. Cânta cineva. Glasul bărbătesc era plăcut, chiar atrăgător. Ce dracu? Aşa nu putea să cânte decât şeful. S-o fi plictisit aşteptându-l?

„Am început să-mbătrânesc,
Deşi mai cred ca mi se pare...”

Romanţă? înseamnă că se află în pericol! Dominic scoase de la piept un browning masiv, nichelat, trase piedica şi porni înainte. Coti pe vreo două ganguri laterale.

Dincolo, după colţ, trebuia să fie. Dar glasul părea că vine de undeva, de jos. Se târî binişor. Văzu mai întâi gura puţului îngust. Cântecul încetă brusc. Groapa nu era adâncă — trei-patru metri.

Din fundul ei îl privea, încruntat, Hurmuzache.

— Vă… vă salut, domnule! şopti Dominic perplex.

— Bună seara, dragă! ripostă „drăguţ” prizonierul, ridicându-se în picioare. Nu te mai holba aşa, ca la o poartă nouă. Ajută-mă să ies!

Dominic aşeză pistolul alături şi întinse amândouă mâinile în groapă. Hurmuzache sări, se prinse de ele, şi se căţără afară, răsuflând greu.

— Donnerwetter! înjură el cu năduf.

— Cum aţi ajuns aici? Vi s-a stricat lanterna?

— Nu, prietene! învăţătorul m-a azvârlit. Ascultă aici, o ultimă povaţă a asociatului dumitale! Dacă nu te decizi să-ţi schimbi meseria, fereşte-te de oamenii comuni! Cei mai periculoşi adversari ai noştri sunt oamenii ăştia de treabă. Mi-au dovedit-o şi Bradin şi mumia de-nvăţător.

— Dar cum… ce-aţi păţit?

— L-am ameninţat că-l ucid. Mă bazam pe nervii lui slabi, pe faptul că are o fată, că a căutat 20 de ani comoara. Un astfel de om nu vrea să moară şi brutalitatea îi ia orice urmă de împotrivire. Prostii! Am crezut că reuşesc. L-am pus să meargă înainte. Aţintisem lanterna asupra lui. Rezultatul îl vezi.

— Ne-am lins pe buze de tezaur.

— Nici gând! Ţi-am zis că omul e cinstit. Habar n-avea că-l urmărim. Credea cu adevărat că-n galeria aceea e comoara.

— Formidabil a mai jucat! exclamă Covaci, cu o involuntară admiraţie. Dacă n-aţi vrut să mă lăsaţi pe mine să-l interoghez!

— Nu ajungeai la niciun rezultat! Te cunosc.

— Da? Ar trebui să-l întrebaţi pe sărmanul nostru detectiv.

— Ce-ai făcut?

— Fie-i apa uşoară!

— Măcar cu-atât să ne-alegem! Moşul e-acum la miliţie, pricepi? Puah! Miroşi a alcool de la o poştă! Ca de obicei!

— Domnule…

— Bine, lasă! Să punem mâna pe piatră!

— Dacă nu-i şi ea la miliţie!

— N-avem de ales. Blestemată combinaţie, prietene!

— Mie-mi spuneţi? Am rămas cu plăcuţele, şarpele acela şi… fildeşul. Dar cu inscripţia de pe fildeş nu se poate?…

— E indescifrabilă. Ai atâta încredere în mine, că ştiu perfect limba greacă. Nu se poate face nimic. Haidem!

— Eu sunt al dumneavoastră supus însoţitor! scandă Dominic, căruia eşecul, în combinaţie cu băutura, îi dăduse o uşoară nepăsare.

— S-ar putea să fim prinşi chiar aici, ca-ntr-o cursă de şoareci! îl avertiză Hurmuzache.

Porniră pe gang.

— Pentru ce, adică! reacţionă cu întârziere celălalt. Cine ne poate aresta pentru o simplă preumblare prin subterane? Plecăm încărcaţi cu aur? Dimpotrivă, dumneavoastră îl puteţi acuza pe acel păcătos bătrân de ultragiu adus persoanei…

— Covaci, ne-am prostit? De discursuri îţi arde?

— Am cele mai excelente alibiuri! schimbă Dominic tonul. Ce-aţi vrea, să plâng, să-mi sparg capul? mi-e silă de scene isterice, am văzut destule la clinică!

— Cinism..

— Poate-ar trebui să vă arunc la loc în groapă! Asta, da! Chiar o meritaţi! De la-nceput vă spuneam: să-l lăsăm dracului pe Bradin. Nu! Că aveţi dumneavoastră criterii psihologice! Psihologice! Ha, ha, ha!

— N-ai de gând să taci? Vezi, că mai e şi piatra. Dacă-ţi faci mult de cap, nu-ţi dau o lescaie din vânzarea pietrei. Pe-asta eu am pus-o la adăpost la Bradin. Ai uitat?

— Da! Şi el a pus-o la adăpost la miliţie.

Depăşiră piaţeta în care învăţătorul adunase mostrele sale arheologice.

— Eu am conştiinţa împăcată! mormăi Dominic.

— Ssst! Vine cineva! Lanterna!

În faţa lor, pe gangul principal apăruse o lumină puternică. Mai multe siluete înaintau direct spre dânşii.

— Repede, să ne-ascundem! Sunt învăţătorul, Bradin, puştoaica şi… ochelaristul.

Se retraseră pe prima galerie, unde se ghemuiră ţinându-şi respiraţia. Curând, grupul celor patru ajunse în dreptul lor. Nimeni dintre ei nu scoteau o vorbă. Bradin purta un mic târnăcop, iar Sârmă o lopăţică de fier. Mirana sălta pe umeri curelele unui rucsac voluminos.

— Miliţia e lipsă, remarcă Hurmuzache.

— Nostimă procesiune! Să mă fac cariatidă, dacă ăştia nu se duc să dezgroape tezaurul!

— Observaţia mi se pare justă. Ce-ar fi să-i secondăm?

— Bandă de vulpoi! mârâi celălalt. Şi-au bătut joc de noi cum au vrut. Iar acum, liniştiţi, merg direct la comoară.

— Iată prilejul cel mai nimerit să le reamintim de noi.

— Exact! Sfinte Ermeos, ajută-ne!

Hurmuzache se avântă după grup. Dominic îşi scoase revolverul şi-l urmă. Învăţătorul străbătea cu siguranţă galerie după galerie, îndepărtându-se mereu de zona centrală a cetăţii. În câteva rânduri, oamenii fură obligaţi să se târâie pe pietre, pentru a putea depăşi zonele prăbuşite. Apoi bătrânul se opri. Arătă cu mâna gangul din apropiere.

— Aici am găsit amoniţii. Galeria nu este prea adâncă şi pe pereţii ei mai sunt trei sau patru exemplare. Ultimul, din fund, e mai voluminos. Aţi fost extraordinar, domnule Radu, adăugă el, întorcându-se spre băiat. Vă rog, poftiţi! îi invită, foarte politicos. Descoperirea vă aparţine.

— Nu-i adevărat, interveni Bradin. Vă rugăm! Treceţi primul.

— Ce zici, Mirana? îl găsim, sau nu-l găsim?

— Ghici, ghicitoarea mea!

— Iată şi al doilea amonit, spuse bătrânul, luminându-l.

— Suntem pe drumul cel bun, strigă entuziasmat Bradin. Încă puţin, copii!

— Vă rugăm să ne iertaţi că vă tulburăm munca, răsună o voce hotărâtă în spatele lor.

Tresăriră, întorcându-se. Două revolvere mari erau întinse spre ei şi lumina unei lanterne îi orbea.

— Oricine-ai fi, să nu faci vreo prostie! strigă Mirana.

— Sărut mâinile, domnişoară. Vă salutăm, domnilor! Momentul e neplăcut, recunosc, vorbi Hurmuzache. De aceea vă cerem iertare. Dar ne interesează şi pe noi tezaurul. Din aceeaşi pasiune, am dori să ajungem primii la el.

— Nimeni nu mişcă, până se întoarce şeful! rosti sigur pe dânsul Dominic, ridicând pistolul.

— Cred că acest sfat vă priveşte şi pe dumneavoastră, admirabile domn! răsună un glas străin din fundul galeriei, în timp ce o lumină orbitoare invada gangul. Nu mişca; suntem mai mulţi. Domnule Marcel Tăun, Dumitru Păruş, Hurmuzache, Grigore şi nu mai ştiu cum, de fapt Otto Fisch, fratele lui Anatol, ar fi cazul să-l aduceţi la realitate pe iubitul domn Covaci.

În zona luminată apăru imediat Hurmuzache, iar în spatele său un bărbat tânăr şi blond.

Dominic deschise ochii mari şi mâna începu să-i tremure.

— Andu!

— Da, Covaci! Baia m-a înviorat şi m-am gândit să-ţi ofer o surpriză. Bună seara! Ne cunoaştem, domnişoară, din seara de pe malul Dunării. Sunt căpitanul Andu.

— Te rog, fără prostii, strigă Otto, lovindu-l peste mână pe Covaci. Revolverul se rostogoli pe jos. Doar nu suntem criminali!

— Acest lucru a fost demonstrat. Wilhelmina Fisch şi… eu!

— Sunt dezolat, domnule Andu! vorbi calm Otto. Cine nu

riscă nimic... Nenorocirea noastră stă în faptul că am fost singuri. Da, domnule Bradin! Toată banda n-a avut decât doi oameni: eu şi bruta de Covaci. Pe cine dracu-l mai poţi atrage azi într-o afacere ca asta? Eram doi, şi dumneavoastră atâţia! Privi derutat în jur, cu o zadarnică speranţă de scăpare. Am tot sperat să v-o luăm înainte, dar n-a mers. Numai prietenul nostru Sârmă cât ne-a dat de furcă! Vă cer scuze, domnilor!

Încercă o mişcare disperată de a ieşi din bătaia lanternelor, dar se lovi de ţeava unui automat. Pierduseră definitiv partida; în gang erau o mulţime de miliţieni.

— Te-ai convins? întrebă Andu rece. Aţi făcut greşeli peste greşeli. Mai întâi, fiindcă v-aţi bazat pe profesorul Bradin.

— Ştiam c-o să trădeze. Pentru asta îl verificam cu textele latine şi greceşti. Dar n-am crezut că se va întâmpla aşa curând. Psihologic vorbind...

— Psihologia învăţată de dumneavoastră odinioară a suferit unele modificări. V-aţi irosit forţele de pomană.

— Tovarăşe Andu! îşi găsi graiul Sârmă. O surpriza atât de... Şi noi ne pregăteam să vă aducem tezaurul! Tata nu-i vinovat.

— Ştim, Radule! De fapt, mulţumită dumitale am ajuns mai repede la comoară. N-o să uităm asta! Aşa cum, după declaraţii tovarăşului învăţător, care a cerut să-l arestăm pe Otto, am aflat unde sunt cei doi „asociaţi.” De altfel, să ştiţi, domnule Fisch, că tezaurul a fost ridicat de noi încă de la prânz. Acum e la loc sigur. Specialiştii vor deschide lada şi vom afla în curând ce conţine ea.

— Îmi permiteţi să vă fac o ultimă rugăminte? interveni Hurmuzache batjocoritor.

— Mă rog!

— Dacă aflaţi ce conţine tezaurul, să-mi comunicaţi. Nu e o toană. Ştiţi, eu sunt totuşi un om de ştiinţă.

— Cine n-a auzit de doctorul Otto Fisch, care-a studiat la Heildelberg? Vă promit! acceptă Andu, cu aceeaşi ironie. Ei,

şi-acum, sper că întoarcerea la lumina zilei este necesară. Şarpele de piatră a vorbit.

— Noi mai rămânem, şopti Bradin.

— Atunci vă salutăm cu respect! Mihai, cătuşele domnilor, te rog! Apropo, nene Covaci! îţi sunt dator două vermuturi, nu? Vei primi banii la plecare.

III.

O, zei! Nu v-a fost milă de-al vostru sclav umil
Să piară înainte de a porni-n exil,
Să fi pierit acasă, sub cerul nostru lin
Şi nu aici departe la Pontul Euxin…
Căci voi pieri pe-aicea! şi parcă simt umblând
Prin preajmă umbra morţii şi m-o lua curând…

OVIDIU – *Tristele* [18]

— Începe să se vadă Tomisul, centurione!

— Ajungem curând, Ordess.

Penteresul se apropie de ţărm. Scârţâitul vâslelor şi răsuflarea sclavilor obosiţi se amestecau cu pocnetele pânzei, abia umflată de briza dimineţii.

— Iată! Templul Fortunei…

Adevărat, în razele soarelui primăvăratic, pe malul abrupt, stâncos dinspre răsărit al cetăţii sclipeau coloane de marmură albă, profilate pe cerul senin. Undeva, dedesubtul lor şi spre apă şerpuiau, colţuroase, zidurile tomitane de apărare.

— Eşti aici, Comozous? Hei, Comozous!

— Da, stăpâne!

— Priveşte, Comozous. Acesta e Tomi.

— Cetatea grecilor, centurione!

— A voastră acum, sclavule! A geţilor. O vezi? Cum va fi peste o mie de ani? Dar oamenii, peste o mie de ani?

— Ai minte ageră, stăpâne! Noi nu ne gândim aşa departe. Şi nici la asta…

— Nu e vreme să vă gândiţi. Dar o s-o faceţi. Barbarii ne-au învăţat multe…

---

18 În aceeaşi traducere a lui Eusebiu Camilar. (n.r.)

— Sclavii nu au voie să gândească, centurione!

— Crezi cu adevărat, Ordess? Şi dacă te năşteai sclav?

— Eu mă trag din pileaţi! se ridică mândru dacul. Obârşia mea îmi dă orice drept!

— Să mă ierţi, oştene! Nimeni nu-şi alege obârşia! ripostă sclavul cu o lucire semeaţă în ochii căprui.

— Ai noroc că suntem de-un sânge! se domoli bătrânul. Şi eşti serv la cuceritori. Aşa le e dat cuceritorilor…

— Rămâi mereu neînduplecat, Ordess!

— Pentru că ştiu mai multe decât voi. Aici nu intră îngăduinţă, nici împăcare. E voia zeilor celor mari să se învrăjbească oamenii şi să se ucidă. Să stăpânească, ori să ducă viaţă de câine.

— Voia zeilor? repetă Comozous. Auzeam de la stăpânul meu că la Roma a fost un sclav de care-au tremurat împăraţii. Unul Spartacus.

— Era trac Spartacus! Era trac! spuse Ordess triumfător. Era din neamurile de la Ister. Acolo a lovit mâna zeilor, băiete!

Marcus Claudius izbucni în râs şi-şi clătină capul. Îi plăcuse îndărătnicia pileatului dac.

— Se-arată portul!…

Adevărat, penteresul trecea pe la capătul limbii de pământ unde se ridica cetatea. Unii spun că numele acesteia vine de la grecescul TOMEION, adică „limbă de pumnal”, după forma triunghiulară a peninsulei pe care e clădită. Alţii asociază numele oraşului cu omorul pe care l-a făptuit Medeea pe aceste meleaguri împotriva propriului său frate, în vremea veche a expediţiei argonauţilor. Oricum ar fi, Tomisul, în epoca aceea de maximă înflorire, strălucea splendid, sfidându-şi parcă denumirea aprigă. Pe cât de sterpe şi sălbatice erau stâncile către mare, pe atât de frumos fremătau copacii în minunatele grădini romane, ca o salbă verde, mişcătoare, printre mulţimea zidurilor albe.

În port, la cheiul larg erau ancorate vreo 15 galere, cu

pânzele strânse şi fără ţipenie de om. Portul însuşi era pustiu; câţiva trecători se grăbeau pe treptele spre oraş, parcă alungaţi din urmă de cineva. Noii-veniţi se întrebară din priviri ce s-a întâmplat, mai ales că din interiorul cetăţii răzbătea o rumoare surdă, cu neputinţă de înţeles.

— *Hercle*! exclamă Comozous descumpănit. Ăsta e portul, centurione?

— Da, sclavule! îi răspunse Ordess. Priveşte ce minunăţie a ridicat aici cuceritorul!

Comozous se aplecă peste marginea corăbiei, neştiind la ce să se uite mai întâi. În faţa lui se desfăşura, rotindu-se maiestuos, după mersul navei, marea construcţie portuară terminată cu aproape 20 de ani în urmă, care adăpostea magaziile şi locul de întâlnire al negustorilor. Unsprezece uşi masive, sub arcuri boltite, închideau magaziile săpate în coasta dealului, vegheate de paznici anume şi tăinuind în pântecele lor răcoros şi întunecat vinuri, miere, grâu, aur, pânzeturi din toate colţurile lumii. Unsprezece arcuri de marmură albă, cărată în galere pe toată întinderea Pontului Euxin, căci nu se găsea asemenea minune în Scythia, iar deasupra arcurilor, terasa cu mozaic, fală a cetăţii, care-i dusese vestea prin toate coclaurile mării. În stânga şi în dreapta, la capetele terasei, coloane zvelte din aceeaşi marmură preţioasă aveau menirea să susţină uriaşa pânză de corabie, întinsă între dânsele în vreme de ploaie ori zăpadă, ca să-i apere pe negustori; iar uneori şi vara, când soarele frigea ca un munte de jar, pânza aceea aducea umbră şi briza aducea răcoare pentru stăpânii de fapt ai cetăţii. Din spatele terasei se ridica un zid cât două staturi de om, placat cu marmură, iar la mijlocul lui cu un altar, ca o firidă, unde se aduceau ofrande Fortunei şi lui Pontos, zeii protectori ai tomitanilor. Iar dincolo de zidul acesta începea cu adevărat cetatea, Tomis cum îi spunea grecii, Tomi cum i-au zis cuceritorii romani, Constanţa cum a fost numită, în sfârşit, mai târziu, în cinstea împăratului Constantin cel Mare. Câteva scări, tot din marmură – piatra asta risipită

din belşug, ca într-o beţie, dovedind bogăţia şi puterea negustorimii – câteva scări urcau cele patru platforme – a portului, a magaziilor, a mozaicului, a cetăţii, ca nişte porţi prin care străinii să pătrundă în aşezarea cea mai mare, mai frumoasă şi mai însemnată de pe ţărmurile de apus ale Pontului la acea vreme.

— Hola! Marcus Claudius! Salve, centurione!

Cuvintele, strigate cu putere, ca să ajungă până la penteres, veneau din direcţia mozaicului, şi acolo un om cu tunică roşie îşi vântura braţele pentru a fi văzut.

— Menandros! Salve, Menandros! chiui centurionul.

Tunica roşie se repezi la trepte şi începu să le coboare câte două, în vreme ce vasul, cu pânza strânsă, atingea lin cheiul de granit al portului. Îndată funii bine răsucite fură aruncate îndemânatic şi puntea mobilă înlesni coborârea călătorilor pe uscat.

— Menandros, frate, bun găsit!

— Salutul meu, celui mai înţelept dintre centurionii de la gurile Istrului!

Se îmbrăţişară îndelung.

— Ordess, bun venit la Tomis! Să trăieşti şi tu, Comozous! Aţi mers bine?

— Se vede că prietenul comandantului nostru e om avut şi ştie să-şi folosească avuţia. Corabia lui nu se sperie de furtuni.

— Aşa e, Ordess! Zeii mi-au hărăzit din plin plăcerile şi puterea banului.

— Lăudaţi fie zeii!

— Aici, în port, am magazia mea. O vedeţi? Aceea din dreapta, pe frontonul căreia e săpat numele lui Ermeos. Ţin acolo toate bunurile de negoţ care-au trecut vreodată prin mintea cuiva. În cetate mă aşteaptă un mic palat roman, cu grădini şi lucruri de preţ. În Alexandria, în Roma şi-n Atena, pe pământul care m-am născut, am alte asemenea locuri de tihnă, atât de trebuincioase meseriei mele. Cresc cai pentru întreceri şi aduc fiare din ţinuturile de la miazăzi. Am

bătut cu piciorul lumea, pe ţărmurile ce-nconjoară Mare Nostrum, până la coloanele lui Hercule şi-apoi pe apa Nilului, către izvoare, până spre Ombos, unde oamenii se-nchină crocodilului şi muntele Silsile e sfredelit de peşteri ciudate. Ce-mi mai lipseşte ca să fiu fericit?

— Dar spune, bogate neguţător, ce se petrece cu tomitanii? E oraşul bântuit de vreo boală? Ameninţă năvălire de peste fluviu? N-am văzut ţipenie de om.

— Azi e Rosalia, marea sărbătoare a trandafirilor, centurione! Oamenii cetăţii se bucură de sosirea verii. Abia am scăpat de ceilalţi arhonţi, care conduc serbarea, ca să vă pot întâmpina. Aţi ajuns tocmai bine. Veniţi!

Porniră către agora, piaţa centrală, în fundul căreia, peste priveliştea veşnicei mări se ridica sclipitor templul Fortunei. Cu cât înaintau spre piaţă, grupuri tot mai dese de tomitani umpleau strada, mergând în aceeaşi direcţie.

— Se pregătesc altarele de jertfă! zise Menandros, care ghicea asta cu un al şaselea simţ, al orăşeanului din naştere, după vânzoleala şi zgomotele mulţimii.

Era adevărat. Animalele fuseseră legate de altare şi preoţii începeau ceremonia jertfei. Dar trecuse de mult vremea marilor hecatombe, când se înjunghiau sute de tauri pentru a îmblânzi vreun zeu. Acum doar animale mici – iezi, miei – cu totul lipsite de apărare căzură victime cuţitelor.

— Unde e strălucirea de altădată a lumii? întrebă Senex, rău impresionat de sărăcia, parcă de oboseala serbării. Totul se duce, prieteni.

— Se duce sau vine, Claudie! replică grecul cu ochii la mişcările preoţilor. Nimic nu stă pe loc în lume.

— Pantha rei… [19]

— Tu ştii. Se repetă de secole ceremonia jertfei. Şi-n vremea asta zeii cei mari n-au mai fost aşa mari, şi alţi

19 *Pantha rei* – curg lucrurile (în greacă). Expresia aparţine lui Democrit. (n.r.)

oameni, străini, au adus alţi zei de care tremurau triburile, şi-apoi s-au dus şi aceia, ca frunzele şi ca apa Istrului, iar oamenii cred în altceva, în altcineva şi tot astfel se urmează sfârşituri şi începuturi, de când ne-am pomenit pe pământ. Atunci, ce să te mire? Stai să părăsim agora şi templul şi ai să vezi marea serbare a mulţimii, când tubele vor vesti întrecerile de cai, iar quadrigele vor învolbura praful arenei! Iar dincolo vei auzi strigăte ca valurile mării, după care se urmăresc de departe luptele de gladiatori. Şi vei vedea fecioare şi mame împânzind cimitirele, să-i cinstească pe morţi. Şi ne vom desfăta urechea cu întreceri poetice între tribul romanilor din Tomis şi casa corăbierilor. Şi vom mai merge iar la arenă, la întrecerile sportive, care încheie serbările. Iar mulţimea asta încremenită, aşezată după canoane, cu bătrânii în frunte şi femeile în ultimele rânduri, se va rupe, cutremurând străzile cu paşii şi strigătele ei. Am văzut zeci de asemenea serbări, aici şi aiurea şi întotdeauna îmi spuneam că vulgul şi sclavii noştri, pe care-i cunoaştem aşa puţin, nu ştiu osteneala noastră, nici părerea de rău după cele duse, şi, că, la urma urmei, asta e suprema şi adevărata înţelepciune.

— Vorbeşti ca luminat de zei, negustorule!

— Am colindat lumea, pater, şi-am deschis ochii asupra ei. V-am chemat în cetate şi pentru altceva, dar astea le vom mai vorbi la noapte, în ceasul tihnit de după petrecere. Să mergem la altare, se împarte carnea jertfelor.

Noaptea căzuse de mult, când grupul celor patru ajunse la „micul” palat al negustorului. Erau uşor ameţiţi de vinuri şi de privelişti, vorbeau despre cai, şi fiare, şi gladiatori. Sclavul păzitor al porţii, *ostiarius*, le deschise în grabă şi se pregătea să aprindă făclii.

— Astă-seară, nu! îl opri Menandros. Ne-ajunge lumina lunii. Să vie cina şi luaţi-l pe Comozous la bucătărie, porunci el apoi celorlalţi sclavi. Vedeţi, îngrijiţi-l cum trebuie! Ne-am înţeles, Maronilla?

— Da, stăpâne! răspunse sclava repede. Thais, adu-i

stăpânului de spălat!

— Am un dar pentru tine, pater! zise grecul. Vino să vezi!

Îşi aruncă neglijent pe braţ marginea togii şi-i conduse, pocnind uşor cu sandalele pe pardoseala de marmură, în *atrium*. Razele lunii, strecurate prin acoperişul găurit, sclipeau diamantin pe *impluvium*, bazinul larg, menit în vechime strângerii apei de ploaie scursă de pe acoperiş.

În peticul de cer întrezărit pe fugă licăreau, departe şi tainice, stelele. Menandros ridică perdeaua uşii din fund şi pătrunseră cu toţii în *tablinum*, camera principală a clădirii, dar stăpânul nu se opri nici acolo, ci o apucă pe coridorul lung care ducea în *perystilum*, grădina din spatele casei. Îl urmară din ce în ce mai intrigaţi. *Perystilul* era înconjurat pe toate laturile de un portic cu etaj, susţinut de coloane de marmură, admirabil şlefuite. În mijloc avea un bazin larg, împrejmuit cu viole, crini şi trandafiri în floare, iar dintre flori se ridica pe un soclu răsucit o statuie uluitoare, statuia de marmură a unui şarpe – cu bot de oaie, urechi şi plete de om şi coadă de leu.

— O recunoaşteţi?

Cristalele marmurei fulgerau, ca un foc rece, furând privirile, şi ceva asemeni unui nimb se ţesea deasupra minunatei sculpturi. Încolăcit parcă în jurul propriului său corp, şarpele îşi sălta fruntea într-un gest atent şi mândru, ca şi cum ar fi păzit o taină ascunsă între inele şi solzi, o taină bună, de prietenie, pe care o apăra de atacul cine ştie cărui răufăcător presimţit în preajmă.

— Statuia de aur a scitului! exclamă Ordess copleşit.

— A copiat-o un meşter de mare faimă, adus tocmai din locurile mult încercatei Troia.

— Binecuvântată, mâna meşterului tău! interveni şi Senex.

— Aşa-i? A găsit în statuia de aur tocmai ce are ea mai de preţ – mândria asta şi prietenia şerpilor celor buni, după spusele tuturor legendelor getice.

— Nici nu ştiam că aşa arată statuia rămasă de la Burebista! zise dacul gânditor. Cea de aur e mai puţin frumoasă.

— Dar e cea adevărată, pater! îi aminti Senex cu un zâmbet. Iar pe tine te invidiez pentru copia asta, corintianule!

— Să n-o faci toată viaţa! replică negustorul râzând. Uite, vin sclavele cu apă! Spălaţi-vă mâinile, prieteni! Voi da statuia templului Fortunei.

— Hem! Ţi-a cerut-o vreun arhonte?

— Cetatea însăşi, centurione! Vor s-o aşeze la picioarele zeiţei, ca pe-un apărător.

— Ce cinste!

— Nici să n-aud! se împotrivi Ordess. Şarpele-i al nostru, al dacilor! Ce să caute lângă un zeu străin?

— Cum aşa, străin? Dar Pontos, Fortuna, Castor şi Pollux, Hercule protejează întregul Tomis, pe greci, pe romani, pe geţi, deopotrivă. De ce străini?

— Pentru că zeii dacilor sunt singurii adevăraţi! replică oşteanul, întinzându-şi mâinile să se spele.

Sclava îi turnă atent, deasupra ligheanului de pământ, apoi vru să-i ofere propriul său păr ca să se şteargă, aşa cum era moda în casele tuturor rafinaţilor de pe coastele Mediteranei, dar văzându-i înfăţişarea mândră se ruşină şi-i dădu prosopul de in, subţire ca un voal.

— Şi pentru ce, pater? întrebă negustorul, bătând din palme ca să-şi adune sclavii. Cinăm aici! le porunci vesel, cu presimţirea unei adânci desfătări.

Servii se năpustiră să aducă mesele din *triclinia*, sălile obişnuite de mâncare, pe urmă purtară pe braţe paturile cu căpătâi înalt, pe care se lungeau oamenii de vază, acesta fiind felul lor de a şedea să mănânce.

— Pentru că ei singuri i-au dus pe daci şi geţi la izbândă, iar dacă Dacia a căzut sub sandaua romană, la fel cu Scythia voastră, asta nu se datoreşte zeilor Romei, ci numărului mare al cuceritorului. Zâmbeşti, centurione, ca

totdeauna la auzul acestor vorbe! Se vede că n-ai trecut prin măcelul Sarmizegetusei!

— Stai, nu te supăra, pater! zise latinul. Am zâmbit fiindcă nici acum, după atâtea secole nu ne ierţi cucerirea Daciei. La ce mă cerţi pe mine pentru asta, când nici nu ştiu cum arată Sarmizegetusa?

— Aşa-i, aşa-i, Claudie! Gura ta spune adevărul. Numai că nu pot… Prea mă arde înfrângerea! Şi zeii, corintianule, zeii cei mari şi adevăraţi sunt ai dacilor, aşa să ştii!

— Crezi că pot să ştiu, pater? întrebă grecul, lungindu-se alene pe pat. Cei de acasă m-au învăţat să cred în zeii Greciei, care nu sunt cu nimic mai prejos decât ai centurionului sau ai tăi. Voi aţi dat un Burebista, un Decebal, un Deceneu; ei un Caesar, un Augustus, un Virgiliu, un Cicero, un Scaevola chiar; noi un Fidias, un Sofocle, un Socrate şi-un Platon, un Homer mai ales, glorie a pământului grecesc. Şi-aceştia sunt numai câţiva dintre marii bărbaţi ai lumii. Cum să alegi, după ei, zeii cei adevăraţi? Numai aici, în Tomis, cetăţenii şi sclavii se închină unei sumedenii de zei: e Mithras, cel venit, pe uscat şi pe mare, dinspre miazăzi-răsărit; sunt egiptenii Iris şi Sarapis; sunt cei doi de la strâmtorile Pontului Euxin – Men şi Cybele, sau Călăreţul Trac, în care cred cu osebire geţii; e Jupiter Optimus Maximus Dolichenus, cel venit din Siria şi e mai cu seamă noul zeu Christ, adorat mai de toţi sclavii, pe care-i răstigneşte şi-i sfârtecă zadarnic Diocleţian cu prigoanele lui, doar s-or întoarce la vechea credinţă.

— Se strică lumea, atunci? întrebă dacul, ameţit de miresmele trandafirilor.

— Luaţi din bucate, prieteni! îi îndemnă Menandros. Am găsit pentru voi fructe rare, aduse anume de la răsărit şi struguri aromaţi, din ţări cu soare fierbinte, să ne bucurăm cu dânşii trupul şi sufletul. Vinuri minunate din Egipt, din Grecia şi Scythia se întrec în amfore, îndemnându-le să decidem câştigătorul. De ce să credem că se strică lumea, într-o asemenea clipă tihnită? Voi porunci sclavelor să ne

dănţuiască în razele acestea de lună şi, poleite aşa în argint, veţi vedea că par înseşi sirenele, ademenitoarele lui Odiseu. Vai, lumea se schimbă, prieteni, se preface necontenit, ca norii pe cer! Şi n-o poţi opri, cum nu poţi opri apele să tot curgă spre mare şi marea să se tot zbuciume în furtuni. Uneori mă simt singur şi trist între bogăţiile mele fără capăt, căci ce e omul mai mult ca o boabă de rouă sau o dâră de fum? Este aici în Tomis mormântul unui oarecare bărbat şi i-au scris pe stela funerară: „Celor morţi nu mai li-e dor de nimic, ei nu mai au iubire, ci cel mort zace ca o piatră înţepenită în mijlocul câmpului. Căci din apă, şi pământ, şi aer eram mai înainte alcătuit, dar, murind, zac, dând toate tuturora… Iar mai mult, ce e? Din ce s-a născut, în aceeaşi s-a şi prefăcut trupul nostru slăbit de vârstă”.

Menandros tăcu şi o umbră de amărăciune îi întunecă ochii. Dar curând făcu un semn şi servele porniră să dănţuiască lin, în sunetele muzicii venind dinspre porticuri. Luna ajungea în creştetul cerului, iar şarpele îşi aţintise privirile către oameni, parcă avertizându-i de un duşman.

Ordess şedea pe pat în capul oaselor, neobişnuit să se culce la masă, în vreme ce Senex, cu pleoapele pe jumătate închise, savura cina, şi gândul îi fugise întristat spre Roma natală.

— Şi atunci? murmură el într-un târziu. Oare numai aşa să fie soarta oamenilor, trecerea asta necurmată spre moarte? Oare aşa să ne ducem mereu, sub restriştile împăraţilor şi zeilor, purtând veşnic războaie, ştergându-ne urmele pe pământ unii altora, cum valurile netezesc nisipul? Căci a fost scânteia lui Prometeu în noi de la-nceput şi tot de-atunci relele din cutia Pandorei, şi se luptă-ntr-una şi parcă mereu izbândeşte Pandora. Iar noi nu mai ştim ce va fi peste o mie de ani.

— Noi ştim îndeobşte puţin, Claudie! răspunse Menandros, gustând miezul chihlimbariu al unei rodii. Înainte de noi, de Grecia şi Roma au trăit alte seminţii, multe cât firele de iarbă, pe Nil; iar înaintea acestora au

fost altele, pe Eufrat şi mai sunt unele în India, iar dincolo de munţii cei mari ai Indiei, şi mai departe, la răsărit, ar fi, se zice, alţi oameni, cu feţe ciudate, altfel decât ale noastre. Mă gândeam deseori, pe corăbiile mele, în vreme de furtună, ori când băteam drumurile lângă caii mei de povară, mă gândeam că noi, toţi oamenii de pe toate pământurile nu trăim doar pentru bunul plac al împăraţilor şi zeilor, că mai avem şi alte meniri în lumea asta. Iar dacă n-ar fi aşa, la ce bun s-ar fi ridicat temple şi statui care trăiesc mii de ani după făuritorii lor, şi noi nici nu mai ştim căror zei le-au fost închinate, dar ele vor rămâne, poate cât va fi omenirea? Dacă totul dispare fără urmă, minunile acestea nu ne-ar mai spune nimic nouă, care nu le-am aflat istoria. Dar coborâţi odată pe ţărmurii Egiptului, la Alexandria, şi bateţi cu piciorul malul Nilului, între revărsări, cum am făcut eu în nenumărate rânduri şi veţi vedea cum oamenii cei din vechime trăiesc şi azi prin statuile şi templele lor. Împăraţii s-au dat uitării, ca şi zeii aproape, şi din gloria apusă au rămas numai pietrele. Da, pietrele s-au dovedit mai tari ca omul, dar omul le-a dat sufletul lui şi-aşa sufletul şi mintea omului au străbătut vremea. Aceasta e scânteia lui Prometeu.

— Am auzit şi noi despre ţara Egiptului. Multe taine se ascund acolo! zise Ordess.

Mâncase puţin, dar cu plăcere şi acum încerca pe rând vinurile negustorului, parfumate şi dulci ca însuşi aerul grădinii lui la început de vară.

— Aşa-i, multe taine! încuviinţă Menandros. Coloanele lor, pereţii templelor sunt acoperite cu o scriere pe care mulţi au încercat s-o ghicească, dar fără folos. Cine ştie ce minunăţii povestesc slovele acelea necunoscute? Şi construcţiile fără seamăn ale egipţienilor, cu ce le-aş putea asemui? În Teba cea luminată, cetatea cu o sută de porţi sunt temple pentru care numai ca să le dai ocol şi să le priveşti în fugă îţi trebuie trei zile! Lui Amon-Ra, zeul cel mare al Egiptului, i s-au ridicat aici templele Luxor şi

Karnak, încărcate cu aur, argint, onix, fildeş, lemn de cedru şi pietre preţioase; coloanele acolo sunt aşa de mari, încât pe capetele lor ar putea sta o sută de oameni. Despre Labirintul ridicat lângă lacul Faium, ce vă pot spune cu nişte biete vorbe? Are 3000 de încăperi, în care te poţi încurca aşa tare, că, de nu te scoate cineva de-acolo, nu mai găseşti niciodată ieşirea. Memfisul? Durează de 4000 de ani, mai bătrân fiind decât Atena şi Roma, iar locuitorii lui se închinau boului sfânt Apis. Către revărsarea Nilului se ridică cele dintâi minuni ale lumii – piramidele. Cea a lui Keops e înaltă cât înălţimea a vreo 70 de oameni; ea a fost clădită din milioane de blocuri de piatră, atât de bine şlefuite, că nu se leagă cu argilă ori altceva, dar între locurile acestea nu poate intra nici vârful pumnalului. Herodot spune că numai pentru construirea drumului pe unde să fie aduse aceste blocuri au trebuit 10 ani. Iată ce taine ascunde roditorul Egipt, pater! Ai zice ca pe lângă asemenea minunăţii, tot ce-am făcut noi pare un nimic, însă nu-i aşa! Nicăieri în Egipt n-ai să găseşti statui ca ale Greciei, ori clădiri desăvârşite ca ale Romei. Noi am făurit altceva decât egipţienii, nici mai rău, nici mai bun, ci altceva. Numai că tainele rămân. O taină ca acelea e şi şarpele tău, adică şarpele scitului şi al geţilor, împreună cu piatra arătată atunci, în fântână, şi care întrece în frumuseţe tot ce-am văzut de-a lungul vieţii mele.

— Numai ce folos, dacă tainele astea rămân îngropate pentru totdeauna, laolaltă cu cei ce le-au ştiut? spuse Ordess.

— Uite, vezi, şi asta mi-e greu s-o cred! Pentru totdeauna… Aş zice aşa, de nu le-ar fi făcut tot oamenii. Nu, urmaşii vor găsi un mijloc să pătrundă în miezul tuturor tainelor. Chiar noi putem încerca s-o facem cu şarpele, cu piatra aceea adică.

— Şi să avem sorţi de izbândă?

— Poate că da. Printre toate animalele cărora le jertfesc egipţienii, se numără şi şarpele. Buto, oraşul din delta

Nilului, are ca zeu un şarpe veninos. Pe creştetele multor alţi zei se află şarpele, iar aceştia nu sunt de loc dintre cei mai mici, de vreme ce la loc de frunte între dânşii stă însuşi Ra, zeul cel mare al soarelui. Te-aş ruga, pater, începând de mâine, să-mi mai istoriseşti o dată povestea şarpelui de aur şi pe cea a pietrei fermecate. Eu am s-o scriu pe tăbliţe de bronz, din acelea de diplome militare. Pe urmă voi pleca să iscodesc lumea, să aflu tot ce ştie despre

— O, Menandros, pare că gândul tău e luminat de sus, din ceruri! exclamă dacul înduioşat. Ocrotească-te zeii! Dar n-am să-ţi pot depăna istoria pietrei fără să-ţi spun mai întâi istoria Daciei, de la începuturile ei.

— Mai bine, pater! O voi scrie pe toată, ba şi datinile voastre cele vechi, legendele voastre şi cum vă clădeaţi cetăţile cu ziduri din pietre, fără humă, nici var între dânsele. Am să le-aştern pe tăbliţe în limba voastră, a dacilor, pe care abia puţini o mai ştiu, cum era în vechime, înainte de cucerire, iar pentru asta voi folosi literele noastre, greceşti. Şi tăbliţele să fie păstrate pentru mai târziu, aşa încât, dacă noi nu vom izbuti nimic în căutările acestea, să le dea de capăt urmaşii. Va veni o vreme când oamenii au să adune ştirile noastre răzleţe, au să le pună una lângă alta şi se vor minuna de înţelepciunea noastră, la fel cum noi ne minunăm de egipţieni. Iar de acolo urmaşii au să meargă înainte, să afle ce sunt stelele şi ce înseamnă moartea, aşa cum, se zice, ştia făurarul statuii de aur. Dar, gata! Ajunge pe astă-seară cu pălăvrăgeala! Să începem a ne mai şi înveseli, căci nu ştie nimeni ce ne aduce ceasul de mâine. Hei, sclavilor, Maronilla, primeniţi vinul! Şi, Thais, tu, podoabă a casei mele, despleteşte-ţi părul de aur şi dansează sub luna asta, ispititoare ca un ochi de femeie, dansează în sunetul cytherelor, Thais, să ne aminteşti că viaţa fuge între un răsărit şi un apus de soare. Iar noi să bem, prieteni, întru lauda vinului, care-i strop de nectar din Olimp!…

Trecură mai bine de zece zile şi în perystil, la umbra

porticelor, Ordess îi dicta negustorului în limba dacă, el scria pe tăbliţele de ceară, iar şapte sclavi gravau slovele pe tăbliţe de bronz.

Începuseră a se scutura trandafirii…

Statuia de marmură a şarpelui era acum în templul Fortunei, la picioarele zeiţei, admirată şi comentată de tomitani. Vara se revărsa ca o furtună fierbinte, acoperind apa bazinului cu petale sângerii de roze. Dinspre mare veneau mereu răsuflări răcoroase şi umede, dând iluzia că primăvara încă nu s-a sfârşit, numai că sevele, biciuite de raze, alergau bezmetic prin frunze, şi înălţau tulpinile, şi explodau în flori ca în tot atâţia ochi miraţi, deschişi asupra lumii.

Şederea celor doi oşteni se apropia de sfârşit, căci Marcus Claudius se temea să lase castrul atâta vreme singur, mai ales în perioada aceasta, când barbarii încercau mereu hotarele Scythiei. De aceea şi Menandros se grăbea să termine cu scrisul. Dar într-o zi, când centurionul plecase să tocmească o *biga*, carul cu doi cai obişnuit drumurilor scythice, un sclav îl ajunse din urmă, gâfâind, lac de sudoare.

— Centurione, îi spuse el pripit, te cheamă stăpânul acasă, cât poţi mai repede.

— Dar ce e, Seius, s-a întâmplat ceva?

— Nu ştiu, centurione! Poţi să mă loveşti, dar nu ştiu. Mi-a spus şi mie Maronilla.

— Bine, hai înapoi! făcu Senex, încruntându-se.

Trebuiră să bată îndelung până când *ostiarius* să le deschidă poarta,

— Iertare! se rugă el speriat, cu ochii în pământ.

Claudius înţelegea tot mai puţin, dar în suflet i se cuibărise o apăsare. Străbătu în fugă vestibulul şi deschise violent uşa spre atrium. Acolo, în picioare, lângă măsuţa de marmură îl aştepta Menandros corintianul.

— Ce e? întrebă ofiţerul.

— Prietene… vorbi negustorul cu greu. În casa asta a

pătruns Moartea…

— Ordess! strigă Claudius în neştire.

— Vino!

Grecul se întoarse, fără a mai privi dacă e urmat. Centurionul păşi în spatele lui, cu pleoapele strânse, şi se lovea de pereţi, iar *lorica* răsuna înăbuşit, parcă sub izbitură de sabie. Nu ştiu cum a ajuns în grădină, dar a simţit după aerul îmbălsămat şi după nisipul de sub tălpi. Atunci deschise ochii şi-l văzu pe cel care fusese Ordess, acum un trup anonim, întins drept, pe dalele de marmură ale porticului. O petală roşie de trandafir i se rătăcise în albul sclipitor al bărbii şi câteva muşte verzi îi dau târcoale, alergându-i pe faţă. Atunci ofiţerul acela, care ani în şir îşi împietrise inima în meseria aspră a războiului, când moartea e firească la fel ca aerul, care ucisese el însuşi de nenumărate ori, care aclamase luptele crunte ale gladiatorilor, începu să plângă tăcut, stăpânindu-se să nu izbucnească în hohote. Chipul i se crispase şi-şi mototolea poalele *humeralului*; iar Menandros întoarse capul, căci nimic nu e mai greu de suportat ca plânsul bărbaţilor.

— A vrut să te vadă… îi spuse încet.

— Atât de repede… suspină Senex.

— L-au chemat zeii lui!

— Zeii lui… personali… *Acta est fabula*![20] O, pater!

— A murit cu numele tău pe buze. „Spune-i, a zis, că la el e ultima nădejde a dacilor. Să păzească ca pe propria-i inimă şarpele de aur şi piatra.”

— Erau cuvintele lui Decebal… Aşa se cuvine de drept.

Menandros îi cuprinse umerii.

— S-a stins ultimul dintre dacii cei vechi, Claudie! Uite, îmi vine să spun că aici piere Dacia lui Burebista şi a lui Decebal.

— O seminţie întreagă…

— Asta nu. Seminţiile nu pier niciodată cu totul, ele

20 Acta est fabula – „piesa s-a sfârșit“ – cuvintele rostite de împăratul Octavian August înainte de moarte (n.a.)

renasc mereu în alte seminţii. Nu încerc să-ţi mângâi durerea. Din voi au început să iasă alţi oameni, şi ei o să trăiască după moartea Daciei, a Romei, a Greciei. Şi din ei o să iasă alţii. Aşa-i rânduiala. Dar orice sfârşit e plin de amărăciune, şi-apoi amarul îl pândeşte pe om la toate răspântiile.

— Măcar terminase de povestit?

— Nu. Nici istoria şarpelui. Am s-o scriu eu din minte. Şi-am să mai povestesc cum s-a stins Ordess, ultimul pileat dac. Fericiţi, de trei ori fericiţi, cei care vor putea spune vreodată, ridicându-şi fruntea: „Străbunii mei se trag din seminţia lui Ordess."

— Să-l ducem înăuntru.

— Să-l ducem, Claudie! *Aeternum vale*[21]

pater! Aibă-te-n pază zeii tăi, acolo, pe câmpiile cerului!

— Îl vom arde după legea cea veche, Menandros! Dar am să-i iau urna la noi, la castru, să încerc să-l trec Istrul la el în patrie. Mă ajuţi?

— Te ajut.

Biga ajunse la Carsium într-un amurg, aducându-i pe Senex, pe Menandros, pe Comozous şi o mână de călăreţi. Ocoliră cetatea prin spate, apoi opriră la un stâlp miliar, în faţă şerpuia domol drumul spre castru, drumul despărţirii.

— Ei, rămâi cu bine, Claudie! exclamă negustorul, parcă pe neaşteptate în tăcerea înfiorată dintre dânşii. Rămâi cu bine! Vezi, nu deschide lada comorii lui Ordess. Am învelit plăcuţele în pânzeturi cu un balsam anume, luat de la egipţieni. Ca să le păstreze cât mai mult. A fost bine că te-ai gândit să le iei tu. La Tomis ar fi fost mereu în pericol, cum sunt eu toată vremea plecat. Să ştii că am tradus totul în greceşte, toată povestea.

— De aceea n-ai stat să-l priveghezi pe Ordess! Dar pentru ce?

— Limba dacilor are să se uite. Degeaba vor găsi

21 Aeternum vale! — pentru totdeauna adio! (în latină), (n.r.)

urmaşii plăcuţele, dacă n-au să ştie să le citească.

— Mereu înţelept şi prevăzător, frate!

— M-a învăţat negoţul meu. Uite inelul! Ia-l!

— Inelul tău cel mai de preţ!

— Am gravat pe el numele lui Ordess. Să-l ai ca semn. Dacă-mi trimiţi vreodată un sol, dă-i inelul. Ce vream să-ţi mai spun? Ai toate la tine. Păzeşte-le! Eu plec pe urmele şarpelui. Ne vom vedea doar peste doi ani, sau trei. Am să vin aici după tine, la castru. Să mă aştepţi, Claudie!

— Te-aştept, Menandros, te-aştept! Vino, să te cuprind în braţe, frate! Să te întorci sănătos!

Corintianul se desprinse din îmbrăţişare, îşi încălecă armăsarul şi se năpusti în galop înapoi, către Tomis. Nu mai făcu niciun semn. I se-ncleştaseră dinţii şi privea ţintă Luceafărul, făclia tainică a Luceafărului, ca şi cum l-ar fi întrebat despre destinul său. Poate încă de-atunci simţea că drumul îi e fără întoarcere.

Iar centurionul coborî noaptea în malul Istrului, cu gândul să treacă apele la barbari. Dar când ajunse în mijlocul apei, lăsă barca s-o poarte curentul şi răsturnă cenuşa lui Ordess în fluviu.

Şi Istrul primi darul acesta, zbuciumându-se între ţărmuri ca un copil plin de sfială. Iar sălciile şi răchitele simţiră înfiorarea bătrânului lor prieten şi-l întrebară ce întâmplări neaşteptate l-au trezit din somn tocmai acum, când aţipise aşa de bine. Şi când aflară ce s-a întâmplat îşi scuturară frunzişul, dând ştire plopilor. Plopii au trezit atunci vântul culcuşit între crengile lor. Iar vântul, mesagerul cerului pe pământ, se năpusti cu vestea sus, sus de tot, tocmai la stele. La rândul lor, stelele au pornit să clipească tare şi au smuls din somn dealurile, pădurile, marea şi munţii.

Astfel a călătorit cenuşa dacului, întorcându-se în apă, în vântul, în plopii, în munţii, în stelele care-l născuseră, în vreme ce singure florile, care mereu se dezmeticesc încet după somn, întrebau în toate părţile despre ce este vorba,

uimite de mişcarea din preajmă.

8.

Stimate tovarăşe Coman,

Vă trimit alăturat raportul oficial asupra întregii afaceri a tezaurului de la Carsium. Veţi vedea că are vreo sută de pagini. Cunoscând însă cât de puţin vă place să citiţi asemenea rapoarte lungi, mi-am luat permisiunea să vă întocmesc această notă, unde voi expune faptele foarte, foarte pe scurt. Prevăd că veţi zâmbi, gândindu-vă la mine cu recunoştinţă. Dar ce vreţi? Nu m-am format la şcoala dumneavoastră?

S-o iau deci cu începutul. Am făcut o percheziţie la Bucureşti, la casa Wilhelminei Fisch, din strada Meditaţiei 2. Acolo am avut şansa să dăm peste hârtiile tatălui ei, un om, se pare, destul de meschin, afacerist de clasă, care-şi teroriza familia şi ducea o viaţă uşuratică. Am aflat-o din scrisorile trimise cu diferite ocazii de soţia sa. Foarte des era pomenit în acte numele unui anume Mircea Bradin, secretarul particular al lui Fisch. De altfel este unul dintre foarte puţinii oameni care au avut legături cu afaceristul şi n-au părăsit ţara la retragerea nemţilor. L-am pus sub observaţie, pe el şi pe Radu. Bătrânul ăsta, tovarăşe Coman, are o idee fixă: să-i cumpere băiatului o maşină. Aici nu mai e de râs; omul a avut în tinereţe o viaţă de câine, a dus o mizerie cumplită şi a rămas cu obsesia banului ca singură forţă care-ţi taie drum în societate.

Într-un cuvânt, Bradin deţine o parte din secretul tezaurului. Faimosul medalion al lui Fisch indică asta. Travestit în persoana unui oarecare Dumitru Păruş, iată că fratele lui Fisch, Otto, alias Marcel Tăun, hoţul de la mozaic, îi face o vizită, îi propune colaborarea, pretinzând că vine

oficial şi momindu-l cu o sumă mare, şi Bradin acceptă. Radu, poreclit Sârmă datorită staturii lui, îi oferă concursul. Astfel cei doi apar la Hârşova, recte Carsium, localitate unde trimiteau plăcuţele de aur ale lui Marcus Claudius Senex.

De-aici încolo, ştiţi ce s-a mai întâmplat din rapoartele mele radiofonice. Mi-aţi dat o grupă operativă pe cinste, tovarăşe Coman, şi vă mulţumesc pentru ea şi pe această cale. Băieţii au fost în douăzeci de locuri odată, observând, urmărind, înregistrând discuţii la magnetofon. L-am dibuit mai întâi pe Covaci, care ridica scrisorile lui Bradin de la post-restant. Pe urmă am ajuns şi la Hurmuzache, alias Păruş, alias Tăun, alias bătrânul vânzător de peşte. Omul e un cap, nu jucărie! Asta m-a şi determinat să lucrez cu el într-un anume mod. Am încercat, adică, să-i ofer toate elementele care au dus la tezaur; limba şarpelui şi perysphinctesul de fildeş, având însă grijă să i-o iau de fiecare dată înainte cu descoperirile. Tot astfel i-am dat şi lui Sârmă posibilitatea să vină în contact cu inscripţiile antice. Aşa s-a făcut că acum erau trei forţe care concurau la găsirea comorii: Hurmuzache, Sârmă şi noi, ca să n-o mai socotesc şi pe a patra, bătrânul învăţător. Dintre aceştia, singuri Hurmuzache şi Covaci au avut intenţii necinstite până la capăt. Bradin a trecut din tabăra bandiţilor în cea a lui Sârmă, învăţătorul s-a afiliat lui Bradin, prin aceasta lui Radu şi prin Radu – nouă. Eram trei contra unu, deci imposibil să nu reuşim.

Aş fi putut aduce mai repede dezlegarea întregii poveşti, dar am întârziat din motive întemeiate. Cred că înţelegeţi, n-am vrut să-i las pe bătrâni, pe Bradin şi pe învăţător, în criza în care intraseră. Ştiţi, ca orice comoară respectabilă, şi aceasta a noastră a dezlănţuit o serie de pasiuni. Bătrânii au fost siliţi să se hotărască de partea cui vor lupta, şi în hotărârea lor i-au ajutat substanţial copiii – Radu şi Mirana! Hotărât, tovarăşe Coman, sunt nişte oameni admirabili. Am contat pe ei încă de la început ca

aliaţi şi nu mă înşelasem de loc în apreciere. Sârmă, de altfel, a descurcat singur afacerea cu amoniţii. Îi prevăd un viitor strălucit – va fi un mare savant.

Acum să trec la cele câteva nelămuriri pe care mi le-aţi formulat în ultima noastră discuţie. De ce a lăsat Otto piatra aceea misterioasă la Bradin şi dacă nu i-a fost frică c-o s-o piardă? Aici e o chestie de psihologie fină, tovarăşe Coman. Piatra a avut menirea să fie nu numai o momeală foarte serioasă, de ordin ştiinţific, pentru profesor. Ea mai constituia şi o dovadă de „încredere” şi în acelaşi timp îl vâra pe Bradin până-n gât în toată povestea, adică era, în felul său, un şantaj peste care Bradin nu putea sări. Escrocii elaboraseră un plan amănunţit, în care, după găsirea tezaurului, era prevăzută lichidarea celor doi Bradin, ridicarea pietrei şi fuga în străinătate.

Un ultim cuvânt despre experimentul meu cu Gyuri Covaci. Sunt sigur că am riscat prea mult şi aştept săpuneala dumneavoastră binemeritată când mă voi întoarce de la Bucureşti. Dar aproape nu aveam de ales: îmi trebuia o dovadă sigură a felului cum au ucis-o pe Nona Fisch. Gândiţi-vă! La ora aceea comoara era în mâinile noastre. Sârmă şi tatăl său aşteptau mutaţia la Miliţie, unde-i adusesem înadins ca să le-o pot lua înainte. Escrocii îi aşteptau să acţioneze, ca să se ia pe urmele lor. Era momentul cel mai prielnic pentru noi. I-am dat de înţeles lui Covaci că sunt descoperiţi. Îi ştiam firea impulsivă şi că nu va pregeta să mă asasineze dacă-i ofer ocazia. I-am oferit-o, invitându-l la restaurant. Aşteptam ca el să-i comunice lui Otto vestea, dar, aparent, n-a făcut-o. Toată după-amiaza mi-am bătut capul să aflu ce-are de gând. Covaci dormea buştean, mereu, odihnindu-şi, desigur, creierul pentru hipnoză. Dar asta însemna şi că a renunţat să ia legătura cu Otto ori, dimpotrivă, legătura avusese loc. Am raţionat aşa: ce-a făcut Otto toată ziua? A pescuit de dimineaţă într-un loc izolat, gândindu-se nu ştiu unde. Şi-a făcut baia zilnică vizavi de carieră, a mâncat şi-a adormit şi

el, dus. Fireşte, era frânt de oboseală. Aşadar comunicarea avusese loc în intervalul de timp dintre întrevederea mea cu Covaci şi somnul lui Otto, adică între orele 13 şi 14,30. Iar în toată această vreme eu fusesem la carieră. Să fi trimis Covaci un curier? Să fi făcut anumite semne cuiva din apropiere? Nu, căci am fi observat îndată, eu şi băieţii. Ce s-o mai lungesc? Dezlegarea mi-a dat-o faptul că Otto se scălda zilnic aproape de carieră în jurul orei 13, când se dădea pauza de prânz. În ziua aceea Covaci lucrase, o bună parte a pauzei. Înţelegeţi, prânzul nu se ia obligatoriu la carieră şi cine vrea poate să muncească neîntrerupt. Dar munca nu-i uşoară de loc, de aceea toţi simt nevoia unei odihne. Stacan duduise cu pickhamerul cam un sfert de ceas. Nimănui nu i-a dat de bănuit asta, se mai întâmplase şi-n alte dăţi. Era sistemul de comunicare al escrocilor, prin Morse, pentru ca întâlnirile lor să fie cât mai rare cu putinţă. Noroc, tovarăşe Coman, că-l înregistram pe Ghiţă! A fost noroc de-a binelea! Am prins tot textul. O serie lungă la pickhamer nota o liniuţă, câteva păcănituri – un punct. Stacan transmise: „Sunt descoperit. Îl înec la Varoş la 9. Ne vedem la galerii la 10. Păzeşte-te!”

Mai departe vă imaginaţi ce-am făcut. Am postat sub apă, lângă Varoş, doi scafandri, cu un al treilea costum Cousteau – Gagnan, pentru mine. După săritură, cei doi mi-au aplicat masca pe faţă şi m-au dus la vreo doi kilometri în aval, unde aştepta maşina. Leşinasem. Abia m-a remontat medicul. Vă jur că a doua oară nu mai fac o treabă ca asta! A fost îngrozitor, tovarăşe Coman! Şi am cam tras o spaimă, v-o spun între patru ochi!

Ei, şi cam asta e tot. Din benzile cu discuţii înregistrate de grupa operativă lipsesc cele ale convorbirilor lui Sârmă cu Mirana. Nu e un mister la mijloc. Ştiţi, puştii… ce să vă mai zic? Iar noi avem profesiune discretă, nu? N-aş vrea să se afle la proces cuvintele lor. Haideţi, nu mă felicitaţi, era în firea lucrurilor! Apropo, m-am gândit la ceva pentru familia Bradin. Vă cer să mă susţineţi. Li se va da un premiu

că au contribuit la găsirea tezaurului. Să fie premiul acesta un „Renault”! Nu-i bine? Zău aşa, să-i facem odată placul şi bietului profesor, că a ajuns să vadă maşina asta şi în vis!

Dar, gata! Am scris deja vreo cinci pagini. Tovarăşe Coman, daţi-mi voie să vă mulţumesc din toată inima, dumneavoastră şi celorlalţi colaboratori, pentru sprijinul acordat la reuşita acestei operaţii, prima mea misiune. Plec la Bucureşti să predau acolo comoara şi pe cei prinşi. Apoi am să-mi iau concediul acela, amânat de atâtea ori. N-aţi vrea să veniţi cu mine undeva, pe Făgăraş, la o cabană? Sau rămâneţi acelaşi constant admirator al mării? Vă aştept răspunsul.

Multe salutări şi mulţumiri,
Andu.

*

Era în 14 februarie, o zi senină, cu soare cald, de primăvară. Un turism „Renault-Major” îşi făcea drum încet în forfota maşinilor de pe Bulevardul Magheru. La volan, un tânăr cu ochelari, a cărui faţă mai păstra bronzul din timpul verii, arunca priviri piezişe şi încruntate unei fete care zâmbea condescendent. Pe locurile din spate, un bătrân se uita mândru spre trotuarele pline de oameni şi un bărbat în uniformă militară se gândea preocupat cine ştie la ce.

— Tovarăşe Andu, fiţi atent o clipă la el! tocmai spunea fata. Parc-ar fi într-o rachetă cosmică, nu într-un turism, atât e de încordat!

— Aşa-i la-nceput! zâmbi căpitanul, revenindu-şi din meditaţie. Tu conduceai mai bine?

— Îi place mereu să mă necăjească! se plânse ochelaristul. Ştiţi ce mi-a zis de dimineaţă? Că bărbaţii se împart în două categorii: bărbaţi bine şi pietoni!

— Şi de ce te simţi vizat? replică Andu. Văd că spatele ţi s-a lăţit considerabil; mâine-poimâine n-o să mai încapi pe banchetă.

— Are un extensor în portbagaj! îl pârî fata.

— Mirana! se rugă el, fâstâcit.

— S-a înscris şi la înot, la bazin! interveni bătrânul.

— *Quoque tu, pater*[22]? se tângui băiatul.

— Se pregăteşte să dea gata pe cineva! Când trece prin holul facultăţii noastre, la Filologie, îl cam trag fetele cu coada ochiului! M-a şi întrebat o colegă: „Ia ascultă, zice, îl cunoşti pe tipu' ăla solid? Cică are şi maşină!" continuă Mirana. Cred că va trebui să-i schimbăm porecla, din Sârmă, în „Cablu"!

— Hai, spuneţi, spuneţi! se resemnă el. Poate vă dau jos din maşină, să vă duceţi la Institut *per pedes apostolorum*![23]

O să ajungeţi tocmai bine, după terminarea experienţei!

— Muşcă-ţi limba! sări Bradin. Mi-e teamă că şi-aşa am întârziat.

— Nu, n-are să înceapă fără noi! Altfel, ce rost avea să ne invite?

— Dar… tovarăşe Andu, ne vorbiseţi ieri de unele concluzii la care au ajuns cercetătorii.

— Da! Mai degrabă, unele deducţii. Analiza chimică a pietrei nu a dat rezultatele scontate. Piatra e alcătuită dintr-un aliaj extrem de rezistent la şocuri – de altfel, se pare că a fost turnată la o presiune uriaşă, care a compactizat materialul. I s-a dat o structură cristalină, asemănătoare cu a diamantului şi e, întreagă, un monolit, fără nici o urmă de sudură sau altceva de felul acesta.

— Şi ce aparat se ascunde în carcasa asta impenetrabilă? Un cosmotelevizor?

— Nu prea. Din însemnările lui Menandros, negustorul grec din Corint, ca şi din propriile noastre observaţii rezultă că imaginile se repetă cam după 7 zile de funcţionare continuă, ceea ce duce la ideea…

---

22 *Quoque tu, pater?* — „chiar şi tu, tată?" Parafrazarea cuvintelor rostite de Caesar înainte de a fi asasinat, (n.r.)

23 *Per pedes apostolorum* – pe jos, ca apostolii (în latină), (n.r.)

— … unui film! se întoarse Mirana spre cei doi.

— Exact. Un film ce se reia la nesfârşit.

— Dar pe care nu-l putem înţelege! făcu Sârmă.

— Cercetătorii sunt de altă părere. Mai întâi, ei au încercat să deducă cine a construit aparatul. E uşor de observat că el nu aparţine nici uneia din civilizaţiile noastre, căci depăşeşte chiar stadiul tehnicii actuale, deci cu atât mai mult cunoştinţele strămoşilor noştri de acum 2000 de ani.

— Atunci? Sunt la mijloc misterioşii astronauţi, care se presupune că ne-au vizitat în trecut planeta?

— Nu simplifica, Radule! Ia să vedem, poţi spune ce fel de fiinţe erau constructorii, pornind de la opera lor?

— Ştiu eu?

— Prezumtiv!

— Poate să fi fost chiar acvatice! interveni Mirana.

— Excelent! aprobă Andu. Şi de ce?

— Aparatul funcţionează în apă, deci în mediul de viaţă al constructorilor.

— Nu e o regulă! se apără Sârmă.

— Desigur. Dar gândeşte-te, aparatul a fost adresat, în mod cert, pământenilor, care sunt fiinţe terestre. Dacă şi necunoscuţii ar fi avut aceeaşi structură biologică, maşina lor ar fi funcţionat ca şi ale noastre, în mediul aerian, mai la îndemâna lor şi a noastră. Sunt clar?

— Da! zise Bradin. Dacă merge în apă, înseamnă că nici nu s-a putut altfel, că aparatul e rodul experienţei „acvatice” a străinilor.

— Întocmai! Să mergem mai departe! Unde, discutând despre ape, unde anume s-a putut dezvolta o atât de avansată civilizaţie? În lacuri? În fluvii? În pâraie?

— Nici vorbă! ripostă Radu, ofensat. Cel puţin în mări şi oceane. Sunt necesare spaţii vaste, pe care oamenii să circule liber, îmbogăţindu-şi mereu experienţele de cunoaştere.

— Bun! Altă întrebare: s-au dezvoltat la mari adâncimi,

sau în straturile de la suprafaţa mării?

— Părerea mea e că la suprafaţă. Altfel n-ar fi venit în contact cu oamenii, nesuportând presiunea foarte scăzută a atmosferei. Şi nici n-ar fi avut posibilităţi de dezvoltare în bezna şi sărăcia de viaţă a marilor adâncimi.

Maşina se apropia de Institutul Academiei unde se efectuau cercetările.

— Aşaaa! Păi atunci, dragii mei, în ce fel de apă funcţionează aparatul? În apă dulce, cum aţi crezut voi?

— Formidabil! strigă Sârmă, gata să-şi spargă ochelarii, atât de tare se bătu peste frunte. Zău că nu mă gândisem la asta! În apă de mare, tovarăşe Andu , în apă de mare, sărată, pe cuvântul meu!

— Ei, cam aşa au spus şi specialiştii, doar că ei vorbesc mai aşezat. Se pune aici însă o problemă la care noi, oamenii comuni, ne gândim puţin. Energia. De unde a luat aparatul energia necesară funcţionării? Vă spun eu: tocmai din sărurile apei de mare.

— Dar şi-n baie la noi a mers! se opuse Radu, spre hazul general.

— Credeam că orice geolog ştie cu ochii închişi că şi apa potabilă conţine o serie de săruri. Dar acestea sunt insuficiente pentru obţinerea unor imagini clare. Poate lipsesc unele elemente indispensabile, pe care însă nu le mai putem deduce.

— Şi asta-i adevărat! conveni Mirana. S-a încercat cu apă de mare?

— Da! Chiar cu apa Mării Negre, având în vedere că şarpele acela misterios şi-a făcut apariţia pe ţărmul dobrogean.

—Si?.....

— N-a mers! Imaginile sunt „hipertrofiate”, ca să zic aşa. Contrastele între umbre şi lumini, mişcarea alertă a obiectelor face filmul imposibil de urmărit.

— Am ajuns! anunţă şoferul. Coborârea, vă rog!

— Aici s-au oprit cercetările?

— Nu. Fizicienii şi chimiştii au căutat experimental acea concentraţie a soluţiei de săruri propice pentru aparatul nostru. Au încercat să reconstituie în laborator salinitatea Pontului Euxin, acum 2000 de ani. Tot n-a mers. S-au întors şi mai înapoi.

— Până unde? întrebă Bradin surescitat.

— Nu ştiu. Vom vedea acum. Se pare că s-au obţinut rezultatele mult aşteptate. Bună ziua, tovarăşe inginer! Am întârziat?

— Deloc! răspunse inginerul, salutând amabil. Poftiţi! Pe aici, vă rog!

Imaginea unui laborator modern e pe cât de impresionantă, pe atât de neinteligibilă profanilor. Astfel că noii-veniţi nici nu încercară să mai ghicească la ce pot servi toate instalaţiile din încăperea aceea uriaşă, cu un perete întreg din sticlă. Piatra fermecată, darul făcut de scit lui Burebista, se afla într-un recipient uriaş, spre care ducea o sumedenie de conducte din plastic.

— Ne e frică, totuşi!

— De ce? întrebă Bradin. Doar nu explodează!

— Nu. Într-un mediu potrivit, poate funcţiona foarte multă vreme. Prin orificii microscopice circulă apa, într-un sistem de canale foarte fine, comparabile cu vasele capilare ale sistemului nostru circulator. Aici sunt reţinute sărurile, au loc reacţii, probabil electrochimice şi se naşte energia. Dar piatra a funcţionat vreo două secole în Sarmizegetusa, după câte rezultă din însemnările lui Menandros. Uzarea e deci inevitabilă, mai ales în condiţiile acelea neprielnice. Tare ne temem că acum, într-un regim normal, aparatul va ieşi din funcţie. El emite, la un anume interval de timp şi radiaţii hipnotice, dar acesta e un fenomen secundar, care n-a fost în intenţia constructorilor.

— Măcar să prindem o serie completă a filmului! se rugă unul din academicieni, ca şi cum astfel ar fi influenţat mersul lucrurilor.

— Dacă ar fi după noi!...

— Atenţie! se auzi vocea autoritară a cuiva, pesemne conducătorul lucrărilor. Revizia aparatajului s-a încheiat?

— Totul e-n ordine! i se răspunse.

— Atunci... începeţi!

Prin tuburile de plastic, începu să curgă în bazin o apă limpede, uşor gălbuie. Storuri grele căzură peste peretele transparent, cufundând laboratorul în beznă.

— Va începe! şopti inginerul, emoţionat. Acuma!

Razele atât de cunoscute prinseră să danseze în aer.

— Orientaţi proiecţia!

Un huruit molcom, şi piatra fu răsucită în aşa fel, încât razele căzură pe ecran. În momentul acela, cu o surprinzătoare limpezime se contură pe pânză imaginea unei fascinante lumi acvatice, colorată în albastru intens. Era un peisaj cu o perspectivă foarte, foarte largă, o vale submarină, după toate probabilităţile, căci în dreapta şi-n stânga se vedeau crestele unor stânci, verticale, abrupte, sinilii cum e cerul şi care se deschideau într-un unghi aproape drept. În depărtare se mişcau alene păduri colosale de alge necunoscute, foarte înalte şi rămuroase, iar mai departe se întrezăreau vag câteva umbre rotunjite, despre care n-ai fi putut spune ce sunt, estompate complet de valuri albastre, din ce în ce mai albastre, straturi albastre de apă, suprapuse, în tonuri mereu mai întunecate, dând laolaltă o senzaţie stranie de profunzime, neîntâlnită la noi, pe pământul nostru de la suprafaţă.

— Mirana! suflă Radu, parcă speriat, cu nevoia de a simţi alături o altă prezenţă, ca semn că nu visează.

De jos, din perdelele adormite în albastrul lor nemăsurat de adânc, se produse o tulburare, deocamdată mai mult bănuită. Apoi ceva, un obiect care putea să fie şi un vehicul se ridică lent, arătându-şi pintenul conic, apoi altceva se interpuse între vehicul şi obiectivul aparatului, iar acest ceva era o mână. O mână omenească, palma ei cu degete flexibile, argintii, albastru-argintii, care făcu un gest ciudat.

Şi la acest semn răsună un pocnet puternic, apa din bazin fu împroşcată în toate direcţiile şi imaginea dispăru.

— Lumină! ceru conducătorul, răguşit.

— Ce? Ce e?

— Nu cumva… se întretăiară exclamaţii temătoare.

— Din păcate!…

— Nu înţeleg! strigă Sârmă, aproape indignat. Ce, din păcate?

— Aparatul era prea şubred. N-a mai suportat solicitarea.

— Si cum? Nu va mai merge niciodată?

— Îmi pare rău. Cred că nu! răspunse inginerul. Îl vom explora cu raze X şi radiaţii gama. Dar rezultatul îl ştim de pe acum. Toate piesele lui s-au topit.

— De ce? murmură fata şi două boabe mari de lacrimi îi alunecară din colţul ochilor.

— Ce putem face?

— Spuneţi-mi! interveni Andu. Ce compoziţie are apa din bazin?

— Una foarte asemănătoare cu cea dedusă că ar fi existat în vechile mări din preistorie – Marea Thetys, sau Marea Sarmatică.

— De pe atunci să fi fost ei?

— Aproape sigur. Iertaţi-mă. Sunt chemat. Un moment!

— Să mergem! hotărî Andu. N-am avut noroc!

— Dar atunci au fost pământeni ca şi noi, de pe Pământ!

— Crezi, tată?

— Niciun cosmonaut n-ar fi supravieţuit până la apariţia omului, căruia să-i dea aparatul acesta. Pentru aşa ceva trebuie adaptare. Cosmonauţii n-o au, pe planete străine.

— Acum, suspină Mirana, acum ce-i scriu eu lui tata?

— Poate schimbarea salinităţii mărilor să fi dus la dispariţia acelor… fiinţe. Adică oameni.

— Poate…

— Tată, tovarăşe Andu… Dacă am încerca să descoperim peştera unde scitul a întâlnit şarpele înţelept

de la care a luat piatra?

— Unde?

— Să vedeţi. E o peşteră, Gura Dobrogei, cercetată de speologii noştri mai de mult. Ea întruneşte o serie de condiţii care să ne intereseze: e în Dobrogea, a fost locuită de un trib din paleolitic – s-au găsit urme de foc şi unelte, e pe jumătate prăbuşită şi pe marginea prăpastiei speologii au dat peste nişte podoabe femeieşti de chihlimbar. Se pare că acolo s-a întâmplat odinioară o tragedie.

— Şi vrei să spui că în prăpastie era şarpele? i-o reteză Mirana. Fantezistule! Coboară cu picioarele pe pământ!

EPILOG

Să începem să povestim; şi când vom ajunge la sfârşit, avem să ştim mai mult decât ştim acum.

Andersen – *Crăiasa zăpezii*

Era cu patru veacuri înainte ca Ordess să fi fost chemat de zeii lui; cu patru veacuri înainte, ori cu cinci, asta nu are nici o însemnătate. Pe atunci, ajunseseră până la gurile Istrului triburile sciţilor, meşteri în a lucra aurul. Podoabele făcute de ei colindau marea cea mare până la cetăţile greceşti, iar pe uscat, către miazănoapte şi apus le duceau negustori, minunând seminţiile vecine.

Era atunci încă vremea când oamenii, pe locurile acestea, deschideau ochii uimiţi către lume, cu toate că la auzul lor ajunsese de mult zvon despre marile împărăţii – a Greciei, a Romei, a Alexandrului celui Mare, Macedoneanul, a lui Darie din Persia, a lui Por din mai mult bănuita Indie, a faraonilor de pe Nil. Se năşteau legende despre cetăţi fabuloase şi bărbaţi cu daruri zeieşti şi colindau legendele o dată cu triburile şi cu năvălitorii, căci oamenii se vânzoleau neîncetat pe faţa pământului, parcă într-o sete pentru ceva necunoscut, cu mâna dreaptă pe sabie şi cu stânga pe plug, când străinul era înainte de toate duşman.

Zeii stăpâneau pretutindeni. Mulţumită lor soarele îşi urma drumul zilnic pe ceruri, mulţumită lor cădea ploaia şi răsăreau grânele. Şi vânatul sângera sub săgeţi, şi peştele se răsucea în capcane. Ei aduceau primăvara şi toamna, în puterea lor stăteau focul şi marea, luna şi florile, somnul şi dragostea. Pentru toate acestea, zeii trebuiau răsplătiţi din belşug, zeii şi conducătorii de trib, care erau fiii zeilor, şi

preoţii, care îi învăţau pe oameni cine sunt zeii şi erau purtătorii puterii lor pe pământ. Astfel că viaţa se măsura cu îndatoririle faţă de cei care le dădeau oamenilor voie să trăiască.

Cu vremea însă, începuseră să apară în gândul unora nişte întrebări tare ciudate, deşi încă nelămurite. Cum se face că zeii ne părăsesc tocmai când avem mai multă nevoie de dânşii? îşi ziceau aceia, cu mintea lor crudă, şi nu se dumereau de loc, iar dacă puneau o asemenea întrebare preoţilor, ori bătrânilor înţelepţi, nu primeau niciodată răspuns.

Şi printre sciţii de lângă Ister se afla un astfel de om. Tribul lui îl socotea smintit, pentru că nimeni nu se gândise la lucruri de-acestea şi nici n-aveau vreme să se gândească. Se găsea mereu ceva mai însemnat de făcut – însămânţatul pământului, o vânătoare, topitul aurului, sau, ferească zeii, o luptă cu cine ştie ce vecini buclucaşi. Pe urmă preoţii oficiau cultul sacru şi erau jertfiţi boii cei mai arătoşi, apoi fripţi şi împărţiţi tuturora; iar după ce-ai mâncat pe săturate, cum să-ţi mai baţi capul cu nerozii? De aceea tânărul nici nu era primit în adunarea bărbaţilor, ba chiar ai lui îl alungaseră dintre ei. Fusese nevoit să-şi ridice colibă în marginea satului şi sta acolo singur, vâna singur.

Îi plăcea lui să bată pădurile şi munţii cei tociţi de lângă Istros, iar uneori se nimerea să ajungă până la mare şi zile-n şir colinda plajele pustii, ascultând suflarea nesfârşitului. Atunci, noaptea, cerceta gânditor stelele, deasupra vuietului sărat, ori se lăsa învăluit de lună, iar când săgeţile lui Zeus biciuiau hergheliile lui Poseidon ieşea în loc deschis, să-i spintece carnea vântul înnebunit dinspre larg. Întrebări, tot atâtea întrebări îi frământau sufletul, despre stele, şi despre Zeus şi despre nesfârşit. Lumea toată deveni cu încetul pentru el un şirag de întrebări şi uimiri, cărora nicăieri nu le afla răspunsul. Se chinui îndelung să ştie de unde au ieşit oamenii, fiindcă simţea că ei sunt altceva decât animalele, deşi adeseori deosebirile nu erau

în folosul celor dintâi. Pentru că oamenii purtau războaie şi luau sclavi şi trebuiau să asculte de zei şi de conducătorul tribului, iar viaţa lor era astfel mai grea ca a fiarelor.

E rău să trăieşti singur, să nu vezi chipul nimănui şi să n-auzi vorbă de nicăieri. Dar mai rău, cu mult mai rău e să fii un proscris printre ai tăi, ocolit de toţi, nevoit să colinzi îndelung codrii după vânat, să istoveşti pe ogorul care niciodată nu-ţi dă destul. Băiatul privea toamna şiruri de păsări colindând căi neştiute spre miazăzi, ţipând noaptea sub stelele îngheţate şi sub norii înalţi, subţiri dimprejurul lunii, de parcă norii şi stelele înseşi ar fi ţipat chemări prin nemărginirile cerului. Se alungau păsările ca umbrele unor săgeţi şi atunci el ştia că nu mai e mult şi vântul de la miazănoapte-răsărit va porni să alerge bezmetic, lup flămând prin pădurile troienite. Începea să adune vreascuri în colibă, lângă vasul cel mare de lut unde ţinea grâul, lângă râşniţa de piatră unde zdrobea boabele pe jumătate seci, într-un ritual repetat ani la rând de el, secole la rând de strămoşii lui – într-o lume încremenită şi permanent ostilă, în care omul era mereu stingher şi străin, ca un oaspete nepoftit la ospăţul unor zgârciţi.

Nu mai ţinea socoteala iernilor, aşa că venirea fetei aceleia l-a surprins bărbat împlinit, dar cu suflet încă de copil. Ea a intrat în colibă la dânsul, într-o dimineaţă sticloasă, cu zăpadă şi ger; într-o dimineaţă tulbure, când ziua abia-şi ridica fruntea spre zare.

— Vor să mă dea la preot! zise ea, învăluită într-un nor de aburi ca într-o ceaţă. Să nu-i laşi! Ajută-mă!

Băiatul abia se sculase şi o privea uimit, străduindu-se să înţeleagă.

— Cine?

— Tata. A venit aseară preotul şi m-a vrut. Roabă m-a vrut. Tata îi e dator.

Ceaţa se risipi deodată şi-i dădu la iveală ochii albaştri ca două petice de cer la gura unei peşteri.

— Zeii te-au trimis să-mi ceri ajutor? se minună

proscrisul. Lăudaţi fie atunci zeii!

— Îs răi ei, îs răi! şopti fata, pierdută în privirile lui. Eu veneam doar fiindcă nu-i om mai bun în trib şi mai viteaz… decât tine.

— Cum, bun? spuse el, neînvăţat cu o asemenea vorbă ciudată.

— Aşa mi-a venit să zic! se fâstâci ea. Ţie nu ţi-e teamă de ei. Am auzit că ai fost departe, la marea cea mare, ca să stai de vorbă cu zeii.

— Nu sunt zei acolo. Grecii, ştii, cei din cetăţi, zeii lor sunt într-un munte, în muntele Olimpului. Dar nu cred! Ori sunt pretutindeni, şi aici, lângă noi, ori… nu sunt nicăieri.

— O, să nu mai spui! Or să te-audă! Blestemul lor e neînduplecat…

— Parcă se mişcă ceva în pieptul meu, aici, înăuntru! exclamă el pe neaşteptate. Mă împiedică să răsuflu. Şi când mă uit la tine… Ce-o mai fi şi asta? îmi vine un fel de ameţeală…

Fata rămase în coliba lui până seara. Acolo nu se gândea nimeni s-o caute, la cel ocolit de toţi. Noaptea plecară ducând vânat mult, undeva, în pădure, să se-ascundă mai bine. Era lună şi zăpada abia căzută scânteia în toate părţile, ca un cortegiu de licurici, schimbând mii de culori. Urme proaspete, două rânduri de urme se întindeau de la colibă spre pădure, unele rare şi apăsate, celelalte uşoare şi dese – îşi ţineau tovărăşie în frigul şi singurătatea nopţii. Către ziuă, s-au stârnit lupii flămânzi din coclaurii codrului şi au dat năvală în sat, cu urlete. Au ieşit sciţii cu săgeţi, cu topoare, cu lăncii, s-au încăierat, au fugit lupii înapoi, la vizuinile lor, dar sătui, ghiftuiţi cu carne de vită, de lup şi de om. Sciţii se adunară să vadă cine-a luat calea zeilor şi printre ei nu era proscrisul. Iar atunci cineva şi-a adus aminte că el n-a fost la încăierare, şi altcineva a dat o raită pe la colibă şi a aflat urmele prietene intrând în pădure şi a ştiut că urma cea mică e urmă de femeie, ba chiar găsi o podoabă în zăpadă.

Unii se bucurară, crezând că l-au mâncat lupii pe smintit. Dar tatăl fetei a simţit ochii preotului arzându-i spatele, ca ochii zmeoaicei din basmele de mai târziu. A întors capul, a privit şi-a înţeles. A oftat apoi, dar zeilor nu li te poţi împotrivi, fiindcă zeii îţi orânduiesc soarta şi nu uită niciuna din greşelile tale. Şi-a petrecut arcul pe după umăr, şi-a luat suliţa de război, şi-a chemat băieţii cu un semn şi-au pornit să adulmece urmele, să asculte ce-şi spun urmele prin troiene, ce-au făcut la fiecare pas, dacă erau triste, sau vesele, sau neliniştite. Tot ascultând, minunându-se deseori, au ajuns până-n inima codrului; acum soarele, zeul-soare îşi începuse călătoria zilnică. Era o poiană sub câteva stânci răzleţite pe-acolo, şi, lipită de stânci, o colibă de crengi, învăluită în fum. Ar fi trebuit să atace coliba, desigur, ar fi trebuit să atace coliba, dar tatălui i se făcu milă de fată, că umblase toată noaptea şi-acum o fi dormind, ostenită – ce s-o supună iarăşi la drum? Măcar să se odihnească în voie. Băieţii cârteau, că îngheţaseră sloi în zăpadă şi fumul colibei i-ademenea într-una, dar poruncile tatălui familiei sunt legi de netrecut, aşa că-şi adunară obida, picătură cu picătură, pentru ceasul răfuielii cu proscrisul.

Ziua abia se îndură să treacă pentru bărbaţii flămânzi, însetaţi şi-amorţiţi. Către seară prinse să sufle un vânt ascuţit şi subţire ca un vârf de săgeată, făcând să se învârtă coroanele stejarilor şi să tremure stelele. În sfârşit, pe la răsăritul lunii, tata dădu voie copiilor să atace. Se-apropiară furiş de colibă, deschiseră uşa şi-i aflară pe cei doi încă dormind, de-o parte şi de alta a jarului gata să se stingă. Băiatul cel mare cumpăni bine lancea, repezind-o în coastele proscrisului, doborându-l în somn. Sângele fierbinte curse din belşug, gata să stingă focul; de aceea sciţii se grăbiră să adune vreascuri, să le arunce peste cărbuni şi se-ncălziră şi mâncară pe săturate, iar fiindcă fata plângea tăcută lângă mort, fraţii ei începură s-o blesteme în toate chipurile.

Iarna se scurse între grijile zilnice. Fata era roabă favorită la preot şi, lucru ciudat, se făcea tot mai frumoasă, din zi în zi mai frumoasă şi era mândră că celelalte femei o pizmuiau pentru podoabele sale şi că munceşte mai puţin şi că bătrânii tribului o salută când trece pe lângă adunarea lor. O, poate că aşa, din când în când, noaptea ori într-o clipă de singurătate se mai gândea la băiatul ucis, poate se mai gândea, dar povestea nu spune nimic despre asta.

Şi iată că în primăvară, când neaua se mistuia prin gurile însetatului pământ, aşezarea fu cutreierată de-o veste ca de un fulger: proscrisul se întorsese la coliba lui. Toată lumea a confirmat că aici e mâna zeilor, lucru care-l nelinişti pe preot. El se duse cu mare alai la casa părăsită atâta vreme şi în alaiul acela era şi fata, strălucind de aurul podoabelor.

— Să pleci de la noi! zise preotul încruntat. Viaţa ta e în afara rânduielilor pământene şi cereşti. Eşti o primejdie pentru trib.

El întâi nu răspunse, uluit de schimbarea fetei, încercând să nu înţeleagă; inima îi bătea în gâtlej şi lumea prinse a se roti nebuneşte.

— De ce? îngână el şi doar ea înţelese şi-şi ridică mândră capul.

— Fiindcă te-au ajutat duhuri rele. Spune, nu vii cumva din Infern?

— Ba de-acolo! răspunse proscrisul hotărât şi se ridică în picioare.

Hainele îi erau rupte în stânga pieptului, cu marginile negre de sânge putred şi prin ruptura aceea se vedea semnul zbârcit, roşu, de-a lungul unei coaste.

— Acum să te duci, acum! zise înciudat şi speriat fratele cel mare al fetei.

— Acum mă duc…

— Şi să nu te întorci niciodată! adăugă preotul. Dacă mai vii la noi, te ucid eu însumi. Din voia zeilor.

— Nu e bine să fii ucis. N-am să mă-ntorc. Mă duc la

peştera şarpelui.

— La şarpele înţelept? Nebunule!

— Dacă sunt cu adevărat zei, el trebuie să mă primească. Altfel sunt toate minciuni, şi zeii, şi tu eşti minciună, şi roaba ta cea frumoasă.

Preotul se mânie. Făcu semn şi războinicii îl trântiră jos pe băiat şi-l bătură cu bicele. Fata văzu toate astea, şi cine ştie dacă nu i se făcu milă? Dar el se ridică fără o vorbă, sciţii se dădură la o parte şi-l lăsară să plece, privind curioşi, puţin temători, cum se depărtează.

Îl uluise totul – rănile trupului, durerea surdă încătuşându-i inima ce abia putea să mai bată. Nu simţea batjocura, nici ruşinea umilirii, nici nu se gândi să se răzbune în vreun fel. Era doar mirat, mirat din cale-afară, ca şi cum nu el suferise toate acelea, ci altul, un străin pe care se străduia să-l priceapă. De fapt, însă, ce e de priceput aici?

Şarpele va şti să-i răspundă întrebărilor. Şarpele e mai înţelept decât toţi înţelepţii şi cel mai bun dintre zei. Aproape că nici nu e zeu, atât e de bun. Tăinuieşte, se zice, bogăţii la care oamenii nu pot visa, căci nu sunt ca ale oamenilor, iar ei nu le-au văzut niciodată. Geţii mai ales au multe poveşti despre şarpele acesta, şi-i de mirare că niciunul nu-i cere sfat; poate nu vor să-l supere? Ori le e teamă să intre-n peşteră?

Cu astfel de gânduri şi îndoieli băiatul se afundă în pădure. Avea mult de mers, mult, dar drumul ţi se scurtează când nu iei seama la el, şi-apoi băiatul era învăţat cu fiarele şi cu umbletul. Primăvara clocotea în copaci şi în păsări cântătoare, numai dimineaţa era încă tare frig pentru un om singur, cu veşmintele sfâşiate şi trupul însângerat. În sfârşit, se-arătară stâncăriile sterpe care ascund gura peşterii. Scitul aşteptă o zi nouă, smulse o creangă uscată, o aprinse şi intră în împărăţia subpământeană.

Înăuntru era uscat şi rece. Urme de foc şi oase

împrăştiate pretutindeni vorbeau despre nişte oameni care trăiseră aici. Poate chiar ei au dus în lume vestea despre şarpele înţelept; dar pe atunci sciţii încă nu se născuseră. Căci cine alţii au văzut şarpele, ca să spună că e acolo? Ecouri lungi se risipeau pe sub bolţi ascunse, ca într-un palat de-al pământenilor şi uneori pietre mişcate cu piciorul cădeau undeva, în prăpăstii afunde-afunde, fiindcă ciocnirile lor se stingeau dedesubt ca un murmur. Băiatul îşi mijise ochii, păşind cu băgare de seamă, şi aştepta dintr-o clipă în alta să apară sfetnici de-ai zeului, dar cum aceştia întârziau îşi spuse că înţeleptul e singur, singur cu gândurile şi răspunsurile lui, de sute de ani, de aceea va fi bucuros să aibă cu cine vorbi.

Nu cuteza să-l cheme – nici nu-i aflase numele adevărat. Dar pietrele cădeau tot mai des şi mai adânc – poate erau chiar vestitorii lui, cine ştie? Şi deodată calea băiatului se întrerupse. Cercetă cu facla în toate părţile şi văzu că e pe o creastă de piatră, iar în faţă, şi-n stânga, şi-n dreapta se deschide o prăpastie de întuneric, de unde vine un suflu îngheţat şi umed, ca al morţii.

— Unde eşti, înţeleptule? şopti el, aplecându-se peste genune.

Şoapta coborî leneş din stei în stei, se scurse pe lângă pereţi, se repezi în sus ca o cascadă, apoi rămase agăţată în aerul mohorât şi se zbătu acolo o vreme, cu aripile frânte. Scitul nu mai ştia ce să facă. Se ridică în picioare dintr-un salt, colindă cu privirea tavanul boltit al peşterii şi izbi înciudat în podea. Atunci un pârâit prelung despică tăcerea palatului, un pârâit şi un rostogolit de bolovani, vuind şi hăulind şi lovind, scurgându-se fără stavilă în genune, iar creasta se clătină greoi, se apleacă pe spate, cuprinsă parcă de ameţeală şi porni să alunece în jos şi spre în faţă, ca o corabie cu vânt bun.

Băiatul se cuibări sub o ieşitură, strânse torţa între genunchi şi privi în flăcările ei, ca să nu vadă dincotro vine moartea. Dar pesemne şarpele cel bun îl ocrotea, căci nu

păţi nimic, nici torţa nu i se stinse, doar urechile îi bubuiau şi acum, după oprirea corăbiei de piatră, parcă i-ar fi fost înfundate cu trăsnete. Într-un târziu ridică ochii cu teamă, şi văzu uimit încăperea cea mare a palatului de sub pământ – lungă cât o bătaie de săgeată, poate şi mai lungă, dar până acolo ajungea lumina. Pereţii sclipeau să te orbească, fiindcă pe ei erau podoabe mari, de piatră străvezie, tăiată în mai multe feţe, care pot luci ca fulgii de zăpadă, însă de mii de ori mai puternic. Pe jos se aşternea nisip mărunt şi galben ca aurul, neted ca podul palmei, străbătut în mijloc de un lac, albastru-albastru de adânc ce era, cu apa încremenită ca şi cum ar fi îngheţat. Aici, pretutindeni domnea frigul, în împărăţia asta pustie, frigul şi o tăcere de moarte, mai ales după vuietul de adineauri. Băiatul însă ştia că şarpele o să apară şi se pregătea să-i

Facla pârâi pe neaşteptate, speriată. Razele colindară tot domul, însutite de pereţii aceia minunaţi. Şi iată că în marginea de dincolo a lacului ieşi la iveală o a doua peşteră, mai mult o grotă în malul stâncos, iar în intrarea grotei, pe jumătate ascuns în apă se ridică şarpele-zeu. Omul tresări de surpriză şi bucurie, apoi căzu în genunchi, cu gândul să se prosterne; dar deodată renunţă.

Nu, şarpele nu era zeu. Şarpele ţinea capul uşor într-o parte, cu o unduire a gâtului şi ochii îi licăreau ca două oglinzi. Şarpele părea grăbit să iasă din grotă şi ceva neînţeles îl oprise la jumătatea gestului. Şarpele părea să asculte un vuiet stins sunând în apă sau în propriul lui trup. Şarpele părea că doreşte să spună, să strige o taină în sus, către tavanul, depărtat cât cerul, al peşterii. Şarpele privea un singur punct, unde acum era scitul, privea de fapt prin scit, spre un lucru inexistent în împărăţie, un lucru depărtat, depărtat până la marginea lumii. *Şarpele nu era decât un om.*

Un om din altă lume, alta decât a pământenilor.

De aceea nici nu era şarpe.

Băiatul înţelesese toate acestea într-o singură clipă, atât

cât i-a trebuit faclei să pâlpâie şi să se stingă. Facla se stinse în neştire, numai că el văzuse drumul şi putea porni într-acolo. Iar atunci băgă de seamă un alt lucru, şi anume că lacul era luminat pe dinăuntru în albăstrui. Se plecă să privească şi întrezări, jos, jos de tot, ca nişte păreri, şiruri de linii licăritoare, în toate culorile florilor; şi cum stătea înclinat i se mai păru că deosebeşte, din adâncimea aceea fără hotar, un susur şi un foşnet şi un fluierat de mare în furtună. În locul unde şarpele se ridica din lac erau rânduri de pietre străvezii, ca o scară, unde el îşi sprijinea tot corpul ciudat, tare ciudat alcătuit.

— Ascultă-mă! şopti proscrisul şi ecourile prinseră să alerge, să zboare, să se scufunde în văgăunile stâncilor. Ascultă-mă! Se spune la noi că eşti tare înţelept şi prietenos. Sunt un om. Îţi cer răspuns la întrebările mele. Numai tu ştii aceste răspunsuri.

Marea închisă în lac suspină ca de pe alt tărâm. Ecourile se încurcaseră în văgăuni şi plângeau acolo fără ieşire, încât se făcea că tot palatul, toată peştera vorbeşte laolaltă cu scitul.

— Mai întâi vreau să ştiu ce sunt stelele, şi de ce, când pleacă toamna cocorii ca şiruri de nori, oamenii sunt cuprinşi de tristeţe şi nu-şi află locul. De ce suntem nevoiţi să rănim pământul şi să ucidem căprioare ca să dobândim hrană şi de aceea suntem duşmani ai pădurii şi-ai câmpului? Iar dacă ne-a fost hărăzit să fim duşmanii lor, de ce ne e dor de prietenia pădurii şi ne sperie marea şi ne atrage?

Nu răspundea omul-şarpe. Privea mai departe prin lucruri, la tainele acelea.

— Pe urmă am vrut să te-ntreb pentru ce nu e omul liber să facă toate după inima lui şi mereu îl silesc alţii să facă ce nu-i e cu voie? Au vrut să mă ucidă că o apăram pe fata pe care nici nu ştiu cum o cheamă. Şi ea e mândră acum şi mă nesocoteşte – cu ce i-am greşit? Cine a hotărât să aflăm răul în lume? Ceea ce noi socotim bun şi cinstit să

se întoarcă împotriva noastră cu silnicie?

Omul-şarpe din nou nu răspunse. Băiatul se apropie să-l atingă şi chiar îl atinse. Degetele lui întâlniră solzi îngheţaţi şi tari, un corp îngheţat, nemişcător ca piatra. Şi pricepu, şi i-a venit să plângă, că omul acela de pe un alt tărâm era mort.

Era cu adevărat mort, de cine ştie când, dinainte de naşterea sciţilor. Dar nu putrezise. Să fi fost un miracol că nu putrezise? La atingerea uşoară a băiatului se clătină şi el, ochii îi sticliră în licărul lacului şi din mână îi scăpă o piatră rotundă, cu o scoică mare îngropată în ea. Îi scăpă şi căzu în apă, lângă mal. Şi piatra susură încet, apoi deodată scoica se lumină şi trimise pâlpâiri ca un vârtej până la tavanul cel înalt al peşterii.

Băiatul nu se mai minună.

Găsise răspuns la întrebări şi îndoieli. Ei, oamenii, ştiu încă puţin, prea puţin din ce se petrece în afara lor şi într-înşii. De aceea lumea le pare aşa de tainică şi plină de zei ascunşi pretutindeni.

Se lăsă în genunchi, scoase piatra din lac, pe urmă îşi dezbrăcă veşmântul, îl muie în apă şi înfăşură piatra cu dânsul, să-i păstreze lumina.

— Mulţumesc pentru dar, prietene înţelept!

Şi porni să caute drum de întoarcere.

Stelele îmbracă în sclipiri bolta nopţilor pentru om. Unui om îi e hărăzită piatra izvorâtoare de raze. Omul e stăpân peste căprioare şi ţarină. Şi peste zei e stăpân, altfel nu şi-ar avea fiecare seminţie zeii săi, după capul şi sufletul său.

Dar omul încă nu ştie astea toate.

Drumul urca în pantă, pe unde lunecase pintenul cel mare de piatră.

Şi fiindcă nu ştie, crede că alt om poate fi stăpân pe viaţa lui şi-i mulţumeşte că-l lasă să trăiască. Dar gândurile sclavilor nu le poate împiedica nimeni şi soarele ajunge totdeauna şi la ei, îi bucură şi pe ei verdeaţa câmpului. Iar fata încă nu înţelege minunăţia asta a lumii, de-aceea

sufletul ei e uşor; şi poate nici nu vede în jurul ei, şi nu cunoaşte mândria, şi nici nu ştie că este om.

Se auzi strigăt deasupra capului, în beznă şi necunoscut. Era glasul ei în acel strigăt. O luminiţă fricoasă scânteia undeva, încotro ar fi fost ieşirea. Stoluri de păsări se desprindeau din glas, dând ocol peşterii, risipind pene în aer. Băiatul se grăbi, cuprins de nelinişte.

Moartea nu ocoleşte pe nimeni, fiindcă totul are un început şi-un sfârşit, aşa cum a avut şi omul-şarpe. Să ne grăbim, prieteni, să folosim viaţa, cu marea şi stelele ei, înainte de-a fi, noi singuri, risipiţi inconştient în stele şi-n mare!

— Aici sunt! Aici! nu se mai putu stăpâni băiatul.

Păsările vocilor se întâlniră la mijlocul peşterii şi dansară vrăjit, rotindu-se larg, maiestuos în tăriile nevăzute. O, întâlnirile noastre, de fiecare dată altele, cu atingeri uşoare şi-nfiorate, cu mişcările cunoscute şi privirile doritoare, în tăriile de lumini ale-nţelegerii! „Te-ai gândit la asta mereu, te-ai gândit, nu-i aşa, ca şi mine?” „Am venit, iată-mă, am venit!”

Apoi torţa speriată lunecă ameţitor în josul peretelui, stea căzătoare. Un geamăt izgoni stolurile şi trase întunericul peste cântec.

— Ce te-a adus tocmai acum, fată fără nume? ţipă el, cutremurat de răsuflarea Morţii. Ce te mâna către mine, când între noi se adâncea încă prăpastia? Îmi aduceai, ori vreai să-mi ceri un lucru care n-a suferit amânare?

Zadarnic îi caută urmele. Pieriseră, odată cu ea, acolo, unde nu se mai află nimic.

Afară, soarele se apropia de scăpătat. Băiatul se aşeză în gura peşterii, cu inima numai răni. Pietrele de lângă el dogoreau ca întotdeauna, iar la poalele stâncilor tălăzuia codrul. Totul fusese un basm despre moarte, despre lumină, despre putere, duioşie şi frică, despre ape, păsări şi-un om din tărâmuri străine, despre căderi în văgăuni o

dată cu pietrele, despre înălţări în razele de vis ale speranţei şi ale încrederii – un basm, adică, al vieţii noastre de fiecare zi. Şi băiatul, căruia nu-i mai rămăsese în suflet decât durerea şi înţelegerea, o desăvârşită şi-atotcuprinzătoare înţelegere simţea că basmul trebuie să lase o urmă a trecerii lui pe pământ. Urma aceea are să dăinuie mai mult decât sciţii şi decât zeii, şi oricine a colindat peştera şarpelui, care e peştera înţelepciunii, va şti că urma îi aparţine, lui şi tuturor oamenilor, până soarele va fi să se stingă.

De aceea începu să adune trunchiuri uscate, îngrămădindu-le unele peste altele, atât de multe şi atât de sus, încât ai fi jurat că, urcându-te pe ele, poţi ţine în palme cornul lunii. Scăpără apoi şi aprinse acel munte, care-şi sui flăcările până între stele şi poate, poate se văzu chiar de pe mare. Iar în mijlocul vâlvătăii aruncă bulgărele de aur ţinut în sân, singura lui avere. Şi până să se topească aurul, începu să modeleze în lut tiparul unei statui de şarpe, cu bot de oaie, plete şi urechi omeneşti şi coadă de leu. Îl închipui astfel ca să-l apropie de cunoaşterea celorlalţi pământeni, care încă nu aflaseră că şarpele e de fapt tot un om. Dar ştia că odată, peste un timp, oamenii îşi vor da singuri seama de asta. Pentru că ei se caută necontenit unii pe alţii şi se găsesc necontenit, în tot ce au mai bun şi mai omenesc. Şi hotărî să se întoarcă în sat, ca să-i dea preotului statuia de aur şi piatra fermecată, iar pe urmă să se lase ucis, căci aşa cerea rânduiala jocului lor şi proscrisul nu putea să nu fie cinstit până la capăt.

*

Nu căutaţi peştera şarpelui, prieteni! De fapt, şarpele cel înţelept e aici, printre noi. Călătorim zilnic în peşteră şi ne întoarcem zilnic, mai înţelepţi. Iar dacă n-am ajuns încă să modelăm o statuie, să nu vă temeţi! O vom face şi noi, negreşit! Căci oamenii au toţi câte-o menire pe Pământ, iar la sfârşit lasă de fiecare dată o urmă de trecere — câte o

fascinantă şi demnă statuie a şarpelui.

CUPRINS :

Apoi ispita îl învinse. Se strecură în baie și răsuci robinetul căzii.

Luminile nu întîrziară să-și facă apariția. Lumini de toate culorile, de toate nuanțele, într-o necontenită fugă de-a lungul pereților. Băiatul încetase de mult să mai creadă în minuni. Își dădea seama cu toată precizia gîndirii lui științifice că are în fața ochilor un aparat. Construit de cine și cînd? Păruș afirmase că el ar proveni de la un latin. Și tata a spus același lucru, arătîndu-i textul găsit la Hîrșova. „...*draco serpens post amphora abditus erit*" Ce șarpe? Cum adică „după amfore"? Marcus Claudius, ce taină ascund cuvintele acestea cifrate? Cine, acum 2000 de ani, a putut realiza capodopera tehnică dinăuntrul pietrei?

